

לקראת שבת מלכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת ראה

לקראת שבוע מלכתא

לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 187

פנינים לפרשת ראה

כמה ימים לאחר תחילת הזמן בישיבת 'עץ חיים', שנפתח בהתלהבות, קם לו בפתע פתאום המג"ש רבי אפרים ננקנסקי זצ"ל מכיסאו באמצעו של שיעור קשה שמסר בפני תלמידיו החדשים בגפ"ת, הוא הפסיק וקטע בפתאומיות את השיעור, וממש קרע את עצמו מעומקה של סוגיא. עזיבתו הפתאומית הפליאה את התלמידים, מה קרה פתאום?

הגה"צ רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א על אנשי מעלה הדבוקים בד' ועל כוחה של תפילה

"וְאֵתוֹ תַעֲבֹדוּ וְבוֹ תִדְבָּקוּן" (דברים י"ב, ה')

בישיבת 'עץ חיים' המפורסמת של בני ירושלים של מעלה היה מגיד שיעור אחד חשוב ונכבד מאוד, הלוא הוא הרב הגאון ר' אפרים ננקנסקי זצ"ל. הוא היה גברא רבא, תלמיד חכם ובר אוריין, איש ירא ושלם, מהמלמדים הוותיקים ב'עץ חיים' שנים רבות, שבעצם אישיותו ואורחות חייו הנעימים היה מקרין אורה של קדושה על כל התלמידים. החן ויראת השמים שהיו נסוכים על פניו העדינות תמיד השפיעו רבות על עיצוב דמותם של תלמידיו הרבים, מבני קרתא דשופריא.

מנהג של קבע הנהיג לעצמו ר' אפרים דגן - מדי שנה בשנה קודם פתיחת שנת הלימודים החדשה היה עורך נסיעה מיוחדת לאתרא קדישא מירון, לציון התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי זי"ע כדי להעתיך בקודש בתפילה ותחנונים להצלחת התלמידים החדשים העולים אל השיעור שלו, ושתהיה השנה המתחדשת פורייה ומבורכת בחינוכם ובתלמודם של בני העלייה.

ראיתי כמה וכמה מלמדים חשובים ומגידי שיעורים יראי אלוקים שתפסו מנהג יפה זה, לערוך נסיעה למירון לתפילה מיוחדת, להפציר בקודש בטרם תחילת הזמן על הצלחת שנת הלימודים הממשמשת ובאה לטובה; והוא מנהג נאה, לפי שצריך הרבה תפילות עבור הצלחת הילדים, תינוקות של בית רבן, ה' עליהם יחיו, ובפרט בציון

הקדוש דרשב"י, כאשר מרומז להדיא בגמרא (מכות יז).

המעשה שלפנינו התרחש באחת השנים, בכיתתו של רבי אפרים: כמה ימים לאחר תחילת הזמן בת"ת ובישיבת 'עץ חיים' - שנפתח כמובן בהתלהבות ובהתחדשות רעננה, ובכל הכיתות ניכרה במוחש אווירה נרגשת של תחילת השנה החדשה, הכיתה החדשה, הרבי החדש וכו', כראוי וכיאות לתלמוד התורה המצוין שבישיבת 'עץ חיים' - קם לו בפתע פתאום רבי אפרים מכיסאו באמצעו של שיעור קשה ומסובך שמסר בפני תלמידיו החדשים בגפ"ת במסכת הנלמדת באותו זמן. הוא הפסיק וקטע את השיעור בפתאומיות,

ואכן, להפתעת הכל, תיכף מאותו היום שחזר התהפך המצב לטובה, השער נפתח והייתה תורתו מאירה וזורחת כבכל השנים, והוא המשיך להנהיג ולהוביל כיתתו על מי מנוחות כל אותה שנה בהצלחה מופלגת, בתורה וביראת שמים!

ללמדך טיב כוחה של תפילה כמה היא נצרכת וחשובה בתחילת הזמן, לשפוך לב כמים אל אבינו שבשמים להצלחת הזמן החדש והשנה המתחדשת שבפתח בכל מילי דמיטב.

בין המשפחות הטובות שבירושלים עיר הקודש בולטים בהצלחתם בני המשפחה המפוארה משפחת היימן שליט"א, הנודעים כולם כתלמידי חכמים מופלגים השוקדים באהלי תורה ובישיבות הקדושות.

סיפר לי אחד מבני המשפחה מה שמקובל במשפחתם, מהו סוד הצלחתם המיוחדת בגדלות בתורה.

היתה סבתא אחת במשפחתם שהגיעה ארצה מרוסיה הרחוקה בימי שלטון הרשע של סטאלין, כאשר רדפו הסובייטים בחורמה את התורה ואת היהדות ועשו כל מה שיכלו "להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך" רחמנא ליצלן, ובעקבות זאת גדלה הסבתא הנכבדה באותם ימים שמאחורי מסך הברזל במעט מאוד ידיעות בתורה ובמצוותיה.

כשעלתה לארץ בעת קום המדינה היא לא הכירה ולא הבינה את ההבדל שבין שומרי התורה והמצוות למי שאינם כאלה; 'העיקר שכולם יהודים כאן', חשבה לעצמה.

מעשה אחד שראתה בבית אמה נשתמר אצלה בחוזק, בלי שתבין ותדע טעמו ועניינו - הלוא היא מצוות הדלקת נרות שבת קודש בעת כניסת השבת. היא לא ידעה אפילו מהי שבת ומה עניינה, היא רק זכרה היטב שמדליקים את הנרות בכניסת השבת, ושבתאיתה עת מבקשים ומתפללים בדמעות שליש על הצלחת הילדים. על מנהג זה שמרה באדיקות ובהקפדה, מדי שבת בשבת היתה מדליקה נרות בעת כניסת השבת, פורשת ידיה על פניה בבכיות ובדמעות ומרבה להתפלל ולבקש על הצלחת הילדים.

בתמימותה הגדולה, ובהיותה רחוקה מן היהדות כאמור, לא ידעה כיצד ומה צריך לבקש על הילדים באותה עת רצון נעלה ומיוחדת שבתפילת הדלקת הנרות. היא גרה באחד הקיבוצים הרחוקים שבארץ, שם מצאה מקומה בימים שלאחר קום המדינה כשרוח הכפירה ופריקת העול שלטה בכל, ולא הגיע אליה באותו מקום נידח שום ריח של תורה ושום זיק של יהדות.

בתמימותה חשבה הסבתא לעצמה שהיהודי הטוב והמוצלח ביותר שבעולם הוא לא אחר מאשר ראש הממשלה דאז, ד.ב.ג., שר"י! הוכחה חזקה וחותרת לכך היתה לה, שהרי רק הוא נבחר מתוך כל העם היהודי להנהיג את המדינה כראש ממשלה... אי לכך היתה מתפללת בכל פעם בהדלקת הנרות שיצליחו ילדיה כדוגמתו.

יום אחד התפרסם בכל הארץ שראש הממשלה ב"ג עשה דרכו אל העיר בני ברק, שם נפגש עם רב גדול חשוב ונכבד מאוד, הלוא

ממש קרע עצמו מעומקה של סוגיא, יצא בחטף מן החדר והלך בזריזות היישר אל היכל הישיבה הקדושה ד'עץ חיים', שם ישבו באותה שעה שורות שורות של לגיונות תלמידי חכמים, מסלתה ומשמנה של ירושלים, ושקדו על תלמודם. הוא ניגש בדחיפות אל אחד האברכים המוכרים לו וביקש ממנו אם יוכל להואיל בטובו להחליף על אתר את מקומו למספר שעות, מאחר שהוא נחפז בדחיפות לנסיעה בינעירונית.

רבי אפרים כמובן נכנס אל משרד ההנהלה, שם הציג את עניינו הנצרך לו בדחיפות. לאחר שקיבל אישור ליציאתו עזב ויצא למסעו.

האברך החשוב שנענה לו ברצון נכנס למלא מקומו בלימודים.

עזיבתו הפתאומית של ר' אפרים את תלמידיו בשיאו של שיעור עיון מעמיק הפליאה לא מעט את התלמידים היקרים. מה קרה פתאום באמצע היום? להיכן מיהר המג"ש החשוב בדחיפות שכזו בימים הראשונים של הזמן? הרי כמעט מעולם לא החסיר במשך כל השנה כולה, שלא לדבר על הימים הראשונים של הזמן! הם החלו לדאוג ולחשוש לרבם האהוב - מי יודע מה קרה לו פתאום באמצע היום עד שנצרך לעזוב ולקטוע את הלימוד ממש באמצעו לנסיעה בינעירונית.

למחרת בבוקר, כשהגיע המגיד שיעור אל הישיבה, רענן ונמרץ כהרגלו, סבבו אותו מיד תלמידיו האהובים בשאלות שונות ותחקורים: "מה קרה אתמול? מדוע נחפז המג"ש פתאום לצאת באמצע השיעור? וואס איז געשעה?"... בתחילה ניסה רבי אפרים להשתמט מהם באמתלות שונות ומשונות, אך מאחר שלא התקבלו התירוצים המתחמקים על לב התלמידים, וחזקה עליו הפצרתם המרובה, החליט לגלות להם את האמת לאמתה, דברים כהווייתן.

הוא פתח את פיו כמתנצל על שכבר בימים הראשונים ללימודים נדרש להביא 'ממלא מקום'. "פשוט הייתי מוכרח בדבר", אמר ר' אפרים. וכאן גילה בפעם הראשונה את סודו המופלא - סוד הצלחתו המיוחדת בחינוך התלמידים, מאחר שהיה מקדיש יום שלם לפני תחילת הזמן לנסיעה המיוחדת מירונה בשביל הצלחת שנת הלימודים.

"השנה", סיפר הרב הנערץ, "מסיבות שאינן תלויות בי לא יכולתי לקיים את מנהגי הקבוע, ולא הספקתי לעלות למירון לפני תחילת השנה. חשבתי לדחות את הנסיעה הזו מעט לימים אחרים בזמן אחר שיתאפשר בידי."

"אולם אך התחלתי את השנה מיד נוכחתי בעליל שהכל תקוע והולך בעצלתיים! משום-מה אינני מצליח בשום אופן ללמד ולהסביר כמו שצריך; הסוגיא מתפתלת ומסתבכת; כתוצאה מהלימודים הבלתי מוצלחים גם התרופפה המשמעת מעט, הכל היה צולע ומעורפל כפי שבדודאי הרגשתם גם אתם..."

"כשראיתי בחוש שהעניינים יגיעים לא יכולתי להמשיך בשום אופן. פשוט הוכרתי לקום באמצע היום ולהפליג הרחק למירון כדי לבקש ולהתחנן על הצלחת הלימודים גם בשנה הזו... גם המנהל, שהוא איש רוח בו, הבין מאוד לרוחי ונפשי, ולשמחתי אישר לי באופן חריג את הנסיעה המיוחדת הזו."

ביקש אחד מבני משפחת רבינו לתאר בפניו תלמיד חכם שמרן הכיר את פניו אך לא ידע לנקוב בשמו. במהלך הניסיונות להבהיר מיהו האיש אמר בן הבית למרן: "ער איז א גראבר" - הוא שמן. הביטוי לא נשא חן באוזני רבינו שהגיב מיד ואמר: "לא אומרים כך אלא אומרים א דינער!", כלומר רזה בלשון סגי נהור

מידות זכות והנהגות צרופות מהליכותיו של מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל

"כִּי תַעֲשֶׂה הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר בְּעֵינֵי ד' אֱלֹהֶיךָ" (דברים י"ב, כ"ח)

מחכימת פתי

חותם התורה הקדושה היה מוטבע בעצמותו של מרן וכך הנהיג את אורחותיו, כאשר כל סובביו נוכחים לראות כי כל היוצא מפיו מנופה בשלוש-עשרה כברות ושקול בפלס התורה ומצוותיה.

שח לי חתן רבינו, רבי בנימין רימר: "באחד הימים ליויתי את מורי חמי ברחובה של עיר, כשלפתע פנה אלי ואמר: 'לפני זמן-מה ביקר בביתי יהודי הנחשב לתלמיד חכם ובר אוריין, אך למרבית הפלא יצאו מפיו דברי הבל של ממש!'.

"מורי חמי הרהר קימעא והוסיף: 'הדבר מעורר תמיהה, שהרי נאמר בפסוק: 'תורת ה' תמימה משיבת נפש, עדות ה' נאמנה מחכימת פתי', ועל-כן כיצד ייתכן שיהודי זה לומד תורת ה' ואף-על-פי-כן אין נראה שהתורה מחכימה אותו? הרי דברי הבל ולימוד תורה הם תרתי דסתרי, ואם כן כיצד ייתכן שחכמת התורה אינה משפיעה על אותו יהודי?'.

"מרן לא היה מוכן בשום פנים ואופן להשלים עם הדברים ולהניח שייתכן שיהודי ילמד תורה ואף-על-פי-כן יישאר בכסילותו. ואם בכל אופן נראית לכאורה סתירה שכזו, על כורחך שההנחה כי אותו אדם לומד תורה איננה נכונה, כיון שכסילות ותורה אינן צועדות יחדיו לעולם!

"לאחר מספר רגעי דומייה חתם מרן את דבריו: 'אלא על כורחך לומר, שאף-על-פי שאנשי העולם סבורים כי אותו אדם לומד תורה, הרי שלמעשה תורתו איננה תורה!'.

כתם פי

מרן נזהר זהירות עצומה בכל היוצא משפתיו, ונשמר שלא לבטא בפיו על משפט או מילה שאינם נקיים וראויים. כמו כן, כאשר היה מגיע לאוזניו משפט לא ראוי או מילה שאינה נקייה היה חורג מאורחותיו ומעיר על כך בעדינות לבעל הדברים. לעתים רבות היה נמנע מלהעיר לדובר תיכף לאחר מעשה וממתין באצילות נפש לשעת כושר, שבה תתקבל תוכחתו בלב שומע ונפש חפצה.

בערבי הפסחים האחרונים לחייו, עקב זקנותו המופלגת לא היה רבינו מסוגל להשתטח על הארץ בעת בדיקת חמץ כמנהגו מימים ימימה. אחד מנכדיו הצעירים החליף את מקומו וזחל על רצפת הבית תוך-כדי חיפוש בחורים ובסדקים, בעוד רבינו מלווהו צעד אחר צעד ומשגיח שלא יחמיץ כל חריץ ובקיע העלולים להכיל חמץ. ככלות הבדיקה נעמד הנכד על רגליו והחל לנער את האבק שהתגבש על בגדיו בעת שהשתטח על הארץ. בעוד הבחור הצעיר מאבק וממרק את בגדיו במרץ רב החווה רבינו לעברו בניד קל ורימז לו לחדול ממעשיו.

הנכד המופתע הביט בסבו בפליאה ותמה: "הרי הבגד מלוכלך!"... "אולי צבע הבגד השתנה, אבל גם אם כן אין הוא מלוכלך!", הגיב רבינו, כשהוא מרמז ליוצא חלציו, כי אדם בעל עדינות הנפש אינו מסוגל לכןות בשם מגונה את האבק הבא מחמת טורח המצווה.

הבהמה אשר איננה טהורה

במקרה אחר ביקש אחד מבני משפחת רבינו לתאר בפניו תלמיד חכם שמרן הכיר את פניו אך לא ידע לנקוב בשמו. במהלך הניסיונות להבהיר מיהו האיש המדובר, אמר בן הבית למרן: "ער איז א גראבר" - הוא שמן. הביטוי לא נשא חן באוזני רבינו שהגיב מיד ואמר: "לא אומרים כך אלא אומרים א דינער!", כלומר רזה בלשון סגי נהור.

המשך בעמוד 30

ערב שבת אחד, שעה שבהיכל בית המדרש פצח 'שליח הציבור' באמירת 'לכו נרננה', לפתע הסתובב רבינו מרן בעל ה'שבט הלוי' על מקומו ושאל את הר"מ: "האם הכל בסדר בפנימייה?". הנהן הר"מ בראשו במבוכה לאות כי אינו יודע על דבר־מה חריג ופנה להמשיך בתפילתו. אלא שקול פנימי לחש לו כי השאלה לא סתם נשאלה. יצא הר"מ מההיכל והחליט לבדוק כי אכן הכל כשורה

מרן הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר זצוק"ל מחדיר בנועם חן תורה ויראת שמים בלב תלמידיו

"בְּנִים אַתֶּם לַד' אֱלֹהֵיכֶם" (דברים י"ד, א')

עליון", אמר פעם רבנו באחד מימי הפורים בעת משתה היין. "כשתלמידים באים ללמוד תורה מפי הרב, הדבר אינו במקרה, אלא מן השמים. וכפי שאמר לי כ"ק הגה"צ גאב"ד סאטמאר, כשהסתפקתי אם להיענות להצעת רבנות במדינת הים או להישאר פה בזכרון מאיר ת"ו, ואמר לי: 'כיון שאין אני מכיר את שורש נשמתך איני יכול לענות על שאלה זו, ורק אליהו הנביא יכול לפשוט ספק כזה', עכד"ק. ולפי דרכינו למדנו שלתלמידים יש קשר עם שורש נשמתו של הרב"...

מעשה פלא סיפר אחד הרבנים והמחנכים בישיבה, הממחיש היטב עד היכן הגיע אותו קשר נעלם שבין הרבי לתלמידיו. היה זה ערב שבת אחד בפניא דמעלי שבתא, שעה שבהיכל בית המדרש פצח ה'שליח ציבור' באמירת 'לכו נרננה'. לפתע הסתובב רבנו על מקומו והחווה באצבעו אל אותו ר"מ.

"האם הכל בסדר בפנימייה", שאלו רבנו. הנהן הר"מ בראשו במבוכה לאות כי אינו יודע על דבר־מה חריג ופנה להמשיך בתפילתו. אלא שקול פנימי לחש לו כי השאלה לא סתם נשאלה, וכי אולי יש לחוש שאכן דברים בגו. יצא הר"מ תוהו ומשתומם מההיכל והחליט לערוך ביקורת בחדרי הפנימייה, לוודא כי אכן הכל כשורה. למרבה הפלא החיפוש התברר כמוצדק. באחד החדרים גילה

שבעים שנות חינוך ויותר, בהן עברו תחת ידי רבנו אלפי תלמידים, הציבוהו כאחד מגדולי המחנכים שבכל הדורות. כמלאך רחום הלוחש גדל על אוזנם הרכה של שתליו, מטפח היה רבנו בנועם חן תורה ויראת שמים בלב תלמידיו, תוך שהוא עוקב באהבה ובחמלה אחר אופן גדילתם, תומך ומיישר, מסקל ומנכש, ובעיקר שומר על הכרם מכל משמר.

אמן הנפשות היה רבנו בגישתו הייחודית לנשמתו של תלמיד, ברגישותו ובהבנתו המיוחדת ללבו של כל חניך. מיטיב היה לרדת לעומק נפשו של בחור, לזהות בה את מצוקותיה מחד ולהכיר במעלותיה מאידך. מפליא היה האופן בו היה מרוממו, כשלעתים די במילה בודדת, או אפילו בשביב של חיוך מאיר פנים, כדי לפוגג מסכי עשן וערפילי שווא.

בראש ובראשונה היה זה הקשר הנפשי העמוק ששרר בין רבנו לבין פירות הילוליו - תלמידיו אותם חיבב בכל מאודו. קשר איתנים שעיקרו סמוי מן העין, אך בד בבד כה מוחשי וכה יצוק. הוא הכיר כל תלמיד על בוריו, והיטיב לדעת את תכונות נפשו של כל אחד ואחד. ובשעה שהיה משוחח עם תלמיד שיחה אישית חש התלמיד כי מצפוני לבו גלויים המה בפני רבנו, וכי הוא מכירו יותר טוב ממנו עצמו.

מביטים היו הבחורים אחרי רבנו בהערצה ובחיבה בלתי מסויגת. עם זאת, יראת הכבוד שאפפה אותו הבדילה אותו מן העם וחצצה בין דמותו המאירה לבין תלמידיו. לאור זאת, די היה בחיוך של הערכה ומצדו של רבנו לעברו של תלמיד כדי לרומם רוחו לפסגות וכדי לעודדו ולדרבנו בתורה ועבודת ה'. מצד שני, די היה במראה פניו המתכרכמות בצער למראה בחור שאיחר לתפילה וכיוצא בזה כדי לעורר את הבחור לתשובה שלמה. בדרך זו היה נוכח בכל תהלוכות חייהם של תלמידיו משך כל שעות היממה.

רבנו היה מתייחס לקשר זה כדבר פנימי ועמוק, שיסודו וסודו בכבשונם של עולם. "ודעו כי הקשר בין הרב ותלמידיו הוא קשר

את אחד מר"מי הישיבה כדי להתעניין במצבו, תוך שהוא משגר לו דברי עידוד ונחמה.

סיפר אחד מבני הקהילה שהתמודד עם בנים מעוכבי שידוכים, כי בתקופה מסוימת למדו שלושה מבניו בעת ובעונה אחת בישיבתו של רבנו, מבלי שישועתו של הגדול שבהם נראית באופן, בצר לו נכנס לרבנו ותניה בפניו את צערו. האיר רבנו את פניו לעומתו ואמר לו: "האמן לי, אינך צריך להזכיר לי זאת. אני זוכר את ילדיך ומזכירם בתפילתי מדי שמונה עשרה... אל לך להיות מודאג".

ואכן לא היה קץ לשמחתו כשהקימו תלמידיו בתים בישראל, או כאשר שמע על בשורה במעונם. הוא נשא כל תלמיד ותלמיד על לוח לבו, וכמו היה ממתין בקוצר רוח לדעת כי בס"ד נושעו בשעה טובה, וכי הכל אצלם הולך כשורה.

הופעתו של מחנך

די היה להם לתלמידים להביט בתואר צורתו כדי להשפיע בתוכם אהבת תורה או אימתא דשמיא. סולמו המגיע השמימה, נטוי היה איתן ויציב בבי מדרשא, כאשר כל תלמיד הרואהו אומר לעצמו: כזה ראה וקדש. ואכן, אין ולו תלמיד אחד שהופעתו האצילית של רבנו לא חרשה בלבו חריש עמוק של שאיפה לגדולות, לנסות להידמות לדמותו הרוממה והעילאית של רבנו שדמתה למלאך ה' צבקות.

אף גם זאת מדרך חינוכו שתורה שלמה היתה. לשיטתו של רבנו, השפעה רבה יש להופעתו וחזותו החיצונית של המשגיח או הר"מ בישיבה, וכפי שהתבטא פעם באוזני מי מצוות המחנכים שזכו לעסוק במלאכת הקודש במחיצתו: "הופעה גם כן צריכה להיות מחנכת". נאה דורש היה וקל וחומר נאה מקיים.

היה זה מהדברים שהקנה רבנו לתלמידיו, כאשר חזו בדמותו מזיגה מופלאה בין התמדה מופלגת, יראת שמים טהורה ושמירת מצוות ללא פשרה על קוצו של יוד, לצד אנינות דעת, אצילות והליכות מיושבות, והכל בחכמה ובטוב טעם ודעת, כאשר תורתו מיישרת דרכיו והליכותיו בהנהגה רוממה ומתוקנת להלך בה בטח בדרכי נועם ונתיבות שלום.

(מתוך הספר 'אבי ההוראה')

לחרדתו בחור המתעסק בדבר שיש בו מלאכת שבת. צווחת 'שבת' שנפלטה מפיו של הר"מ שמטה את החפץ האסור מידיו של הבחור שלא ידע את נפשו. היה זה בחור יקר וטוב שנחשב לאחד המובהרים שבחבורה, ועל כן התדהמה היתה גדולה שבעתיים. בירור קצרצר העלה שהבחור נם בשלווה עד סמוך לכניסת השבת, ובטעות סבר כי עוד היום גדול וטרם נכנסה השבת וכי יהיה לו עוד פנאי להתכונן לשבת.

לאחר השבת ניגש הר"מ לרבנו וסיפר לו את השתלשלות העניינים, כשהוא מרהיב עוז ושואלו לאמור האם מדובר ברוח הקודש? התחייך רבנו וענה: "לא מיניה ולא מקצתיה. פשוט מאוד, ראש ישיבה עליו לחוש ולהרגיש את תלמידיו... הרגשתי בתוכי שמץ של חילול שבת, על כן שאלתיך האם זה קשור חלילה באחד מן התלמידים".

במקרה דומה שאירע פעם אחרת, העיד רבנו על עצמו כדברים האלה: "מיין נשמה האט געשפירט אז ס'איז געשעהן עפעס" - הרגשתי בנשמת כי דבר-מה מתרחש.

בקשר של קיימא היו תלמידי רבנו אדוקים בלבו הטהור, וכל העת היו מחשבותיו עליהם לרוממם באהבת תורה ולשגבם בהליכות חיים מתוך יראה טהורה ודבקות בבורא יתברך.

פעולתו של רבנו לטובת הנפש של תלמידיו הייתה בעצם חיותו והופעתו, שהיה בה כדי להעלותם לרום המעלות. רבנו היה כטופח על-ימנת להטפיח בתלמידיו תורה וקדושה, תוך שהוא מחדיר בהם רגשי הוד ורוממות, לצד מיאוס תמידי בהבלי העולם.

חש היה תדיר את רחשי ופעמי לבותיהם של תלמידיו, ער היה לכל צרכיהם ודאגתו נתונה להם בכל עת. מעשה היה בבחור מתלמידי הישיבה, שביום מן הימים איבד את התחושה ברגלו. הוא נסע לבית החולים לבדיקות, אך הרופאים הודיעוהו כי אין הם רואים מזור עבורו, והוסיפו כי לדעתם התחושה תחזור כשם שהיא נעלמה. חזר הבחור לישיבה בפחי נפש, אך עם הגיעו פגש ברבנו שהרגיעו והבטיחו נאמנה כי הרגל תשוב לקדמותה. חששותיו של הבחור פחתו אמנם, אך עדיין היה מודאג מאוד ממצבו. הדבר היחיד שהרגיעו בכל התקופה עד להבראתו היתה התעניינותו הבלתי פוסקת של רבנו אודות מצב רגלו. לא חלף יום שרבנו לא שלח אליו

"בבוקר קראתי סיפור כזה נפלא ומחזק שהאיר לי את כל היום"

(חיים ממודיעין עילית)

"לא יכול לפתוח את הבוקר בלי לקרוא את המייל היומי של 'דרשו'"

(דוד צבי מעמנואל)

**ווארטים נפלאים, סיפורים מיוחדים, הלכה יומית,
ועוד ועוד מדורים מגוונים ומרתקים**

להצטרפות - dirshu@dirshu.co.il

**הפורתח
בכל יום..**

המייל היומי של דרשו.

"אני נותן לכם כעת מראש תשלום לכמה שנים - 40 אלף דולר, והרב ימסור את השיעור". הוא הוציא 40 אלף דולר במזומן והניח על השולחן. ר' בן-ציון ראה בכך אות משמים, משום שהסכום שעמד על הפרק בהצעת השידוך היה 40 אלף דולר. ואכן, לאחר כשבוע וחצי התקיימה שמחת הווארט

נפלאות ההשגחה הפרטית של הגאון רבי בן-ציון פלמן זצ"ל

"פי בגלל הדבר הזה יברכה ד' אלקיך בכל מעשיך" (דברים ט"ו, י')

מפורסם בשם מרן ה'חזון איש' שאמר, כי עדות לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל היא חיי החרדים ופרנסתם כאן בארץ הקודש. בעשרות השנים האחרונות חיי האברכים הוא נס כפול, ונישואי ילדיהם בכפל כפליים.

הכל משקיעים מאמצים, לא יושבים בחיבוק ידיים, אלא מתאמצים להשגת פרנסה לחיתון הילדים, להלוואות וסיוע, עושים השתדלות. אבל השתדלות זו אין בכוחה להשיג את המטרה, תפקידה רק להעלים את הנס הגדול של השכינה השורה בישראל.

כי הנה האברכים שורדים את פרנסתם תחת מעטה נס ופלא. כי ניהול העולם החרדי, ובפרט אברכי התורה בארץ הקודש, מעורפל בעלטה תחת הנס של מי שפותח את ידיו ומשביע לכל חי רצון.

עול גדול - עול תורה

ביום מן הימים, כשנתיים לאחר החתונה של הילד האחרון, ישב ר' בן-ציון בביתו ואחד מידידיו מבני גילו נכנס. אמר לו ר' בן-ציון: "היום הוא לדידי יום גדול. כי ברוך ה' הבוקר סיימתי את החובות שלנו מחתונות הילדים". הוא הגביה עיניו לשמים, האדימו פניו ודיבר רבות על אמונה ובטחון בקדוש-ברוך-הוא המחיה את כולם ומלכותו בכל משלה, הרחיב בעיקר על-פי מה שאמרו חז"ל "כל הלומד תורה לשמה מעבירים ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ". וסיים: "אכן יש להשתדל כדי לחתן את הילדים, אבל ההשתדלות העיקרית והאמתית היא ללמוד - שכל העול יהיה בתורה, ובכך יש את ההבטחה ש'מעבירים ממנו עול מלכות ודרך ארץ', ומי שעמל ויגע בתורה לשמה ייוכח בחוש כיצד כל הדברים יישכחו ממנו.

כך קיים ר' בן-ציון בעצמו לקראת נישואי הילדים - להסתופף תחת המטרייה של עול תורה "כשור לעול וכחמור למשא". והוא מיאן לעזוב את ספסל הלימודים בכולל. הוא היה סבור שה' יושיע אותו אם יישאר ליד הסטנדר. הקצרה יד ה' להושיע! "אדרבה, בגלל שאשאר ליד הסטנדר ובשקידה יעזור לי ה' בכפליים", היה בטוח.

כאשר היה מוטל עליו לסדר את חתימת החוזה לרכישת הדירה ניהל את החתימות והחוזים 'בין הסדרים', ועם סיום החתימות במשרד 'עורך הדין' צעד היישר חזרה לכולל.

"הוא סיפר לי", אמר בנו, "כי באותם מקרים לא הספיק לאכול

לא יאמינו לי

"אני יכול לכתוב ספר עב כרס על דרכי השגחה פרטית כיצד הקדוש-ברוך-הוא שלח לי ממון לפני כל חתונת אחד מילדיי, והסיבה שאינני כותב, כי אנשים לא יאמינו, ילעגו על הסיפורים, יחשבו כי אני מדומיין או חלילה שקרן. אבל באמת הכל ניסים גלויים, לא כדרך הטבע" - דברי ר' בן-ציון פלמן זצ"ל. ואלה אינם דווקא דבריו, אלא דבריהם של כל 'אוכלי המן' בדור עקבתא דמשיחא, אלא שבעובדות הבאות ר' בן-ציון יהיה בסך הכל לפה ל'אוכלי המן'.

"ביום שמחת ה'ווארט' לבני הראשון לא היה לי כסף לנסיעה לירושלים לבית המחוננים החדשים. לוויתי כסף לנסיעות, ובאירוסין, כאשר חתמו על מקום מגורים, שלח הקדוש-ברוך-הוא את הכסף בדרך נסית. כך התחלתי את נישואי הילדים. המשכתי. עד שסיימתי..."

האם היה לכם משהו בבנק, או חסכון אחר? נשאלה השאלה. "לא. לא הייתה לי מאומה. מלבד העזרה של הקדוש-ברוך-הוא". בהזדמנות אמר: "תדעו כי הקדוש-ברוך-הוא עוזר למי שיש לו מידת הביטחון".

הרב פלמן לא היה מסוגל לדבר על עצמו, שתקן שבשתקנים, אבל בנושא נישואי הילדים הוא הרי לא דיבר על עצמו אלא על הקדוש-ברוך-הוא, ולכן פתח לפעמים את סגור פיו כדי ללמד אמונה ל'קטני אמונה' שהעולם שואלים אותו בתמיהה כיצד מחתנים ילדים עם עמל התורה? וכיצד חיתנת?

ארוחת צהרים, כיון שבסיום העסקים הגיע כבר שעת תחילת הסדר, ולא רצה להגיע מאוחר לכולל אפילו לא באיחור של דקה, לכן ויתר על האוכל ורק שתה כוס תה לפני הסדר". כך קיבל על עצמו עול תורה אפילו בימים של רכישות. ומי מדבר על שינת צהרים.

הניגון

לאברך בני־ברקי נולדו ארבע בנות. זו אחר זו. מזל טוב! לאחר לידת הבת הרביעית הוא נכנס לפחד סמוי: "בעוד 18 שנים אני צריך לחתן אותם... מה יהיה?".

הוא נכנס לביתו של הרב פלמן כדי להתברך מפיו ב'מזל טוב'. תוך כדי קבלת הברכה זרק האברך משפט בחיוך מאולץ: "אני מודאג מעכשיו כיצד אוכל לחתן את הבנות הללו, כי כדי לחתן ארבע בנות זקוקים להון עתק, ואני הדלפון בקושי גומר את החודש... וכי אני גנב? אומרים שצריך לפרוץ בנק בשביל לחתן את הבנות...".

ר' בן־ציון אמר לו: "תראה, אין לך מקום לדאגה, מי שהביא לך את הבת יביא לך גם את הדירה בשבילה כדי לחתנה. חז"ל הרי אומרים 'מאן דיהיב חיי יהיב מזוני', כלומר, מי שמביא את הבת יביא את כל הוצאותיה - כלכלתה ופרנסתה".

האברך עמד נבוך, הוא לא עיכל את הדיבורים... כמי ששואל: ברצינות? האם ממש כך?! להיות רגוע?

ר' בן־ציון חיך והחל להתנגן, כמי ששר זמירות שבת, ואמר שוב את המשפט של חז"ל, חזר על כל מילה, בהדגשה, בהטעמה ובנעימה שובת לב: "מאן, דיהיב, חיי, יהיב מזוני. זו המציאות!".

"מאן דיהיב חיי יהיב מזוני", הניגון התמשך בחדר כרגע של אושר, כתינוק המשורר בחיק אמו, ניגון של תקווה וביטחון גמור "מאן דיהיב חיי...". הרי ידו של מלך המלכים מנווטת אותנו כל יום בפרנסתנו, היא ממש אוחת בנו ומפרנסת, לפעמים אנחנו יראים להביט על המלאכים המלווים אותנו תדיר ומסדרים לנו את פרנסתנו.

ושוב אמר לו בתקיפות נעימה: "מי שמעניק ונותן חיים מביא גם מזונות". נעמד, הושיט לו את היד ואמר: "אז ממה אתה דואג?!".

הגערה הזו: "ממה אתה דואג?! השאירה אותו כמו ילד קטן שחושש כי אביו לא מסוגל להשיג לו כמה גוגואים.

"ומאז פחדתי לחשוב על הבעיה. וכיום, עשרים וחמש שנה אחרי? הנני אחרי נישואי ארבעתן... ופעם בחודש אני מנגן לילדים שלי את הניגון של ר' בן־ציון: 'מאן דיהיב חיי יהיב מזוני'.

"חששתי שמא אצטרך לפרוץ בנק. אך ר' בן־ציון פרץ אצלי את נקודת האמונה, ומשם הדרך היתה רגועה ובטוחה".

דג טורף

אחד מבני משפחתו של ר' בן־ציון ניסה להיכנס להשקעה כספית מסוימת שיש בה סיכון כספי, והמטרה הייתה - נישואי הילדים בעתיד.

ר' בן־ציון תמה והבהיר לו: "וכי אתה צריך לעזור לקדוש־ברוך־הוא כיצד לסייע לאחד כמוך שיושב ולומד? וכי הוא זקוק לעזרה שלך?! תן לו לעשות בדרכים שלו, אל תיכנס לסיכונים כדי לסייע לו...".

"הרי יש לי ילדים, ואני צריך לחתן אותם. אני מוכרח לכאורה לעשות משהו", תמה האיש.

התעניין ר' בן־ציון: "תאמר לי ר' נפתלי היקר, אתה מאמין?".

"כן".

"אם כן, אתה יכול להבין שהקדוש־ברוך־הוא לא צריך את עזרתך. מה לך לדאוג כיצד לחתן את הילדים, יש לו לקדוש־ברוך־הוא את האפשרויות שלו כיצד לנהל לך את העניינים".

"וכיצד אתה חיתנת 12 ילדים?", שאל.

"הקדוש־ברוך־הוא עוזר, מה אתה שואל שאלות, סמוך עליו".

בן המשפחה התעקש: "אבל כיצד חיתנת אותם?".

"הקדוש־ברוך־הוא עוזר".

בן המשפחה שאל ברביעית: "אבל למעשה, בשטח, כיצד חיתנת אותם, איך עזר לך הקדוש־ברוך־הוא?".

ר' בן־ציון לא רצה לפרט, כי לאמתו של דבר אין אפשרות לפרט. הניסים הללו עטופים ומסורבלים בסתרי חיי היום יום - נס בתוך טבע וטבע בתוך נס, אבל כיון שהאיש ההוא היה ברגע של סערת רגשות הוא ריחם עליו, ואמר לו: "אתן לך יקירי דוגמה אחת קטנה, משונה: עד שהתחלנו לחתן ילדים הייתי מקבל חשבון חשמל חודשי של 500 לירות, ומהימים שחיתנו את הבת הראשונה התחלנו לקבל 150 כל חודש, איך ומדוע לא יודע, אבל כך היה. מכאן ואילך, חודש, חודשיים, שלושה, ארבעה חמישה חודשים וכו' - ללא הפסקה, כמה שנים. זו הייתה המציאות. יקירי, האם אתה יכול להסביר לי את הדבר? זה הקדוש־ברוך־הוא.

"לכן יקירי, מה אתה שואל שאלות, תן למי שיכול לנהל את העניינים", הכריז ר' בן־ציון בהחלטיות.

"אבל דע לך יקירי, שדווקא ממי שחשבתי וציפיתי שממנו תבוא העזרה, משם לא הגיעה עזרה כלל אלא מכיוונים אחרים. וכך תמיד. הכסף הגיע ומגיע ממקורות לא צפויים. ללמדך!".

והמשיך לומר: "ידוע לכל המשל והנמשל של הדג הגדול הרודף אחרי דגים קטנים לאכלם. וממש תמוה, כאשר אנחנו פותחים מעיים של דג גדול ומוצאים בו דגים קטנים, תמיד ראש הדג הקטן הוא לכיוון פנים. פלא. כיון שהגדול רודף אחרי הקטן הבורח ממנו ובולע אותו היה על הזנב להיות לכיוון פנים.

"טמון כאן סוד ויסוד, שאנו לומדים ממעמקי הים הגדול. כי הדגים הקטנים שהוא חושב להיות שבע מהם מצליחים לברוח, בדרך־כלל את רובם אינו מצליח לתפוס בדרך רדיפתו, הם חומקים ממנו, לא משם באה לו הסעודה הדשנה, אלא הקדוש־ברוך־הוא מזמין לו דגים לרוב שמגיעים לפיו מהכיוון השני לחלוטין, הם באים מולו ונכנסים היישר לפיו. כך בפרנסת חיי היום יום, לא ממקום שבוטחים מייחלים ומצפים משם מגיעה הישועה. וזכיתי לחוות את זה במשך כל ימי חיי, בחיי היום יום ובנישואי הילדים", אמר ר' בן ציון.

חידד ואמר עוד ר' בן־ציון בדרך אגב: "כל תהליך הבסיס של הפרנסה שלנו לא צפוי בעליל, בדוק ומנוסה, כלומר, הפרנסה איננה נתפרת לפי התכנית שאדם תכנן. לדוגמה, מי שתכנן להיות אינסטלטור ומשם יתפרנס, בסופו של יום הפרנסה באה לו מחשמלאות וכדו'. מי

המשך בעמוד הבא

סידרה שטר הלוואה וקיבלה את הכסף לידיהם, סגרה את הדלת והודתה לה'.

לא מעובדות וסיפורים מחתנים ילדים, הסיפור הוא צוהר קטן בלבד לעולם גדול הנקרא "עלילותיו של הקדוש־ברוך־הוא": "הודיעו בעמים עלילותיו". המקרים שהקדוש־ברוך־הוא מביא לידינו של האדם כדי להזכיר לו שהקדוש־ברוך־הוא נמצא קרוב לידו. ואחרי שהוא מכיר בכך וחי על־פי זה, שאר הדברים כבר מתנהלים בפלאי פלאות נסתרות בחיי היום יום חודש אחרי חודש, נישואי ילד ועוד בן ועוד שתי בנות - "פותח את ידיך ומשביע לכל חי רצון". ומעשה מיוחד נוסף. מפליא גם הוא.

הרב פלמן והרבנית עם החתן נכנסו בצוותא לדירה אותה עתידים לכאורה לרכוש כדי לחתום על החוזה. מיד כאשר המוכר ראה את הגרב"צ הכריז: "אני מוריד שלושים אחוז ממחיר הדירה שביקשתי". הדבר לא היה מובן. מה קרה שהוא מוותר לפתע על סכום נכבד, לאחר שכבר סוכם סופית על מחיר ובאו רק לחתום. פלא. ביציאתם מהבית ליווה המוכר את השלושה, ואז פנה בלחש לחתן והסביר את הענין: "כאשר דיברו איתי על קניית הדירה לא ידעתי מי אתם, שמעתי שם 'פלמן' אבל לא התחברו לי הדברים. כאשר ראיתי לפתע את אבא שלך, שהוא מורי ורבי, מעת שלימד תורה בישיבת מכונבקה, התרגשתי. עברו כבר למעלה מעשרים שנה מאז, אבל מה שלי זכור עד היום מהישיבה הם השיעורים שלו. השתתפתי גם בשיעורי ההלכה שנאמרו בבית שלכם בקטנות וזכורני את הצפיפות, והשיעורים מלווים אותי עד היום עם זיכרונות טובים מאוד, כי הם שינו לי את מהלך החיים, רוממוני לגישמאק, למושגים בלימוד תורה. וכיון שאני חייב את איכות החיים לאביך, ראיתי כעת להכיר לו תודה ולהוריד דרסטית מהמחיר שביקשתי. ורצוני שהרב יידע על כך, וכעת הוא הרי יאמין לסיפור העשירות שלי ממנו ושאני דובר אמת, כי הרי הורדתי סכום כה גבוה, תספר לו עד כמה השיעורים שלו תרמו לעתיד חיי!".

כאשר הבן סיפר על כך לאביו הוא שתק. אחר־כך הסיט מעט את המחשבות, וסיפר: לאחר מלחמת ששת הימים נכנס יהודי לחדרו של כ"ק האדמו"ר מסאטמאר רבי יואל זצ"ל בהתפעלות, 'האם הרבי שמע מה קרה, הנה תוך כמה ימים כבשו את כל ארץ־ישראל והפציצו להם לישימאלים הערבים את כל המטוסים, ניסים גלויים!'. האדמו"ר לא התפעל, אלא הגיב: 'נו נו'. לאחר מכן הוסיף: 'מה אעשה, אני מתפעל הרבה יותר כיצד יהודים בארץ־ישראל קונים דירות לילדים שלהם, בכך רואים ניסים גלויים הרבה יותר'.

(מתוך 'ספר ללא שם')

שביקש להיות עורך דין ולהתפרנס, בסופו של דבר פרנסתו ועושרו הגיעו משמאות או מכל דבר אחר. לא לפי התכניות. כך לגבי רוב היהודים. לידע ולהודיע כי פרנסה אינה בידי בשר ודם. ובחיייהם של האברכים ניכר הדבר לאין ערוך. תהילות יאמרו ותשבחות ישמיעו.

ר' בן־ציון רמז רמיזות לניסים רבים נוספים

למרות שדיבר ברמיזה ובקודים, אחרי תחקיר עמוק הצליחו לפצח את הפרטים של כמה ניסים נסתרים בודדים. ובכן. כאשר אחת הבנות עמדה בתקופת השידוכים דיברו על הצעה מסוימת שהייתה מותנית בסכום כספי שנקבו, ולר' בן־ציון לא היה כלום, אבל כלום.

הוא המשיך את החיים כרגיל ברוגע, מתוך 'ביטחון' שאם העניין שייך אליו הוא יהיה שלו.

באותו זמן שהיה כבר צריך להניח את הדברים על השולחן - לכאן או לשם, דפק בביתו יהודי חשוב, ראש ישיבה מפורסם, והציע לר' בן־ציון שימסור שיעור בישיבתו בבוקר, כחצי שעה לאחר שחרית, שיעור בהלכה.

ראש הישיבה הנ"ל כבר הציע לו בעבר וביקש ממנו כמה פעמים למסור שיעור, אלא שר' בן־ציון סירב באומרו כי קשה לו המאמץ הנוסף משום שהוא כבר מלא בסדרי לימוד ושיעורים במשך היום. אבל הנה, שוב החליט ראש הישיבה שליט"א להגיע בכל זאת לביתו ולהציע שוב את הרעיון של מסירת שיעור, והפעם הוסיף ואמר: "ישמע נא כבוד הרב, אני נותן לכם כעת מראש תשלום לכמה שנים 40 אלף דולר והרב ימסור את השיעור", ובאותו מעמד הוציא 40 אלף דולר במזומן והניח על השולחן. ר' בן־ציון ראה בכך אות משמים, משום שהסכום שעמד על הפרק בהצעת השידוך היה 40 אלף דולר. הוא הרהר מעט והשיב בחיוב. ואכן, השידוך התקדם ועלה על דרך סלולה, ולאחר כשבוע וחצי התקיימה שמחת הווארט.

20 אלף, 30 אלף

בפעם נוספת, לא לפני סגירה אלא לאחר סגירת שידוך, היו חסרים לו 20 אלף דולר, והנה יומיים אחר־כך בבוקרו של יום דפקה בדלת הבית אלמנה טרייה המתגוררת באזור, ואמרה לרבנית ע"ה כי בעלה לפני הסתלקותו השאיר לה 20 אלף דולר להוצאות חודשיות שוטפות והיא מפחדת להחזיק בביתה סכום גדול כזה, ולכן היא מבקשת שהרבנית תעשה לה חסד, תיקח את 20 האלף דולר הללו כהלוואה, ותחזיר את הכסף כתשלום חודשי למחייתה (של האלמנה). הרבנית הביטה עליה כנס נוסף בשרשרת החיים שלהם.

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

כשהחלו לארגן את האוטובוסים במנהטן שאלו את כ"ק האדמו"ר מסאטמאר זי"ע אם להתפלל תפילת שחרית כ'ותיקין' לפני שנוסעים עם האוטובוסים, או שמא יותר טוב שיתפללו על האוטובוס. השואלים היו בטוחים שיורה להם שישכימו קום ויתפללו ורק אחר־כך ייצאו לדרכם. אך לפליאתם הורה להם הרבי שייצאו לדרכם

הגאון רבי שלמה זלמן פרידמן שליט"א אב"ד סאנטוב־לייקווד, על כ"ק אדמו"ר מסאטמאר זי"ע

"כִּי תַעֲשֶׂה הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר בְּעֵינֵי ד' אֱלֹהֶיךָ" (דברים י"ב, כ"ח)

בילדותי זכיתי לבקר כמה פעמים אצל הגה"ק מסאטמאר זי"ע. אבי מורי ז"ל היה לוקח אותי עמו להיות במחיצת הקודש בהושענא רבה ובמעמד הדלקת נרות חנוכה. את המעמד בהושענא רבה לא שיין לתאר על גליון, כי היה זה מעמד עילאי באופן נעלה ומיוחד ביותר, דלה העט מלהביע... ומעמד הדלקת נרות חנוכה גם זה היה מעמד מיוחד במינו. גם בבחורותי נסעתי אליו לימי החנוכה, ומיד כשהיו נכנסים להבית המדרש היו מרגישים אווירה עילאית ומרוממת ביותר, פני הרבי הבהיקו באור זך ומיוחד. אני זוכר היטב את הברכה על הדלקת נרות חנוכה שנאמרה באש להבה הבוקעת רקיעים.

את דבריו, ניגש אליו ואמר לו שהוא מזמין אותו לביתו לאכול. שאל אותו המשולח "מה יש לך לאכול?", אמר לו רבי חיים אלעזר: "מה אתה רוצה לאכול?", אמר לו המשולח שהוא אינו רוצה בשר - רק דג טחון [געמאלענע פיש]. אמר לו רבי חיים אלעזר, שבדיק היום השתתפה אמו בסעודת ברית מילה והביאה לביתה דג טחון. אמר לו המשולח: "אולי אפשר להטריח אותך להביא את האוכל כאן לבית המדרש", ומיד הלך רבי חיים אלעזר והביא לו את האוכל והלה אכל ושבע והודה לו מאוד על מה שטרח למענו.

אמר רבי חיים אלעזר בהתרגשות: "היה זה פחות משעה לאחר שבירכני הרבי זי"ע, ומיד ראיתי איך שהברכה מתחילה להתקיים, שכן מיד קיימתי מצוות הכנסת אורחים - ותקופה קצרה אחר־כך זכיתי גם לזיווג הגון..."

פעם אחת נכנס אחד לבית מדרשו של הגה"ק מסאטמאר זי"ע, וניגש לעבר העמוד להמתין עד לתחילת התפילה כי הוא היה חיוב ורצה לעבור לפני התיבה ולהתפלל. לאחר כמה דקות שכבר עמד שם ניגש אליו יהודי אחר ואמר לו שהוא רוצה להתפלל כי הוא חיוב. אמר לו הראשון: "אני גם חיוב ואני כבר עומד כאן כמה דקות לפניך". ושאלו השני: "על מי אתה חיוב", אמר לו שהוא מתפלל לע"נ חמיו שהיום הוא היארציט, אמר לו השני: "היום הוא היארציט של אבי

בעת שהותי בשבת קודש אצל מחותני כ"ק גאב"ד בראד שליט"א, ואביו הגה"צ ראש הכולל בראד שליט"א סיפר שהיה פעם עם מרן הגה"ק מסאטמאר זי"ע באסיפה אחת ודנו שם בחולשת הדורות בענייני כשרות, ואחד הנוכחים התבטא על עצמו שהוא עושה כל הדברים לבד בבית ואינו אוכל משום כשרות. שאלו הרבי "האם יין אתה גם עושה לבד?", אמר לו הלה: "האמת הוא, שבכלל לא חשבתי מכך לעשות גם יין בעצמי", אמר לו הרבי "בוודאי לא חשבתם על זה! - כי כל הדברים היא עושה, ויין אתה צריך לעשות..."

סיפר לי הרה"צ רבי חיים אלעזר קליין שליט"א, מגדולי המשפיעים בעיר התורה לייקווד, שבימי בחרותו למד בארץ־ישראל, וכשחזר לאמריקה והתחילו להציע לו שידוכים נכנס אל הגה"ק מסאטמאר זי"ע עם קוויטל וכתב שם "לזיווג הגון ולהכנסת אורחים" - כשכוונתו שיהיה ביתו פתוח לאורחים. קרא הרבי את הקוויטל ובירכו שיזכה לזיווג הגון ויזכה לקיים מצוות הכנסת אורחים.

מספר רבי חיים אלעזר, שאחר־כך חזר לביתו בבורו פארק ונכנס ללמוד באיזה בית מדרש, וראה שם משולח אחד שהלך לקבץ צדקה כשהוא מתאונן בצער בפני אחד המתפללים שהוא מסתובב כל היום ועדיין לא אכל מאומה כל אותו היום. כששמע רבי חיים אלעזר

פנו הם אל ההורים לקבל אישורם למסור באותו היום את ילדיהם ל'השגחה' במקום אחר. ואכן, רוב ההורים הסכימו זולתי אם אחת שסירבה לכך בתוקף רב, וגם כשניסו לדבר על לבה והבטיחו לה שיסדרו לבנה מקום טוב עם 'מטפלת' טובה ועוד יוסיפו 'מתן שכרה בצדה', אף-על-פי-כן התעקשה האם והוסיפה איום כי תפנה לרשויות לדווח על 'היום החופשי' שלא מן המניין

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א על הסרת הדאגה, ונפלאות ההשגחה פרטית

"וְשִׁמְחָתֶם בְּכָל מְשָׁלַח יְדֵכֶם" (דברים י"ב, ז')

הבוקר היה על הארץ ותלמידי הגן הופיעו בבית החדש במלוא הדרם, גם המסגר הופיע בשעתו, ובשעה 1 בצהריים הופיעו ללא כל הודעה מוקדמת אנשי השלטון לערוך 'ביקורת פתע' מטעם הרשויות לבדוק את אופן טיפולם בפעוטות, והאם הם עומדים בכל התנאים הנדרשים לשמירתם. וכאן נתגלה תוקף הנס וגודל ההשגחה פרטית: כי גלוי וידוע, אילו היו באים הבודקים ולא היו מוצאים בבית את הפעוטות, תיכף ומיד היו מפטרים את המטפלת ממשמרתה ושוללים את רשיון העסקתה. כמו כן, אם היו מגיעים לבית שאין מעקוק (סורגים) לחלונותיו, היו מוסיפים קנס ממוני גבוה מלבד הפיטורין... נמצא שדייקא מה שהיה נראה מתחילה כעוגמת נפש שנגרמה מהתעקשותה התמוהה של אותה האם שלא להניח לסדר את חפצי הבית במנוחה, ומהתעקשותו של המסגר להגיע דווקא בשעות הבוקר, כל זה הייתה סיבה מהשגחתו יתברך למנוע מהם עוגמת נפש גדולה בכפלי כפליים ולהצילם משבירת מטה לחמם. ...וכבר אמרו כי תיבת 'דאגה' יש בה את האותיות הראשונות שבא 'ב', ומדוע נשמט ממנה האות ב'?? כי האות ב' רומזת לבטחון, וכשיש לאדם בטחון אין בו כל דאגה, רק המחוסר בטחון הוא הדואג!

וכעין זה איתא מהרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (דף קמג) משמו של הרה"ק רבי אשר מסטאלין זי"ע על הפסוק (ישעיה כח, טז) **המאמין לא יחיש - פירוש, לא ידאג.**

פעם פרצה שריפה עזה בבניין בו התגורר הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל, והיתה האש בוערת עד לב השמים, מיד התפנו כל

עובדא שמענו מפי אברך הדר בעיר התורה בני ברק יצ"ו, מעשה מופלא של השגחה פרטית. זה כמה שנים שרעייתו מנהלת 'גן' (משפחתון) המאפשר מטעם 'הרשות', ואין כל אדם 'זוכה' לקבל את ה'רשיון' אלא רק זה העומד בכל התנאים בדקדוק רב. והנה, לפני כמה שבועות הרחיב ה' את גבולו, וזכה לעקור מגוריו מדירתו הישנה והצפופה לדירה חדשה ומרווחת סמוך ונראה למקום מגוריו. בעזרה ש"ת נקבע יום כניסתם לדירה החדשה ליום ראשון בשבת, ונמלכו בני הבית בדעתם כי תהיה להם תועלת גדולה אם באותו היום לא תקבל עקרת הבית את ילדי ה'גן' לביתה, ובכך תוכל בנקל ובנחת לסדר את כל כלי הבית הרבים על מקומם החדש דבר דבור על אופניו.

וממחשבה למעשה פנו אל הורי הפעוטות לקבל אישורם למסור באותו היום את ילדיהם ל'השגחה' במקום אחר. ואכן, רוב ההורים הסכימו לכך בחפץ לב זולתי אם אחת שסירבה לכך בתוקף רב, וגם כשניסו לדבר על לבה והבטיחו לה שיסדרו לבנה מקום טוב עם 'מטפלת' טובה, ומלבד מה שישלמו כל הוצאותיה עוד יוסיפו 'מתן שכרה בצדה', אף-על-פי-כן התעקשה האם וטענה בתוקף כי 'אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר'. ולא זו בלבד, אלא שעוד הוסיפה באורח תמוה ביותר באיום ברור כי תפנה לרשויות לדווח על 'היום החופשי' שלא מן המניין (דבר שמסכן באופן ודאי את המשך העסקת המטפלת). בלית ברירה הוכרחו בני המשפחה 'לעבוד' ולקבל את כל הפעוטות להשגחה כרגיל.

אם לא די בכך נוסף ל'עוגמת נפש' כי מתחילה הזמין האברך מסגר (העוסק בהתקנת מעקות וגדרות) שיבוא לביתו החדש באותו יום ראשון בשבת בשעה 10 בבוקר, מתוך כוונה שממילא לא יתקיימו באותו היום סדרי הגן בבית. אך משהתנגדה אותה האם לשינוי הסדרים פנו אל המסגר שהוא ישנה סדריו ויואיל לבוא בשעה מאוחרת יותר (משעה 1 בצהריים והלאה), אבל זה התעקש שכבר קבע את סדר יומו ועל כן שריר וקיים הזמן שקבעו, ובעזרה ש"ת יופיע בבית בשעה 10 בבוקר או רק בעוד שבועיים ימים... בלית ברירה נאלצו לקבלו בבית בשעות הבוקר, כרצונו.

תושבי הבניין מפני סכנת נפשות שהיתה שם והמתינו 'בסבלנות' עד ש'מכבי האש' יסיימו מלאכתם. מקורביו של הגר"א חששו מאוד לגורל כתבי היד של ר' אברהם, אשר כידוע היה מחדש חידושי תורה ומעלה אותם על הכתב לרבבות ואלפים, שמא נשרפו באש או שמא ניזוקו במים הרבים והאדירים אשר נשפכו שם בשביל לכבות את האש, מי במים ומי באש... אולם ר' אברהם עצמו עמד על-יד הבית במנוחת הנפש, עד ששאלו אחד האם אינו דואג על עמלו הרב שיירד לטמיון, נענה לו ר' אברהם בגבורתו ובחכמתו: **"בדאגה... בדאגה... אין אצל יהודי מקום לדאגה כלל! רק פעם אחת בשבוע צריך לזכור מהדאגה, והוא בעת שנוטל ציפורניים שצריך לגוזל לפי סדר בדאגה"** (כמובא ברמ"א סמן ר"ס סעיף א', שצריך לגזור בראשונה את הציפורן השנייה העומדת מימין ל'אגודל' המכונה 'אצבע', לאחר מכן את הציפורן הרביעית המכונה 'קמיצה', ושוב גוזל את האצבע הראשונה - אגודל, ומשם עובר לאצבע השלישית היא ה'אמה', ולבסוף נוטל את החמישית אשר שמה הוא 'קמיצה').

סיפר הרה"ח ר' ישראל הארטין (מישישי חסידי פולין), שבימים שקודם המלחמה ראה פעם ברחובות ורשה יהודי זקן בא בימים העובד לפרנסתו כ'זגג' הנושא על כתפיו לבדו זכוכיות גדולות וכבדות עד מאוד. ניגש ר' ישראל ורצה לעזור לו כמצוות "עזוב תעזוב עמו", אך הזקן לא הסכים לו, וכה אמר לו: "שמע נא בחור, זה לי כבר יותר מתשעים שנות חיים ועדיין כוחי במותני! ואם תשאל מנין לי כוחות אלה, אספר לך דברים כהווייתם: פעם עשיתי איזו טובה להרה"ק רבי בונים זי"ע, והרה"ק שאלני באיזו ברכה הנני חפץ, ענית לי שהרבי יברכני שאזכה להשיא כל צאצאיי בהרחבה ושתהא הפרוטה מצויה בכיס תדיר, ענה הרבי ואמר לי בזה הלשון: **'אברכך, אז דאס זארגן זאלסטו קיינמאל נישט האבן, ווייל דער וואס זארגט געבט נישט דער אויבערשטער, אז מ'בעט איהם געבט ער'** (אברכך כי לא תדאג לעולמים, כי זה הדואג אין הבורא נותן לו ולא כלום, ורק אם מבקשים הימנו אז הוא נותן), וסיים היהודי: "הנה עברו עלי רוב שנותי, את צאצאי השאתי בהרחבה מרובה והפרוטה אינה חסרה מכיסי לעולם, והינך רואה שאף כוחותיי עדיין עומדים לי..."

המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לווינשטיין זצ"ל היה אומר, נמצאים בעולם ריבי רבבות בעלי חיים המתגוללים באשפתות וכדו' ונראה שאין להם 'דואג' לפרנסתם, ולא עוד אלא שמגרשים אותם מכל מקום. ואף-על-פי-כן מעולם לא מת בעל חי מ'רעב'... כי הקדוש ברוך הוא זן ומפרנס מקרני ראמים ועד ביצי כינים. ואם ב'בעלי חיים' כן קל וחומר לבני האדם שנבראו בצלם שלא יניח אותם הקדוש ברוך הוא שיישארו מבלי מזון, אם כן דאגה מניין...

נוראות מצינו להרה"ק 'בני יששכר' זי"ע (דרך פיקודך, מל"ת לד, חלק הדיבור) כי הדאגה והצער כשאינם במקום מצוה הרי זה מאבזרייהו **'לא תרצח'**... ומי הוא הרוצה להיכנס להיות נמנה בכלל המרצחים ל"ע.

ולעולם יסיר דאגה מלבו, וכתב השל"ה הק' (שובבי"ם תורה אור כב), כי האותיות הקודמות ל'צרה' הן אותיות 'פקד', כלומר, שהקדוש ברוך הוא מקדים את הישועה בטרם יביא את הצרה על האדם.

סיפר מרא דעובדא, אברך המתגורר בקריית גת, אשר לפני כחודש ימים נסע לשכונת רמת שלמה שבעיר הקודש ירושלים לניחום אבלים, ומיד בהגיעו לשם והנה נשמע קול צלצול הפלאפון והביט בו לראות מי הוא המתקשר וראה שזה אביו, מיד ענה לו וביקש ממנו האב כי נצרך הוא להיות עתה ברמת גן ב'ועדה רפואית' שבביטוח לאומי, ונזקק הוא לעזרתו להיות לו לפה ולמליץ ולעמוד לימינו בכל הסבך הביורוקרטי שם. כמובן שמיהר לנחם וישם לדרך פעמיו, מיירושלים לבני ברק ומשם לרמת גן, ונמשכה הדרך יותר משעתיים. בהיותו באוטובוס ברמת גן שוב התקשר אליו אביו והודיעו כי כבר גמר עיסוקיו שם ושוב אינו זקוק לו... ונמצא שטרם בדרכים יותר משעתיים לחינם וללא תועלת, ולא עוד אלא שלא הספיק לשבת בניחום כל הצורך.

אותו אברך ירד מיד מהאוטובוס ועלה על האוטובוס שכנגדו אשר יובילו עד סמוך לאולמי מודיעין בכביש ז'בוטינסקי שם נמצאת 'תחנת האוטובוס' מבני ברק לביתו שבקריית גת, ובירר ונודע לו שבעוד חצי שעה יגיע האוטובוס. בינתיים נכנס לחנות לממכר מזון ומשקאות בשביל לקנות שתייה קרה להשיב נפשו, ושאל את המוכר אשר הוא רחוק משמירת התורה והמצוות ואף מהלך בגילוי ראש רחמנא לצלן, האם יכול להיכנס לבית הכסא והשיב בהן, חזר ושאלו האם יכול לשמור עבורו את התיק שעמו שלא ייגנב... נענה לו המוכר: "הכנס את התיק לבית הכסא ושם תשמור עליו שמירה מעולה כרצונך". השיב לו האברך כי מונח בתיק הטלית והתפילין שלו ומפני קדושתן אינו יכול להכניסן עמו, ונתרצה המוכר לשמור. כשיצא האברך פנה אליו המוכר ושאלו האם יש לו כמה דקות פנאי עבורו, השיב לו האברך: "עוד רבע שעה בידי עד שיגיע האוטובוס שלי". חזר המוכר ושאלו: "האם יכול אני להניח את התפילין...", וכססיים להניח אמר לו המוכר: "דע, שזה כבר כמה שנים שהנני מקפיד להניח תפילין בכל יום ויום. והנה הבוקר קמתי מאוחר ולא היה לי זמן להניח תפילין, על כן נמלכתי בדעתי לרוץ אל החנות ובטוח הייתי וגם ביקשתי שה' יעזור שבמשך היום אני תפילין... והנה נשלחו אלי תפילין מן השמים למען אוכל להניחן..."

ומלבד שיש ללמוד מכאן על **נפלאות ההשגחה הפרטית, כאשר אי-עושה עלילות מסבב אברך ומטלטלו 'לחינם' שעות בדרכים וכל זה להמציא תפילין לאותו מוכר, הרי יש להתבונן הרבה עד כמה יקר בעיני ה' כל מצוה ומצוה שאדם עושה, שהרי 'מוכר' זה אינו מניח תפילין דרבינו תם... ומכל מקום הקדוש ברוך הוא סייע בידו שיזכה להניח תפילין אף ביום זה, כי הבא ליטהר מסייעין לו.**

וכל זה להוציא מחשבת פיגול מהלב כי מי אני ומה אני ומה ערך יש למצוותי, וכי יש נפקא מינה אם עשיתי אם לאו, האם זה 'נפקא מינה' למישהו בכלל... וקודשא בריך הוא אומר: בני חביבי, חשוב אתה בעיניי, וברצוני שתעשה מצוותי, ואף אסייע בידך הרבה ואתן לך האפשרויות לקיום רצוני, ומי ייתן והיה לבבך זה ליראה אותי כל הימים.

(קטעים מלוקטים מתוך 'באר הפרשה' פרשת עקב תשע"ט)

כאן פקעה סבלנותו של התורם ואמר לו: "חשבתי כי לאחר כל השנים בהן אני תומך בך, כאשר תשמע שבני היחיד לומד בישיבה בסמוך תיגש אליו, תתעניין בשלומו, תזמין אותו אליך לשבת. כל השנה לא מצאת לנכון אפילו פעם אחת לגשת אליו. כיצד יש לך עוד פנים לבוא אלי ולבקש שאמשיך לתמוך בך?!"

הגה"צ רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל על המעשים הגדולים והקטנים של האדם

"כִּי תַעֲשֶׂה הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר בְּעֵינֵי ד' אֱלֹקֶיךָ" (דברים י"ב, כ"ח)

ה'חפץ חיים' זצ"ל היה אומר: מה ההגדרה של סוחר טוב ומי נקרא סוחר לא טוב? סוחר טוב זה מי שלוקח דברים של מה בכך, פחות ערך, זולים, משקיע בהם ועושה מהם רווח נאה.

עברתי לפני הרבה שנים עלייד חנות של פרחים ובחוץ היה חלון ראוה עם כל מיני פרחים ועציצים. ראיתי שם עציץ שתפס את העין שלי. התקרבתי לחלון הראווה לראות האם עיני לא הטעו אותי. בתוך העציץ צמח לו קוץ גדול, שצומח בכל מיני מקומות שוממים. מתוך סקרנות נכנסתי לחנות ושאלתי אותו מה מחירו של עציץ זה. המוכר אמר לי את המחיר וזה לא היה זול כלל וכלל.

שאלתי אותו: "הרי זה בסך הכל קוץ?", והוא ענה לי: "אכן, אני הולך למקומות בהם צומחים הקוצים האלה בשדות, שותל אותם בעציצים, צובע אותם בצבעים מיוחדים, ואנשים מוכנים לשלם על זה הרבה כסף". בקיצור, הוא לוקח דבר כמעט חסר-ערך ועושה ממנו עסקים. זה נקרא סוחר טוב, שלוקח 'שמאטעס', סמרטוטים שאינם שווים דבר, ועושה מהם פרנסה.

לעומתו, סוחר לא טוב הוא אדם שיש לו חנות בגדים ובה בגדים מצויינים, אבל הוא מחזיק אותה בכזאת 'שליימזליות' עד שהוא מרחיק קונים. יש שם אי סדר ובלגן. מגיע אדם ומבקש חולצה - הוא מוציא לו קפוטה... הקונים בורחים משם. הסחורה טובה, אבל הוא לא יודע כיצד לנהל את החנות. הוא לוקח דברים טובים ועושה מהם 'שמאטעס'. זה סוחר לא טוב.

כך זה בגשמיות.

ומבאר ה'חפץ חיים' שכך הוא גם ברוחניות: 'סוחר טוב' לוקח מצוות שאף אחד לא שם לב אליהן ועושה מהן נצח נצחים.

לדוגמה: אדם שואל את השני: יש לך להלוות לי עשרה שקלים? וכי מי לא לווה עשרה שקלים. הוא מוציא כלאחר יד מכיסו מטבע ונותן לו. אם היה מתבונן מעט מה עשה כאן היה רואה שקיים מצוות עשה דאורייתא של "אם כסף תלווה את עמי", ואז היה מאושר על שזכה לעוד מצוה, אבל הוא אינו חושב.

חז"ל אומרים כי 'מצוה' היא מלשון צוותא. יהודי שעושה מצוה הרי הוא 'בצוותא' עם הקדוש-ברוך-הוא כביכול. והנה הוא זוכה לעשות

מצוה, אבל אינו חושב.

כך גם אם חייב כסף ומחזיר את חובו למלווה גם אז הוא הרי מקיים מצוה, כי "פריעת בעל חוב מצוה". אדם מזמין לביתו אינסטלטור שיתקן לו נזילה בברז. האינסטלטור גומר לעבוד ובעל הבית משלם לו. באותו רגע עליו להיות מאושר על שזכה לקיים מצוות עשה דאורייתא של "ביומו תתן שכרו". אם הוא מתבונן לרגע וחושב, הרי שלוקח את הפעולות הפשוטות הללו ועושה מהן נצח נצחים.

לעומתו 'סוחר לא טוב' לוקח מצוות 'קרות, חשובות, ומתייחס אליהן כלאחר יד. ישנה מצוות עשה דאורייתא של ברכת המזון, מצוה של הכרת הטוב להשי"ת על המזון שנתן לנו. בתוך שניות ספורות הוא סיים את הברכה בלי לדעת כלל מה הוא אמר. הכל יבש, בלי טעם ובלי ריח. הנה הוא לקח מצוה יקרה וחשובה ועשה מזה... ה' ישמור.

בקצרה, ברוחניות 'סוחר טוב' זה מי שלוקח דברים שבני אדם כלל אינם מחשיבים ועושה מהם מצוות, ו'סוחר לא טוב' זה מי שלקח מצוות ועושה מהן דברים של מה בכך. כך זה בכל פעולה ופעולה שהאדם עושה, הוא יכול לעשות מזה כלום והוא יכול להפוך את הפעולה לנצח נצחים.

חינוך מתוך תחושת שליחות

יש נשים שעוסקות בחינוך בנות ישראל. אפשר לגשת לזה בצורה

יבשה ופשוטה, האשה צריכה להביא פרנסה הביתה ולכן היא מגיעה לעבודה, מוסרת שיעור, עושה את שלה, ושובה הביתה 'בשלוש'.

אבל מצד שני, אפשר לגשת לזה בתחושה של שליחות. איזו זכות יש בידי שאני זוכה לחנך בנות ישראל, להחדיר בהן אמונה, יראת שמים, הרי אלו בנותיו של הקדוש־ברוך־הוא, "בנים אתם לה' אלוקיכם", והן נמצאות אצלי. אני יכולה לרומם אותן, לחנך אותן, להחדיר בהן יסודות לכל החיים. אפילו כאשר מלמדים לימודי חול, אפשר 'להשחיל' באמצע קצת דברי קודש. זהירות בדבר הלכה.

רק לדוגמה, אפילו כאשר מלמדים חשבון, אפשר בדרך אגב להזכיר כמה צריך להיזהר בנטילת ידיים. כיצד אפשר להתעשר אם נוטלים ידיים כדת וכדין. להזכיר דיני נטילה וחציצה. להביא את מאמר חז"ל כי הנוטל כי הנוטל ידיו בשפע, זוכה למלוא חופניים טובה מהקדוש־ברוך־הוא. הכל בדרך אגב, באמצע השיעור או בסופו.

אגב, אם הזכרתי ענין של נטילת ידיים, דיברתי פעם בדרשה בבני ברק והזכרתי את הנושא הזה, ואמרתי לשומעים שאם ישימו לב כיצד הם נוטלים ידיים יבחינו כי לא אחת היד נשארת יבשה במקומות מסוימים מחוסר תשומת לב, והתוצאה היא ברכה לבטלה ואכילת פת בלי נטילת ידיים. הוספתי כי בלי דקדוק בהלכה אפשר להיכשל גם בדברים פשוטים. אדם נוטל ספל מלא ושופך מלוא חופניים מים על היד, היש טוב מזה? אבל אם יתבונן יראה, בפרט בחורף, כאשר הידיים יבשות נותר חלק משמעותי ביד יבש לגמרי. המים לא מגיעים לשם. עשיתי ניסיונות כמה פעמים וראיתי כי אכן כך הדבר. ישנה עצה פשוטה - לסובב את היד בעת הנטילה, אבל צריך קודם לכן להיות מודעים לבעיה.

בתום הדרשה ניגשו אלי אנשים והודו לי בחמימות, באומרים כי לא שמו לב לבעיה הזו. כך גם חשיבות ברכת המזון. והנה כעת אכלנו אוכל טעים, דאגנו לגוף שלנו, ועתה הגיע הזמן לדאוג לנשמה שלנו. שוב, הכל יכול להיאמר באמירת אגב, אבל זה חודר ומשפיע לנצח נצחים.

בני יחידיו של השי"ת

צריך לדעת כי על המחנך מוטלת אחריות כבדת משקל. שמעתי סיפור מרבי חזקיהו מיישקובסקי שליט"א, ייתכן שזה סיפור אמיתי, אבל גם אם זה משל יש בו לימוד מוסר חשוב ביותר.

היה פעם 'כולל' גדול בכמות ואיכות, שאת החזקתו נטל על שכמו גביר אמריקאי. ראש הכולל הכיר היטב את הגביר, ומדי שנה היה נוסע לארצות הברית ונותן לאותו גביר דו"ח על מה שקורה בכולל. כך זה נשמר שנים ארוכות, כאשר כל אחזקת הכולל על כתפיו של הגביר. לאותו עשיר היה בן יחיד, וכאשר הבן גדל הוא שלח אותו לארץ־ישראל ללמוד. מגיע בחור צעיר לארץ, אין לו מכרים, בקושי יודע את השפה, האו מתגורר לבדו. העשיר הזה רצה לפנות לראש

הכולל ולספר לו שהבן מגיע לארץ, אבל לא רצה להכניס אותו ללחץ, לכן שלח אליו אנשים שיספרו לו בעקיפין - מבלי לומר לו שהוא שלח אותם - שהבן של הגביר שמחזיק לו את הכולל לומד בארץ, בישיבה שאינה מרוחקת ממקום מגוריו של אותו ראש כולל. משום־מה, אותו ראש כולל - אם מפני טרדותיו הרבות או בגלל חוסר תשומת לב - לא התעניין כל השנה בשלומם של אותו בחור. בסוף השנה הוא נסע כדרכו לחו"ל להיפגש עם הגביר, וכאשר הגיע אליו החל לספר לו כמדי שנה על מצבו על הכולל, כיצד כולם לומדים בשקידה ומתעלים בתורה.

הגביר שמע בסבלנות את דברי ראש הכולל, וכאשר הלך סיים שאל אותו כבדך אגב: "אולי יש לכם איזו דרישת שלום מהבן שלי? הרי הוא לומד בישיבה לא הרחק מכם", והלה השיב, כי היה עסוק וטרוד כל השנה ולא התפנה להתעניין בשלומם של הבן.

כאן פקעה סבלנותו של הגביר ואמר לראש הכולל: "אני יודע היטב שהיית מודע כל השנה לכך שבני לומד בישיבה סמוכה. אני עצמי שיגרתי אליך את האנשים שסיפרו לך על כך. חשבתי כי לאחר כל השנים בהן אני תומך בכולל, כאשר תשמע שבני היחיד לומד בישיבה בסמוך תיגש אליו, תתעניין בשלומם, תזמין אותו אליך לשבת. ותראה, כל השנה לא מצאת לנכון אפילו פעם אחת לגשת אליו ולראות מה אתו. כיצד יש לך עוד פנים לבוא אלי ולבקש שאמשיך לתמוך בכולל שלך?!"

כאמור, אני יודע אם זה מעשה אמיתי או משל, אבל הסיפור הזה יורד ונוקב עד חדרי בטן. הרי כולנו בנים של השי"ת, אנחנו מבקשים מהקדוש־ברוך־הוא שייתן לנו פרנסה, בריאות, חיים, והוא נותן לנו הכל בשפע, דואג לכל מחסורנו. והרי כל יהודי ויהודי הוא 'בן יחיד' אצל הקדוש־ברוך־הוא. אומר לנו השי"ת: אתם הרי יודעים שבני יחיד נמצא עלייכם, האם אתם עושים משהו בשבילם? האם אתם חושבים עליהם, או רק על עצמכם אתם חושבים? הנה הילד שלי נמצא באחריותכם, האם אתם דואגים לו כראוי? ואם אין אתם עושים זאת, כיצד אתם מעזים פנים לבוא שוב ולבקש פרנסה, בריאות, חיים.

זו האחריות הכבדה של כל מי שעוסק בחינוך בני ובנות ישראל - בני יחידיו של השי"ת. מצד שני, זו זכות גדולה. כתוב ב'חובות הלבבות' כי גם אם יגיע האדם למעלה הנשגבה ביותר, אפילו למעלת הנביאים, הוא אינו יגיע לדרגתם של מזכי הרבים, שזכותם כפולה עשרת מונים.

כאמור, צריכים סייעתא דישמיא, וזוכים בה לפי ההכנה של האדם. כאשר הוא מגיע לדבר לפני ציבור או לפני תלמידים עליו לחשוב כיצד להעביר את הדברים, לחפש איזה סיפור שיתפוס, כמו שאדם חושב בענייני מסחרו כיצד למכור טוב יותר את הסחורה שלו, ואם הוא עושה את כל אשר ביכולתו בוודאי יזכה לסייעתא דשמיא.

(מתוך הספר 'יחי ראובן')

קבל את גיליון 'לקראת שבת' ישירות למייל שלך מייל: dirshu@dirshu.co.il

שרשרת הסיומים של 'דרשו' בכל רחבי העולם היהודי

כל הפרטים על הסיומים המרגשים

הסיום הראשון ייערך בירושלים והאחרון יתקיים כשלושה חודשים מאוחר יותר בבואנוס איירס • בתווך יתקיימו אירועים יוצאי דופן גם ביוהנסבורג, תל אביב, מנצ'סטר, לונדון, פריז וניו יורק

מאת: מושי רוטמן

ששמחים ומאושרים בימים אלו לאחר שזכו לסיים את הש"ס כולו. "זה בעצם מעביר מסר נוקב וחודר שאומר בצורה ברורה שגם לך, גם לשכן שלך ולחבר שלך, לכל אחד יש אפשרות להצטרף, כל אחד יכול להיות בין החוגגים שיסיימו את הש"ס בפעם הבאה, בעוד כשבע שנים".

לוח הזמנים המלא

לנוכח תחילתו של גל פניות נרחב בקשר לאירועי הסיום, 'דרשו' מגיש כשירות לקורא את לוח הזמנים של הסיומים הגדולים שייערכו על ידי הארגון בעז"ה, בארץ ובעולם כולו: המעמד המרכזי הראשון ייערך ברצות ה' בירושלים, (בבנייני האומה) במוצאי שבת חנוכה, ל' כסליו שבת פרשת 'מקץ'. ביום חמישי פרשת ויחי, י"ב בטבת יתקיים המעמד העולמי המרכזי בהיכלי 'יד אליהו' בתל אביב, בקול רינה והמון חוגג. לפני כן, ביום ראשון פרשת ויחי ח' בטבת תש"פ, ייערך מעמד הסיום המרכזי במנצ'סטר שבאנגליה.

בשבת קודש פר' ויחי, ייערך הקונוונשן השנתי הגדול של 'דרשו' בעיר אוקספורד השוכנת בקרבת לונדון בירת הממלכה הבריטית, ובמוצאי שבת קודש יתקיים במקום מעמד הסיום המרכזי של

אירועי הסיום של 'דרשו' כבר הפכו זה מכבר לשם דבר בעולם החרדי כולו. מהסיומים החשובים ב'יד אליהו' בתל אביב, ועד אירועי הסיום בתפוצות, כולם בראשות מרנן ורבנן גדולי התורה, אשר מטריחים את עצמם כדי לכבד בגופם את רבבות לומדי הדף היומי בכל רחבי העולם.

ב'דרשו' מתייחסים לסיומים לא רק כאירוע של שמחה גדולה לרגל סיום הש"ס, אלא גם כהזדמנות מיוחדת לצרף רבבות אלפי ישראל לתחילתו של מחזור לימוד נוסף.

"המציאות מוכיחה פעם אחרי פעם, האירועים הגדולים ומסעי הפרסום בסיום הש"ס, מגדילים באופן דרסטי את מספר המצטרפים ללימוד במחזור החדש", אומרים בארגון.

"זאת הסיבה שאנחנו משקיעים באירועים הללו את המקסימום האפשרי. מביאים את מיטב בעלי המנגנים ואת התזמורות המקצועיות והמפורסמות ביותר, עורכים הפקה יוקרתית ברמה שאין לה מתחרים ועושים כל מה שאפשר כדי לכבד את התורה, לכבד את לומדיה.

"לא פחות מכך אנחנו מבקשים ופועלים להטמיע עוד ועוד בתודעה הציבורית שיש סיום של מחזור 'הדף היומי', יש רבבות אנשים

הודעות חשובות

הנהלת 'דרשו' העולמית הודיעה על מעמדי סיום הש"ס אשר יתקיימו א"ה בארץ ישראל וברחבי העולם. לאור נסיונינו מהעבר, וההצטרפות הגדולה למבחני 'הדף היומי' של 'דרשו' בתכניות השונות עם תחילת המחזור הקודם, להלן מספר הודעות חשובות לציבור לומדי 'הדף היומי':

- 1** מוקד 'דרשו' לרישום למבחני 'הדף היומי' מחזור י"ד יפתח א"ה ביום ראשון, ר"ח אלול
- 2** קוד אישי ב'דרשו' יונפק לכם בעת הרישום באמצעותו תוכלו לזרז את ההתנהלות בהמשך.
- 3** המידע הכללי ישלח לביתכם לאחר הרישום המידע הכללי לתכניות השונות של הלימוד השינון והחזרה של 'דרשו' על 'הדף היומי': 'קנין תורה', המבחן המסכם, 'קנין משניות' (להשלמת הש"ס).
- 4** חשוב להבהיר, הרישום למבחני 'הדף היומי', אינו מבטיח כרטיס כניסה למעמדי סיום הש"ס של דרשו לאור קדימות של משתתפים פעילים בתכניות 'דרשו' השונות.
- 5** הודעה על חלוקת הכרטיסים למעמדי הסיום ככלל, תבוא בהמשך ואין לפנות למוקד בנושא זה אלא אך ורק לרישום למבחני 'הדף היומי' עם תחילת המחזור הי"ד.

עולו ואתכנסו לבי מדרשא

מוקד 'דרשו': 02-5609000

אנגליה בהשתתפות רבני קהילות ונציגים מהקהילות החרדיות ברחבי אירופה כולה ואלפים מתושבי לונדון והקהילות החרדיות בבריטניה.

ביום ראשון פרשת שמות, ט"ו בטבת תש"פ, יתקיים המעמד המרכזי של סיום הש"ס ליהודי צרפת, בפריז.

שלושה ימים מאוחר יותר, ביום רביעי פרשת שמות, י"ח טבת יתקיים א"ה הסיום הגדול ביוהנסבורג שבדרום אפריקה.

מעמד הסיום הגדול והמרכזי בניו יורק, ארה"ב, יתקיים א"ה ביום ראשון פרשת יתרו, י"ד שבט, וצפויים להגיע אליו רבנים ונציגי קהילות מקנדה ומארצות שונות בצפון ובדרום אמריקה, לצד אלפים רבים מתושבי ניו יורק, ניו ג'רזי, ונציגים מכל רחבי ארה"ב.

אירוע הסיום יתקיים בעזרת ה' בארגנטינה, בבירה בואנוס איירס, בסוף חודש אדר.

כרטיסי הכניסה לאירועי הסיום

ב'דרשו' מדגישים כי ההשתתפות במעמדי הסיום בירושלים ובתל אביב מיועדת לנבחני הארגון במסגרת התוכניות השונות, לפי סדר עדיפויות וקריטריונים שייקבעו בעזרת ה' על ידי הנהלת הארגון.

כאשר תחל חלוקת הכרטיסים יהיה פרסום נרחב בפלטפורמות שונות של הארגון ובכלי התקשורת החרדיים, על מנת ליידע את הנבחנים על תחילתו של תהליך חלוקת הכרטיסים, והיכולת שלהם לפנות ולבקש להיכלל בין הזוכים להשתתף במעמדי הסיום בראשות רבוננו גדולי התורה והחסידות שליט"א.

"בשלב זה מוקדם עדיין לטפל בנושא של חלוקת הכרטיסים", מבהירים בהנהלת הארגון, "ולכן אנחנו מבקשים שלא לפנות בטלפונים מיותרים עכשיו. אנחנו משקיעים מאמצים ומשאבים רבים כדי שהמענה במשרדי 'דרשו' יהיה מהיר, יעיל ואפקטיבי. בתקופות עומס אנחנו מוסיפים קווים ומתגברים צוותים מיוחדים כדי שהמענה ימשיך להיות מידי לכל פניה, ובעזרת ה' נעשה זאת גם הפעם כשיתקרב מועד הסיום".

כמו כן מבהירה הנהלת 'דרשו' כי החל משבוע הבא, תיפתח בעזרת ה' ההרשמה הגדולה לתוכניות 'קנין תורה', ו'קנין משניות', עבור החפצים להצטרף ללימוד ולמבחני 'הדף היומי' עם תחילת המחזור הבא.

"בתחילת המחזור הנוכחי השתתפו במבחנים למעלה מ-15,000 לומדי הדף היומי, והצפי שלנו הוא שהפעם הגידול במספר הנבחנים יהיה משמעותי הרבה יותר בעז"ה, ולכן אנחנו פותחים את ההרשמה בשלב מוקדם יותר, כך יהיה לנו קל יותר להתנהל ולהסדיר את מספר הנבחנים, מספר מקבלי המלגות וכל מה שקשור לחלק הלוגיסטי של ניהול המערך הענק של מבחני 'הדף היומי'.

"ומכאן תצא הקריאה: בואו והצטרפו לאותם רבבות שכבר ניסו והצליחו, ובואו והתחילו את לימוד הש"ס יחד עם כל עם ישראל, ותזכו גם אתם לסיים אותו בעזרת ה' מדי שבע שנים.

- התקשרו למשרדי 'דרשו' - 02-560-9000 והירשמו ל"מבחני הדף היומי".

המבצע הגדול ש

התחילת זמן

ארגון 'דרשו' ו'אחינו' יוצאים במבצע ענק לשבוע בלבד!
'זוכים זוכים'

18 ש"ח

תרומה של 18 ש"ח לחודש
קבל סט 'משנה ברורה' 'דרשו' מתנה
התרומה 13X18 תשלומים סה"כ 234 ש"ח

18 ש"ח

תרומה של 18 ש"ח לחודש
קבל סט 'משנה ברורה' 'דרשו'
+ כרך 'לקראת שבת' - דברים
+ כרטיס הגרלה ל 42.000 ש"ח מתנה
התרומה 15X18 תשלומים סה"כ 270 ש"ח

לפרטים נוספים ולקבל

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עסקית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

אלול

לרגל תחילת זמן 'אלול' מבצע ענק ב'דרשו'
עם הספרים שכבשו את העולם התורני

משנה ברורה 'דרשו'

5 כרכים מפוארים עם ה'ביאורים' ומוספים

לקראת שבת - דברים

784 עמוד מלאי תוכן רוחני מרתק

(כולל מדורים מיוחדים לחודש אלול וימי הרחמים והסליחות)

הספר שכבש את העולם התורני

חלק מההנהלה שקלו לסגור את הישיבה ליום העצרת, כדי שלא יאונה כל רע לבני הישיבה. אבל הסבא מנובהרדוק לא הסכים לרעיון, אלא הודיע שכל סדרי הישיבה יימשכו כרגיל...

משכורת ענק לא שכנעה את בעל ה'כלי חמדה' לשמש כרב הקהילה...

הרב ישראל ליוש שליט"א

"ראה אנכי נתן לפניכם היום בְּרָכָה וּקְלָלָה" (דברים י"א, כ"ו)

המרחיבים את הדעת, ועל ידי שכר פירותיהם בעולם הזה, יכול הוא להוסיף לקנות לעצמו עוד תורה.

בעת מסעו של בעל ה'כלי חמדה', הגאון רבי מאיר דן פלוצקי זצ"ל לארצות הברית, כדי לאסוף כסף לישיבה ב'וורשא', הוצע לו לשמש כרב באחת מהעיריות, בהן נשא דרשה מאלפת ששבתה את לב השומעים.

ראשי הקהילה דיברו על ליבו ש"אות להזמנתם לשמש כרב בקהילתם, אך הוא סירב. גם כאשר הוצעה לו משכורת גדולה מאוד, הוא עמד בסירובו ואמר: "איני דר אלא במקום תורה".

ראשי הקהילה התפלאו לשמע תשובתו של הרב: "מדוע הרב חושב שהמקום כאן אינו מקום תורה? הרי יש לנו כאן מתיבתא, ישיבה קטנה, שעורי תורה ועוד כהנה וכהנה?"

השיב רבי מאיר לראשי הקהילה: "המשנה באבות מספרת: 'אמר רבי יוסי בן קיסמא, פעם אחת הייתי מהלך בדרך ופגע בי אדם אחד, ונתן לי שלום, והחזרתי לו שלום. אמר לי, רבי, מאיזה מקום אתה. אמרתי לו, מעיר גדולה של חכמים ושל סופרים אני. אמר לי, רבי, רצונך שתדור עמנו במקומנו, ואני אתן לך אלף אלפים דינרי זהב ואבנים טובות ומרגליות. אמרתי לו, בני, אם אתה נותן לי כל כסף וזהב ואבנים טובות ומרגליות שבעולם, איני דר אלא במקום תורה.' 'הבה נבין! איך ידע רבי יוסי בן קיסמא שמקומו של אותו אדם שהציע לו לדור עמו, אינו מקום תורה?', שאל הרב פלוצקי את בני שיחו.

הנה התורה נקטה כאן לשון 'ראה'. גם בפרשת נצבים נאמר: "ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המוות ואת הרע". ויש להבין: הרי הקב"ה לא הראה לעם ישראל כלום, הוא רק ידע אותם כי אם יבחרו בטוב הם יבורכו, וההיפך יקרה אם חלילה יבחרו ברע. אם כן, מדוע כתבה התורה לשון 'ראה' ולא לשון 'שמיעה', כפי שמצינו במקומות אחרים בתורה: 'שמע ישראל', ובעוד מקומות? והשאלה מתחזקת עוד יותר, שהרי 'ראה' היא יותר מ'שמיעה', כמובא בגמ' (ראש השנה כה, ב): 'לא תהא שמיעה גדולה מראה', וא"כ מדוע דווקא כאן נזכרת לשון 'ראה'?

אלא אמר ע"כ מרן ראש הישיבה, הגאון הגדול רבי גרשון אדלשטיין שליט"א, שבשני הפסוקים שנזכרו לעיל התורה עוסקת בענין 'שכר ועונש', ובענין זה יכול כל אדם במעט שימת לב לראות בעיניו את האושר, השלווה והרוגע, שהם מנת חלקם של עושי רצונו ית'. ואילו האחרים, שאינם דבוקים בתורתו, השמחה מהם והלאה, ואת מקומה של השלווה תופסת העצבנות וחוסר הרגיעה.

שנינו במשנה בתחילת מסכת פאה: "אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה וכו' ותלמוד תורה כנגד כולם". ומבואר שעל ידי עסק התורה זוכים לאכול פירות בעולם הזה. ולכאורה משנה זו נסתרת מהגמרא (ברכות ה, א): "שלש מתנות טובות נתן הקב"ה לישראל, וכולן לא נתנן אלא על ידי ייסורים, אלו הן: תורה וארץ ישראל והעולם הבא, תורה מנין? שנאמר: 'אשרי הגבר אשר תישרנו ק-ה ומתורתך תלמדנו'". הרי מבואר שהזכייה בתורה היא על ידי קשיים וייסורים, וא"כ היכן פירות העולם הזה המובטחים במשנה במסכת פאה?

הנצי"ב בספרו 'העמק דבר' (בראשית כ"ו, ה; שמות ט"ו, כ"ז) הקשה קושיא דומה: שהרי במשנה באבות (ו, ד') נאמר: "כך היא דרכה של תורה: פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן וחיי צער תחיה ובתורה אתה עמל", ומאידך אמרו בגמרא (עבודה זרה יט, ב): "כל העוסק בתורה נכסיו מצליחין לו".

אלא ביאר הנצי"ב, שאכן הדרך להגיע לתורה היא ע"י ייסורים וקשיים, וע"י התנהגות פשטנית כדוגמת אכילת פת במלח ושתיית מים במשורה, אבל לאחר שהתנהג כך וכבר זכה לתורה והשיג את מעלתה, הרי אין מאושר ממנו, וזוכה להתפרנס ברווח בדברים

הביאו שולחן ועליו עוד שולחן ועוד שולחן וכסא, ושם למעלה, לאחר שהעלו אותו לרום השולחנות, ישב מרן ה'חפץ חיים' והחל לדבר...

"כדאי היה להיסחב ולהיטלטל מראדין לוילנא, הכל היה כדאי בשביל לחזק יהודי אחד באמונה ובטחון!!"

הרב בנימין בירנצווייג שליט"א

"ראה אנכי נתן לפניכם היום" (דברים י"א, כ"ו)

נסענו עד וילנא לביתו של רבי חיים עוזר, כידוע אז לא היה כהיום שיש טלפון וברגעים ספורים יודעים לפרסם, הנה הוא מגיע עוד שעה עוד חצי שעה וכו', לכן רק לאחר שהגיע לוילנא, ידעו כי הוא באמת כבר הגיע.

"התעוררות והתרגשות הורגשו באויר. מיד כאשר הגענו לביתו של רבי חיים עוזר כבר התאספו חברי בית הדין ותלמידי החכמים, עד שכל הבית התמלא אנשים, החל החל מיד לדבר ולדבר, זכורני כי היה מדהים לראות כיצד כל הגדולים, וגאון ישראל רבי חיים עוזר בראשם, עומדים בכפופות קומה מול הישיש ובולעים כל מילה מדיבורו. לא התקרבותי לשולחן, הצפיפות היתה רבה. בינתיים כאשר דיבר ודיבר עסקני וילנא רבתי התפזרו ברחבי העיר, והחלו להדביק מודעות, כי היום בערב החפץ חיים ידבר לפני הנשים בבית הכנסת הגדול.

"בלילה התאספו בבית הכנסת הגדול כששת אלפי נשים, אלתתפלא על הדבר כי וילנא היתה עיר גדולה והיו בה יותר מששת אלפים נשים. נשאלת השאלה כיצד החפץ חיים יוכל לדרוש לפני קהל גדול כל כך. הרי הוא היה זקן ותשוש ורמקול לא היה, מה עושים? - הביאו שולחן ועליו עוד שולחן ועוד שולחן וכסא, ושם למעלה, לאחר שהעלו אותו לרום השולחנות, ישב והחל לדבר, ותתפלא לשמוע קול ברמה נשמע... שמעו את קולו, הוא דיבר דברי חיזוק לנשים. עמדת בחוץ מרחוק להמתין לסייע לו אח"כ, לא נכנסתי כמובן, רק הבחנתי מרחוק כי הוא גם בכה באמצע דרשתו.

"כאשר הסתיימה הדרשה, הוא היה חלש ורפה ברכיים מחולשת הדרך שעברה עליו באותו יום, וקושי הדרשה גם יחד. יהודים מיהרו

צריך ביאור מדוע פתח הכתוב בלשון יחיד 'ראה' וסיים בלשון רבים 'לפניכם'?

ישנו וורט נפלא שאמר רבי חיים מוורמייזא [אחיו של המהר"ל]: "שאפילו יודע המוכיח כי מכל המקשיבים ללקחו יושפע רק אדם אחד ויחיד, אל ימנע דבריו מן הצבור, שכן מצינו למשה רבינו שדיבר בפני כל ישראל ואמר להם 'לפניכם' לשון רבים, וגם 'ראה' לשון יחיד, אלא שהוא דיבר לפני כל ישראל, אבל דבריו היו מכוונים אל היחיד, ולו הוא אמר 'ראה' [הובא בספר אוצרות התורה].

להשלמת הדברים יש להביא מה שכתוב בספרים, שבאה התורה ללמדנו, שכל אחד ואחד צריך להרגיש את דברי חז"ל כי 'כל העולם כולו חציו חייב וחציו זכאי ובא הוא ומכריע במעשהו כל העולם כולו', והנה זה מה שכתוב 'ראה' תראה אתה האחד, כי כל הנהגת הרבים תלויה בך, ה'לפניכם היום ברכה וקללה' תלויה ב'ראה' שלך. זה מוסיף ומחזק כי כדאי הוא להשקיע חיזוק ומוסר אף בשביל האחד כי במעשיו מכריע הוא את העולם כולו לחוב או לזכות.

בספר המגידים מביא הגה"צ ר' שלום שבדרון, מעשה נפלא מימי זקנותו של מרנא החפץ חיים זיע"א: היה זה בזקנותו של החפץ חיים, ביום בהיר הגיעה בקשה מרבי חיים עוזר מוילנא, כי זקוקים לו בוילנא לבוא ולחזק את טהרת בנות ישראל וטהרת המשפחה.

בני הבית של החפץ חיים ידעו כי נסיעה כזו מסוכנת בשבילו, ואמרו לו שאסור לנסוע וזו סכנה עבורה, החפץ חיים החזיר להם: "אם רבי חיים עוזר ביקש והודיע שצריך לבוא אז אני אבוא". כיון שבנסיעה כזו לא היה מנוס מהצורך לסייע לחפץ חיים, כי לא יכול היה לעבור דרך כזו ללא תמיכה ועזרה, ניצלו בני הבית את המציאות ואמרו לו: "אנו לא נוכל להשתתף בנסיעה, אנו פוחדים לסייע בדרך מתישה ומסוכנת", הגיב החפץ חיים: "אם לא תלכו עמי אסע לבדי", והם ידעו כי כאשר הוא החליט לנסוע לבד הוא יממש את חפצו.

החליטו כמה מבני המשפחה כי אין ברירה אלא להתחיל להתארגן לנסיעה, "הייתי בחור צעיר", סיפר אחד מעדי הראיה לסיפור זה, "הרהרתי לעצמי: החפץ חיים ורבי חיים עוזר מתוועדים יחד ואני אפסיד, לכן ביקשתי שם מהנכדים של החפץ חיים כי יתנו לי להצטרף לנסיעה, ואכן היתה לי נשיאות חן, קיבלו את בקשתי,

סיום הש"ס העור למי

יר— זד שבטי ישראל

בשמחה של מצווה עבידנא יומא טובא לרבנן ותלמידיהון בכל רחבי תבל, רבבי רבבות אלפי ישראל לומדי 'הדף היומי', ורבבות משתתפי תכניות 'דרשו' אשר הגדילו ליטול על עצמם נועם עול הלימוד, השינון והחזרה, והעמידה במבחנים לידיעת 'הדף היומי'. ראו בני חביבי דעסקין בחדוותא דילי.

יחד שבטי ישראל נגיל ונעלוז בתורתינו הקדושה בעוז ובתעצומות, בשמחה אדירה ופורצת גבולות להאדיר את לומדי התורה, ולהרבות המצטרפים ללימוד 'הדף היומי' ולמקבלים על עצמם את השינון והחזרה לידיעת התורה.

ישראל
בנייני האומה
מוצש"ק ל' כסליו

ישראל
יד אליהו
יום המישי י"ב טבת

אירופה
אוקספורד - בריטניה
הכנסיה העולמית של 'דרשו'
שבת פרשת ויחי י"ג - ט"ו טבת

ארה"ב
פיינדנשל סנטר
יום ראשון י"ד שבט

דרום אמריקה
בואנוס איירס
יום שני
ה' ניסן

דרום אפריקה
מרכז הקונגרסים דאנק
יום רביעי
י"ח טבת

פריז
דום ד'ה פריז
יום ראשון
ט"ו טבת

מנשטער
מנשטער אוונט סיטי
יום ראשון
ח' טבת

לונדון
הייתרופ פארק ריזורט
מוצאי שבת קודש
י"ד טבת

השעה מתחילה להתאחר, האב מביט בשעון בעצבנות גוברת. השעה כבר 14:00 בצהריים, הוא תקוע על אם הדרך, הם עוד אמורים להגיע לדרום הארץ, ואין לו מוצא מהסבך, הרכב תקוע. הוא שב ויוצא אל הכביש, עיניו מיואשות למדי, ואז הוא נזכר במפתח המאסטר...

הכתובת המובטחת לפעול ישועות נדירות

הרה"ח ר' אשר קובלסקי שליט"א

"פֶּתַח תְּפִלָּה" (דברים ט"ו, י"א)

אחד הדברים המפעימים ביותר בהם מתייחד העם היהודי, הוא הנתינה ההדדית הנפלאה. בכל הזדמנות, מדהים לראות את ההתגייסות ההמונית של כל אחינו בני ישראל, בכל מקום שהם, לעזרת אחיהם הנתונים בצרה, לטובת שכנים נזקקים ועניים מצויים. כמה מרגש לעמוד בערבו של יום בבית כנסת מצוי, ולראות עוד ועוד יהודים עוצרים ליד מקבץ נדבות אלמוני, ומעניקים לו מלחמם. כמה מפעים לראות אנשים שהם בעצם בקושי 'סוגרים את החודש', ובכל זאת הצצה בחשבון הבנק שלהם תגלה הוראות קבע לגופי צדקה ולארגונים שונים. כמה מדהים לשמוע על אילי הון שמעבירים תרומות עתק למטרות טובות וראויות, מתוך הבנה לחשיבות הצדקה ולקיומה בעם היהודי.

זה מדהים עוד יותר, בהתחשב בכך שהעולם הרחב של 'מינו, השדה האנושי הבינלאומי, הוא עולם של תחרות גשמית קשה. צאו וראו את בורסות המניות הגדולות בעולם, ותגלו אנשים שעושרם מופלג עד אין קץ - ובכל זאת הם אינם נותנים מנוחה לעצמם ומבקשים ליזכות בכסף נוסף. בכלל לא מובן מאליו, שאדם יוותר על כספו שלו, ופשוט יעניק אותו לאחרים, כדרכו של העם היהודי - מיליונרים, עשירים, אמידים, ממוצעים, ואף עניים בעצמם - שכולם לא מוותרים על הזכות לתת צדקה.

הדבר מחייב התבוננות: מה יש בה, בנתינת הצדקה, שגורם לכולנו להתחבר אליה ובעוצמה כה גדולה? מהו הקסם המסתורי הטמון בין האצבעות המעניקות צדקה, המביא את כולנו לרצות לשוב ולעשות את הפעולה הזו עוד ועוד? מדוע חז"ל כבר מבטיחים שכח הצדקה כה רב ועצום לחולל ישועות? מדוע עינינו הרואות שנותני הצדקה זוכים לשפע שמימי פלאי? מה הסוד לכך שמצוות הצדקה מביאה בכנפיה ישועות למעלה מדרך הטבע?

את התשובה לכך נגלה בפרשת השבוע, בה אנו זוכים במתנה יקרה זו - במצוות הצדקה. התורה מצווה אותנו להפריש צדקה, ומציינת כי היא מעניקה לנו את מצוות הצדקה עקב העובדה ש'לא יחדל ממך אביון'. הרה"ק בעל ה'כתב סופר' זי"ע חושף כוונה נסתרת בדברי הפסוק, וכך הוא מגלה:

אבא שבשמים אומר לנו, לכל יהודי: ראה נא. אני מפקיד בידיך את הזכות להחיות את נפש העני, נותן לך במתנה את הזכות הזו, כדי שתוכל לפתוח לעצמך את שערי השפע, להינצל מכל רע. אני מעניק לך את ההזדמנות לעורר על עצמך את רחמי שמים, שזכות הצדקה תעמוד לצידך ותדאג עבורך.

אני עושה את זה בשבילך, לא בשביל האביונים, הם כבר יסתדרו. אני אחראי עליהם, אני אביהם, 'לא יחדל ממך אביון' - האביון לא יאבד בעוניו, אני ה' דואג לו. השאלה היא רק אם אתה תזכה להיות המשקיע הנבון, שנותן מכספו לעני ורוכש בכך זכויות כבירות. הקדוש ברוך הוא שולח אליך עני? - הוא לא שולח אליך מישהו שיקח מכספך, הוא שולח אליך 'השקעת זהב'. שים כסף אצל העני, ותן לבורא עולם לשלם את התמורה המלאה לכספך, בשפע רב!

מפתיע לגלות את הסוד האמיתי: יותר משהעשיר מעניק לעני, העני הוא המעניק לעשיר. כשעני ניצב לנגד עינינו, ניצבת לפנינו 'השקעת זהב' כדאית במיוחד, מניה שבורא עולם חתום עליה שכדאי להשקיע בה. רוצה לפתוח לעצמך את שערי השפע? רוצה להציל את עצמך ומשפחתך מכל רע? רוצה להרעיף על עצמך שפע אושר ועושר? - בבקשה, הנה המפתח: שים כסף אצל העני, תרום לו בעין יפה, ותזכה!

הבה נאמץ את המסר הזה לתשומת ליבנו. לפעמים אנו עלולים להיתקל בריבוי בקשות, לפעמים דופקים בדלת בשעות מאוחרות,

האב ניסה את כוחו בכל דרך אפשרית, גם ה'ג'ק' המוכן לעת צרה נשלף, אך דבר לא עזר. כל המאמצים הובילו לתוצאה אחת: החול שמתחת הגלגלים שוקע עוד יותר

ואצליח להגיע לדרום הארץ לשבת הקרובה במהירות האפשרית!'
טרם כילה האיש לדבר, והנה למולו נעצר רכב מסחרי גדול, משולט
למלא אורכו וממוטג כשייך לקיבוץ יראון הצפוני. האמת, שהוא לא
ציפה שבדיוק הרכב הזה יעצור, אך הנהג - מראהו כבן קיבוץ מצוי,
בחר דווקא לעצור בדיוק במקום בו רבים לא עוצרים. להפתעתו,
מתברר שהנהג עצר בדיוק שם כדי לאפשר לשני טרמפיסטים
שתעו בדרכם לרדת, והוא שואל האם גם הוא זקוק לעזרה...

'אכן כן!' - קרא האב בקול כטובע הנאחז בקש, 'רכבי נתקע בחול
שבחניון, ואינני יכול לחלצו. שמא יש בידך לעזור לי, אולי לקשור
את הרכב לרכבך ולחלצו?' - שאל בתקווה. 'אני יכול, רק אעשה
פרסה ואשוב אליך' - אמר הנהג ועמד בדיבורו, כשהוא מתייבב
לסייע לחילוץ הרכב.

ואז התברר, כי הנהג שעצר - היה בטוח שהנהג התקוע מחזיק
בחבלים עבים שביכולתם לחלץ רכב, שהרי אם אין לו חבלים
כאלה - איך יגרור רכב אחד את הרכב השני? להפתעתו, התברר
שאינו לבעל הרכב התקוע חבלים, והנהג המזדמן כמעט יצא לדרכו
מאוכזב, שכן אינו יכול לסייע...

כששב לרכבו, רגע לפני שהתניע, החליט משום מה לחטט בתא
המטען. למרבה הפלא, התברר כי יש באמתחתו חבלים, 'כנראה',
כשסייעתי למישהו להוריד דודי שמש מהגג, שכחתי אותם באוטו'
- הסביר כמתנצל, ועל אתר התכופף לרכב התקוע, קשר אותו היטב
לרכבו, ונכנס אליו בזריזות.

הוא התניע את הרכב, לחץ על דוושת הגז בעוצמה רבה, קול שאון
נשמע ברמה וענן אבק התאבך ממעל. עוד לחיצה, ועוד אחת, והנה
הרכב התקוע כמתעופף לו מעבר לגזע, מחולץ בשלום...

בעל הרכב התקוע לא מצא את המילים להודות לנהג המזדמן שכבר
הסתלק מהמקום כלעומת שבא. הוא התניע את רכבו ויצא דרומה,
כשלכל אורך הדרך הוא מספר לילדיו על הנס הגדול שהתחולל
כאן, כיצד נהג לא צפוי, עצר במקום לא צפוי, מצא חבלים באופן

לפעמים טורדים את המנוחה, ולפעמים אנו עלולים לחוש 'כמה אני
כבר יכול לתת...'

ככל שנוכח שכל הזדמנות לתת צדקה היא הזדמנות עסקית רווחית,
שכל פניה אלינו בבקשת נדבה היא רגע של השקעה כדאית, שכל
נתינת צדקה היא הפותחת לנו שערי טובה ושפע - כך ייקל עלינו
להעניק לעני מכל הלב, מתוך שמחה ובחיוך רחב, ובורא עולם ישלם
שכרנו בכפל כפליים!
הכתובת האמיתית לישועה!

חילוץ פלאי בערב שבת...

היה זה לפני כעשרים שנה, בבחינת 'בימים ההם - בזמן הזה'. היו
אלה ימי בין הזמנים, עת משפחה מצפון הארץ התעתדה לשובות
את השבת בבית הורי האב, המתגוררים בדרום הארץ. הם יצאו
מביתם ביום ששי בשעת בוקר מוקדמת, והתכוונו לפוש וליהנות
עד חצות היום בפארק עין זיתים המצוי לא הרחק ממירון, ומשם
להמשיך דרומה. הם החנו את הרכב בחניון הפארק - שבאותם ימים
היה חורשת עפר שקטה ולא סלולה, וכולם ירדו להשתעשע ברחבי
הפארק.

שעת הצהריים הגיעה, ובני המשפחה החליטו לשוב לרכב, ולהמשיך
במסע לכיוון דרום הארץ. האב התניע את הרכב, ואז התברר כי
כשהחנה אותו - לא הבחין בגזע עץ שבשולי החניון, ולמעשה -
הגלגלים האחוריים חוננים מעברו השני של הגזע. הוא ניסה ללחוץ
בכל הכח על דוושת הגז - כדי שהרכב יצליח לעלות על המחסום
שיצר גזע העץ, אך לנוכח ההדף - שקע החול שמתחת הגלגלים
האחוריים עוד יותר, והרכב כולו שקע עוד יותר, כשגזע העץ מתחת
לטבורו, לא מאפשר לו לצאת.

האב ניסה את כוחו בכל דרך אפשרית, גם ה'ג'ק' המוכן לעת צרה
נשלף, אך דבר לא עזר. כל המאמצים הובילו לתוצאה אחת: החול
שמתחת הגלגלים שוקע עוד יותר, הרכב הולך ושוקע, כשרק גזע
העץ תקוע תחת גחון הרכב, לא מאפשר תזוזה.

עד מהרה הבין האב כי כאן נדרשת עזרה דחופה, ויצא אל הכביש
בנסיון לעצור רכבים חולפים, אלא שהם לא מיהרו לעצור - הכניסה
לחניון היא בעמק שבין עליה וירידה, וכל רכב המגיע - מאיץ כדי
להמשיך בתנופה בעליה. הוא יכול לעמוד כך עוד שעות ואיש לא
יעצור...

השעה מתחילה להתאחר, האב מביט בשעון בעצבנות גוברת.
השעה כבר 2:00 בצהריים, הוא תקוע על אם הדרך, הם עוד אמורים
להגיע לדרום הארץ, ואין לו מוצא מהסבך, הרכב תקוע. הוא שב
ויוצא אל הכביש, עיניו מיואשות למדי, ואז הוא נזכר במפתח
המאסטר שפותח את כל השערים, בכח הגדול ביותר לחלץ יהודי
מכל צרה, והוא אומר בפה מלא:

'רבונו של עולם, אני מתפלל שתעזרני ותחלצני מהמקום הזה, רק
בכוחך הגדול לחלץ את הרכב. אני מבטיח בזה סכום כסף נכבד
לצדקה, ואני מבקש שהצדקה - שכוחה רב ועצום לפעול ישועות,
תפתח את השערים, מטבעות הצדקה יהיו השמן בגלגלי רכבי,

לא צפוי, וחילץ את הרכב באופן פלאי ממש.

'וכל זאת בכח הצדקה!' - אמר האב בהתרגשות, 'ראו נא ראו מה היא חוללה, איזו מהפך שמימי עוררה. רגע לפני שנתתי צדקה - היינו חסרי אונים, נטולי סיכוי להיחלץ מכאן. ועתה, בכח הצדקה, ראו מה התחולל, כמה גדול הנס, הרי זה חילוץ של צדקה ממש!'

כי אכן כן! גם כשאין סיכוי, כשענן שחור נראה באופק, כשנראה שהמצב תקוע ללא מוצא - כח הצדקה הוא מפתח אדיר לחולל ישועה פלאית, השגחה מופלאה, צירוף מקרים מדהים שמוביל לחילוץ מהמצב הבעייתי. וסיפור זה, אותו שלח לנו בעל המעשה במכתב אישי, קורא לעברנו בעוצמה רבה:

יהודי, אם אתה מתמודד, אם קשה לך משהו, אם אתה מרגיש אבוד - אל תאבד עשתונות! גש לקופת הצדקה, תן מליבך, מנפשך, כנדבת ידך. חפש לך עני ותן לו מכל הלב, מצא לך יהודי נזקק והענק לו מטובך. ככל שתיתן יותר צדקה, ככל שתיתן לצדקה את הכח - כך ייפתחו לך שערי שמים ותזכה בחיים טובים ומאושרים!

העשיר - האחרון בתור?

חדר ההמתנה של כ"ק האדמו"ר מקופיטשניץ זי"ע, המה אדם תמיד. אלו באים לפעול ישועה, אחרים באים לבקש עצה, שועי עולם ביקשו לתת פדיון נפש הגון, ולא מעט נזקקים ושבורי לב ביקשו מתת יד הגונה. הרבי קיבל את כולם בחום, והורה לגבאי לבכר ולהעדיף להכניס אליו את פושטי היד מבקשי הנדבות, עוד לפני שייכנסו הגבירים בעלי ההון...

פעם נקלע למקום אדם עשיר מאוד, ובראותו זאת - חש פגוע ונעלב. מדוע הרבי מעדיף לקבל את מבקשי נדבתו תחילה? הלא זמנו יקר, כל דקה שווה כסף, הוא ממתין כאן ובידיו מעטפה תפוחה. מדוע מבקשי הנדבות קודמים לו?!

כשננס אל הרבי, לא הצליח לעצור בנפשו, ושטח בפניו את תמיהתו. נענה לו הרבי ואמר: 'וכי מה אתה חושב, הלא אתה בא אליי כדי לפעול ישועה, להבטיח ברכה בעסקיך. וכי מה אני ומה חיי להבטיח ליהודים ישועות? וכי מנין לי הכח לברכך שתצליח בעסקיך? וכי כיצד אני יכול להבטיח לך את הברכה הנכספת? -

כל זאת! - המשיך הרבי ואמר - 'אני עושה רק בכח הצדקה, בזכות שאני מקפיד לתת צדקה ברוחב לב לכל מבקשי פניי. נו, אמור לי אתה, וכי יכול אני לקבלך לפני מבקשי הצדקה? הלא כל כוחי לברכך נובע מהם, כל עוצמת ברכותיי מגיעה מהם, חובה עליי להקדים ולקבלם תחילה, כדי שיהיו לי הכח והיכולת לברכך מכל הלב, ולהשפיע עליך טובה וברכה!'

את הסיפור סיפר נכדו, כ"ק האדמו"ר מקופיטשניץ שליט"א, והוסיף שהיה שגור בפי זקנו המסר העולה מהסיפור: 'זורע צדקות - מצמיח ישועות'. נתינת צדקה כמוה כזריעה, המצמיחה ישועה מובטחת וברוכה. הבה נזרע הרבה צדקה, נפזר צדקה ברוחב לב, למען יהיו חיינו חיי ישועה וברכה תמיד!

לשליחת תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון של הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com

* דף היומי בבלי

* דף היומי בהלכה

* ווארט או סיפור לפרשת השבוע

* שידורים חוזרים מאירועי 'דרשו'

* סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

* הרצאות מיוחדות לחודש אלול

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666

עוד לא היה כבושם הזה:

עשרות אלפי חוברות 'גישמאק בלימוד' יחולקו ע"י 'אחינו' בהיכלי הישיבות הקדושות

מדובר בחיבור אשר ערכו לא יסולא בפז, ובו 18 עצות מעשיות
להחדרת תחושת מתיקות וערבות בלימוד התורה

בשורה מיוחדת לרבבות בחורי הישיבות הקדושות. בשבועות הקרובים תתבצע חלוקת ענק של למעלה מ-30 אלף חוברות 'גישמאק בלימוד', אשר כל מהותן ותכליתן לאפשר לצעירי הצאן בחורי החמד הלומדים בישיבות הקדושות, לזכות בהרגשת מתיקות וערבות התורה, וליהנות מהיכולת שניתנה בידם להתענג על התורה הקדושה מבוקר ועד ליל.

החוברות כוללות רשימה של 18 עצות מעשיות להחדרת ה'גישמאק' בלימוד התורה, כשכל אחת מהעצות הללו מובאת בהרחבה, עם דוגמאות מעשיות המאפשרות ללומד להבין אותן היטב, להתנסות בהן במספר קטעים מתוך הש"ס, ולרכוש את היכולת ליישם אותן בפועל בכוחות עצמו גם בסוגיות אחרות בכל מסכתות הש"ס.

מדובר בפרי עמל ויצירה שנערכה במשך שנים על ידי מחנכים ברי אורייין, אשר רוכזו יחד לשם כך על ידי 'מוקד הישיבה', פרויקט השילוב והסיוע לתלמידי הישיבות, המופעל על ידי 'אחינו' זרוע החיזוק של 'דרשו'.

זה כמה שנים פועל 'מוקד הישיבה' בכמה מישורים, החל מייעוץ טלפוני על ידי אברכים תלמידי חכמים לבחורים הפונים עם שלל בעיות לימודיות, חברתיות ורוחניות שאיתן הם מתמודדים בחיי הישיבה.

באחרונה הוקם גם מוקד טלפוני ייעודי לבחורים שמנסים להרגיש מתיקות וערבות בלימוד התורה, אבל לכך נגיע בהמשך.

אחד הפרויקטים היותר גדולים שמפעיל המוקד, הוא פרויקט החונכים של 'מוקד הישיבה'. במסגרת זו יוצאים מדי יום מאות אברכים תלמידי חכמים ויראי שמים, ומתפרשים בהיכלי הישיבות הקדושות, כדי לחזק ברכיים כושלות בלימוד התורה, כשכל הפעילות החינוכית מתבצעת אך ורק על ידי אברכים יראים ושלמים, בהכוונתם של רבותינו גדולי התורה.

במשך השנים הגיעה הנהלת 'מוקד הישיבה' למסקנה המתבקשת, כי הסיבה המרכזית לבעיות עמן מתמודדים בני הישיבות, היא המחסור בתחושת ה'גישמאק' בלימוד הגמרא. בשל כך נקלעים בחורים לפעמים לבעיות משמעת, בגלל זה הם חווים בלימודם תחושת עייפות, וכשהגמרא נפתחת משתלטת עליהם תחושה של לאות אינסופית, כאילו נדרשו לעבוד עבודת פרך, במקום שיתקיימו בהם דברי הכתובים ומאמרי חז"ל המתארים את לימוד

התורה כתענוג עילאי שאין למעלה הימנו. "זה בא לידי ביטוי ביתר שאת כשהבחור חווה קשיים לימודיים של ממש", אומרים ב'מוקד הישיבה', "אבל גם בחורים רגילים ואפילו מוכשרים מאוד, מרגישים תסכול. הם צריכים לשבת כל היום ליד הגמרא שאלה הם לא מרגישים שום חיבור למרבה הצער".

"בחוברת הזאת ישנן למעשה 18 דרכים להשגת ה'גישמאק' בלימוד", מוסיפים ב'מוקד הישיבה'. אבל הקו המקשר והמרכזי שבעצם מחבר את כל 18 הדרכים הוא קודם כל להבין עד כמה הגמרא היא בעצם יצירה שמימית של חכמה עצומה. כמה כל מילה מחושבת, כל שאלה היא 'בומבידגה קושיא', כל תירוץ הוא 'אייערנע תירוצ'.

"מי שלומד גמרא כמו שהוא קורא 'תהילים', בדרך כלל לא ירגיש הנאה בלימוד. הוא חוזר 'כמו תוכי' על השאלה של הגמרא, משנן את התשובה, אבל השאלה מעולם לא כאבה לו, היא לא הציקה לו ולכן התירוץ לא ישמח אותו. איך אפשר לשמוח עם תירוץ שמיישב שאלה שבכלל לא כאבה לך? למה שזה ישמח אותך?

"לעומת זאת, מי שמפנים ומבין את העוצמה הרבה הטמונה בכל מילה בגמרא, מפתח רגש של אכפתיות. זה נהיה לו מאוד מאוד חשוב לדעת אם המשנה שלנו היא כדעת רבי מאיר או כדעת רבי

המשך בעמוד 31

יש לדון על גרים שנתגיירו בזמן שאין בית המקדש, האם כשיבנה בית המקדש יתחייבו קרבן?

זווית
הלכתית
ב'דף היומי'

הרה"ג רבי מרדכי הלוי שוורצבורד שליט"א
מורה הנדבחה - מודיעין עילית

בדין גירי צדק שנתגיירו בזמן שאין ביהמ"ק קיים, האם חל שינוי בגירותם ברגע שיבנה ביהמ"ק במהרה בימינו

עתה נדון בגר שנתגייר בזמן הזה בלי קרבן האם יצטרך להביא קרבן בזמן שיבנה בית המקדש, הנה נתבאר ברמב"ם שהבאנו שכשיבנה בית המקדש חייב בקרבן, ומקורו מהגמרא בכריתות (דף ט.) שהיה חיוב על גר שיפריש סכום כסף לקניית קרבן גרות כשיבנה בית המקדש, ורבנן יוחנן בן זכאי ביטל זאת מפני חשש תקלה, הרי מבואר שכשיבנה בית המקדש חייב בקרבן, אלא שיש להסתפק אם חוזר ונאסר מלבוא בקהל עד שיביא קרבן, או שכיון שכבר הוכשר אינו חוזר ונאסר, וכצד זה נקט בפשיטות האבני נזר שם.

אמנם יש להבין למה רק על גר חייבו להפריש כסף לקרבנו, ולמה לא חייבו שכל אם בישראל שילדה בן או בת במזל טוב שתפריש כסף לקרבן. ושאלה זו הקשו התוס' ותי' שיוולדת קרבנה נועד רק להכשירה בקדשים, אך גר מביא קרבן להתירו בקהל, נראה לבאר דבריהם שטמא שזקוק לקרבן הרי כשיבוא לבית המקדש יודיעו לו שלא יאכל קרבנות לפני שמביא כפרתו, אבל גר הרי אסור באשתו ויש לחוש לתקלה, לכן צריך שיהיה מוכן ומזומן להקריב קרבנו.

וכיון שיש מהאחרונים שכתבו מסבירא שכיון שהוכשר הגר בזמן הזה לא יחזור ויאסר, שלחתי לפני הרבה שנים את ידידי הרה"ג משה ישראלזון שליט"א שישאל את זקנו מרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל מה דין הגר בזה"ז כשיבנה המקדש, השיבו מרן על אתר איזה שאלה זו? הרי זה תוס' מפורש בכריתות דף ט. שאסור לבוא בקהל. ויה"ר שיבנה בית המקדש ותחזינה ענינו בעיני בשר בבנין המקדש והקרבת הקרבנות כהלכה.

גר שמתגייר בזמן בית המקדש צריך להביא קרבן ובלי זה חסר בגיור שלו, אך בזמן שאין בית המקדש קיים יכול להתגייר בלי קרבן כמבואר בגמרא כריתות (ט.). שמרבים מן הפסוק שכתוב 'לדורותיכם' שגם כשאין בית המקדש יוכלו לקבל גרים.

ובכן יש לדון על כל הגרים שנתגיירו בזמן שאין בית המקדש, האם כשיבנה בית המקדש יתחייבו קרבן, והאם יהיו אסורים לבוא בקהל עד הבאת הקרבן, או שמא מאחר שנשלם הגיור בלי קרבן כפי שנתרבה מן הפסוק 'לדורותיכם' הרי הוא כישראל לכל דבריו ואינו חוזר ונאסר כשיבנה בית המקדש.

תחילה יש לבאר דין הגר בזמן בית המקדש אם מותר לבוא בקהל, הנה בכריתות ריש פ"ב מונה המשנה ארבעה מחוסרי כפרה שאסורים באכילת קדשים עד הבאת קרבנם ורבי אליעזר בן יעקב הוסיף גם גר שאסור באכילת קדשים עד הבאת קרבנו, והגמרא אומרת שת"ק לא מנה את הגר כיון שקרבן הגר בא להכשירו בקהל, ודעת רש"י (דף ח:) ותוס' (דף ב:) והשטמ"ק שגם ת"ק סובר שהגר אסור בקדשים אלא שאין ראוי למנותו במנין מחוסרי כפרה כיון שהוא פסול מלבוא בקהל ופוסל אשה לכהונה עד שיביא קרבן, ואין ביניהם מחלוקת לדנא, ורבנו גרשום והברטנורא סוברים שלדעת ת"ק אסור לבוא בקהל אבל לא נאסר באכילת קדשים.

והרמב"ם תחילת הלכות מחוסרי כפרה כתב שהגר אף שהוא אסור לאכול בקדשים אינו בכלל מחוסרי כפרה שקרבנו ערבו להיות גר גמור ולהיות ככל כשירי ישראל ומפני זה אינו אוכל בקדשים שעדיין לא נעשה ככשירי ישראל, וכיון שיביא כפרתו ויעשה ישראל כשר אוכל בקדשים עכ"ל, ובהלכות איסורי ביאה פ"ג כתב שכשירצה הגוי להכנס לברית ולהסתופף תחת כנפי השכינה ויקבל עליו עול תורה צריך מילה וטבילה והרצאת קרבן, ובזמן הזה שאין שם קרבן צריך מילה וטבילה, וכשיבנה בית המקדש יביא קרבנו עכ"ל. דעת החפץ חיים בליקוטי הלכות כריתות פ"ב בדעת הרמב"ם שעד שלא הביא קרבנו אסור בקהל ובקדשים בזמן שבית המקדש היה קיים, וכן פירשו המהר"י קורקוס והלח"מ דעת הרמב"ם, אכן החזו"א בכריתות כתב שמדלא הזכיר הרמב"ם שאסור בקהל משמע שסובר שאין הקרבן מעכבו מלבוא בקהל, ומה שלמדו בגמרא מ'לדורותיכם' היינו שבוודאי אין הקרבן מעכב כשם שאפשר להתגייר בזמן שאין בית המקדש, ומה שאמרו בגמרא שהקרבן להכשירו בקהל הכוונה שיהיה מוכשר ומיוחד להתחשב בקהל ישראל, אכן החיד"א בשו"ת חיים שאל (ח"א סי' פ') וכן האבני נזר (יו"ד סי' שמ"ד) נקטו בפשיטות בדעת הרמב"ם שאסר בקהל.

תגובות ניתן לשלוח לפקס 08-9791445

מתי יוצא לומר 3 פעמים ביום 'לדוד ה' אורי וישעי' בתפילות חודש אלול?

הלכה
במעגל
השנה

הרה"ג רבי בנימין בירנצויג שליט"א
נלקט ממשנתו ב"מנהגות דרשו"

והאם תקיעת שופר של חודש אלול, נחשבת כהפסק
'בין הפרקים' ובאמצע שמונה עשרה?

נדונים הלכתיים אלו נכתבו על מנת לעורר לב הלומדים, ולהלכה יש לעיין במקורות. הובאו בביאורים ומוספים משנה ברורה מהדורת 'דרשו'

בערב, במטה אפרים (ס"ו) כתב שזמנו הוא לאחר תפילת מנחה, וזה הכונה 'בערב', ובאלף המגן (ס"ק י') כתב שתלוי הדבר במנהגים, שיש נהגו לאומרו אחר תפילת מנחה, ויש נהגו לאומרו לאחר תפילת ערבית.

דבר מצוי הוא שאחד הנוהג לאומרו לאחר תפילת מנחה, מזדמן למנין של תפילת ערבית שהם נוהגים לומר לאחר ערבית את המזור 'לדוד ה' אורי', האם יש לו לאומרו איתם אף שכבר אמר לאחר תפילת מנחה, וגם בשחרים, וכרב יצא ידי המנהג לאומרו בוקר וערב בכל יום? דעת הגרש"ז אויערבך (הליכות שלמה ראש השנה אורחות הלכה הערה 3) שעליו לאומרו עמהם שנית [ומסתבר שה"ה להיפך אם נוהג לאומרו לאחר תפילת ערבית והזדמן למנין של מנחה שאומרים מזמור זה לאחריו, שיש לאומרו עמהם אף שיאמרו אח"כ בתפילת ערבית כמנהגו].

אכן דעת הגר"ש אלישיב (באר ישראל להגרא"צ ישראלזון עמוד יח) שאם אמר כבר בתפילת מנחה, אין צריך לחזור ולאומרו בתפילת ערבית. וכן כתב המשנה הלכות (נתיבות ההלכה גליון 24 עמוד 38). ולהשלים הענין נוסף כאן עוד שתי הלכות מענין של אמירת מזמור זה בחודש אלול: אם גמר תפילת הלחש של ערבית והציבור אומר 'לדוד ה' אורי', והוא עדיין לא אמר עלינו לשבח, הורה הגר"נ קרלין (ימי הרחמים, הרב ספטימוס עמוד ו) שיאמר 'לדוד ה' אורי' עם הציבור ואח"כ יאמר עלינו לשבח.

וברכו שנוהגים לומר לאחר התפילה, הורה החזו"א (אורחות רבנו ח"א עמוד ע) שיש לאומרו לאחר אמירת 'לדוד ה' אורי', שכיון שתקנו לומר 'ברכו' בסוף התפילה בגלל המאחרים לתפילה, עדיף לאחר לאומרו בסיום התפילה.

האם יש דין תשלומין לתקיעת שופר של חודש אלול?

המנהג לתקוע בשופר בכל חודש אלול לאחר התפילה, כתב הרמ"א (סימן תקפא סעיף א) שיש לעשותו לאחר תפילת שחרית. וכן כתב במנשה ברורה (ס"ק ג) שיש לתקוע בכל בוקר לאחר התפילה. במקרה שלא תקעו בציבור בבוקר, בגלל שלא היה שופר או מכל סיבה אחרת, האם יש ענין של תשלומין, לתקוע אחר תפילת מנחה? בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ד סימן כא אות ה) כתב, שיש ענין לתקוע לאחר תפילת מנחה אם לא תקעו בשחרית, כיון שהמהגג הוא לתקוע פעם אחת ביום כדי לעורר הלבבות, אלא שקבעוהו בתפילת שחרית כיון שכולם נמצאים בבית הכנסת, וגם כדי לעורר את העם לתשובה קודם יציאתם למלאכתם, אבל אם לא תקעו בשחרית נשאר הענין של חיוב התקיעה לפחות פעם אחת ביום, ויתקעו לאחר תפילת מנחה.

מאידך, דעת הגר"ש אלישיב (הליכות והנהגות תשרי עמוד 3) שהתקיעה נקבעה לאחר תפילת שחרית ואין ענין בהשלמת התקיעה לאחר תפילת מנחה באם לא תקעו, וכמו כן דעתו היא (שם) שאם מתפלל ביחידות באלול, אין צריך לתקוע אח"כ כשיש לו ציבור, וכן כתב בשו"ת ציץ אליעזר (חי"ב סימן מח).

האם תקיעת שופר של חודש אלול, נחשבת כהפסק 'בין הפרקים' ובאמצע שמונה עשרה?

קורה הדבר שמנין אחד אין להם מי שיתקע את התקיעה שבסוף התפילה בחודש אלול, וישנו אחד כזה, רק במנין השני אבל שם אווזים באמצע ברכות קריאת שמע, השאלה שנשאלה האם יכול זה האחז באמצע ברכות קריאת שמע, לתקוע למנין הראשון שאין להם בעל תוקע, האם זה נחשב כהפסק, שהרי אסור להפסיק באמצע קריאת שמע וברכותיה?

ואם עומד אדם באמצע תפילת שמונה עשרה, והאריך בתפילתו, וכבר אווזים הציבור בסוף התפילה בתקיעת שופר, דעת הגר"ח קניבסקי (נתיבות ההלכה גליון 31 עמוד 168) שמותר לו להפסיק מתפילתו ולשמוע את התקיעות ואין בזה משום הפסק בתפילה. וכן כתב בשו"ת משנת יוסף (ח"ט סימן סז).

מתי יוצא לומר 3 פעמים ביום 'לדוד ה' אורי וישעי' בתפילות חודש אלול? כתב המשנה ברורה (סימן תקפא ס"ק ב) ונוהגין במדינותינו מראש חודש אלול עד יום הכיפורים לומר בכל יום אחר גמר התפילה מזמור 'לדוד ה' אורי וישעי', בוקר וערב, ואומרים אחריו קדיש, ואנו נוהגים לאומרו עד שמיני עצרת ועד בכלל.

ומדבריו שכתב שאומרים אותו בוקר וערב, יוצא שאומרים אותו פעמיים ביום, וזמן אמירתו אחר תפילת שחרית, ומה שכתב גם

קולם, וויכוחים רמים נשמעו בבית המדרש וברחובות הסמוכים. קולות אלו הגיעו אף לאוזניהם של החיילים שהגיעו לאבטח את העצרת, ובלבם חשבו כי הנה הגיעה השעה לתפוס את היהודים על חם, עוסקים בתורתם ומפירים את הצו הקומוניסטי. החיילים עלו, כשנשקם שלוף, לעבר בית המדרש, מתכוננים לעשות שפטים בבני הישיבה השקדנים. שני בחורים שהבינו בחיילים העולים לכיוון בית המדרש, ברחו מבית המדרש לחדריהם, והתחבאו בתוך ארון הבגדים. בינתיים נכנסו החיילים לבית המדרש, ולתדהמתם ראו בחורים צועקים אחד על השני, כשהם מנופפים בידיהם בתנועות ידיים משונות. החיילים לא הבינו מה מעשיהם של הבחורים, ומיד הסיקו שכנראה לא מדובר כאן ביהודים שלומדים תורה, אלא ב'בית משוגעים', וכיון שהחוק החמיר מאוד בפגיעה בחסרי ישע, עזבו החיילים את קומת בית המדרש. בדרכם החוצה נתקלו החיילים בבניין הפנימיה, ואחד מהם הציע לערוך בו חיפוש, אולי שם נמצא אנשים נורמליים שמפירים את החוק. בדיוק ברגעים אלו יצאו הבחורים ממקום מסתורם. החיילים פגשו בהם, כיוונו אליהם את נשקם והרגו אותם, הי"ד. "מסיפור זה" - היה אומר רבי דוד - "למדים אנו שמלימוד תורה לעולם לא מפסידים, ואדרבה, הדבק בתורה לא רק שחייו מאושרים, אלא זוכה הוא אף לחיים בעצמם".

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב ישראל ליוש
כתבו ל- israel.layosh@gmail.com

"אלא" - המשיך הרב פלוצקי - "כיון שכשביקש ממנו לבוא לגור עמו, הציע לו מיד אלף אלפים דינרי זהב ואבנים טובות ומרגליות, ידע רבי יוסי שבמקום זה אין תורה, כי במקום של תורה, לא מדברים מיד על כסף וזהב, כי אם כסף וזהב עומדים בראש מעייניו, סימן הוא שאין זה מקום של תורה...
"אם הייתם מבקשים ממני" - אמר להם הרב - "שאבוא לשמש אצלכם כרב כדי שאחזק אתכם בתורה וביראת שמים, היתה זו סיבה לבוא אליכם, אבל כיון שהצעתם לי בראש ובראשונה כסף, כנראה שאין מקומכם מקום תורה..."

ראש ישיבת פוניבז', הגאון רבי דוד פוברסקי זצ"ל, סיפר על תקופת השלטון הקומוניסטי. לימוד התורה היה אסור שם מכל וכל, מי שנתפס ב'עוון' זה אחת דתו להמית. פעם אחת ארגנה המפלגה הקומוניסטית עצרת גדולה ברחובה של עיר, מיקומה של העצרת נקבעה לרחוב שמול ישיבת נובהרדוק. היו מהנהלת הישיבה ששקלו לסגור את הישיבה ליום העצרת, כדי שדבר קיומה של הישיבה לא יתגלה לשלטון, ולא יאונה כל רע לבני הישיבה. אבל הסבא מנובהרדוק לא הסכים לרעיון זה, אלא הודיע שכל סדרי הישיבה יימשכו כרגיל, ולא זו בלבד, אלא שבגלל הסכנה המרחפת יגבירו בני הישיבה את לימודם ביתר שאת וביתר עוז, כי הרי התורה מגא ומצלא. בחורי הישיבה עשו כדבר רבם, למדו במרץ רב, וכדרכם הרימו את

המשך מעמוד 19 | הרב בנימין בירנצווייג שליט"א

ונשאו את החפץ חיים על כסא לאכסניה, סגרו את הדלתות כדי שאף אחד לא יכנס ויוכל לנוח, ואני הקטן הייתי עמו בחדר ממש, כך תבין כי גם בחור צעיר כמוני כבר היה עייף. חשתי עייפות בכל עצמותי בעקבות כל היום שעבר עלינו. שכבתי במיטה והבטתי עליו, והוא, החפץ חיים, התיישב ליד השולחן והחל ללמוד. השתדלתי לא להירדם, כי היה מוטל עלי לשמשו ולדאוג למנוחתו, הרי לכך הכניסוני איתו. אנשים לא נכנסו. כמובן שכבתי והסתכלתי עליו, אלא שלא החזקתי מעמד ונמנמתי או אפילו נרדמתי. פתאום, אינני יודע מה היה... התעוררתי כאשר הדלת נפתחה והכניסו מישהו, כנראה משהו דחוף ביותר, ולכן העסקנים נתנו לו להכנס. התעוררתי, ואכן אדם נכנס ובקש ברכה באיזה ענין, החפץ חיים תפס את ידו, ובמקום לתת לו ברכה החל לשוחח עמו בלבביות

נרגשת על אמונה ובטחון בהקב"ה. דיבר ודיבר, לא היה לי כח ושוב נמנמתי נים ולא נים והוא בדיבורו. הצלחתי להיאבק עם עצמי ולא לישון שינה של ממש רק להתנמנם. כאשר יצא האיש את הדלת התעוררתי שוב, סביר להניח כי הוא קיבל ברכה מהחפץ חיים, לא שמעתי, נשארתי שוכב ער על מיטתי והחפץ חיים ליד השולחן, ואז שמעתי קול צלול כיצד החפץ חיים, זכותו תגן עלינו, מדבר לעצמו. כריתי אוזן לשמוע מה הוא אומר, כביכול לעצמו, לאחר יציאתו של אותו אדם הוא אמר באידיש: "היה כדאי להסחב ולהיטלטל מראדין לילנא, היה כדאי, הכל היה כדאי בשביל לחזק יהודי אחד באמונה ובטחון!!!" אתם מבינים!!? לפני כן הוא דיבר לפני אלפי נשים!! והיה כדאי בשביל מה!!? לחזק יהודי אחד באמונה ובטחון, הכל היה כדאי!!!

קבל את גיליון 'לקראת שבת' ישירות למייל שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il

להתקשר לתורה

מסביב לשעון

24 שעות
ביממה

מאת הרבנים הגאונים שליט"א

הרב **מאיר שפרוך** שליט"א
הדף היומי בבלי • עברית

שלוחה 2/2

הרב **אליהו אורנשטיין** שליט"א
הדף היומי בבלי • עברית

שלוחה 2/1

הרב **אפרים סגל** שליט"א
הדף היומי בבלי • אידיש

שלוחה 2/3

חדש

הרב **אריה זילברשטיין** שליט"א
הדף היומי בהלכה • עברית

שלוחה 1

הרב **יוסף ברגר** שליט"א
ווארט עם סיפור בראי הפרשה

שלוחה 7

הרב **מרדכי שלמה פריינד** שליט"א
הדף היומי בהלכה • אידיש

שלוחה 1/3/1

הרב **אברהם פוקס** שליט"א
הפותח בכל יום - המייל היומי של דרשו

שלוחה 3

הר' **שלום יכנס ואברהם פוקס** שליט"א
לקראת שבת מלכתא
סיפורים ופנינים מפרשת השבוע

שלוחה 7

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

חייגו: *4992 או 077-2222-666

יותר מראש הממשלה, הלוא הוא ה'חזון איש' [להבדיל אלף אלפי הבדלות...]. מני אז שינתה את סדר בקשותיה ותפילותיה בהדלקת הנרות, והחלה לבקש ולהתחנן שיהיו בניה מוצלחים וטובים כאותו אדם נעלה מבני ברק הנקרא 'חזון איש'!

היא אכן זכתה שלא רק שיהיו בניה ונכדיה דבוקים בתורת ישראל ובדת ישראל קודש, אלא גם גדלו והצלחו ונעשו גדולים בתורה, גאונים ותלמידי חכמים, לתפארת בית ישראל!

ללמדך טיב כוח התפילה התמימה - אף כי לא ידעה בין ימינה לשמאלה ולא הכירה ההבדל מה בין ב"ג להבדיל ל'חזון איש'. אבל בהיות תפילתה בוקעת מעומקא דליבא, בעת הרצון הנעלה של הדלקת הנרות, היא בקעה כל הרקיעים והגיעה עד כסא הכבוד ונתקבלה ברחמים וברצון לפני מלך שומע תפילת כל פה.

(מתוך הספר 'טיב המעשיות' בשינויי עריכה)

הוא מרן רבנו ה'חזון איש' זצוק"ל, שהצליח ברוב פקחותו לשכנע את ראש הממשלה לבטל מזימתו ותכניותיו [בפגישתם הגורלית הידועה והמפורסמת]. כששמעה הסבתא היקרה את הידיעה הזו עשתה חשבון פשוט: מדוע זה לא בא הרב מבני ברק אל ראש הממשלה לבקרו בלשכתו המפוארת? הרי ראש הממשלה הוא האדם הנכבד ביותר... ואם הרב מצדו לא חפץ לבוא אליו, מדוע זה מטריח את עצמו ראש הממשלה לעיר קטנה ומוזנחת כבני ברק ללכת לבקר את הרב בביתו? אין זאת - סיכמה האשה לעצמה - אלא משום שאותו רב גדול הוא חשוב ונעלה יותר מראש הממשלה בעצמו, ולכן מתאים הדבר שיבוא ראש הממשלה לבקרו בביתו... ולכן גם הצליח הרב הגדול לשכנעו ולבטל את דעתו עליאף היותו אדם חזק מאד ונוקשה בדעותיו, כידוע.

ומכיון שכך, הסיקה האשה, הרי נמצא שיש בעולם אדם טוב ומוצלח

המשך מעמוד 3 | מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל

בטרם האסיפה. רק שהסתיים הדיון, בשעות יום שישי המאוחרות, הוא קיבל את המסמך לידיו ותיכף הודיע לי שאבוא לקחתו.

"כשהפרוטוקול בידי שבתי לבני ברק. השעה היתה כבר שעת אחר הצהרים מאוחרת, ומכיון שכך החלטתי שתיכף במוצאי שבת אפנה למעונו של אותו גדול בתורה ואשאל האם הוא מעוניין עדיין לעיין במסמך.

"מאחר שלא התפללתי תפילת מנחה בצהרי היום יצאתי לבית הכנסת בשעה מוקדמת בטרם כניסת שבת ושבתי לביתי לאחר ערבית של ליל שבת. עם בואי הודיעו לי בני הבית כי סמוך לכניסת השבת התקבל טלפון מאת סבי, שביקש לדבר עמי בדחיפות.

"עיניי חשכו לשמע הדברים, שהרי אם סבי הטריח עצמו להתקשר אלי בערב שבת, משמע שהדבר אינו סובל דחי! חששתי מאוד מפני העניין הבהול, ובמשך כל אותה שבת כמעט ולא הצלחתי לאכול ולישון מרוב מתח ודאגה.

"עם צאת השבת יצאתי להתפלל תפילת ערבית, כדי שאוכל ליצור קשר עם סבי בהקדם האפשרי. אולם בעודי יורד במדרגות שלפני ביתי השיג אותי צלצול הטלפון. מיהרתי לחזור הביתה, ומעבר לקו הטלפון המתין סבי ושאלתו בפיו: 'האם לקחת מהרב אפרתי את פרוטוקול בית דין?!'.

"כן, השבתי, 'רציתי לשאול את אותו גדול תורה האם הוא עדיין מעוניין לעיין בדברים'.

"הופתעתי לשמע תגובתו של מרן, שהחל לגעור בי בחומרה: 'וכי אינך יודע שלעיין כעת במסמך, לאחר שהתקבלה ההחלטה, זהו איסור דאורייתא של לשון הרע? איך עושים דבר כזה?! לפני הדיון, כשהייתה בכך תועלת, היתה זו מצווה, אך כעת מדובר באיסור מדאורייתא!'. "מרן סיים את דבריו, כשהוא מורה לי נחרצות לפנות על אתר אל רבי יוסף אפרתי ולהשיב את המסמך לידיו".

(מתוך 'עמודו של עולם')

בעניין נקיות דיבורו של מרן סיפר עוד חתנו, רבי יצחק זילברשטיין, שהעיד כי חמיו לא היה מסוגל להוציא מפיו את המילה 'שקרן'. באחת הפעמים, כאשר רבי יצחק שוחח עמו בנוגע לאדם מסוים, התבטא מרן ואמר: "הוא בעל דמיון".

"בתחילה לא הבנתי מהי משמעות של הביטוי 'בעל דמיון'", סיפר רבי יצחק. "מורי חמי ניסה להסביר לי שוב ושוב כי האיש 'מדמה', עד שלבסוף, כאשר חמותי הרבנית ע"ה נוכחה לראות כי אינני מבין את פשר הדברים, היא לחשה באוזניי ואמרה: 'מה אתה לא מבין? הוא שקרן'".

עבר זמנו

על יראתו וזהירותו העצומה של רבינו מחטא לשון הרע מספר נכדו, הרב ליפא ישראלזון: "המעשה אירע לפני למעלה מעשור שנים, באותם ימים התעורר ספק בין כל גדולי ישראל אודות רב פלוני שיציע את מועמדותו לרבנות בעיר מסוימת. לצורך בירור העניין הוזמנו הנוגעים בדבר לאסיפה, שהתקיימה ביום שישי בבוקר בביתו של מרן, שבמהלכה התעתדו הבאים להחליט על הצעדים שיש לנקוט בעניין.

"בין כך ובין כך נודע כי אותו רב, מושא הדיון, אמור להתדיין בפני בית הדין בירושלים לגבי עניין כלשהו. עקב כך הציע אחד מגדולי הדור שאנסה להשיג את פרוטוקול הדיון בטרם האסיפה, כדי שיוכל להיעזר בדברים לצורך קבלת ההחלטה.

"סיפרתי על כך לסבי ושאלתיו כיצד לפעול בנושא, שהרי הוצאת פרוטוקול מבית הדין תוך כדי דיון בעניין מסוים הינה משימה קשה ביותר. מרן הרבה בדבר ואמר, שמכיון שיש תועלת בדבר יכול אני לבקש מרבי יוסף אפרתי שיפנה לבית הדין בשמו ויבקש למסור את הפרוטוקול לידיו.

"בסופו של דבר לא עלה בידי הרב אפרתי להשיג את הפרוטוקול

של הרבי ואמר לו, שאם הוא מסדר שהרבי יופיע בהדרתו בזמן הנקוב של החופה, הרי הוא נותן לו מאה דולר, והלה הסכים. והנה ביום החתונה אמר הגבאי לרבי שאולי מזדדזים היום להגיע לחופה בזמן - שכן בימים ההם היה מאה דולר סכום יפה... אמר לו הרבי "בעז"ה אעשה כל אשר בידי להופיע בזמן, אמנם החופה תתקיים בין כך רק בשעה שנקבע לכך בשמים"...

למעשה, הופיע הרבי בהדרתו בזמן הנקוב לעריכת החתונה, אמנם ממש קודם החופה הבחינו שיש טעות בתוך הכתובה וצריכים לכתוב כתובה אחרת, והיות שהחופה התקיימה במקום שהיה רחוק מיישוב יהודי, לכן לא היתה ברירה אחרת, מלבד שאחד יסע לויליאמסבורג ולהביא כתובה אחרת, ובינתיים התעכבו זמן רב, ורק כשחזר השליח ערכו את החופה! נמצא שהלה קיבל את המאה דולר שהובטח לו לפי שהרבי כן הגיע בזמן; ברם, החופה התקיימה בדיוק בשעה שנקבע מן השמים, וכמו שאמר הרבי...

בספר 'חינוך ישראל' (פתיחה) כתב, שפעם ביקש אחד מאת הגה"ק מסאטמאר זי"ע שיברך אותו שהוא יצליח עם חינוך בניו. אמר לו הרבי "להצליח בחינוך צריכים לקום באשמורת הבוקר ולהזיל דמעות על ספר תהילים בתפילה לקדוש-ברוך-הוא על כך".

בהזדמנות אחרת אמר הגה"ק מסאטמאר זי"ע: "שגור בפי העולם כי בנים אין יכולים לבחור, רק את מה שהקדוש ברוך הוא הזמין לו; לעומת זאת, חתנים טובים יכול כל אחד לבחור לעצמו... אך אני אומר להיפך - חתנים אי אפשר לבחור, שכן בהכרח ייטול מה שהוכרז מ' יום לפני יצירת הוולד בת פלוני לפלוני, אבל בנים טובים יכולים לבחור על-ידי שיוריד דמעות לבקש מהקדוש-ברוך-הוא בנים טובים.

פעם אמר הגה"ק מסאטמאר זי"ע: אם יהודי אינו מאמין שפרנסה הוא מן השמים הוא אפיקורס אך אם הוא אינו מאמין ששידוכים הם מן השמים הרי הוא שוטה...

(מתוך נועם שיח - מכון אפריון לשלמה)

ז"ל, וזה חיוב אמיתי, והוא קודם לחיוב שלך שזה רק על חמייך, ועל כן אני רוצה להתפלל". אך הראשון טען: "אני הייתי לפניך - לך אתה וחפש מניין אחר", והשני טען בתוקף שהוא רוצה להתפלל עם המניין של הרבי, וכך החלו השניים להתווכח אחד עם השני עד שהגיעו לידי ריב ומצה כפשוטו.

בתוך כך שהם מתווכחים אחד עם השני, נכנס הרבי זי"ע לביהמ"ד וראה מה שראה... ניגש אפוא הרבי לשני הנצים ושאל אותם על מה הם רבים אחד עם השני, ואז שטחו השניים לפניו - כל אחד את טענותיו - למה הוא צריך להתפלל לפני התיבה. אמר להם הרבי: "הן אביך והן חמייך שניהם כבר נפטרו מן העולם ולהם אין עצה - כבר אין יכולים לעשות עמהם כלום! - אבל לשמור את ה'שלוש בית' בביתכם על זה יש עצה - ואם הראשון יבוא התיבה, אז תיכף תשאל אותו אשתו 'האם התפללת היום לפני התיבה לע"נ אבי? - במנין של הרבי?'... - ובכן יתפלל נא הראשון לעילוי נשמת חמיו, והכל על מקומו יבוא בשלום..."

כשהחלו לארגן את האוטובוסים במנהטן שאלו את מרן הגה"ק מסאטמאר זי"ע אם להתפלל תפילת שחרית עם הנץ החמה כ'ותיקין' בטרם שנוסעים עם האוטובוסים למחוז חפצם, או שמא יותר טוב שיתפללו על האוטובוס באמצע הדרך. השואלים היו בטוחים שהגה"ק מסאטמאר יורה להם שלא לישון כל כך הרבה אלא ישכימו קום ויתפללו ורק אחר-כך יצאו לדרכם, אך לפליאתם הורה להם הרבי שייצאו לדרכם ואז יתפללו על האוטובוס. וכשראה אותות תימה ופליאה על פניהם, אמר להם "מוטב שבעת הנסיעה תחשבו מהתפילה מאשר שבאמצע התפילה תחשבו מהנסיעה..."

סיפר לי ידיד אחד, שלפני שנים ערך אחד מקרוביו שמחת חתונה לאחד מבניו וכיבד את הגה"ק מסאטמאר זי"ע בסידור קידושין. אמנם לבעבור שהרבי היה בבחינה של 'למעלה מן הזמן', והלה רצה לערוך את החופה בזמן ולא לעכב את המוזמנים, לכן ניגש למשב"ק

המשך מעמוד 25 | עשרות אלפי חוברות 'גישמאק בלימוד'

יהודים מוזמנים לעיין בחוברות, ולקחת מהן צידה לדרך, כדי שמכאן ולהבא ידעו לסגל לעצמם צורת לימוד שתסב להם הנאה גדולה, ותאפשר להם לצלול בים התלמוד ולדלות ממנו פנינים יקרות בקצב הולך וגובר בסייעתא דשמיא.

לתועלת הציבור, להלן מספרי מוקדי 'אחינו' מוקד הישיבה: 1-800-20-1818 (השיחה חינם) מוקד הגישמאק: 1-800-20-1817 (השיחה חינם)

יהודה, והוא לא יכול להפסיק את הלימוד לפני שהוא קיבל מענה לשאלה הזאת, כי היא באמת באמת מציקה לו. היא מטרידה אותו. שלווה הנפש שלו נעלמת לה כשהוא לא יודע אם המשנה היא כרבי יהודה או כרבי מאיר... וכשהגמרא מובילה אותו למסקנה שהמשנה היא כרבי מאיר, הוא מתמלא שמחה של התרת הספקות, הוא מרגיש טעם והנאה בלימוד".

החוברות יחולקו בעז"ה בהיכלי התורה, ובחורי החמד יחד עם

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

- ◆ לאיזו מטרה מותר לעשות 'עירוב תחומין'?
- ◆ האם צריך להחליט על תחולת 'עירוב התחומין' לפני כניסת השבת?
- ◆ אילו ילדים נכללים מאליהם ב'עירוב התחומין' של אמם?

עשיית 'עירוב תחומין' - צורתה ומטרתה

• בעת הנחת המזון של 'עירוב תחומין' במקומו, יש לברך: "ברוך... אשר קידשנו במצוותיו וציונו על מצות עירוב". וחובה לומר בשעת הנחת המזון, או לאחר מכן: "בזה העירוב יהא מותר לי לילך (למחר) ממקום זה אלפיים אמה לכל רוח". והמערב עבור מספר שבתות, יפרט את השבתות שעבורן הוא מערב, וכגון: "לכל שבתות השנה".

• אין מערבים עירוב תחומין באמצעות הנחת מזון שתי סעודות במקום העירוב, כי אם לצורך מצוה; ובשעת הצורך, ניתן להקל.

• דוגמאות לצורך מצוה, שמותר לעשות עירוב תחומין עבורו: א. השתתפות בברית מילה, או בסעודת מצוה, כגון, סעודת שבע ברכות. ב. שמיעת שיעור תורה, או תפילה במנין.

זמן עשיית 'עירוב תחומין'

• חכמינו ז"ל אסרו לעשות 'עירוב תחומין' בזמן 'בין השמשות'. ובדיעבד, אם עירב בזמן בין השמשות - לדעת השולחן ערוך, העירוב חל; ולדעת רוב הפוסקים, העירוב אינו חל.

• אם המזון של עירוב תחומין הונח במקומו ביום, אך נאכל בזמן בין השמשות - לדעת השולחן ערוך העירוב חל; ויש מהראשונים שסוברים שאינו חל.

• מי שטרם החליט אם הוא חפץ בעירוב תחומין, רשאי לעשות את העירוב, ולהחליט בשבת עצמה אם הוא חפץ בו; ובשעה שהחליט כי הוא חפץ בו, והעירוב חל למפרע מכניסת השבת. אך במקרה כזה, אינו רשאי לברך על עשיית העירוב.

• שני ימים טובים של גלויות, או שבת ויום טוב רצופים - יש לעשות עירוב תחומין בנפרד עבור כל אחד מהם. ולפיכך, אם מערב באמצעות שהייה במקום העירוב בזמן 'בין השמשות', צריך שיששה שם בין בכניסת היום הראשון, ובין בכניסת היום השני. ואם מערב באמצעות הנחת מזון שתי סעודות במקום העירוב - יכול להניח בערב היום הראשון את אותו המזון עבור שני הימים. וכשלא עשה עירוב תחומין בערב היום הראשון עבור היום השני - יכול לערב עבור היום השני באותה צורה שבה עירב עבור היום הראשון.

'עירוב תחומין' עבור אחרים

• יכול אדם לעשות 'עירוב תחומין' עבור אחרים, בתנאים הבאים: א. שכמות המזון תכיל מזון שתי סעודות עבור כל אחד מאלו שעבורם עושה את העירוב. ב. שיזכה להם את המזון על ידי אדם אחר. ג. שיפרט לאחר הנחת העירוב עבור מי מניחו. ד. שיודיע להם לפני כניסת השבת.

• העושה עירוב תחומין עבור אשתו וילדיו, אינו צריך להודיעם על כך לפני כניסת השבת, כי מסתבר שיסכימו למעשי הבעל והאב, כך שבכניסת השבת כבר ידוע לנו כמעט בוודאות כי הם מסכימים לעירוב.

• אשה שעירבה עירוב תחומין, או שעירבו עבורה - כל ילדיה שמתחת לגיל שש, נכללים מאליהם בעירוב זה, כיון שהם נטפלים לאמם ונחשבים כביכול כחלק מגופה לענין זה.

• ילד מעל לגיל שש, דהיינו מתחילת השנה השביעית לחייו - אינו נכלל בעירוב תחומין שמערכת אמו לעצמה, אלא יש צורך לערב עבורו בנפרד. ואביו יכול לערב עבורו אף עבורו בעל כרחו.

גליון 375
שנה ח' תשע"טסיפורי
צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר שיבלט"א

תורה למשפחת קלייטן על האישור לשרתמש בתמונה

סיפורי חז"ל

מלומד בנסים

פעם אחת גזרה מלכות גזרה על ישראל שלא ישמרו את השבת ושלא ימולו את בניהם. הלך ר' ראובן בן אסתרובלי והסתפר כמותם והלך וישב עמם, אמר להם מי שיש לו אויב יעני או יעשיר? אמרו לו יעני, אמר להם אם כן לא יעשו מלאכה בשבת כדי שיהיו עניים. אמרו יפה אמרת ובטלו את הגזרה. חזר ואמר להם מי שיש לו אויב יכחיש או יבריא? אמרו יכחיש. אמר להם, אם כן ימולו בניהם לשמונה ימים כדי שיכחישו, אמרו יפה אמרת ובטלו את הגזרה. אחר כך הכירו בו שהוא יהודי והחזירו את הגזרה. אמרו רבותינו מי ילך ויבטל את הגזרה? ילך רבי שמעון בר יוחאי שהוא מלומד בנסים. הלך ר' שמעון, בדרך יצא לקראתו שד אחד, אמר ר' שמעון שפחה של בית אבא הגר המצרית נזדמן לה מלאך שלוש פעמים, אני אפילו לא פעם אחת, יבוא הנס מכל מקום. קדם השד ונכנס בביתו של הקיסר ונשתגעה. כשהגיע ר' שמעון לבית הקיסר צוה על השד לצאת, יצא השד והלך. אמר הקיסר לר' שמעון, שאל כל מה שאתה רוצה. נכנס ר' שמעון לבית גזיו של הקיסר, ומצא את האגרת שכתובה בה אותה גזרה. נטלה וקרעה, באותה שעה נתבטלה הגזרה.

(לפי מעילה י"ז)

פרשת השבוע

נכבד להעניק ליהודי, ושוב חזר לקרוא בקוויטעל ונאנח שנית אנחה השוברת גופו של אדם, נאנח ושלף פעם נוספת מארנקו סכום חשוב לתתו לנצרך. ניסה הלה להשתמט, וכי באתי לשם כך? שאל בעינים דומעות ונכלמות. אולם הרבי תלה בו עינים מתחננות והפציר בו, כתוב בתורה "נתון תתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו" פירוש, תן לו וחזור ותן לו עד שלא יכאב יותר לבך על מצבו, ומה אעשה כי כואב לבי מאד עליך? רק אחרי שהסכים האיש לקחת עזרה מידו הטובה שקטה רוחו של הרבי והוטב לו.

בפרשת ראה אנו מצפים תמיד

לבשורות טובות

מסופר: כשהגיע הרה"ק רבי מנדלי מויטבסק זיע"א לארץ ישראל, עמדו בפרשת ראה והיה אומר על כך: כשבאתי אל הבעש"ט הקדוש זיע"א היה בפרשת ראה, וכן בבואי אל המגיד הקדוש ממעוריש זיע"א היה זה בפרשת ראה, ועכשיו באתי לארץ ישראל בפרשת ראה. בפרשת ראה אנו מצפים תמיד לבשורות טובות.

מהחל חרמש בקמה (ט"ז - ט')

פעם התלוננו חסידים לפני הרה"ק הרבי המהר"ש מליובאוויטש זיע"א, שהמשפיע שלהם נוהג בהם ביד קשה. כשנכנס המשפיע לרבי ליחידות, אמר לו: בתורה נאמר "מהחל חרמש בקמה" צריך לשבור את הקמה - הגאווה והישות על ידי חרמש - תעניות וסיגופים, אך נאמר "וחרמש לא תניף על קמת רעך" (דברים כ"ג-כ"ה) סיגופים הם עבור עצמך אך לא כשמדובר ברעך.

נתון תתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו

(ט"ו - י')

בצוק העתים כשהרבה יהודים ירדו מנכסיהם והגיעו עד פת לחם, השכיל הרה"ק רבי מרדכי דב מהורונסטייפל זיע"א אל דלים ותמך בהם בסתר בצורה מחוכמת מאד, לפעמים השקיע מאמצים רבים לשכנע את הנצרך איסטניס, שנרתע מלהודק לעזרת הזולת כי ייטיב ויגמול חסד עמו כשיקח ממנו. ומעשה ביורד ששפך מרי שיחו בקוויטעל שהגיש לפניו, ורבי מרדכי דוב נאנח למקרא הדברים, נאנח והוציא מארנקו סכום

זמני השבת

זמני יציאת השבת

ירושלים 7:42 ת"א: 7:45 ר"ת: 8:19

פרשת ראה-ראש חודש אלול

זמני כניסת השבת

ירושלים: 6:30 ת"א: 6:46

עד כמה גדולה מצות גמילות חסדים ליהודי

פעם אחת לפני שנים רבות, חי בעיירה קטנה בפולין יהודי עני ופשוט אך ירא אלוקים, שמו היה געציל אך כדי שלא יחליפו אותו ביהודי אחר שנקרא באותו שם, היה געציל זה מזוהה בדרך כלל כגעציל פושט העורות על שם עיסוקו, פשיטת עורות של בהמות שחוטות בבית המטבחים, געציל התאים לעבודתו, כי היה אדם חזק ויכול היה להפוך את נבלת הפר בשעה שפשט את עורו בלי יד עוזרת, אך לא היתה זו עבודה נעימה, וגם התשלום עבורה היה זעום, מפני שלא דרשה שום אימון או הכשרה מיוחדת. בקושי רב הצליח געציל להתקיים משכרו, אך למולו השתייך לאותה קבוצה של בני אדם אשר שמחים תמיד בחלקם, ואינם מתלוננים.

ויהי היום ופושט העורות נפל למשכב, כשהרגיש שיומו קרב, וקרוב הרגע בו יחזיר את נשמתו לאביו שבשמים, שלח את אשתו לרב כדי שתבקש אותו שיבוא לבקר אותו, מיהרה האישה לרב וסיפרה לו כי בעלה הנוטה למות מבקש שהרב יואיל בטובו ויבוא אליו בדחיפות לפני שיהיה מאוחר מיד, האם יאות הרב למלא את בקשתו של בעלי לבוא לבקר אותו? הרב ענה שיבוא מיד, הוא סגר את הספר בו למד, קרא למשמשו ויצא עמו לביתו הדל של געציל החולה. בפתח ביתה נעצרה האשה מתוך נימוס כדי לאפשר לרב ולמשמשו להיכנס ראשונים,

כשפתח הרב את הדלת נעצר בפתאומיות כשמבט של השתוממות על פניו, הוא סגר בחיפזון את הדלת, ואחר רגע של היסוס פתח אותה שוב ונכנס פנימה. פניו החיוורות של היהודי הגוסס אורו למראה הרב, בקול שקט שבקושי נשמע, התנצל בפניו על שהטריח אותו אליו, והסביר מדוע הרגיש שעליו לעשות זאת, אני יודע שיומי קרוב ואני מוטרד מאוד, אינני אדם מלומד, מעולם לא היתה לי הזדמנות ללמוד תורה, כל שלמדתי, הוא לומר את התפילות היומיות, ולחזור בעל פה פרקי תהילים, וגם בכך אינני טוב במיוחד, מעשים טובים? אילו מעשים טובים יכול אדם עני כמוני לעשות? אינני מאמין שעשיתי אי פעם מעשה טוב לשכן. געציל נאנח אנחה עמוקה והמשיך, עכשיו כשאני עומד להתייצב בפני בית דין של מעלה, אני נחרד למחשבה שאין לי דבר להראות אחר כל השנים שחייתי בעולם, גרוע מזה, אין לי אף אחד שיאמר קדיש ויתפלל לעילוי נשמת. לכן העזתי להטריח את כבוד הרב, ואני מבקש את מחילת כבודו אלפי פעמים, בבקשה עשה עמי

את החסד הגדול הזה, מצא מישהו שיאמר קדיש ויתפלל לעילוי נשמת, אע"פ שאין בידי שום דרך לגמול על הטובה הנצחית הזאת.

ודאי, השיב הרב ממחר להרגיע את היהודי הנפחד, אך אני בטוח שאין לך שום סיבה לחשוש, ודאי מלאת את המוטל עליך במצבך, חכמינו זיכרונם לברכה כבר אמרו שאפילו ריקנים שבישראל מלאים מצוות כרימון, ספר לי כמה מעשים טובים שעשית בימי חייך? אבל רבי, אין בידי דבר אני הולך בידיים ריקות, מעשים טובים לא ילוו אותי לעולם האמת. בכל זאת, אני בטוח שעשית משהו מיוחד בבקשה נסה להיזכר, ספר לי איזו מצווה גדולה ומיוחדת קיימת. געציל עצם את עיניו ושתק, רק נשימתו הכבדה נשמעה בחלל החדר. כעבור דקות מספר פקח את עיניו ואמר נזכרתי במשהו, שיקרא אולי מעשה טוב, אך אני לא חושב שהוא מיוחד כל כך, לולא בקשת הרבי לספר, לא הייתי חושב שהוא ראוי לציון בכלל.

בכל אופן המעשה אירע לפני שנים רבות, בוקר אחד הייתי בדרכי לבית המטבחים המרוחק מרחק מה מן העיר, בקלות עליתי במעלה ההר כמו בכל יום, הייתי צעיר וחזק, והטיפוס לא עייף אותי. לפתע הגיחה מן הצד עגלה רתומה לסוסים, אשר דהרה במהירות מטורפת במורד ההר, העגלה היתה מלאה אנשים נשים וילדים, אשר היו לבושים כולם בבגדי חג, נראה היה שהם כדרכם לחתונה. הסוסים דהרו בפראות פונים מצד לצד, ברור היה שהעגלון שתוי ואיבד את השליטה על סוסיו. כשראיתי עד כמה גדולה הסכנה הנשקפת לנוסעי העגלה, צעדתי ונעמדתי בדרכם, הושטתי את שתי ידי לצדדים, כדי שהסוסים יבחינו בי ויאטו את דהירתם, בשניה האחרונה זינקתי הצידה קפצתי ונאחזתי בצידי העגלה, איכשהו הצלחתי להיכנס לעגלה וליטול את המושכות מידי העגלון המנמנם, שהיה אדיש לסכנה בה היו נמצאים הוא ונוסעיו, בקושי רב הצלחתי לרסן את הסוסים המשתוללים, אך בסופו של דבר השי"ת היה בעזרי והסוסים נרגעו והאטו את מרוצתם, הובלתי את העגלה ואנשיה העירה, שם נערכה כבר החתונה, והיות שמלבד ההלם בו היו נתונים, ב"ה לא אירע להם שום רע, השארתי אותם שם ופניתי לדרכי, זה כל מה שהיה. סיכם געציל בפשטות. עשית מעשה נעלה געציל יקר, שוודאי יעמוד לזכותך, אמר הרבי, ולבקשתך, אדאג שקדיש ושאר תפילות יאמרו לעילוי נשמתך, אך אבקש אותך שתחזיר לי טובה, הבטח לי כי אם תוכל תספר לי איך התנהל משפטיך בבי"ד של מעלה. געציל הבטיח והרב פנה לדרכו.

משל ונמשל

בהגיע חודש אלול....

מעשה בשועל רעב, שהגיע מן השדות ומצא את שערי העיר פתוחים לרווחה, חמק השועל פנימה וחטף מאכלים כאוות נפשו, השגיוחו בו האנשים, והתחילו לרדוף אחריו, ברח השועל מסימטה לסימטה, והרודפים – אחריו. הוא הצליח להתחמק מהם ולהגיע אל שער בעיר ומצא שהשערים ננעלו, כמנהג מידי ערב, עמד ותהה: מה יעשה עתה, קול הרודפים כבר נשמע, הם יעלו מיד על עקבותיו, הוא לכוד כאן בעיר, האם יברח כאן בין הסימטאות, עד שיותש כוחו והוא ילכד? החליט להשתרע ארצה ולהתחזות כמת, כך, קיוה, יניחוהו לנפשו. קרבו האנשים ומצאו את נבלת השועל, אמר אחד "אני רוצה את זנבו השעיר, לעשות ממנו מטאטא". שמע השועל את הדברים, ולא נע ולא זע, אמר לנפשו: "אקריב את זנבי ובלבד שתינצל נפשי". קצץ הלא את זנב השועל והלך לו. אמר אחר: שמעתי ששיני השועל הן סגולה כנגד עין הרע, ברצוני לעשות לבני מחרוזת משיניו. אמר השועל לעצמו: אתן להוציא את שיני, ובלבד שאציל את נפשי והניח לאותו אדם לעקור את שיניו בלי לגלות סימני חיים, בא אדם שלישי ואמר: ואני אפשיט את עורו של השועל, כדי לתפור לי פרווה נאה, אמר השועל: עכשיו אין זה דבר של מה בכך, אלא חיי תלויים בזאת, התנער והמשיך בבריחתו.

והנמשל: האדם בכל ימות השנה, מעלים עין מהנהגתו ומתמהמה מלשוב בתשובה, אבל בהגיע חודש אלול, אינו יכול להרשות לעצמו להתמיד בהתעלמותו, כי חיי תלויים בכך, עת עליו להתנער ולהתאמץ בכל כוחו לשוב בתשובה, לפני בוא יום הדין הגדול והנורא.

(ילקוט מעם לועז שמות)

בדרכם הביתה ביקש השמש את הרב שיסביר מדוע התנהג בצורה כל כך מוזרה? בתחילה פתח את הדלת ומיהר לסגור אותה, ואחר דקה של היסוס, פתח אותה שוב. אספר לך מה קרה אמר הרב, כשפתחתי לראשונה את הדלת והסתכלתי פנימה, ראיתי לרגע צורת מנורה הדולקת מראשותיו של החולה, הבנתי שהיהודי השוכב במיטה איננו יהודי רגיל, אלא צדיק גדול. מיהרתי לסגור את הדלת כדי לשקול איך להגיב וכיצד לנהוג, כעת שנינו יודעים כבר מהי הסיבה של צורת המנורה הדולקת והמאירה שהיתה מעל ראשו, יהודי זה סיכן את חייו על מנת להציל יהודים אחרים. וידוע מאמר חכמינו כי "כל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא" היהודי הפשוט הזה הציל עגלה מלאה ביהודים, ואחר כך פנה בצנעה לדרכו מבלי לחשוב שעשה משהו הראוי לציון, הוא יזכה ודאי למקום מכובד ביותר בגן עדן.

ביום השלישי לאחר פטירתו של געציל ולאחר שהובא למנוחות בין נפטרי הקהילה, הופיע בחלומו של הרב וסיפר לו כדלהלן: הבטחתי לך והריני מקיים, באתי לספר לך על המשפט שנערך לי בבית דין של מעלה. כשהועמדתי לדין, הועמדו לפני מאזניים ענקיות, על הכף השמאלית הונחו כל העבירות שעשיתי גדולות וקטנות, ובצד הימני גיליתי להפתעתי הרבה מספר מצוות ומעשים טובים. אך כפי שחששתי הכף השמאלית היתה כבדה יותר ונטתה כלפי מטה, ואז ממש ברגע האחרון לפני שנחרץ הדין, הופיעה מאי שם עגלה רתומה לסוסים, ופנתה לכף הימנית של המאזניים, הסוסים והעגלה, אפילו הבוץ שבגלגלים, וכמובן כל אנשי העגלה כולל העגלון השתוי, כולם היטו את הכף לטובתי. מיד לאחר מכן נשמע קול שהכריז ואמר "פתחו שערי צדק לצדיק". אך לפני שנשלחתי לגן עדן, נאמר לי שעלי לקיים את הבטחתי לך, ואכן באתי וספרתי את כל אשר קרה איתי, יותר מכך אינני רשאי לספר, אך אנא רבי יקר, הודע ברבים, עד כמה גדולה מצות גמילות חסדים ליהודי, כי גם מה שנראה כמעשה פעוט וחסר ערך בעולם הזה, עשוי להיות חשוב ומכריע בעולם הבא.

צין אדם לחברו

וחטאך בצדקה פרוק

(דניאל ד' - כ"ד)

מקובל מהרב הקדוש רבינו ר' אלימלך מליזענסק זיע"א בעל 'נועם אלימלך', שיהודי שהולך לקבץ ממון בד' פינות העיר, נתכפר לו על עון ד' מיתות בי"ד.

חשיבות הצדקה בעולם העליון

מובא בספר "טהרת הקודש": והעתיק לך עוד מעשה פליאה מקיבוץ מעות לעני. מוהר"מ מברדיצ'וב זצ"ל, וז"ל: ר' שמעון ז"ל מבא"ד שמע בשם ר' ייבא סבא מאוסטרהא זצ"ל, שפעם אחת באמצע השולחן היה קא מחזיק ר' ייבא, ואמר, שזה ימים לא כביר שנפטר איש אחד, ודרכו היה שישב כל היום ולמד כמעט בלי הפסק, רק בכל יום היה הולך שעה אחת לקבץ נדבות בשביל עניים, והשעה ההיא היתה ממש גזולה אצלו, כי היה רוצה ללמוד. ועכשיו נטלו אותו לדין ושקלו את עונותיו וזכויותיו, והיה עומד צר מאוד, שלא הספיק כח תורתו להצילו, רק כאשר הניחו על המאזנים מה שהלך לצדקה, הכריע הכל לטובה.

מצווה הבאה אל תחמיצנה

אחד ממקורבי הגה"ק רבי יוסף חיים זונענפעלד רבה של ירושלים זיע"א שגר בשכונת ימין משה, ביקש ממנו שיואיל לדבר

עם רבי מרדכי לייב רובין, אודות ענין מסויים שאותו אדם נזקק לעזרתו. בלילה ההוא ירד שלג כבד בירושלים, ובבקריו של יום המחרת היתה העיר מכוסה במעטה לבן. המבקש הציץ מחלון ביתו כדי לחזות במרבד השלג הפרוש על היקום, והנה קפא על עמדו למראה דמותו של ר' יוסף חיים המבוססת בשלג הרך, והצועדת לכוון ביתו של ר' מרדכי לייב. לבו של האיש נמוג מצער על הטירחא שגרם לר' יוסף חיים, (רבי יוסף חיים היה גר בעיר העתיקה רחוק משכונת ימין משה). מבוהל ונרגש פרץ החוצה והחל מבקש את סליחתו של ר' יוסף חיים כשהוא ממרר בבכי. הביט בו ר' יוסף חיים במבטו החם והלבבי ואמר, סבור הנך שליהודי עם זקן לבן אסור לטרוח עבור קיום מצווה, ומצווה הבאה אל תחמיצנה אפילו ביום שלג.

לא על חשבון האשה

מסופר: כאשר שמע פעם הגה"ק רבי שלמה זלמן אוירבך ראש ישיבת קול תורה זיע"א, על אברך מסוים שהחל להתעסק בצרכי ציבור בנושא חשוב עד למאוד. שאלו הגרש"ז אם מתעסק בזה ברשות אשתו? שכן הדבר עלול להכביד עליה מאוד, ולא יתכן לעסוק בנושא חשוב כל כך על חשבון מצוה אחרת

תלולא דצדקיא

שבת קודש ל' מנ"א

הרה"ק רבי ישראל מבאיאן-לייפציק ב"ר יצחק (פחד יצחק) (תשי"א)

יום ראשון א' אלול

הרה"ק רבי חנוך העניך מאלעסק ב"ר שמואל (תרמ"ד)

יום שני ב' אלול

הרה"ק רבי אליעזר ("דמשק אליעזר") ב"ר ישראל מוויזניץ (תש"ו)

יום שלישי ג' אלול

הרה"ק ישכר בער מנדבורנא ב"ר יצחק מקאליש (תר"ח)

הרה"ק רבי משולם זושא מוינקוב ב"ר יצחק מאיר (תרכ"ד)

הרה"ק רבי יצחק ישעי' מטשחוב הי"ד ב"ר חיים מצאנא (תש"ב)

יום רביעי ד' אלול

הרה"ק רבי ישעי' מפשעדרוב ב"ר מאיר (תק"צ)

יום חמישי ה' אלול

הרה"ק רבי דוד צבי שלמה מלעלוב ב"ר אלעזר מנחם מענדל (תרע"ח)

יום שישי ו' אלול

רבי יו"ט ליפמן העליר ב"ר נתן (תוי"ט - תי"ד)

הרה"ק רבי יקותיאל יהודה ב"ר אלעזר ניסן (ייטב לב - תרמ"ג)

הרה"ק רבי יחזקאל סרנא ב"ר יעקב חיים (תשכ"ט)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצווה הלכות

מאת הרה"ג נמליאל הכהן רבינו של"ט א
מח"ס "גם אני אודך" רמזים וספי תורה על המצוות

הלכות מוקצה (י"ב)

א) מותר להוריד כינה מהראש בשבת, ולא הוי מוקצה, דהוי כגרף של רעי שמותר לטלטל. (ספר גם אני אודך חלק ג' סימן צ"ג).

ב) כלי זכוכית שנשברו על השלחן, או במקום שהולכין, מותר לטלטל השברים כדי לפנותן, שלא יזקוק בהם. (רמ"א או"ח סימן ש"ח, סעיף ו').

ג) קטלוג של ספרים, שמפיצים מוכרי הספרים, וליד כל ספר רשום המחיר שעולה הספר, מסתבר שאינו מוקצה. (גם אני אודך ח"ג סימן צ"ה).

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות רשת חנויות

גל פז

השתדלו והרבו תחינה לרפואת
כ"ק רבי ישראל ניסן שליט"א
בן אסתר רחל ע"ה
בתוך שאר חולי ישראל אמן

פני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת לכוונת "ציון חמד" - מקלחת ציון

פרשת ראיה - שֶׁכַּר וְעוֹשׂ

"רְאֵה אֲנִי נָתַן לְפָנֶיךָ הַיּוֹם בְּרָכָה וְקָלָה" (דברים יא, כו)

אומנם מצאנו גם בעולמנו מעין דבר זה, בהנהגת אב עם בנו. כאשר האב מצווה את הבן ללכת בדרך טובים הוא מבטיח לו כל טוב אם ישמע בקולו, אך עם זאת הוא מזכיר אותו שאם יסטה מן הדרך נכוננו לו שפטים. גם כאן עלינו לשאול - **היתכן?**

ועלינו להבחין בין שני סוגים של שֶׁכַּר וְעוֹשׂ: יש שֶׁכַּר וְעוֹשׂ הניתנים על העבר ויש הניתנים על העתיד. כאשר נמצא למשל, גנב במחתרת ובעל הבית מכהו, בוודאי אין כוונתו להדריך אותו ולחנך אותו שיתקן את דרכו בעתיד. כל מגמת בעל הבית אינה אלא לנקום בו על שנכנס לרשותו. הוא הדין בענין השֶׁכַּר שאדם נותן לחברו כגמול על ההטבה שהטיב עימו- התשלום הוא על העבר.

שונים הדברים כאשר אב מכה את בנו, על סירובו ללכת בדרך הטובה. הכאה זו אינה באה כנקמה, כוונת האב **ומגמתו לכוון אותו אל העתיד**. וכן כאשר האב מעניק מתנה לבנו, אין זה כשֶׁכַּר על העמל בעבר, כי אם לעודדו להמשיך במעשיו הטובים.

וכן הדברים כלפי אבינו שבשמיים. אין הברכה והקללה באות מאת ה' כגמול עבור מעשיו בעבר, אלא הם באים כדי לחזק אותנו לעשות חיל בעתיד. וזה מה שאמרו חז"ל: **"לא לרעתם נתתי להם ברכות וקללות, אלא להודיען איזו דרך טובה שיבחרו אותה"**.

בברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א
חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

במדרש (רבה ד, א) מובא: "אמר הקב"ה: לא לרעתם נתתי להם ברכות וקללות, אלא להודיען איזו דרך טובה שיבחרו אותה כדי שיטלו שכר. מניין, ממה שקרינו בענין: ראה אנכי נותן לפניכם".

"מנהגו של עולם", אומר הגאון רבי יצחק בלאזר זצ"ל בספרו 'כוכבי אור', "שמשלמים שכר על המעשים הטובים ומענישים על המעשים הרעים. כך היא ההנהגה בין אדם לחבירו וכך גם נוהג כל שלטון עם האזרחים הכפופים לממשלתו. אומנם אין זה מצוי כלל שיתן שכר למישהו על שנמנע מלעשות רע, וכמו כן אין מענישים על הימנעות מעשיית מעשים טובים".

כלומר, מקובל להעניש רוצחים, גנבים וכדומה, אך לא מקובל לתת שכר למי שאינו רוצח ואינו גובב. כמו כן מצאנו שממשלה תעניק פרס למצטיינים בעשיית מעשי מופת, אך אין מענישים את אלו שלא גילו הצטיינות מיוחדת במינה. כללו של דבר: **לא מצאנו שבאותו דבר ינתן שכר לעושה אותו ועונש לנמנע מלעשותו. הואיל והשכר ניתן על דבר מיוחד שנעשה, וממילא אין מקום לעונש על העדרו. וכן להיפך- העונש בא על חטא, ואין מקום לשכר על אי עשייתו.**

כלל זה נכון לגבי שכר ועונש הניתנים על ידי בני אדם. אבל בתורתנו הקדושה מצאנו ברכה וקללה גם יחד על עשיית מצוות ועל הימנעות מעשייתן. והדבר צריך ביאור, שכן על פי השכל וההגיון אין לכאורה מקום לשתייהן כאחד. כפי שנתבאר, אם חובה היא לקיים את המצוות אין מקום לברכה על כך, ואם בכל זאת יש ברכה על שמירת המצוות מה המקום לקללה למי שלא ישמור את המצוות?

הצלחה בגור"ר

יצחק אריאל בן טובה
שמואל אימן בן אסתר זרי
מאיר ישראל בן רחל ברכה-
ליאור יהושע סומך וב"ב
יהודה אריה בן רחל ברכה
רוח אברהם וב"מ
רחל ברכה בת פדילה דליה
נעם יצחק בן רחל ברכה
יוסף ליאור בן דליה אפרת-
שלמה ודנה דוד וב"ב
י.מ.ש כדורי
שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר
תרצה בתיה בת ימנה ניט
נתנאל בן ג'ינה
אסף בן סופיה
מיטל בת מלכה
טליה עדן אסתר בת שולמית
שירי ימנה בת שולמית
אנאל חביבה בת שולמית
סיון רבקה בת אלן אסתר
אברהם גורג'י בן דליה אפרת

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי
אילנה בת רוחמה
סיון בת אסתר
נועה בת מזל טוב
דניאל בן שרה
נעמה בת יפה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה
ימנה ניזרי בת סטה-
מרדכי ניזרי בן פרחה-
מאיה בת עדי
סימי בת סוליקה
אורן בן אסתר
נעם יצחק בן רחל ברכה
שירה שילת בת אורלי
לביא ישראל בן תמר חיה
מוריה בת רחל ברכה
יהודה אריה בן רחל ברכה
יפה בת שרה-הצלחה ורפואה
מישא אסתר בת זרהה
עינת בת רחל ברכה
רפאל משה בן רחל
רחל ברכה בת פדילה דליה
רונית בת סבריה
יצחק בן חנון
אליהו בן רחל
בנימין בן ברכה
משה בן דנימה
יהודית אסתר פראדל בת חיה-
ימים

העלון מוקדש לעילוי נשמת
משה בו גורג'יה ז"ל

לרפואה שלמה
לנוריאל בו אסתר

לרפואה שלמה
לאיידה חיה בת אסתר
ולילד אלחנן רפאל בן איריס
ולילד אורי חיים בן שלי

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה
לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי

להצלחת אברהם גורג'י בן דליה אפרת וב"ב
והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב

להצלחת ורפואת כל עם ישראל

זמן לילה

זמן	כנסת לילה	זמן לילה
י"מ	18:31	19:42
ח"א	18:49	19:39
מ"ב	18:50	19:41
כ"ד	18:50	19:40

שואל ומשיב בהלכה- סליחות - חלק ב'

על מה צריך להקפיד באמירת סליחות?

שאלה: ?

להלן סיכום ההלכה מפי הרב אליהו חיים פנחס, רבנות מקומית מבשרת ציון:

תשובה: !

צריך לברך ברכות התורה קודם אמירת הסליחות, מפני הפסוקים הנאמרים בסליחות.

הסליחות שניתקנו בלשון ארמית, כגון: רחמנא, דעני לעניי, ענין, מחי ומסי וכיו"ב אין ליחיד לאומרם, מפני שאין מלאכי השרת מכירים בלשון ארמי. אבל כשיש עשרה מישראל, אין הצבור זקוק לעזרת מלאכי השרת, כי השכינה שורה עימם.

אין היחיד רשאי לומר שלוש עשרה מידות של הפסוק: "וַיַּעֲבֹר ה' עַל פְּנֵיו" (שמות לד, ו) בדרך תפילה ובקשת רחמים, אבל רשאי היחיד לאומרם בטעמי המקרא דרך קריאת פסוקים בלבד.

אין לכפול את הפסוק "שָׁמַע יִשְׂרָאֵל", שאומרים בסליחות, אלא השליח ציבור אומר את הפסוק פעם אחת, והציבור עונים אחריו גם כן פעם אחת, ולא יותר.

עיקר אמירת הסליחות צריכה להיות בכוונה ובנחת ובמיתון ובהכנעה יתירה, ובפרט כשאומרים את י"ג מידות. וצריך להבין מה שמוציא מפיו, בלב נשבר ונדכה. ולכן הנוהגים לומר: ענונו אבינו ענונו, ועשה למען שמך, מהירות רבה ובחפזה, לא יפה עושים, וצריך לבטל מנהגם ולאומרם במיתון.

החי יתן אל ליבו בעת אמירת הווידוי והסליחות, לפשפש ולמשמש במעשיו ולחזור בתשובה שלימה, ולהוסיף מצוות ומעשים טובים, בהתקרבו ליום הדין, יום שבו שוקלים זכויותיו ועוונותיו של כל אדם.

חסידים ואנשי מעשה בודקים את התפילין שלהם בחודש אלול.

נוהגים, שהכותב מכתב לחברו בחודש אלול, כותב בתחילת המכתב: "לשנה טובה תכתבו ותחתמו".

תקון האדם

כידוע ימים אלו מסוגלים ביותר לתיקון כל ימי השנה לקראת ראש-השנה וכמבואר בספרי המוסר והחסידות כי פרשת ראה נקראת לעולם קודם או בראש חודש אלול. מרן הגאון רבינו יהודה צדקה זצ"ל אמר, שסדר הפרשיות: **ראה, שופטים, כי תצא, כי תבוא, ניצבים, וילך, האזינו, וזאת הברכה, בראשית**, רומז לנו על חיי האדם.

רא"ה ראשי תבות- 'ראה אלול הגיע', לפיכך **שופטים ושוטרים** תיתן לך בכל שעריך, תבדוק מעשיך, תשפוט דרכיך, ועוד עליך לזכור כי **תצא** מן העולם אז יהיה כי **תבוא** לשמיים, ושם תעמוד לדין שנאמר אתם **ניצבים, ואחרי המשפט וילך**. אך לאן ילך? אם **האזינו**- דהיינו, שמע למה שכתוב בתורה הקדושה והלך בדרכיה, אז **וזאת הברכה**, ואם חלילה לא - אז **בראשית**. דהיינו, עליו להתגלגל בשנית כדי לתקן מחדש. ועל כן לוולד, שנולד נקרא בשם תינוק כי הוא אותיות תיקון.

העברה על המדות

עד כמה רבותינו היו מעבירים על המידות - זאת לא ניתן לתאר ולשער. להלן סיפור מופלא על הגאון רבי יהודה שטרית זצ"ל (מח"ס שו"ת 'מנחת יהודה') המעובד מתוך 'רבי יוסף שטרית' ובו מובא, כי בעת שכהן ברבנות בעיר אגאדיר בין תפקידיו הרבים שימש במלאכת הקודש להיות מוהל.

בעיר זו היה מוהל ותיק, והלה חשש, כי עתה לא יוזמן על ידי הציבור, הואיל ורב העיר גם מוהל. מה עשה? הוציא שמועה **ש'לטובת הציבור'** אין להזמין לערוך ברית מילה, הואיל והרב צעיר וללא ניסיון כדבעי. והנה הולך ברחוב רבי יהודה עם בתו ובצידו של הכביש עובר המוהל הוותיק. מיד ניגש אליו רבי יהודה ונישק את ידו וברכו לשלום.

בתו הזדעזעה: "אבא, הרי הוא מוציא לך שם רע ואתה עוד מנשק את ידו?", ואביה השיב: "הרי הוא תלמיד חכם ומזכה הרבים". גם כשהיה בארץ בעיר עפולה, בעת שכהן כרב העיר לא אחת היו שהטיחו דברים ברב, ואף היה מקרה שכן הרב רצה לעשות סדר, אך רבינו הזהירו לבל יתערב והוסיף: "הכול משמיים, ה' הוא המלך ולא אנו צריכים להתערב", ולבסוף אותו אחד אירע לו מקרה, שגרם לחילול ה' ומעשיו התפרסמו בעיר לעיני כל.

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט?"

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחס שליט"א (הנייד באישור ועדה רוחנית) 052-6329144

מינויים
לקבלת העלון חתום במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל
PnineEH@gmail.com

הקדשת העלון
ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו'
גא לפנות לליאור בטל" 052-7652084
כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26 א.ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

לשאלות בהלכה
גא לפנות לרב אליהו פנחסי
בטל" 052-6329144
(הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים- האדמו"ר הרב אברהם חיים ראטה (רוט) זצ"ל

המקובל האדמו"ר הרב אברהם חיים ראטה (רוט) זצ"ל- נולד ב-י"ד באדר א' ה'תרפ"ד (1924) בברגסז (אוקראינה) לאחר ברכתו של הרה"ק ר' צבי אלימלך מבלאז'וב. בשנת ה'תרפ"ה (1925) עלתה משפחתו לארץ ישראל ואביו ייסד בית מדרש בשכונת מאה שערים בירושלים. מילדותו ניכרו בו גיוני קדושה מיוחדים וחריפותו והתמדתו היו לשם דבר. בשנת ה'תרפ"ט חזרו לחו"ל ובשנת ה'ת"ש בתחילת מלחמת העולם השנייה עלו לארץ עם האוניה האחרונה שנסעה לארץ ישראל. לאחר פטירת אביו ב-ו' בניסן ה'תש"ז (1947). חלק מחסידיו פנו לגיסו, ר' אברהם יצחק קאהן (שהקים את חסידות 'תולדות אהרן' ע"ש אביו, ר' אהרן ראטה) וחלקם פנו לרבינו וביקשו ממנו לשמש כאדמו"ר והוא נענה.

עוד בצעירותו זכה להערצה מגדולי ישראל, ה'בבא סאלי' זיע"א היה קם לכבודו ומכריז שקבלתו היא כקבלת פני משיח, ואף ביקשו שיאמר אחריו קדיש. נודע כתלמיד חכם ירא שמיים ובעל תפילה. זך המידות, **בקי בכל מכמני התורה ומקובל גדול**. ענוותן מופלא והסתיר את מדרגתו. **פעם בשנה סיים את הש"ס, בכל שנה וחצי סיים את ד' חלקי שו"ע עם נושאי כליו, בנוסף לסדריו בזוהר, בקבלה ובספרי יראה וחסידות**. העיד הרה"ג ר' גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א כי רוח-הקודש הייתה מדברת מתוך גרונו הטהור, וכמה פעמים באמצע אמירת דברי תורה היה מבאר דברי קבלה, ובאמצע הפסיק ועבר לדבר ד"ת אחרים באומרו כי עד כאן מרשים לו לגלות מן השמיים בענין זה.

הכרת הטוב של רבינו הייתה מופלאה. בשנת ה'תשל"ו (1976) עבר לבני ברק, שם התגורר במשך רוב ימות השנה ובה הקים בית מדרש וישיבה. בשנת ה'תשע"ב עבר התקף לב ולאחר כשלושה חודשים התבקש לבית-עולמו. נפטר ב-ה אלול ה'תשע"ב (2012). שימש באדמו"רות כ-66 שנים ובמשך זמן זה העמיד אלפי תלמידים. חי כ-88 שנים. ציונו בהר-הזיתים בירושלים. לאחר פטירתו כונה ה'חוקי חיים'.

אביו: האדמו"ר ר' אהרן (מייסד חבורת 'שומר אמונים' שממנה צמחו החסידויות 'שומרי אמונים', 'תולדות אהרן'- על שמו, 'תולדות אברהם יצחק' ועוד. בחצרות אלו מכונה האדמו"ר הזקן). **אימו:** מרת סימא. **אישתו:** מרת בתיה חיה (בת האדמו"ר רבי מרדכי גולדמן מזוהילה). **מרבתי:** האדמו"רים- אביו, ר' אהרן ראטה, ור' אהרן רוקח מבעלזא. **מתלמידיו:** הגאון החסיד רבי אלחנן יעקב דוד הכהן רבינוביץ, בנו, הרה"ג ר' גמליאל הכהן רבינוביץ, הגה"ח ר' ישראל לרר, הגה"ח ר' יהושע מאיר אברם, הגה"ח ר' אלעזר חנון ובניו, הגה"ח ר' יצחק צבי משה מוזס, הגה"ח ר' משה אברם, הגה"ח ר' יהושע בינעט ועוד רבים.

ילדיו: האדמו"ר רבי רפאל אהרן (בני ברק), האדמו"ר רבי גדליה משה (אשדוד), האדמו"ר רבי שלמה (ירושלים), האדמו"ר רבי יעקב יצחק (קריית גת). **בנותיו:** הרבנית דינה (נישאה לאדמו"ר רבי יצחק יחיאל מיכל ממדעש בני ברק), הרבנית גיטל (נישאה לאדמו"ר רבי דוד צבי שלמה הורנצ'יק מרדושיץ זצ"ל), הרבנית יענטה (נישאה לאדמו"ר רבי אורי גלדצהילר מסאמבור), הרבנית רייזיל (נישאה לאדמו"ר רבי ישראל שטרן זצ"ל מנישכיז-אשדוד), הרבנית ברכה, הרבנית דבורה (נישאה לאדמו"ר רבי יצחק אהרן קארף מזוהילה מז'בוז'), הרבנית שרה. **מספרינו:** **יחוקי חיים-** על התורה **יאמרי קודש-** על התורה (חמישה כרכים) **יעולת שבת-** מדברי תורתו **הליכות קודש-** על שבת ומועדי השנה **ישביבי חוקי חיים-** על התורה **אברהם בעודנו חי**.

סיפר תלמידו הגאון החסיד רבי אלחנן יעקב דוד הכהן רבינוביץ שליט"א באחת השנים שנסע רבינו לתפרח, עדיין הייתי בחור צעיר לימים ועוד לא זכיתי לשמש בקודש פנימה. הרבי הורה שבשבתות יצטרף אליו מניין מצומצם בלבד של אברכים (ולא בחורים). וכך היה. אולם, חלפו כמה וכמה שבתות, ונפשי צמאה להסתופף בשבת בצל קודשו. בלבי גמלה החלטה נחושה, כי יהיה מה שיהיה, אני נוסע.

אחד המשמשים שאירגן את הנסיעה, הואיל להכניס אותי במניין הנוסעים. הרכב יצא לדרכו, והנהג הציע שהפעם יסע דרך חברון (בשונה מהדרך הרגילה). היה זה קודם עידן הפלאפונים, ומיותר לציין שמלבד הנוסעים ברכב לא ידע אף אחד שמסלול הנסיעה שונה. בדרך אירעה תקלה, וכשהיינו בחברון הנהג איבד את דרכו. לאחר זמן מצא את הדרך הנכונה, והגענו לחיים ולשלום לתפרח. והרי זה פלא, כשעברנו ליד הדירה של רבינו, יצא לקראתנו המשב"ק הרה"ח ר' דוד בינט שליט"א ופנה ואמר: **"נסעתם דרך חברון"**. היינו אחוזי השתוממות, מניין נודע לו זאת? השיב ואמר ר' דוד: **"הרבי אמר לי לפני שעה קלה שמודאג מאוד, מכיוון שנסעתם דרך חברון"**...

בשנת ה'תשס"ה, כשבע שנים לפני פטירתו של רבינו, חלה יהודי מארה"ב בשם ר' חיים ליכטשטיין ל"ע במחלה קשה. ביקש היהודי ברכה וישועה אצל רבינו, שענה לו והורה לו להגיע לחתונת אחד מצאצאיו ויהיה נוכח שם בשעת המצווה טאנץ ובעז"ה תעלה לו ארוכה. לאחר כחצי שנה התקיימה שמחה בבית רבינו, ורבינו אמר לנכדו ראש הישיבה להודיע לר' חיים שביים י' אלול תתקיים שמחת הנישואין. ר' חיים חפץ להשתתף בשמחה אולם רופאיו לא אפשרו לו לצאת ולנסוע לחתונה באומרם כי אין לו סיכוי לחיות יותר מכמה שבועות. כששמע זאת רבינו, ביקש להשיב כי כדאי לו להשתתף. ואכן בא החולה לחתונה, וזכה עוד לפני החופה להתברך על ידי רבינו.

עם תום ימי השבע ברכות בא מרן ראש הישיבה בברית האירוסין והיהודי מארה"ב התקשר לרבינו כדי לברכו ברכת 'מזל טוב'. ענה לו רבינו: **"לחתונה הזאת כבר תבוא בריא ושלם"**. ואכן כך היה. כעבור מספר חודשים הגיע היהודי כשהוא מהלך כאחד האדם. כאשר ניגש לקבל יין מרבינו בסעודת החתונה, אמר לו הצדיק: **"דע לך כי אני נושא אותך על כתפי"**. בעת אשר הוטמן גופו הטהור של רבינו, **ביום הסתלקותו, בעת סתימת הגולל, השיב ר' חיים את נשמתו לבוראו. אכן, רבינו נשא אותו על כתפיו כל עוד חי בעלמא הדין**.

בשנת ה'תשל"ט היה רבינו בשוויץ ובמוצש"ק בסעודת מלווה מלכה דיבר הרבה בשבחו של האדמו"ר מסאטמר עד עלות השחר ובירך ברכת המזון והיה זה פלא אולם לאחר ברכת המזון התקבלה הידיעה שהאדמו"ר מסאטמר נסתלק מן העולם ואז הבינו את דברי רבינו.

תודתינו נתונה לגה"צ הרב גמליאל רבינוביץ שליט"א (מח"ס 'גם אני אודך')
על שהיה לנו לעזר רב בהכנת המאמר הנפלא על הצדיק.

אמונה בבורא

מישהו, נראה, מה הוא מציע", אמר ועבר לחדר הסמוך. אחרי רבע שעה מתוחה חזר אליהם כשבפיו הודעה מאכזבת מאוד: **"הוא הביא את כל הכסף, עד הדולר האחרון, במזומן. סגרתי איתו!"**, והחוזה באצבעו לעבר הדלת...

לא היה טעם להתווכח. בני הזוג א. ובתם הכלה יצאו מהדירה שבורים ומאוכזבים, וצנחו על הספסל הראשון ברחוב בחוסר אונים... הדמעות פרצו מעיני הכלה. "איזו אכזבה!", זעקה בכאב, ואביה לא מצא את המילים לחזק את נפשה השבורה.

לאחר שעה ארוכה האב הציע: "בבנין הסמוך גר הרב טויסיג, אעלה אליו ואסיח את אשר אירע, אולי ימצא מילים לנחמנו!". כשנכנס האב לרב ותיאר בארוכה את הפרטים, לא הצליח לכבוש את דמעותיו. הרב שמע את הסיפור, ונאנח בהשתתפות בצער. לאחר מספר דקות השיב: "מה שעברתם באמת כואב ומאכזב. יש ברשותי ספר קטן בשם 'קונטרס הצוואה', ואני מעיין בו כדי להתעודד במצבים כאלה".

הרב טויסיג והמחותן החלו לעיין בפרק א', בו מתאר המחבר התמודדות של אדם שרצה להשיג רווח מסויים, משרה נחשקת או דירה מבוקשת, וגילה שמישהו אחר הקדימו והותיר אותו מאוכזב... הוא מעודד את הקורא לבל יתאכזב ויישבר, כי "אין אדם נוגע במה שמוכן לחברו, וכי מה שמוכן בשבילך - בשמך יקראוך ובמקומך יושיבוך... וגם יכול שעל ידי מניעת הרווח מזה ירוויח ממקום אחר יותר..." - כלשונו.

הרב הסביר למחותן כי אנו, בני האדם, עלולים לטעות ולחשוב, שאנו קובעים בהתאם למאמצנו את התוצאה. אך לבורא עולם יש תוכנית סדורה מראש והכול קבוע מלמעלה!

המשך הסיפור מפתיע ומטלטל. לא חלפו 24 שעות, וביום המחרת, התקשר אבי הכלה לרב טויסיג. "כבוד הרב", אמר בסערת רגשות, 'לא תאמינו מה קרה! **התברר כי מוכר הדירה היה נוכל, שהשתלט על דירה**, ועשה מצג שווא של מכירה. הוא לקח את הכסף ונמלט לחו"ל, אף שהבטיח, כי יתייצב היום אצל עורך הדין להסדיר את החוזה".

יומיים לאחר מכן, שוב התקשר המחותן לבית הרב טויסיג. "מגיע לנו מזל טוב", אמר בשמחה גלויה, "היום התקשר אלי קבלן, והציע לי אחת משתי דירות אחרונות שנותרו בבניין שבנה. חתמנו חוזה, על דירה חדשה וגדולה מקודמתה, במחיר של **113,000 דולר, הודו להשם כי טוב!**".

הרב התרגש עימו, משמח לשמוע סוף טוב לסיפור, שנראה כאוב בתחילה... "זה בדיוק מה שראינו בספר", המשיך המחותן בהתלהבות, "שבאמת אין סיבה להצטער, כשנוחלים אכזבה, כי זו התוכנית של בורא עולם, ובוודאי היא טובה ונכונה ומועילה! הרי בזכות השיבוש- ניצלנו מהנוכל, וזכינו בדירה טובה וזולה יותר!".

עלינו לדעת, כי כל מה שעובר על האדם, הינו בהשגחת הבורא יתברך לעד ולעולמי עולמים. לעיתים רבות אין הוא מבין, כי הדבר לטובתו ולתועלתו. רק לאחר זמן מה לעיתים מתגלה התמונה כולה, כפי שמובא בסיפור הבא:

סיפר הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א: היה זה בשנת ה'תשנ"ג. במזל טוב חגגה משפחת א. את שמחת אירוסים בתם, עם חתן מופלג בתורה המתגורר בארצות הברית.

כמקובל, סיכמו ההורים ביניהם את העניינים הכספיים, ונקבע, כי הורי הכלה, משפחת א., יטפלו ברכישת דירה לזוג הצעיר בבני ברק קודם החתונה, ולכן מועד החתונה ייקבע רק לאחר מכן, כדי להבטיח את כניסתם לקורת גג משלהם כבר בליל הנישואין.

כבר למחרת היום, התקשר אבי הכלה למתווכים שונים, וביקש, כי יציעו בפניו דירות. במשך תקופה ממושכת התרוצצו ההורים והכלה בין דירות שונות, בניסיון לאתר את הדירה המתאימה. חצי שנה חלפה- ודירה אין, ומועד החתונה מתעכב, ומתעכב... במשך אחד עשר חודשים!, נמשכה מלאכת החיפוש האינטנסיבית. קרובי משפחה גוייסו, מכרים עודכנו, מתווכים ניסו, ההורים התרוצצו, והכלה לא הפסיקה להתפלל, עד שבסופו של דבר נמצאה הדירה המבוקשת:

הדירה ממוקמת בסביבת מגורים טובה. אומנם הבניין ישן, אך גודל הדירה סביר. המחיר קצת יקר- 117,000 דולר, אך אפשר לעמוד בו. יש לחטוף את הדירה לפני שיהיה מאוחר כדי לקבוע מועד לחתונה.

"יש הרבה קופצים", סח המוכר, "הראשון שיהיה פה עם כל הכסף במזומן - זוכה בדירה!", הלחיץ. "אנחנו נביא את כל הכסף, אל תמכור למישהו אחר. תן לנו בבקשה כמה שעות. כבר 11 חודשים מתעכבת החתונה בגלל הדירה", התחננו ההורים. אך המוכר השיב: "אני לא מחכה לאיש, הראשון שמביא את כל הכסף - זוכה בדירה!".

ההורים יצאו מהדירה הנכספת לחוצים. עליהם לגייס סכום עתק תוך כמה שעות. הם התחילו בבנק, משם לגמ"חים, וגם ביקשו הלוואות מקרובי משפחה. "תבינו, זו לא דירה על הכף, זו החתונה כולה!", שיכנעו.

בשעות הקרובות היה ביתם כמרקחה. כולם התרוצצו, צ'קים נפדו, תוכניות חיסכון נשברו. בשעה תשע וחצי בערב נקשו ההורים בדלת הדירה, כשמאה אלף דולר, שטרות ירוקים במזומן, בידיהם...

"תיכנסו!", קיבל אותם המוכר בחיוך רחב, "הבאתם את כל הכסף?" - "כמעט, הבאנו מאה אלף דולר. השאר נשלים בימים הקרובים מאוד!" - הבטיח החותן. "יש כאן עוד

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל	הרב שבת בן אסתר אטון זצ"ל	הרב מאיר מורד בן שושנה ז"ל	הרב יצחק בן ברוק דב ז"ל
הרב מנחם בן ויקטוריה בצרי זצ"ל	הרב מנחם בן ויקטוריה בצרי זצ"ל	הרב מנחם בן ויקטוריה בצרי זצ"ל	הרב מנחם בן ויקטוריה בצרי זצ"ל
אביבה בת איירון ע"ה	אברהם בן יונה ז"ל	אברהם בן יונה ז"ל	אברהם בן יונה ז"ל
יצחק בן חביבה ז"ל	יצחק בן חביבה ז"ל	יצחק בן חביבה ז"ל	יצחק בן חביבה ז"ל
אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל	חי יזי בן קלרה ז"ל	חי יזי בן קלרה ז"ל	חי יזי בן קלרה ז"ל
ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל	ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל	ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל	ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל
אסתר בת נעמי ע"ה	אסתר בת נעמי ע"ה	אסתר בת נעמי ע"ה	אסתר בת נעמי ע"ה
יעקב בן סלימה ז"ל	יעקב בן סלימה ז"ל	יעקב בן סלימה ז"ל	יעקב בן סלימה ז"ל
ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה	ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה	ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה	ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה
מישא אסתר בת זרה ע"ה	מישא אסתר בת זרה ע"ה	מישא אסתר בת זרה ע"ה	מישא אסתר בת זרה ע"ה
אברהם בן דינה ז"ל	אברהם בן דינה ז"ל	אברהם בן דינה ז"ל	אברהם בן דינה ז"ל

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל	הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל	הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל	הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל
הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל	הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל	הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל	הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל
חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל	חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל	חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל	חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל
ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל	ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל	ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל	ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל
דרור יהושע בן ארץ מיוחס ז"ל	דרור יהושע בן ארץ מיוחס ז"ל	דרור יהושע בן ארץ מיוחס ז"ל	דרור יהושע בן ארץ מיוחס ז"ל
צדיק חכם בן חזלה ז"ל	צדיק חכם בן חזלה ז"ל	צדיק חכם בן חזלה ז"ל	צדיק חכם בן חזלה ז"ל
שני בת אסתר ע"ה	שני בת אסתר ע"ה	שני בת אסתר ע"ה	שני בת אסתר ע"ה
מסודי בת חביבה ע"ה	מסודי בת חביבה ע"ה	מסודי בת חביבה ע"ה	מסודי בת חביבה ע"ה
אסתר בת גולה גאולה ע"ה	אסתר בת גולה גאולה ע"ה	אסתר בת גולה גאולה ע"ה	אסתר בת גולה גאולה ע"ה
יוסף בר סעדה ז"ל	יוסף בר סעדה ז"ל	יוסף בר סעדה ז"ל	יוסף בר סעדה ז"ל
יעקב בן נעמה ז"ל	יעקב בן נעמה ז"ל	יעקב בן נעמה ז"ל	יעקב בן נעמה ז"ל
שרה בת מורברי רחל ע"ה	שרה בת מורברי רחל ע"ה	שרה בת מורברי רחל ע"ה	שרה בת מורברי רחל ע"ה
אלון בן סעדה ז"ל	אלון בן סעדה ז"ל	אלון בן סעדה ז"ל	אלון בן סעדה ז"ל

גליון באר הכחשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

ראה

מכון
באר
האמונה

תוכן הענינים

פרשת ראה

א	יברכך ה' אלקיך - יבין שכל אשר לו מתנת שמים הוא
ב	בנים אתם לה' - סמוך על שולחן אביך ומה לך דואג
ט	ראש חודש אלול - ותחכם עיניו בראשו
ט	כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלוקיך - שפע גשמי ורוחני הנשפע ע"י הצדקה
יב	מתנות עניים - חקב"ה שולח את העני 'במתנה' לבעל הבית
יד	נרכות פי רצה - מצוות הצדקה באמרי פיו
טז	נותן לפניכם - הבחירה נתונה בידי האדם
טז	כל ישראל יש להם חלק - עבודת השי"ת שייכת לכל אדם בכל עת

פרשת ראה

בחרו להשיב לו כגמולו, או עכ"פ אם יהיה נוטר לו טינה בלבו, מתוך מחשבה שרעהו הוא אשר הביא עליו את הרעה הגדולה הזאת. אין לו אלא להבין ולהשכיל שרעהו אינו כי אם 'יד' המכה, שנשלחה אליו ממרום...², וזה דבר הכתוב 'איש כמתנת ידו' כשם שמתנת ידו של האדם אינה מתנת ה'יד' אלא של האדם ה'נותן'.³ כן הוא ב'ברכת ה' אלוקיך' כאשר האדם מקבל יבין שמאת ה' הייתה זאת, והוא יתב"ש 'אשר נתן לך', וכל הנעשה כאן בעולם, בחשבון מדוקדק.⁴

אף פרנסתו - לא מעשי ידיו מביאים לו הפרנסה, כי אף 'ידיו' בידי שמים הם... וכעין שכתב ה'ארחות צדיקים' (שער השמחה) 'וצריך שיבטח בשם יתברך שיצליחו במלאכתו ובעסקיו, ולא יבטח בהם, אלא יחשוב אשר מלאכתו ועסקיו הם 'דרך' לפרנסתו מאת ה' יתברך, כמו אדם הבוקע עצים בגרון, אע"פ שהגרון

יברך ה' אלוקיך - יבין שכל אשר לו מתנת שמים הוא בפרשתן (טו יז), 'איש כמתנת ידו, כברכת ה' אלוקיך אשר נתן לך', ביאור נחמד מצינו (הרה"ק מוהר"א כהנא הי"ד), על דרך משל לראובן שקיבל מידיו של שמעון סכום אדיר של מעות, הרי פשיטא שלא יודה ראובן 'לידו' של שמעון, אלא לשמעון עצמו, כי יודע שלא ה'יד' נתנה לו את המעות, אלא 'בעל ה'יד' - חברו שמעון. כיו"ב, לא ייחל ולא יקווה למתן שברו של ה'בוס' או (לאידך) למתן ידו של ה'נותן צדקה', כי הללו אינם אלא כ'ידו' של הנותן זה הקב"ה בכבודו ובעצמו ה'זון ומפרנס לכל, ולא הם ה'נותנים' (אף שבוודאי נצטוונו ב'הכרת הטוב', מ"מ היטב יש לנו לדעת מיהו ה'נותן')...⁵

הדברים אמורים בין לטב בין למוטב, וכגון, כשחברו מזיקו ח"ו, אך לטיפש ייחשב הניזוק אם יקום

א. פעם נכנס הרה"ק רבי צבי מליסקא זי"ע יחד עם בנו לעיר אחת באישון ליל, באין להם מקום ללון נכנסו לבית המדרש ועסקו שם בתורתם ובעבודתם, אך רעבונם גבר והטרידם מעסק התורה והתפילה, באותה שעה הייתה אשה אחת 'מקשה לילד' בעיר, ובאה אמו של הרה"ק מליסקא לאמה של המקשה לילד בחלום, ואמרה לה, אם ברצונך שתחיה בתך לך נא ותני 'צענעריל' (מטבע שהיה נקרא כן, ושווי עשרה זהובים) לבני השוהה עתה בבי מדרשא, ובזכות זה תלד הבת מיד בניקל. מיהרה האם לבית המדרש, ועשתה כפי שנצטוותה, ואכן מיד נולד בן לבתה למזל טוב. אחר הדברים האלה פנה הרה"ק אל בנו באמרו, אם כבר ירדה אימי ממנוחתה בגן עדן לעולם השפל הזה, ונגלתה אל אותה אשה בחלום הלילה, וכי לא היה ביכולתה לצוות עליה לתת 'צוואנציגער' (מטבע השווה עשרים זהובים), ומדוע אמרה לה רק 'צענעריל' ותו לא, אלא כשהשי"ת רוצה צענעריל יהיה רק צענעריל, כי כל מזונותיו של אדם קצובין לו, ואי אפשר להוסיף עליהם ולא לפחות מזה, וככל היוצא מפיו של הבורא יעשה.

ב. כבר אמרו להמשיל זאת לכלב אשר בעליו מכהו במטה, והכלב קם בחמתו ונושך את המטה, והנה, לא די שאינו נוקם ומעניש בזה את בעליו אשר הכהו - אלא אף פוצע הוא את פיו בעקירת שיניו עד זוב דם, וזאת מפני שאין לו דעת להבין שה'מכה' אותו הוא האדם המחזיק במטה, ולא המטה שאינו אלא 'אמצעי' לבעליו להכות על ידו. ולכן אמרו חז"ל (סוטה מט:): שבעיקבתא דמשיחא 'פני הדור כפני הכלב', כי כן הוא 'פני הדור' אשר כל אחד חושב ומדמה בנפשו שחברו עשה לו עוול ע"כ משיב לו כגמולו בראשו. ומדוע לא ישים אל לבו שחברו אשר עולל לו כך וכך אינו כי אם 'מקל' בעלמא אשר הקב"ה הכהו במקל זה - בכדי לעוררו ולקרב את לבו אליו, והוא ב'חכמתו' במקום אשר יבוא להתעורר ולשמוע את דבר ה' אליו הריהו מגלגל 'מחלוקת' בעולם...

ג. הרה"ק הייטב לב' זי"ע ביאר בפסוק בריש פרשתן (יא כו) 'ראה אנכי נותן לפניכם היום', דהנה 'טעמי המקרא' שעל תיבת ראה הוא 'רביעי', שסימנו נכתב ממעל לתיבה, ובתיבת אנכי ה'טעם' הוא 'תביר' שמקומו מתחת לתיבה, ולרמז לנו, שבאם בכל הקורות אותו יראה האדם ויתבונן אל ה'טעם שלמעלה' - שהכל מאתו בא, והוא עילת כל העילות וסיבת כל הסיבות, אזי האנכי האנוכיות והגאוה שלו תביר (שבירה - בלשון ארמי), גאוותו תשבר לגמרי וישאר זך ונקי (הובא במושעין של ישראל ח"ב ע' 361).

ד. הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע המשיל משלו (משלי הח"ח לר"ד זאריצקי תלמידו), ל'בן כפר' שנקלע לתחנת הרכבת, והנה רואה הוא אדם העומד לצד הרכבת וחצוצרה בפיו, וראה זה פלא - כשאדם זה מצפצף פעם אחת ממהרים כל הקהל לעלות על הרכבת, אחר כמה רגעים יוסיף הלה לצפצף בשנית ואז אף ה'נמושות' ימהרו כל עוד נשמתם

באר הפרשה - פרשת ראה

חותך העץ, אין הכח בא מן הברזל, אלא מן האיש ונתייגע עליה - בכל מעשה ידך אשר תעשה, מ"מ הבוקע עם הברזל לחתוך בו העץ.¹
ה'ברכה' מכח 'ברכך ה' אלוך' היא באה.²

וכבר אמרה כן התורה בפרשתך, דכתיב (יד כט) 'למען ברכך ה' אלוך בכל מעשה ידך אשר תעשה',
בניסוחך - סמוך על שולחן אביך ומה לך דואג בפרשתך (יא כו), 'ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה, את הברכה אשר תשמעו אל מצוות

באפם לעלות על הרכבת, לאחר מכן יצפצף הלה בשלישית ותחל הרכבת במסעה. נתפעל הכפרי מכוחו של זה האיש, ועד מהרה ניגש אליו ואומר לו בחנופה, לכבוד גדול הוא לי להכיר את מנהיג ומנהל הרכבות, איש אשר על פיו יישק כל דבר. מילא האיש שחוק פיו, באמרו, טעות גדולה טעית בני, אינני אלא 'פועל' קטן, הממלא אחר כל הוראותיו של המנהל היושב כאן למעלה במקום מהודר ולבוש מחלצות, הוא הבעה"ב אשר מרוויח הון רב מכל נסיעה ברכבת, על פיו יישק כל דבר, והוא הקובע את כל החוקים ומועדי הנסיעות. אני אינני אלא שליח פשוט. אף אנו נתבונן במה נשתנינו מאותו 'בן כפר' טיפש, בשעה שהננו משקיעים ב'קשרים' עם עסקן פלוני ועם נדיב אלמוני, וכי הללו מנהיגים את העולם, וכי הללו יכולים לגרום לאדם להיות 'שמח וטוב לב מרוב כל'... עד שאפשר לומר כי יש בזה 'כפירה נסתרת'... הרי הכל תלוי ברצון השי"ת ולא ברצון אדם יהיה מי שיהיה, וכמו שנאמר (תהלים קמו ג-ה) 'אל תבטחו בנדיבים בבן אדם שאין לו תשועה... אשרי שק-ל יעקב בעזרו שברו על ה' אלוך'.

כדברים הללו יש שרימזו גם בלשון הכתוב (תהלים עד טז) 'לך יום אף לך לילה', כי היודע שכל העולם הוא 'לך', כי 'לך ה' הממלכה והמתנשא לכל לראש', וכל הקורה לו ע"י אחרים או ע"י עצמו אינם אלא מהשמים וכרצונו ית', אז אצלו תמיד שורה אורה ושמחה בבחי' 'יום', ולא יתעצב על עצמו ועל אחרים, כי יודע שאין אדם נוקף אצבעו נגדו רק הכל משמים, אבל מי שהוא בבחינת 'אף לך' וחושב שהוא עושה ומשתדל ומשיג ו'אף' הקב"ה עוזר לו להשיג מבוקשיו, אזי כל חייו בבחינת 'לילה', שתמיד יהא בכעס ובעצבון וברוגז, בחשכת 'לילה'.

ה. סיפר הגר"ח זי"צ'ק זצ"ל (אור חדש קדושים עמ' 124) שכאשר נחלה הגה"צ ר' ישראל סלנטר זי"ע נסע לגרמני' לשאול בעצת הרופאים, ושלחו אותו שמש ללוותו בדרכו, בדרך חלה השמש במקצת, והנה נהפך ר' ישראל להיות 'משמשו', טיפל בו ושירת אותו בכל דרכיו, השמש שהיה יהודי תמים וחרד הצטער מאד שגאון וצדיק כמותו משמש אותו, והתחנן לפני ר' ישראל לחדול מזה, ברם ר' ישראל עמד על שלו, והסביר לו שכאילו כל השימוש הזה אינו אלא לתועלת עצמו, באמרו 'דרכי ההשגחה נסתרים ממנו', ומי יודע אם לא בגלל שירות זה השתלשל כל ענין המחלה שלי, ההשגחה גזרה עליך שתחלה, אבל בהיות שאין מי שידאג לך (כך הייתה המציאות עם אותו משמש, לחסרון משפחה או ידידים ושכנים), נתנו לי חולי מן השמים, כי ב"ה לי יש הרבה 'דואגים', הם שכרו אותך שתתלווה אלי בדרכי, כדי שבהזדמנות זו אוכל לסייע לך בעת מחלתך, ויתכן, שאחר שאתה תבריא הרי סיבת מחלתי בטילה וגם אני אבריא בעזהשי"ת. וסיים הגר"ח זי"צ'ק 'וכל מי שמאמין בהנהגת ובדרכי השי"ת הנסתרים, יבין שהכל מחושב מאתו יתב' בחשבון מדויק, ורק תוך אמונה בהשי"ת יבין את הנסתרות'.

מסופר על הגה"ק 'הנצי"ב' זי"ע, פעם חלתה זוגתו הרבנית וכבר המתינו מחוץ לחדר עם 'מנין' ליציאת נשמה, באותה שעה שלח הנצי"ב את הגה"צ רבי אהרן וואלקין זצ"ל שיזמין בפניו את ראשי ה'חברא קדישא', ושילם להם את כל הסכום העולה להוצאת קבורה ולוויה, תכריכים ושאר צרכי המת עד זיבולא בתרייתא, ואכן מיד נתרפאה מחוליה והייתה כאחד האדם. והסביר הנצי"ב את פשר מעשיו, שהרי 'מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה' (ביצה טז). וגם לבני ה'חברא קדישא' נקצב כמה ירוויחו בהסתלקותה, נמצא שאם אתפלל על רפואתה אולי אפסיד בזה אותם, ושמא משום כך לא יועילו התפילות להקימה ממיטת חולייה - שכן זה 'חב לאחרינא', לכך סילקתי תחילה את דמיהם המגיע לחלקם, ואכן מיד לאחר מכן נתרפאה הרבנית כליל.

ו. אמנם אם יבטח בה' יגדל שכרו למעלה למעלה, וכמו שאמרו במדרש (שוח"ט תהלים קמו) על הפסוק 'אשרי שא-ל יעקב בעזרו שברו על ה' אלוך עושה שמים וארץ...' ומה ענין 'עושה שמים וארץ' לכאן, אלא אתם יודעים במי אתם בוטחים - במי שעשה שמים וארץ, משמתחתי את השמים והרקעתי את הארץ שמא זזו ממקומם, כך מי שהוא בוטח בי אין שכרו פוסק לעולם.

ז. במכתב קודש משנת תרצ"ט כתב הרה"ק הקדושת ציון מבאבוב זי"ע הי"ד (הובא בספר באש ובמים להגה"ח רבי חיים שלמה קניגסברג, היה הכותב והמפיץ של מכתב קודש זה) וז"ל. מכתבך קבלתי, ויותר ממה שכתבת קריתי מבין שורותיך.

כתב רבי אברהם בן הרמב"ם ז"ל (המספיק לעובדי ה', פ"ח 'בטחון' החלק הג') על הכתוב (תהילים לד יא) 'כפירים רשו ורעבו ודורשי ה' לא יחסרו כל טוב', כי הנה הכפירים חזקים הם מאוד בטבעם, והם סומכים על כוחם ועוצם ידם להשיג את טרפם ואת מאכלם, ולכן רשו ורעבו. כי זהו דינו של הסומך על כוחות עצמו. ואילו דורשי ה' הסומכים על ריבונם ומתפללים לפניו על מזונם וכל חסרונם, הם לא יחסרו כל טוב ושפע רב נשפע עליהם מלעילא.

ואל יאמר, אכן, אין הקב"ה מקפח שכרם של הבוטחים, אבל לא על חוטא ופושע כמוני הדברים אמורים, לזה ישמע לדברי הרמב"ן (ריש 'האמונה והבטחון'), וז"ל. עוד אמר (תהילים לו ג) 'בטח בה' ועשה טוב' (כלומר בטח בה' אף בטרם 'עשה טוב'), כלומר, אעפ"י שאין בידך מעשים, ותדע בעצמך שאתה רשע, עם כל זה בטח בה' כי הוא בעל רחמים וירחם עליך, כמו שנאמר (שם קמה ט) 'ורחמיו על כל מעשיו' ר"ל צדיקים ורשעים, עכ"ל. על כן כל איש יתגבר להסיר דאגה מלבו ויהיה סמוך ובטוח בה', ויהא ה' בעזרו.

ה' אלוֹקֵיכֶם אֲשֶׁר אֲנוּכִי מִצֹּה אֶתְכֶם הַיּוֹם, וְהַקְלִלָה אִם לֹא תִשְׁמָעוּ... אֲשֶׁר אֲנוּכִי מִצֹּה אֶתְכֶם הַיּוֹם. וּבִיָּאֵר בַּסֵּפֶר 'יסוד אמונה' (מתלמידי הרה"ק החוזה ז"ע), כי היום מרמז על בטחון השלם - שאין האדם מחשב ענייניו אלא מה שנוגע לו לאותו היום אשר הוא עומד בו, מבלי לדאוג דאגת מחר... (כמו שפירש הרמ"ל מסאסוב בפסוק (בראשית מח כ) 'ויברכם ביום ההוא לאמר' - בירכם שתמיד יהיה לנגד עיניהם רק אותו היום), וכך אמרה תורה 'ראה אנוכי נותן לפניכם היום' - נתתי בידכם את כח הבטחון שלא לחשב אלא מהיום ותנו לא מיד. וזהו 'את הברכה' - 'אשר תשמעו' לקיים את ציווי הבורא 'אשר מצוה אתכם' על הבטחון, לדעת ולחשוב רק על היום ובוזה תירשו ברכה לביתכם, לאידך, אם ח"ו לא יזכור רק מהיום, ויוסיף דאגה בלבו, אזי יבוא לעבוד ע"ז ח"ו כמאמר הכתוב 'וסרתם מן הדרך...'. כי חוסר בטחון בא מחסרון אמונה, שאם הוא מאמין באמת שהקב"ה הוא 'משגיח' על העולם והכל ממנו בא בוודאי יהיה בטחונו בה', נכון לבו בטוח בה' פ. וכיוון שהוא חסר אמונה ע"ז בא ללכת אחרי אלהים אחרים כן נלע"ד ט.

וראיתי כי דלפה נפשך מתוגה, והינך מלא דאגות על העתיד מהיכן ירק זה חי... אמנם בכל זאת לא אעצור נפשי כוח לעבור על דברייך בשתיקה, ואוכיחך בתוכחת מגולה באהבה מסותרת. שלא יבהלוך רעיונך כלל, רק תשים בטחונך בהשי"ת הזן ומפרנס לכל ומכין מזון לכל בריותיו אשר ברא, הגם כי ניתן עול ברזל על האדם - להביא טרף לביתו ככתוב 'וברכתך בכל אשר תעשה'. אבל זאת אומרת רק לענין עשייה והשתדלות, ולא להאנח ולדאוג - שהוא ללא יועיל, ואם ידאג אדם כל היום וכל הלילה לא יבא אפילו פרוסה קטנה, אדרבא הוא מבלבל את מחשבתו ומטמטם את לבו מבלי ידע אנה לפנות ומה לעשות. ואלמלי לא ניתן רשות ממעל לעסוק במסחר או במלאכה הלא היה חטא ועוון פלילי להרהר אחר מידותיו של הקב"ה ולחשוב מחשבת פיגול - על המחיה ועל הכלכלה, כי אם לישא עין לשמים ולא להושיט אצבע למים קרים (כי כמו המפגל בקדשים פירושו שמערב מחשבות זרות בעבודתו, כיוצא בו הוא המתערב בחשבונות שמים והנהגת העולם בעיני פרנסה). אך כאשר עלה ברצונו הפשוט לשום עול הפרנסה על האדם צריכין משרתיו עושי רצונו לעסוק במסחר וקנין חריצות והרי הוא ככל עבודת הקודש עליהם וצריך האדם לעשותה בזריזות ובלב שלם להשלים רצון קונו, אבל הדאגה והיגון מי התיר לך...

ח. כך כתב בספר 'המקנה' (קידושין פב. ד"ה ר' נהוראי) 'וכעין שאמרו חז"ל ברפ"ב דביצה (טו:) לוו עלי והאמינו בי ואני פורע, ירצה במ"ש 'והאמינו בי', כי כפי ערך חוזק האמונה כן יהי מבטחו'.

ט. הרה"ק ה'נתיבות שלום' ז"ע (עמ' פב) מביא מה שהקשה האור החיים הק' מדוע נקט הכתוב לשון 'ראה' ולא בלשון 'שמיעה' כמו 'שמע ישראל'. ומבאר על פי מה שכתב הבעל הטורים ז"ל, ראה אנכי, ראה עשרת הדברות שפתח באנכי ותקיים אותם כי כל המצוות כלולות בהם, ונמצא שהכתוב מדבר כלפי מצוות האמונה ב'אנכי ה' אלוֹקֵיך' שכל המצוות תלויים בה, ומשום כך נזכר לשון 'ראה', וכמו שאמרו חז"ל שבני ישראל ראו את הקולות במתן תורה, והיינו שהגיעו לבהירות האמונה כדבר הנראה לעיניים. ועל זה אמר הכתוב 'את הברכה...' ואת הקללה, כי על ידי השגת האמונה תגיעו אל הכרה הגדולה בחיים והיא 'אשר תשמעו אל מצוות ה' אלוֹקֵיכֶם', ובהעדר האמונה ניתן להגיע עד וסרתם מן הדרך רח"ל.

ואל תשיבני כיצד אסיר דאגה מלבי, והרי אין אדם יודע מה יעלה בגורלו מחר ואפילו היום אינו ברור לו, אם בפרנסה, אם בבריאות גוף ונפש, אם בספיקות אודות הבנים וז"ק, נחת דקדושה, וכו' וכו', שמע נא לדברי הפסוק בפרשתן (יד א) המכריז ואומר 'בנים אתם לה' אלוקיכם', ובוזה ימצא טללי נוחם לנפשו הרוויה

הכואבת והדואגת'. כי הזוכר תמיד שהוא 'בן' לאביו שבשמים - הזן ומפרנס לכל"י וממלא כל מחסורו, ממלא לא ידאג על עתידו, גם יקבל באהבה ושמחה את כל הקורות אותו. ולא יעמיד עצמו לומר אוי לי שבך עלה בגורלי... שהרי יודע הוא ש'רחמי האב על הבן' י, ומאמין באמונה שלימה שהכל בחשבון משמים

י. סיפר הרב החסיד המפורסם רבי מנחם מענדל פוטרפאס זצ"ל (מגדולי וחשובי חסידי ליובאוויטש) מעשה שראה בעיניו בשעותיו ב'סיביר', וכך הווה מעשה, אחד מגויי המקום טיפס על הר גבוה מאד ותקע יתד של ברזל בראש ההר, לאחמ"כ קשר בו חבל גדול וארוך מאד, משם פנה ועלה על הר שני הסמוך גם שם תקע בפסגת ההר יתד ברזל, וקשר בו את קצהו השני של החבל, והנה, בין ההרים הייתה בקעה עמוקה מאד. שאל הגוי את הקהל, האם ברצונכם לראות כשאני עובר ומהלך על החבל מהר אחד לשני, ויענו כל העם יחדיו, אין רצוננו להתעסק היום ב'מצוות ליקוט עצמות', כי בוודאי תיפול תיכף ומיד אל התהום הפעורה תחתך, אך למרבה הפלא עבר האיש בין ההרים בהצלחה רבה (כידוע שחכמה מיוחדת הטביע הקב"ה בבריאתו), ויהי ממחרת הודיע הגוי שכמעשהו אתמול יעשה גם היום לעבור מהר להר על ידי החבל, אך האנשים הפצירו בו שלא יסכן את חייו שוב, דלאו בכל יומא מתרחש ניסא, אולם ההוא גברא אטם אזנו משמוע, וטיפס שוב לראש ההר ועבר על החבל בהצלחה מהר להר, בגמרו שאל את הקהל האם מאמינים אתם שאוכל לעבור על החבל בשלישית, ויענו כל הקהל לא 'מאמינים' אנו, אלא 'להדיא' ראינו שבידך עשות כן. הוסיף הגוי לשאול, האם מאמינים אתם שביכולתי לעבור על החבל הדק ו'עגלה' בידי, ויענו כל הקהל פה אחד, אם יכולת עבור עד עתה ודאי שלא תפריע לך העגלה, הוסיף הגוי לשאול האם יש מי מביניכם שיסכים לשבת בתוך העגלה כאשר אגרור אותה על החבל, אך בזה כבר לא היה מי שהסכים לסכן חייו.

אחר כמה רגעים ראו את האיש מהלך על החבל עם עגלה ובתוכה יושב לו ילד בניחותא בלא שום פחד, וכך עבר מהר אחד למשנהו, והיו אנשים תמהים 'מי הוא זה ואיזה הוא' הילד שהסכים להסתכן כך, משירד הסביר הילד וכי מה היה לי לפחד, 'הרי האיש שעבר עמי על החבל הוא אבי...' כאומר, שאם הוא ציוה עלי לשבת בעגלה הייתי סמוך ובטוח שאינו מסכן אותי כלל.

סיים ר' מענדל ואמר, מסיפור זה למדתי, כי כך צריכה להיות אמונתו ובטחונו של היהודי, כההוא ינוקא שסמך על אביו בידעו ש'אב' אינו מזיק לבנו, ותמיד רחמי האב על הבן להיטיב לו כל הימים, והזוכר זאת - אשריו וטוב לו הן ביושבו בביתו בהרחבה, והן בגלותו בסיביר, כי מרגיש תמיד בעצמו כ'יושב בעגלתו של אביו', שהמנהיג הוא הבורא בכבודו ובעצמו.

הוסיף ר' מענדל ואמר, שלאחר מעשה ניגש ביחידות אל הגוי ושאלו איך מצליח הוא לעשות כדבר הזה, לעבור על חבל דק בין שני הרים גבוהים כאלו, ענה הגוי 'כאשר עוברים על החבל - איז ניט דא קיין וועלט', פירוש, בשעה שעוברים על החבל יש להסיח דעת מכל הנעשה בעולם, ואף אחר שגמר פסיעה זו - מיד יחשוב רק על הפסיעה הבאה, כי אף המחשבה כמה פסיעות נותרו להלך בידה לגרום לו למעוד וליפול. אף בזה נלמד יסוד גדול בעבודת ה', שאין לו לאדם לחשוב רק מאותה הנקודה שהוא עומד בזו השעה, ואם יעשה כן לא ימוט לעולם. יא. אחד מבניו של הרה"ק ה'ברכת אברהם' זי"ע ביקש פעם מאתו סיוע ועזר בפרנסתו... אמר לו הרה"ק, וכי נראה לך שהקב"ה הוא 'אבי שבשמים' ואילו אליך הוא 'זקנך שבשמים' - כי אני בנו ואתה נכדו, לא ולא, הרי כמוני כמוך, שנינו 'בניו'... הקב"ה אביך כדרך שהוא אבי, וישפיע עליך ממרומים כל טוב, כרחמי האב על הבן.

יב. איתא בגמ' (ברכות כט:) לגבי המתפלל תפלה קצרה, 'מאי פרשת העיבור, אמר רב חסדא אמר מר עוקבא, אפילו בשעה שאתה מתמלא עליהם עברה כאשה עוברה יהיו כל צרכיהם לפניך'. וכבר הקשו המפרשים מה הוצרך לדמות זאת ל'אשה עוברה', ומבאר הבן יהודע וז"ל, נ"ל בס"ד נקיט הדמיון כאשה עוברה שצער העיבור והלידה סופו טוב כי תלד בן ותשמח בו, כן הַעֲבָרָה הזאת שתהיה על ישראל סופה טוב דכל מה דעבדי משמיא לטב עבדי. עכ"ל. ובוודאי אנו מתפללים שיהיו כל צרכיהם לפניך, ויגולו רחמיך על מידותיך, אך גם ה'כעס' הוא לטובה.

ממעל לטוב לו כל הימים^ג, וכמו שאמרו (ירושלמי הוריות ג ה) לטובתי נשברה רגל פרתי^ד. באופן כזה ישמח

יג. זה עתה שמעתי בשם בעל המעשה מה שאירע עמו אך ורק לפני כחודש, גודל נפלאות ההשגחה הפרטית אשר הראה לו הקב"ה למען הודיעך כיצד הקב"ה מסבב כל הנעשה בעולמו לטוב לנו כל הימים, וכה היה מעשה, הלה למד כיצד לעזור לילדים מתקשים על ידי שהם רוכבים על סוסים, לאחר שגמר להשתלם בכל רזי שיטת הטיפול השקיע הון רב בקניית סוסים ובאחזקתם ובשכירת שטח גדול במושב 'אדרת' שעל ידי עי"ת בית שמש יצ"ו ובהכשרתו לצרכי ה'רכיבה', כן העמיד שם 'משרד' בכדי שיוכל לקבל את הפונים אליו ביישוב הדעת ובאופן מסודר. והנה 'מנהג המדינה' שהשכירות היא לשנה, וככלות השנה שוב חותמים על 'זכרון דברים' בו נכתבים כל התנאים ודמי התשלומים. אמנם ככלות השנה הראשונה החליט אותו 'משכיר' החליט משום מה שמהיום והלאה ישכיר לו את המקום רק לג' חדשים, ובכל פעם בגמר ג' חדשים יחתום מחדש על חוזה חדש, ואז יגדיל את סכום השכירות. כך הווה במשך כמה שנים, עד שלפני כחודש שלח המשכיר להודיע ביום ראשון בשבוע שתקופת השכירות עומדת להיגמר ביום ה' הבעל"ט, ואם ברצונו להמשיך אזי עליו לחתום 'חוזה' מחדש ביום חמישי בשעה 10 בבוקר, כשהוא מודיע לו שעומד להעלות את דמי השכירות לסכום פלוני. כאן כבר פקעה סבלנותו של השוכר, וטען בפני המשכיר, אם אכן, תגדיל דמי השכירות נמצאתי מאבד כל פרנסתי, כי כל הרווחים הולכים לדמי השכירות, ולא נותר לו אלא מקצת שבמקצת, ועתה עליו להפריש ממעט הכסף אשר נותר לפליטה... (וגם מי יודע, מה ידרוש ממנו בפעם הבאה, ואין לדבר סוף...), מאידך, אם לא יסכים להוסיף על השכר הרי המשכיר ישליך אותו ואת סוסיו ל... וכבר השקיע בשטח זה דמים תרתי משמע. ולא ידע מה לעשות, והרגיש שכל 'מקור חיותו' עומד להיסתם, יבש המעיין ונקצץ האילן, כי בכל מקרה עומד לקפח פרנסתו.

ביום שלישי בבוקר פגש אותו זה שלימד אותו את כל כללי הרכיבה ושיטות הטיפול וראה כי מהלך הוא ב'פנים של תשעה באב' (מיטן נאז אראפ) כמי שמתו מוטל לפניו... שאלו 'המלמד' מדוע נפלו פניך... סיפר לו את כל אשר קרהו ואת 'פרשת הכסף' אשר המשכיר רוצה ליטול ממנו, ואמר לו שהינו אובד עצות לגמרי. אמר לו 'המלמד', הנה אף אני שכרתי חבל ארץ להחזיק שם את הסוסים שהנני מלמד עליהם, אלא שיש לי רק חמשה סוסים, והמקום הוא גדול עד מאוד וניתן להניח שם גם עשרים וחמשה סוסים, והנני מוכן ומזומן להעמיד בפניך שטח נכבד מחלקי בחינם אין כסף, ועתה הבא הנה את סוסיך וכל אשר לך, וככה תוכל להתפרנס בכבוד. ולא ידע אותו שוכר האם פיו וליבו של המלמד שווים ומתכוון ברצינות למה שאמר או שהיה זה מן השפתיים ולחוץ... ויהי ערב ויהי בוקר, ביום רביעי התקשר שוב המשכיר לשוכר להודיעו באופן נחרץ, למחר בבוקר עליך להתייצב בשעה 10 'לחתום חוזה' או שגרש אגרש אותך ולא אשאיר אפילו פרסה...

באשמורת הבוקר של יום חמישי, אחרי לילה של נדודי שינה והתהפכויות על המיטה, מרוב בלבול וחוסר ידיעה מה שלום סוסיו ומה יעשה בהם למחרת היום, בשעה 4 לפנות בוקר והנה הטלפון של השוכר משמיע קול ברמה, הקיץ הלה משנתו ו'הרים' את הטלפון כשאינו יודע מי הוא שמתקשר אליו בשעה כה מוקדמת, והקול נשמע שמדברים מה'משטרה' כי פרצה שריפה גדולה בגלילות מושב אדרת, ומתקוק תפקידם הם מחויבים לפנות את כל הנמצא סמוך ונראה אל האש, אל 'מקום מבטחים' מפני חשש צער בעלי חיים, נטל ידיו במהרה, ובמהרה החיש את רכבו ופרשיו למקום ההפסד. ובבואו, מצאם קשורים ומוכנים להוביל אותם על הרכבים המיוחדים לסוסים, כשאנשי המשטר מועידים פעמיהם להובילם למקומם (אמנם, עליו לשלם טבין ותקילין על כל העבודה ואחזקת הסוסים), מיהר הלה להודיעם כי 'מקום' מוכן עמו, ולשם יקחו את כל הסוסים חיים אין כסף... כל עוד נשמתו באפו מיהר מיועדו לראות את שלום הסוסים, ולקחם למקום אשר הקצה לו 'המלמד' שלו... וכבר בבוקר היה הכל מסודר ועומד על תילו...

ועתה צא ולמד כיצד הקב"ה מנהל עולמו בחסד, שהרי היה נראה לו כיצד המשכיר גודע את פרנסתו בכך שרוצה לחתום חוזה כל ג' חדשים ואף מעלה לו את המחיר, אמנם אילו היה נוהג המשכיר כדרך כל הארץ ומשכיר לו לשנה, או אם לא היה מבקש לגבות ממנו דמים הרבה, הרי לא היה מתהלך מוטרד ומודאג ולא היה שוטח בפני 'המלמד' את ביש מזלו ולא היה מתרצה לתת לו מקום בתוך אדמתו, והיה נשאר במקומו הראשון, ולבסוף לאחר השריפה היה עומד בפני שוקת שבורה... ונתגלה לו נפלאות ההשגחה, שהקדים רפואה למכה, וריפא אותו 'מר במר', והצלתו היתה דייקא על ידי דרישותיו המופרזות של אותו משכיר.

יד. ומפורש אמרו בגמרא (נדה לא.), וז"ל. דרש רב יוסף מאי דכתיב (ישעי' יב א) 'אודך ה' כי אנפת בי, ישוב אפך ותנחמני' במה הכתוב מדבר בשני בני אדם שיצאו לסחורה, ישב לו קוץ לאחד מהן (ואיחר בזה את הספינה) התחיל

באר הפרשה - פרשת ראה

ויעזו במתת גורלו, וממילא תרום ותגביה קרנו, יומתקו וכך ביאר ה'אבן עזרא' (ד"ה ולא תשימו קרח) את המשך כל הדינים והכל יתהפך לטובה וברכה ב'נגלה' ממש"י. הכתוב 'בנים אתם לה' אלוקיכם, לא תתגודדו

מחרף ומגדף (מרוב צערו על שהפסיד 'עסק' טוב), לימים שמע שטבעה ספינתו של חברו בים התחיל מודה ומשבח (שחיו ניצלו) לכך נאמר 'שוב אפך ותנחמני'.

מעשה באחד שהוצרך לנסוע מעיר לעיר בעסקי פרנסתו ואיחר את האוטובוס ונאלץ להזמין טעקסי (מונית) שהנסיעה בה יקרה פי כמה וכמה, גם הוכרח להמתין עליו זמן רב, והיה כולו סר וזועף, אמר לו ידידו, אילו היית שומע כי ל"ע אירעה תאונה נוראה והאוטובוס שבו רצית לנסוע נתהפך על פניו וכל נוסעיו נהרגו או נפצעו כמה היית מודה לה' הטוב על שסיבב לך לאחר להציל נפשך, ועתה עמוד והודה על האמת, וכי בשביל הרגשתך הטובה צריך הקב"ה להביא רעה על נוסעי האוטובוס... שמח בה' והודה לו על כל חסדיו המרובים בכל צעד ושעל גם אם לא ראית בעיניך את הטובה הנצמחת מאותה 'רעה'...

טו. כיו"ב אמר הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זי"ע בשם הרה"ק הרר"א מליז'ענסק זי"ע (הובא ב'תורת הס"ק מקאזמיר' בספר דברי ישראל), שהאדם יכול לפרנס את עצמו, אפילו אם לא יהיה לו למכור רק קסמין דקין ולהעשיר מזה עושר רב, וכל זה בתנאי שלא יהיו נמאס בעיניו... ומבאר עפ"י את הכתוב בפרשתן (טז טו) כי 'ברוך ה' אלוקיך בכל תבואתך ובכל מעשי ידך - ומתי תתקיים ברכה זו - כשיקיים והיית אך שמח.

עוד מפרש 'והיה ה' מבטחו' (ירמיה יז ז) כמו שאמרו חז"ל (בר"ר מב ג) 'אין והיה אלא לשון שמחה', והיינו שהשמחה משמשת סימן ואות אם יש לאדם בטחון בבוראו, כי הבוטח בה' אינו דואג על פרנסתו וצרכיו, שהרי סמוך ובטוח שה' לא יעזבנו, ממילא נחה נפשו ושרוי בשמחה.

עוד הובא (שם, בהערה ג) וכן אמר א"ז זצוק"ל מקאזמיר, שמחה היא עצה לפרנסה, כמו שנאמר (דברים לג יח) שמח זבולון בצאתך, ופירש"י הצלח בצאתך לסחורה. ומה ענין 'שמח' ל'הצלח', אלא שע"י השמחה יצליח האדם בכל דרכיו. וכן בפרשתן על הפסוק והיית אך שמח תרגם יונתן ב"ר חזון באצלחותא - כי ע"י השמחה יצליח בכל אשר יפנה.

כתב הגר"א (אורות הגר"א ערך שמחה אות ו - ע' רמא) ...עצבון הוא מום... וכל אשר מום בו לא יקרב למקדש, לכן הנכנס למקדש צריך שמחה, עכ"ל.

מתאמרא בשם הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע שהמידה היחידה שמותר להקדים בה את החיצוניות קודם הפנימיות, היא במידת השמחה, כי בשאר עניני העבודה נאסרה החיצוניות לגמרי, מכל מקום בענין השמחה - יהיה צהלתו בפניו על אף שאבלו בלבו, כי בסופו של דבר יבוא לידי שמחה וצהלה אמיתית ופנימית.

וזה לשון הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (סוכות, קב:), וצריך האדם לייגע עצמו על שמחה יותר מעל כל המידות טובות. וכך רמז הרה"ק ה'שמח ישראל' זי"ע (ילקוט אורות רבותינו עמו' נט) בפרשתן (טז טו) 'והיית אך שמח' - שראשי התיבות של תיבות אלו הוא שו"א, לרמז בזה שפעמים על האדם להיות שמח בפנים צוהלות אפילו אם אין השמחה אמיתית אלא שווא, וע"י צהלתו בפניו יבוא לבסוף לשמחה אמיתית.

וכמו התינוק קטן שמרבה שמחה אצל הוריו בשחוק אשר הוא שוחק (מחייך), אף שהם יודעים בבירור שאין זה שחוק של אמת, כך גם שמחתנו - אף שאינה אמיתית תביא בסוף לשמחה אמיתית.

גם יש לנו לומר כי רק ב'ראשי תיבות' הוא שמחה של שוא, כי ב'סופי תיבות' - לבסוף, נעשה השמייכעל (השחוק והחיוך) לאמת.

הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זי"ע היה אומר ש'שמיכל' ר"ת כולם יהיו משועבדים לעבודתו יתברך שמו, ועל אף שאין זה על פי סדר התיבה, כי זוהי חכמת האדם לשחוק (שמיכלען) אף כשאין הכל 'מסודר' על פי חשבונותיו. וכבר אמרו צדיקים, (שפת אמת אבות, תפארת שלמה כי תבוא ד"ה ושמחת, וכן במנוחה וקדושה לתלמיד הגר"ח מוואלאז'ין שער התורה ח"ב כ"ג בשם הגר"א) שמה שאמרו חכמים (אבות ד א) 'איזהו עשיר השמח בחלקו' קאי גם על רוחניות, שאף בזה יהא האדם שש ושמח בחלקו ולא יתאונן על כל הבא עליו, ואף שוודאי צריך להתחזק להוסיף פעלים לה' ולתורתו, אבל ח"ו מלהתעצב על מצבו הרוחני.

וכן כתב מפורש הרה"ק הרמ"מ מוויטעפסק זי"ע (מכתב כ"ב) תשובה כללית לידידי נפשי, בעסק התורה והעבודה אשר רבים צועקים על המחשבות זרות, והתהוות הסיבה הוא שאינם שמחים בעבודתם... כי הנה כלל גדול בתורה

ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת כי עם קדוש אתה לה' אלוֹקֶיךָ, וז"ל. אחר שתדעו שאתם בנים לה', והוא אוהב אתכם יותר מאהבת אב לבן, לכן אל תתגודדו על כל מה שיעשה, כי כל אשר יעשה לכם לטוב הוא, ואם לא תבינוהו (תדעו, שהוא) כמו שלא יבינו הבנים הקטנים את מעשה אביהם רק יסמכו עליו, כן אתם תסמכו על ה', והוא שאמר 'כי עם קדוש אתה לה' אלוֹקֶיךָ', שבכם בחר ה' להיות לו לעם, לכן תאמינו בכל לב ונפש כי הכל בחשבון ממעל לטובתכם ולהנאתכם, עכ"ל¹. סוף דבר, על האדם להאמין בבוראו

להיות שמח בחלקו גם בעסק התורה ועבודה אם מעט ואם הרבה ויהנה ממנו... וודאי מהראוי לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי ואפ"ה יהיה שמח מאוד בעסק עבודתו של עכשיו...

הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע נסע יחד עם הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע לכנסיה הגדולה בווינא בשנת תרפ"ג, בדרך שאל ה'חפץ חיים' את הרבי מגור, הנה בתורה כתוב 'אחרי ה' אלוֹקִיכם תלכו... ובו תדבקון' (פר' ראה יג ח), ולכאורה צריך ביאור שהרי אמרו חז"ל (בר"ר מד ה, ועוד) 'כל מקום שנאמר 'אחר' סמוך 'אחרי' מופלג', ומדוע אמר 'אחרי' ה' תלכו שנראה לכאורה שצריך להתרחק מה', ותירץ ה'חפץ חיים' שהכתוב בא לומר שאף כשאדם מרגיש בנפשו שהינו מרוחק ו'מופלג' מהבורא יתברך מרחק רב, גם אז 'אחרי ה' אלוֹקִיכם תלכו', בלא להתיאש מקרבת ה', נענה ה'אמרי אמת' ואמר לכבודכם אענה תירוץ על פי דרך החסידות, שהכתוב בא לומר במידה שהאדם מרגיש בנפשו שהינו מרוחק ו'מופלג' מה', במידה זו הרי הוא זוכה ל'ובו תדבקון' על ידי זה דבוק האדם לבוראו בדביקות וקירבה גדולה, (ב'שיחתן של עבדי אבות' לגאב"ד ראדומישראל זצוק"ל הביא נוסח, שאם האדם מדמה בעצמו שהוא קרוב אזי הוא רחוק, ואם חושב שהוא רחוק הרי הוא קרוב).

וכבר אמר הרה"ק רבי שלמה מקארלין שמה שאין האברכים מתעלים היום, הוא מחמת 'שאינם מחשיבים עובדא', כי הדרך הישרה - שמכל פעולה קטנה בעבודת השי"ת יתמלא שמחה רוחנית ובזה תתאוה נפשו להתעלות יותר ויותר, כי תחילת נפילת האדם באה כאשר אינו שמח בחלקו.

הנה ידוע משם האר"י ז"ל, כי בכל צלם א-לוקים, על פניו של אדם נראה את שם ה', כי שתי עיניים כל אחד בצורתו נראה כאות י', ויחדיו עולים למנין כ' (10+20), הוסף את חטמו הנראה כאות ו', ויחדיו עולים למנין כ"ו, כמנין שם הוי"ה. אבל, כל זה אינו אלא באופן הרגיל, כי אם האדם מוריד את אפו (לאזט אראפ די נאז) - כדרך מי שמר ועצוב בקרבנו... הרי זה 'מוחק את השם', כי מכ"ו נעשה כ' ועוד ו'... ואבדנו את הרמז לכ"ו (26).

יש שמצאו רמז לדבר בפסוק שבפרשתן (דברים יב ד) 'לא תעשו כן לה' א-לוקיכם' - ודרשו חז"ל (הובא ברש"י) 'אזהרה למוחק את השם', ולבד מה'פשט', יש ל'רמז', שלא יעשה כן לשם ה' אלוֹקִיכם, לקרוא בפניו תיבת כן במקום תיבת כ"ו... אל תהפכו את הכ"ו לכ"ן.

ו'מתן שכרו' בצידו, שיאירו הכל פניהם אליו, בדרך צחות מספרים, איש יהודי תר אחר דירה נאה המרחיבה דעתו של אדם לקנותה, לכן פנה אל ה'סרסור' (מתווך) והלה שלחו למקום פלוני שם ימצא את מבוקשו, משחזר האיש טען בפני הסרסור שפניהם של כל השכנים דשם נפולות וזועפות, א"ל הסרסור שכנים אלו אנשים טובים ושמחים הם, אמנם זאת רק למי שמאיר להם פנים, על כן הכנס נא למחר לשם בפנים מאירות ותראה שאף הם יאירו לך פנים, וכן עשה... עד שנתברר לו שהיתה שם 'מראה' (שפיגע"ל), וכל מה שראה את השכנים בפנים זועפות לא היה זה אלא פנים של עצמו, והיינו שסביבתו של אדם תראה לו פנים שוחקות כפי שהוא יראה להם.

וכך מתאמרא בשם הבעש"ט הק' זי"ע על הפסוק (קהלת ב ב) 'ולשמחה מה זו עושה', שאפילו שמחה של 'מה זו' - ללא ערך כי היא מן השפה ולחוץ אף היא 'עושה' רושם בשמים.

טז. כע"ז כתב ב'דעת זקנים לבעה"ת' (ד"ה בנים), וז"ל. בנים אתם לה' אלוֹקִיכם - ולכן אם מת אביכם ה'בשר ודם' לא תתגודדו, שהרי אינכם יתומים בכך - כי יש לכם אב שהוא חי וקיים יתברך ויתעלה שמו, אבל הנכרי כשמת אביו יש לו להתגודד - שהרי אין לו עוד אב כי אם עצו ואבנו שאין בהם מועיל, כדכתיב (ירמיה ב כז) 'אומרים לעץ אבי אתה ולאבן את ילדתנו'.

וז"ל ה'ספורנו' (ד"ה בנים), שאין ראוי להראות תכלית הדאגה והצער על המת הקרוב אליו, כי עדיין נשאר לו קרוב נכבד ממנו במעלה ובתקוות טוב (יותר מהקרוב שמת לו עתה), והוא אבינו שבשמים, שהרי אתם בנים לה' שאביכם קיים לעד, ואין ראוי שתדאגו ותתאבלו בתכלית על שום מת, והיינו, דמה לו לאדם לבכות אחר שקרוב הוא אל אביו שבשמים, קל חי וקיים, הממלא כל מחסורו ומשפיע לו כל טובו כאב לבנו, הלא הוא אביך קנך הוא עשך ויכוונך.

באר הפרשה - פרשת ראה

ירע לו אם אחד יגע לו בענייניו (כלומר, אם יבוא אי מי ויפתח בסמוך לו 'בית מסחר' בשלו), ולא יבוא לספר בגנותו ולרבי אתו ולקללו ולהלבין פניו ולהקניטו, ויבטח בה' שהוא יזמין לו ממקום אחר את החסר לו על ידו...
כן הדבר הזה ממש בענין זה, הקב"ה שהוא מחלק מזון לכל ברואיו בדכתיב (תהלים קלו כה) 'נותן לחם לכל בשר', הוא אביהן של ישראל והם בניו בדכתיב בפרשתן 'בנים אתם', ורוצה בשלומם ואין רוצה במחלוקתן"ח...

באמונה שלימה בכל עת, ולקבל כל הקורות עמו באהבה, ובידיעה שיש 'טעם עליון' לכל אשר בא עליו, בין לטוב ובין למוטב.

גם לאידך, כשיזכור שכולנו בניו של מקום ממילא לא יריב בחברו כשנראה לו שהוא בא לחסר פרנסתו, וכך כתב הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (שמיה"ל שער התבונה פי"א), וז"ל, 'יתחזק מאד במידת הביטחון', כדי שלא

ידוע מה שאמר המשגיח 'רבי ירוחם' זצוק"ל אחר פטירת ה'חפץ חיים' זי"ע כשהכל הרגישו כי 'חשכות' באה לעולם, ויען ויאמר, אכן, ה'חפץ חיים' נסתלק מאתנו, אבל הרי מי שעשה את ה'חפץ חיים' עדיין חי וקיים... (משיחותיו, דעת חכמה ומוסר ח"ב עמו' פח).

יז. פעם אמר הרה"ק רבי שלמה מקארלין זי"ע שחיותו ופרנסתו באה לו משני קיען – [פרה בשפת האידיש נקראת 'קיא' ומזכיר את תיבת 'כי' בלשון הקודש] 'כי בו ישמח לבנו כי בשם קדשו בטחנו' (תהלים לג כא), אמר לו בן שיחו אף אני יש לי אותם שני קיען (פרות) ומדוע אין פרנסתי מצויה, אמר לו הרה"ק, אכן, יש לך שני קיען, אבל קיען אלו נדרש מהאדם לדעת כיצד והיאך חולבים אותם (ווי אזוי זיי צו מעלקן)... כלומר שיש להשריש בקרבו את האמונה בבטחון אמיתי להיות סמוך ובטוח בה' שימלא כל מחסורו, ואז אכן לא יחסר מאומה... (גירסת הרה"ק רבי יעקב מפשעווארסק זי"ע).

יח. מעניין לעניין, פעם הורה הרופא להרה"ק מסאטמאר זי"ע (ואותו היום ערש"ק היה) כי לרגל חולשת הרבי עליו להמנע מעריכת שולחנו בליל שב"ק, ואף הרבנית שחששה לשלומה הסכימה לדברי הרופא. לעומתם נענה הרבי ואמר, בעזה"ש"ת אערוך את השולחן כמנהגי. אך הרבנית עשתה מעשה... מכיוון שידעה שהרבי מקפיד מאד לקדש ולאכול סעודתו אצל 'נרות השבת', הדליקתם בפנים הבית ולא בביהמ"ד, כדי שיהא הרבי מוכרח לקדש ולאכול סעודתו בבית... בליל שב"ק כשעמד הרבי לצאת את הבית לתוככי ביהמ"ד לעריכת שולחנו הטהור... אמרה לו הרבנית, אנה ילך הרבי – הרי הנרות דולקים בתוך הבית... מיד נעמד על עמדו כמה רגעים בהשקט ובנחת, לאחר מכן נענה ואמר – ב"ה איך האב אויסגעפירט... (ב"ה עמדותי במשימתו), שאלה אותו הרבנית – למה מתכוון מר, אמר לה 'שניצלתי, ולא כעסתי ואפי' לא בקפידה קלה'...

מסופר שפעם ערכו שבת התועדות רבתי יחד עם הרבי זי"ע, והשקיעו בה דמים תרתי משמע, ואלפים באו מארבע כנפות הארץ לשהות בצלו ולשבו מטובו בתפילות הנלהבות ובשולחנות הטהורים, אך לבסוף לא יצא הרבי אל עריכת השולחן, ונתברר הדבר שהסיבה היתה מכיוון שהרבנית לא הרגישה בטוב וחפצה שהרבי יאכל עמה בשבת זו, לכך לא יצא אל ה'שולחן' אלא סעד עמה את סעודות שבת מלכתא, במוצאי מנוחה שאלוהו המקורבים, רבי, אייביג מוז זי אויספירן (האם תדיר צריכה הרבנית לנצח), ענה להם הרבי 'יש לי בקבלה' שבעניני שלום בית המוותו הוא 'המנצח'...

הוא היה אומר שבנישואין – עורכים את כל העניינים כדוגמת מה שהיה ב'מתן תורה', וכגון 'שבירת הכוס' ע"י החתן תחת החופה הרי היא זכר ל'שבירת הלוחות', והנה, ידוע כי שבירת הלוחות גרמה ל'שכחה – שכחת התורה', ולזה נותנים לחתן לשבר את הכוס – להראותו בתחילת בנין ביתו – פעמים שאתה חייב להמשיך בשגרת חייך ולשכוח ממעשה פלוני שעשו לך וכיו"ב, ורק אז יהא קיום לביתך, כי אם ח"ו תזכור את כל מה שעשו לך... ה"י. עוד מהליכותיו באהבת ישראל, בעת שהפליג הרה"ק בספינה (בדרכו לארץ ישראל) עמדו תמיד סביבו משמשיו וחסידיו ושאר 'עמך' שבספינה, והיה שם נכרי אחד שראה את כל הכבוד שהם חולקים לרבו, ושאל בשפתו, מפני מה חולקים לאדם זה כל כך הרבה כבוד ויקר, ומששמע הרה"ק את שאלתו שלח להשיבו, שזאת עושים הם לי מפני שאני אוהב אותם אהבת נפש, ובזה הם מחזירים לי אהבה על אהבתי.

וכך ענה הרה"ק ה'אהבת ישראל' זי"ע כששאלוהו מדוע מקרב את איש פלוני, והרי הוא מאלו שאמרו חז"ל 'מותר לשנאתו', א"ל הרה"ק הרי אני מקיים 'קדש עצמך במותר לך'...

הלילות כי בזה הזמן הם ישינים... נמצא שכביכול רק קפ"ג ימים בידו של היצה"ר הם, וכנגד ימים הללו הייתה סעודת אחשוורוש - היצר 'שמונים ומאת יום', וג' ימים הנותרים (מק"פ עד קפ"ג) הם ר"ח אלול ור"ה ויוז"ב, הנקראים 'ימים רבים' (סה"כ ג' ימים) שהן ימי צער ליצה"ר, וכלומר שבימים הללו שבים בני ישראל בתשובה שלימה ומודה ועוזב ירוחם על כן הן ימי צער ליצה"ר יט.

לכן כשאדם אחד נוגע בעסק של חברו ובקש מאתו שיתעכב מזה ולא רצה, ובא לפני ה' יתברך ומתחנן אליו שיתן לו מנה אחרת ולא יצטרך לריב עם חברו בוודאי ימצא עבור זה חן בעיני ה' יתברך עבור מדרתו הקדושה, כמאמרם (חולין פט.) 'מאי דכתיב (איוב כו ז) תולה ארץ על בלימה, על מי העולם קיים על מי שבולם את פיו בשעת מריבה'. ועבור במחוננו בה' יתן לזה אפיים, עכ"ל.

כתב ב'קדושת לוי' (דברים ראש השנה), הנותן בים דרך

(ישעיה מג טז) זה ראש חודש אלול (עי' ב"ר ו).

הכלל הוא, כי בראש חודש אלול השם יתברך מגלה אלקותו ומלכותו לנשמת ישראל, וכי הוא מנהיג את כל העולמות בחסדו הגדול, וישראל עם קדושו ממליכים עול מלכותו עליהם. וזה 'הנותן בים דרך זה ראש חודש אלול'... שבר"ח אלול מגלה השי"ת לנשמת ישראל כי הוא מנהיג העולם כ.

ראש חודש אלול - והחכם עיניו בראשו

לקראת ראש חודש אלול נביא מילין יקירין ממשנתו של הגר"א (בביאורו למגילת אסתר, ע"ד הרמז) על הפסוק (אסתר א ג-ד) 'בשנת שלוש למלכו עשה משתה... ימים רבים שמונים ומאת יום', וכתב הגר"א, וז"ל. אמרו חז"ל (על הפסוק 'ואשה כי תזוב... ימים רבים') ימים - שנים, רבים - שלשה, למה נקרא רבים שהם של צער. (עזה"ד יבואר כאן) כי ידוע שהשנה הוא שם"ה ימים ורביע - והרי 'מקצת היום ככולו', נמצא שהשנה נחשבת כשם"ו ימים, והנה, אין דנים את בני אלא על מחצה מהם, כלומר על הימים ולא על הלילות, כמו שאמרו (שבת פט:) 'דל פלגא דליליא', כלומר שאין להענישם על

כי בגלל הדבר הזה יברך ה' אלוהיך - שפע גשמי ורוחני הנשפע ע"י הצדקה

בפרשתן (טו י), 'נתון תתן לוי' ולא ירע לבבך בתתך לו כי בגלל הדבר הזה יברך ה' אלוהיך

יט. מסופר על הרה"ק רבי יחיאל מאלכסנדר זי"ע שפעם נחלש מאוד ויעצוהו הרופאים לנסוע למקום נופש הידוע במזגו הטוב ובסגולותיו הרפואיים, ברם לצורך כך נזקק למעות הרבה, ואנשי שלומו טרחו ועמלו לאסוף את הכסף הדרוש ולהכין לו שם כל מחסורו, ואף העמידו מניין אנשים שיסעו עימו בכדי שיוכל תמיד להתפלל בציבור, כמובן שכל 'הכנות' אלו נמשכו זמן רב, עד שסוף סוף הגיע הרה"ק אל המנוחה ואל הנחלה שני ימים קודם ראש חודש אלול, כעבור יומיים בלבד פנה אל מקורביו ואמר להם שברצונו לשוב לביתו כי ר"ח אלול היום, התפלאו מאוד ואמרו וכי כל הטורח הגדול הלזה ויגיעות גוף ונפש היו רק בשביל שני ימים בלבד... השיב להם אדרבה זה גופא רצוני ומאוויי, שיהא זאת לשיחה בפי הבריות שלאחר כל הטרחות עזבנו את הכל, ויאמרו זה לזה מה ראה על ככה, אין זה רק מפני שהגיע ר"ח אלול, ויכנס ללב הרהור תשובה, וכדאי הרהורי תשובה אלו כנגד כל העמל והטירחה... כ. הרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורא זי"ע רמז בפרשתן 'ראה' שהוא ראשי תיבות ר'אש א'לול ה'יום, כי קריאת זאת הפרשה תהיה תדיר בפתיחה של חודש הרחמים והסליחות (בשבת מברכין אלול, או בר"ח אלול), והודיענו הכתוב בזו העת - ל' יום קודם ראש השנה, 'ראה אנוכי נותן לפניכם היום' - 'היום' זה ראש השנה (כמבואר ביוז"ק ח"ב לב:) - שבאותו היום נקבע כל המאורעות העתידיים להיות במשך כל השנה הבאה, זכור מ'עתה' את היום הגדול הבעל"ט, וניתן לכם חודש זה כמתנה לקנות לעצמכם 'שנה טובה ומתוקה', התעוררו כבר מעכשיו לקראת יום הגדול של 'ראש השנה' הבא עלינו לטובה, ותזכו בדין לשנת גאולה וישועה.

כא. החיד"א זי"ע מביא בספרו 'פני דוד' (ראה ד"ה ובכפל הכתוב) בשם האלשיך (בפרשתן, ד"ה נתן נתן א"י השני, ועיי' פר' משפטים אם כסף) שכראות אדם שהקב"ה השפיע לו שפע רב, ידע שאינו אלא 'אפטרופוס' על המעות, וכמו שאמרו (ב"ב קלא:) הכותב כל נכסיו לבן אחד בין הבנים הרי הוא נעשה אפטרופוס על הממון, כי אומדים דעתו של אב שלא כיוון לתת רק לאחד ולהניח את שאר בניו - אלא שמינה אותו לאפטרופוס, ועל דרך זה כל ישראל בנים לה', ואם נתן נכסים לעשיר - הדעת נותנת דחלקו של עני מונח אצל העשיר, ואין העשיר אלא אפטרופוס עליהם.

בכל מעשך ובכל משלח ירך'י²², כתב ה'חינוך' (תפ) וז"ל. 'וכל מבין דרכי התורה ומשיג לדעת אפילו מעט

וז"ש נתון נתון לו, פירוש. ראה אנכי נתון לך, כדי שתתן לו, ולא ירע לבבך – שהרי נמצא שהנך נתון לו משלו, ואין זו מצוה כי מעותיו של העני מופקדים בידך, ושלו הוא נוטל, ואף שלכאורה אין זה מצווה כלל, עכ"ז – בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלוקיך.

וכתב בספר חסידים (תטו) וז"ל. מה שהקב"ה מספיק ונותן לעשיר עושר והוא אינו נותן לעניים... באים העניים וצועקים לפני המקום לזה נתת מה שהיה יכול לפרנס אלף ולא עשה עמי טובה, ונפרע (הקב"ה) מן העשיר כאילו גזל עניים רבים... אפרע ממך כאילו גזלתם, וכאילו כפרת ב'פקדון' שלי, כי ע"כ נתתי בידך העושר – לחלק לעניים, ומדוע לקחת העשירות (שאיננה שלך) לעצמך.

מוסיף החיד"א בפירושו (על ספ"ח) 'ברית עולם', דהאותיות הקודמות ל'כסף' המה 'עני' (ע' קודמת לאות פ', נ' לס', והי' לפני כ'), ובא לרמז, שבטרם שהקב"ה נתן את הכסף לעשיר כבר היה העני עמך – מחשבת הבורא על העני, ונתן לעשיר כספו של עני שבבוא העת יתנם לו. גם אחר אותיות 'עני' תבוא תיבת 'כסף' – כי כשנתן לו צדקה, יבוא עליו שפע 'כסף' – שהקב"ה יתן לו ויוסיף לו ממון.

כה אמר הרה"ק ה'נועם אליעזר' מסקולען זי"ע במשל ל'מחלק' (מלצר) הממונה לחלק את המנות למסובים בשמחת הנישואין, ובבואו לפני אחד השולחנות בו ישבו כעשרה סועדים הניח את המגש הגדול בסמוך לאחד המסובים כשבדעתו לקחת ממנו ולחלק לכל המסובים, והנה אך התחיל לחלק לאיש איש מנתו פתח היחיד שהמגש הונח לידו – איי, אדון נכבד, מנין לך העוז והחוצפה לקחת משלי ולחלקה לאחרים, שחק ממנו ה'מחלק' וכי תעלה על דעתך שנתתי לך לבדך עשרה מנות בשר בסעודה אחת, אלא שהייתי מוכרח להניחו באיזה מקום לכן בחרתי בך להניחו בסמוך לך, אבל ע"מ לחלקה לאחרים הנחתיו כאן... והנמשל מובן... כי זה האיש אשר 'הניחו' אצלו מן השמים ממון הרבה אל יחשוב ש'הכל שלו' ובשבילו... אלא הממון נועד עבור כל הרבים הנמצאים בזה העולם.

פעם התאונן יהודי לפני הרה"ק רבי ישעי' מקרסטיר זי"ע על מצב פרנסתו הקשה מנשוא, הרעיף עליו הרה"ק ברכות לרוב, ויעצו להתחיל במסחר חדש, ואכן, הלה ראה ברכה במעשי ידיו ובמהרה נתעשר בעשירות עצומה. ויהי לתקופת השנה בא שוב היהודי אל רבינו והודה לו מקרב לבו על העשירות שנפלה בחלקו, אבל, רבי קדוש, נתרבו 'קרוביי וידידיי' – אנשים שמעולם לא ידעתם כלל, וכולם לדבר אחד מתכוונים – לכספי וזהבי, הדברים יצאו מפי האיש, והרבי החליט לעשות מעשה, ויאמר לעשיר, נו, אם אין ברצונך לתת, נתור אחר אחרים שברצונם לתת משלהם לאחרים... העשיר שהבין את משמעות הדברים – כי בקרוב ממש ימצא עצמו בעניותו דאשתקד, החל מתחנן על נפשו – אמר לו הרבי לשם מה זקוק האדם לפרנסה אם לא כדי לחלק לאחרים... (פארוואס דארף מען פרנסה, אויב נישט צו טיילן פאר אידען).

עתה אמר לו רבינו, הנני מטיל גורל בין בני עירך וגם שמך בכללם – וכל מי שיעלה בגורל הוא יזכה בעשירות שנתתי לך, אמנם, אם תתחרט באמת על דברך, ותקבל על עצמך לתמוך בידי העניים והאביונים יעלה שמך בגורל ותשאר העשירות בידך. אך למותר לומר, כי רגשי חרטה הציפו את לבו של היהודי, וקיבל על עצמו בקבלה איתנה לפזר מממונו לכל נצרך, ואכן... למרבה הפלא, שמו עלה בגורל, ורבינו נענה ואמר לו, עתה ראיתי כי אכן בחרטה גמורה נתחרטת, ומעתה תשאר הברכה בידך (מפי הרה"ח רבי אברהם לוריא ששמע מהגה"צ רבי אשר זעליג מרגליות ששמע מבעל העובדא).

כב. ה'מגיד מדובנא' זי"ע (אהל יעקב ראה, ד"ה כי בגלל) המשיל את הדבר לאדם שאיבד שטר של מאה זהובים, ובדרך חיפושו מצא מאתים זהובים אחרים, ברם, יש לו מקום לחשוב שאם לא היה מאבד את המאה הראשונים היה לו עתה ג' מאות זהובים, אך ההולך בשדהו ושק של זרעים בידו ונקרע השק ונפלו ממנו זרעים, ולאחר זמן עבר האיש בשדהו ונשתומם לראות שצמחו ירקות לרוב, וכי יש לו מקום לומר – אם לא היה נקרע שקי היה לי כעת לבד משדה מלאה בזרעים גם שק 'גרעיני זרע', והרי לשוטה ייחשב האומר כן, מכיוון שכל הצמיחה באה לו רק על ידי שהשק נקרע ונפלו ממנו גרעיני הזרע. כמו כן על האדם לדעת, שבכדי שיזכה לישועות והשפעות מן השמים עליו לזרוע את גרעיני הצדקה, וכהא דאמרינן 'זורע צדקות – מצמיח ישועות' שהצדקה היא אשר מצמיחה את הישועות וזה פירוש הכתוב 'ולא ירע לבבך בתתך לו' שלא תחשוב שממונך מתחסר על ידי הצדקה, כי אדרבה 'בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלוקיך' כי הצדקה היא אשר הצמיחה את כל הברכה והשפע.

בחין ערכה, ידע בבירור כי המפור ממונו לצריכים - המצויה ביד ה'), ומידת הכילות (הקמצנות) היא מחיצה של נוסף עוד (היינו שלא די שלא יחסר ממונו מהצדקה, אלא אף יתרבה) כי ה' ידיו את האדם לפי מעשיו ויעניקו מברכתו כפי התקרבו אליה (היינו כפי אשר יתקרב האדם אל הברכה).

עוד המשיל המגיד מדובנא (כתבי המגיד מדובנא ח"ב על מלאכי) על דרשת חז"ל (תנחומא ראה יח) בכתוב (דברים יד כב) **עשר תעשר** ודרשו 'עשר בשביל שתתעשר'. וכן אמר הקב"ה על מצוות מעשר (מלאכי ג י) 'בחנוני נא בזאת אם לא אפתח לכם ארובות השמים', וביאר בדרך משל, לסוחר שהגיע ממדינת הים וברשותו ספינה מלאה בבדים משובחים מעשי אורג, השמועה פשטה במהרה ברחבי העיר כי ניתן כעת להשיג בדי יקרים במחיר זול, ואכן, תוך זמן קצר עמדו לפניו כל סוחריו העיר. הסוחר הודיע לכל שאורכה של כל חתיכת בד היא שישים אמה, וכל אחד מהם רצה שהמוכר ימדוד לעיניו את כל הגלילים שהוא קונה מאתו, מה עשה הסוחר שאצה לו הדרך אמר להם אין עתותי בידי, אבקשכם, קחו את הגליל הנראה כדק ביותר, עתה אמדוד אותו לעיניכם ומכיוון שתראו כי אורכו שישים אמה תדרשו ק"ו לשאר הגלילים העבים יותר שבוודאי יש בהם שישים אמה...

והנמשל, כי הנה הקב"ה חמל עלינו ונתן לנו את תורתו עם תרי"ג מצוותיה. ותכלית כולם להיטיב עמנו ולהשפיע עלינו שפע רב - מצווה מצווה ועניינה המיוחד לה והם הם מקור הברכה. עתה בא אדם הקרוץ מחומר, ואומר לראיה והוכחה אני צריך, מניין אדע שהמצוות מקור הברכה הם - ולא אפסיד בעבור שמירתם (כגון הממהר לעבודתו ונראה לו שבקיצור תפילתו יצא מן המניין מוקדם יותר וירויח יותר ממון, וכיו"ב בשאר מצוות), ואכן, חסד עשה עמנו הבורא, אחרי שקשה לנסות שש מאות ושלוש עשרה מצוות - קחו מצווה אחת הנראית כמי שקרובה להפסד יותר משאר המצוות, שהרי הנותן מעשר מפחית מרווחיו, 'ובחנוני נא בזאת' עשר בשביל שתתעשר, וממנה תקיש לכל המצוות שרווח גדול טמון לנו בהם, ואין השומע לי ומפסיד.

כג. וכך ביאר הרה"ק מסאטמאר (דברי"י כי תצא) את טענת בני"י בהיותם במדבר 'כלום ראיתם ילוד אשה שמכניס ואינו מוציא' (יומא עב:), כי במדבר סיפק הקב"ה כל צרכינו ארבעים שנה - ולא היה שייך לקיים שם מצוות צדקה, זו הייתה טענתם **היאך אפשר להתקיים בלא 'מוציא'** - כלומר בלא להוציא הוצאות על צדקה... הרה"ק הנהיג לחלק 'לחיים' לכל הקהל אחר הדלקת נרות חנוכה, לבד מאמירת הפלפול שכבר היה נהוג אצל אבותיו הקדושים, פעם שאלו הרה"ק ה'ברך משה' זי"ע מה המקור למנהג זה, ענה לו הרה"ק הנה מצינו במס' ביצה (ב) 'ביצה שנולדה ביו"ט, ב"ש אומרים תאכל, וב"ה לא תאכל'. וברש"י, 'לא תאכל' - בגמ' מפרש טעמא'. ואילו על 'תאכל' לא אמר רש"י לעיין את הטעם בגמרא, כי אין צריך כל טעם וסיבה מדוע לתת 'לחיים' ומזונות איש לרעהו, ורק על לא תאכל נדרש טעם מיוחד מדוע...

ענין גדול היה אצל צדיקי הדורות, להיות מן המעשים לצדקה לכתת את רגלם לאסוף מעות עבור עניי העם, ידוע שהרה"ק מסאטמאר זי"ע שלח פעם את הרה"ח ר' געציל בערגער ז"ל שהיה מעשירי הקהילה, שילך ויקבץ בביהמ"ד דמים יד על יד, כי שכר מצווה זו גדולה עד מאד.

ידוע מה שאומרים בשם הרה"ק הרר"א מליזענסק זי"ע, שכיתות הרגליים לאסוף מעות לצדקה בד' קצוות העיר, מכפר לאדם אם נתחייב ח"ו בד' מיתות בית דין.

וב'ערוך השולחן' כתב (סי' רמ"ז ס"ה) **מקובלני שאם מאסף צדקה לאחרים, חוסך בזה לדורותיו אחריו שלא יצטרכו לילך לחזור על הפתחים.**

ועיי' 'פתחי תשובה' (יו"ד רנ"ו סק"א) בשם תשו' יד אליהו (סימן נד) **דצריך לעמוד מפני גבאי הצדקה בשעה שהולך וגובה מאיש לאיש.** יש שהמליצו, שלכן נהגו לעמוד ב'ויברך דוד', כי אז הוא זמנם של גבאי צדקה להיכנס לבית הכנסת וביהמ"ד לגבות מהקהל מעות לצדקה, ולכן קמים - לכבודם... יותר מסתבר לומר להיפך, שגבאי הצדקה לא רצו להטריח את הקהל לכן נכנסו **בויברך דוד שממילא כבר עומדים** (ויש בזה גם מוסר השכל שלא להטריח אחרים...) (ויש בזה גם מוסר השכל שלא להטריח אחרים...)

כד. ובכלל, על האדם להיות 'משכיל אל דל' - להיכנס לנבכי מחשבותיו והרגשותיו של רעהו, ולהשתדל להטיב עמו בתכלית הטובה, כמעשה הידוע על הרה"ק מסאטמאר זי"ע שפעם נכנס אליו יהודי מר נפש, ובכה לפניו על רוב צרותיו וחובותיו, כי טפלי תלויים בו, ואף זקוק הוא למעות עבור נישואי צאצאיו וכו', שאלו הרבי, ר' יהודי, לכמה מעות נצרך מע"כ בזו העת, ויען האיש ויאמר 'שלושים אלפי דאלער' טבין ותקילין, פתח הרבי את הארון,

- אנכי לא אשאיר את האביון להיות נחרל מן העולם ולמות ח"ו ברעבוננו, אלא לעולם ימצא כל צרכו. אך מכיון שהנני יודע שעתידים לבא עליך כל מיני פורענויות וברצוני להצילך מהם, על כן אנכי מצוך לאמר 'פתוח תפתח את ירך' ובוזה תנצל מכל רע, וזהו פי' אומר 'פתוח תפתח את ירך לו' - כאילו אתה פתחת ירך לבקש טובה וחסד מעמו, ולא הוא ביקש טובה ממך. ובמתנה שלחתיו אליך דייקא, בכדי שנתון תיתן לו, ותנצל מכל מרעין בישין^י.

וכך איתא בזהר הקדוש (ח"א קד.) רבי אלעזר אמר, תא חזי כמה אנהג קב"ה טיבו עם כל בריין, וכל שכן לאיננו דאזלי באורחוי, דאפילו בזמנא דבעי למידן עלמא, איהו גרים למאן דרחים ליה למזכי במלה עד לא ייתי ההוא דינא לעלמא, דתנינן בשעתא דקב"ה

ולא רק לפתיחת שערי ברכה ורווחה כנגד מעשיו זוכה האיש, אלא גם יוסיפו לו מן השמים 'מתנת חנם'. כתב הרה"ק ה'עבודת ישראל' זי"ע (שמות לג יט, ד"ה וחנותי) וז"ל. שהבורא יתברך נותן לו מדת חנינה ורחמנות - שיתנהג האדם עצמו במדת רחמים וחסד^י, ועל ידי זה נותן לו מאוצר מתנת חנם (שהוא אוצר גדול), וכמו שדרשו (שבת קנא:) על הפסוק בפרשתן (דברים יג יח) 'ונתן לך רחמים - ועל ידי זה ורחמך', עכ"ל^י.

מתנות עניים - הקב"ה שולח את העני 'כמתנה' לבעל הבית בפרשתן (טו יא), 'כי לא יחדל אביון מקרב הארץ על כן אנכי מצוך לאמר פתח תפתח את ירך', הרה"ק ה'כתב סופר' זי"ע (ד"ה והנה המדרש) מבאר בלשון הכתוב 'על כן', שהקב"ה אומר לאדם, 'לא יחדל אביון

והוציא משם סך עשרים ותשעה אלפי דאלער, ויאורו עיני היהודי, ונהפך לאיש אחר... בצאת היהודי שאלו הגבאים את הרבי, אם כבר נתן הרבי סכום אדיר כזה, מדוע לא מילא מבוקשו בשלימות - לתת לו שלושים אלפי דאלער, ויען הרבי, אם הייתי נותן לו שלושים אלפים, היה הלה מהלך בהרגשה. אי, אי, אילו בקשתי יותר הייתי מקבל יותר, ולא הייתה שמחתו שלימה, כמו עכשיו, שקיבל כמעט את כל הסכום שביקש, ומעתה לא יטרידוהו המחשבות אם הייתי מבקש הייתי מקבל יותר...

כה. סיפר הרה"ק ה'יסוד העבודה' זי"ע שפעם בלכתו בדרכו, עצרו יהודי בא בימים שנסע בעגלה, והפציר בו נואשות שיגמול עמו חסד ויעלה לעגלתו, כדי שיוכל להסיעו למחוז חפצו, אבל ה'יסוד העבודה' לא אבה, ורק לאחר שהלה לא הרפה מעמו עלה הרה"ק על העגלה, ומשעלה שאל את היהודי, מה בער בכם כל כך שאעלה על העגלה, ענהו אותו יהודי בהצביעו על אוזניו ואמר לו, הנה אוזניים אלו שמעו מפיו הקדוש של הקאברני'ער זי"ע, אז א טאג וואס מטוה"ט נישט א טובה א איד'ן איז א טויטע טאג (שיום שאינו פועל בו טובה ליהודי אחר, אינו נחשב לו בשמים כיום בחייו אלא כיום מת).

כו. סיפר בעל המעשה העוסק לפרנסתו במכירת מאכלי שבת בליל שישי (כנודע, שיש המזהירים ב'תוספת שבת'.. ובפרט בקיום מנהג ה'טועמיה' כבר בליל שישי...) וסדר העבודה הוא, שביום רביעי בשבת מבשל את כל המאכלים, ולאחר מכן מניח את ה'טשולנט' על הפלטה למשך 'מעת לעת' שלם, עד שביום חמישי בערב אין אדם יכול לעמוד בה מפני ריחה הטוב... והנה לפני כשבועיים ימים בליל חמישי פרשת ואתחנן הגיע אליו אחד וביקש לאכול מנה אחת... אמר לו הלה תבוא מחר בשעה הזאת ואתן לך כפי רצונך, אך הלה לא הרפה וחזר וביקש עד שלא עמד המוכר בהפצרותיו, הוציא את צרור המפתחות של 'המטבח' בו הינו מכין את האוכל ומעמיד על הכירים, ונתן לו את המפתח כשהוא אומר לו 'תסתדר לבד'... אחרי כמה דקות חזר שוב ואמר שאינו 'מסתדר' ונפשו בבקשתו שיבוא לתת לו, הסכים 'המוכר' גם לזאת וילכו שניהם יחדיו, פתח את המכסה ונתן לו, ושם לבו שה'פלטה' צוננת היא לגמרי, כי נתקלקל בה זרם החשמל. ואם לא היה הלה מבקש כל כך ולא היה נענה לו הרי לא היה 'חולם' שהפלטה מקולקלת, וכשהיה פותח את 'החנות' ביום חמישי בלילה לא היה מוצא לפניו אלא 'חמין' צונן ומקולקל לגמרי.

ומלבד החיזוק באמונה שיש ללמוד מכאן, כי התברר שאותו 'פעגע' (נודניק) שלא ידע ה'מוכר' מדוע נטפל אלי זה האיש, מה רצונו ממני בשעה מאוחרת כל כך... ובאמת, היה זה שליח ההשגחה העליונה להצילו מן ההפסד, הרי עוד למדנו כי לעולם אין אדם מפסיד מעשיית טובה לרעהו, שאם היה נדמה לו שהוא עושה טובה ונותן לשני הרי הראו לו מן השמים שעשה טובה לעצמו...

כז. עובדא נוראה סיפר אחד מיקירי קרתא דשופריא, שבהיותו אברך צעיר לימים, נחלה ל"ע במחלה הנוראה, בצר לו עלה אל בית המדרש 'חיי עולם' בכיכר השבת (שם ישבו רבים וטובים מגדולי עיר הקודש), וניגש אל הרה"ק רבי

רחים ליה לבר נש משדר ליה דורונא, ומאן איהו מסכנא, בגין דיוכי בית. (פי' בוא וראה עד כמה מטיב הקב"ה עם כל הבריות, וכ"ש להולכים בדרכיו, שאפילו בזמן שהוא דן את העולם, גורם לאותו שאוהבו - שיזכה בדין מבעוד מועד, על ידי ששולח לו 'מתנה' - עני המזכהו בצדקה, והוא הגורם לו לזכות בדין). ובעין זה גם בח"ב (קצח). תא חזי זכאה חולקיה דבר נש כד מסכנא אערע לגביה, דההוא מסכנא דורונא דקודשא בריך הוא הוי דשדר ליה (שעני זה 'מתנה' הוא ששלח לו הקב"ה).

עוד דרשו חז"ל (ויקרא רבה לד ח) על הכתוב (רות ב יט) שאמרה רות לנעמי על בועז (שגמל עמה חסד ונתן לה לאכול) 'שם האיש אשר עשיתי עמו היום בועז', אשר עשה עמי לא נאמר אלא אשר עשיתי עמו - דיותר ממה שבעל הבית עושה עם העני, העני עושה עם בעל הבית'.
יש שביארו דברי המדרש, דהרי 'כל מזונותיו של אדם קצובין לו' (ביצה מז.), ופעמים שנגזר על האדם להפסיד ממעותיו - כך וכך מעות, נמצא שהעני מוכה את 'בעל הבית' שיקיים הנגזר עליו (להחסיר מכספו) על ידי דבר מצוה, דממילא בוא יבוא ההפסד עליו, ומי פתי אשר יעדיף לקיים את הנגזר עליו באופן של 'הפסד ממון', בשעה שאפשר לו להחסיר את הממון על ידי קיום 'מצוות צדקה'^{כח}, שאז ירוויח בכפליים - הן קיום

איתא במדרש (בר"ר נט א) רבי מאיר הלך ל'ממלא' (שם עיר) ומצא שם 'שחורי ראש' - פי' שכולם מתו בצעירותם, בטרם ילבינו שערות ראשם, שאל אותם שמא מבית עלי אתם, שנאמר בהם (שמואל א' ב לג) 'מרבית ביתך ימותו אנשים' אמרו לו, רבי, התפלל עלינו, אמר להם רבי מאיר 'לכו וטפלו בצדקה ואתם זוכים לזקנה' ודרש זאת מהכתוב (משלי מז לא) 'עטרת

מרדכי מזוועהיל זי"ע (שעדיין לא הוכתר לרבי), ונתן לו פדיון גדול ונתברך ממנו ברפואה וישועה, ואכן לא עברו ימים מועטים ואותו אברך נרפא כליל בדרך נס. ויהי מקץ שלושים שנה חלה אותו אברך שוב במחלה הנוראה, ומיד שם פעמיו אל הרה"ק מזוועהיל, שכעת כבר הוכתר לרבי, ומשתיינה לפניו את צערו, ענהו הרה"ק ואמר לו, לך נא והזכיר את עצמך אצל עני ואביון ותן לו 'פדיון' והוא יברכך ויפעל בעבורך רפואה שלימה, שאלו היהודי מדוע לפני כשלושים שנה לקח הרבי ממני את הפדיון ונושעתי מיד ברפואה שלימה ואילו עתה משלחני הרבי שאפנה לאחרים, ענה לו הרבי, באותה שעה עני מרוד הייתי, ומשהבאת לי את סכום הפדיון חייתה נפשי בגללך, ובזכות ברכת התורה 'כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלוקיך' נושעת ונרפאת ברפואה שלימה, אבל עתה משנתמנתי לרבי, וכבר מצויה ההרחבה בביתי אם כן מה לך כי באת אלי, ורק כאשר תהנה מנכסין וממונך עני הגון ובן טובים, מובטחני שתיושע בזכות הצדקה.

כח. מעשה נפלא שמעתי מבעל המעשה, איש חסיד וצדיק שתחת רשותו 'רשת חנויות' (Chain Stores) בכמה וכמה ערים בארץ הקודש, ובס"ד הצלחתו עולה למעלה למעלה, ויהי היום, החליטו שלטונות המס לבדוק אותו הדק היטב היטב הדק, שלחו 'מרגלים' ומצאו שאחד המוכרים באחד הסניפים שכח בטעות ל'רשום' הכנסה אחת, ומשם הייתה דרכם קצרה לפסול את 'ספרי' (ספרי דו"ח, הנהלת חשבונות המוגשת לשלטונות המס) וגם שלחו מכתב בו הודיעו ליועץ המס' שהם מטילים על בעל החנויות קנס של 500,000 שקלים, לעומתם ענה יועץ המס שאין ממה לדבר, כי בעל החנויות רק 'פשוט את הרגל, ואת המעות לא יוכל לשלם, ולשאלתם עד איזה סכום עליהם 'למחול' ולוותר, ענה היועץ עד עשרים אלף, חמת זעמם עלתה למעלה ראש וזרקו את היועץ מלשכתם... מתוך איומים שיוסיפו לבדוק את כל ה'ספרים' (הנהלת חשבונות) של שבע שנים אחורנית... ומי יודע אלו 'עבירות' יימצאו שם, ואז יגדל הקנס פי כמה וכמה, ל"ע.

מקץ חודש ימים קיבל היועץ הזמנה בשנית, אבל הוא התעקש שאינו מחליף עמהם אפילו חצי מילה, רק עם הממונים עליהם, ובס"ד, אחרי דין ודברים שארכו כמה חדשים סיכמו ביניהם בערב פורים תשע"ט שהם 'מסתפקים' בקנס של 150,000, אחרי ששני הצדדים יחתמו על טופס כתב וחתום.

וכאן בא עיקר תורף המעשה, בעצם יום הפורים חילק בעל החנויות סך 100,000 לצדקה, וראה זה פלא, מיד אחר הפורים הגיע ה'הסכם' משלטונות המס, בו נכתב שסוכם ביניהם על 50,000 שקלים ותו לא מידי, וגם זאת

באר הפרשה - פרשת ראה

מצווה, והן שינצל מכל רע, שכן 'צדקה תציל ממות' (משלי י ב), ואכן, יותר ממה שהבעה"ב עושה עם העני, העני עושה עמו¹.
לקחת צדקה, 'אנכי מצוך לאמור', שתאמר להמתבייש דברי פיוס ותחנונים ותגיד לו שיקח עכשיו לפי צרכיו וכשיעזרו ה' אז פתח תפתח את ידך לאחריך והוא יהיה הנותן.

בעין זה פירש ב'חידושי רבינו יוסף נחמיה' (להגר"נ קארניצער זצ"ל) במה שנאמר 'כי בגלל הדבר הזה', הדבר היינו דיבורי צדקה וחסד להרגיע העני מצרתו.

ובך כתב החינוך (מצוה תעט) על האמור בפרשתן (יד כב) 'עשר תעשר' ל, וז"ל, לעשות צדקה עם הצריך אליה בשמחה ובטוב לבב. כלומר שנתן מממונו למי שיחסר לו ולחזק העני בכל מה שצריך למחיתו בכל

נדבות פי רצה - מצוות הצדקה באמרי פיו

בפרשתן (טו יא) 'כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלוך וגו' על כן אנכי מצוך לאמור פתח תפתח את ידך לאחריך, ביאר בה הרה"ק מרוז'ין זי"ע (הובא בעירין קדישין השלם) דלכן הוסיפה תורה תיבת 'לאמור', ע"ד דאיתא בגמרא (ב"ב דף ט:ו) שהנותן פרומה לעני מתברך בשש ברכות והמפייסו בדברים מתברך ב"א ברכות, וזהו כוונת הכתוב, שאם העני מתבייש

לא ישלם בפועל אלא ינוכה לו ממצות אחרות שהם חייבים לו... וראה 'עין בעין' שאת הסכום שנתן לצדקה חסכו לו משמיא מלהצטרך לתיתם לשלטונות... חושבנא דדין כחושבנא דדין.

כט. וכך היה אומר הרה"ק הרבי ר' זושא מאניפולי זי"ע 'א' קלוגער נעמט און די נאר געט' - החכם לוקח והטיפש נותן, פירוש, החכם יודע שכל נתינתו לאחרים אינה אלא 'לקיחה' שעי"ז תתגלגל עליו מידת הרחמים ויתרבו נכסיו, לעומת זאת הטיפש חושב שהוא 'נותן' משלו לאחרים 'ומפסיד'. ובזה ביארו לשון הכתוב (שמות כה ב) 'ויקחו לי תרומה', שלכאורה היה צריך לומר 'ויתנו לי תרומה' ומה שייך לשון 'לקיחה' בנתינת התרומה, אלא שהנתינה עצמה אינה אלא לקיחה, שכאשר נותן באמת לוקח הוא מאוצרות השפע שבמרומים. כעין זה ביאר השפת אמת, שבאמת לא שייך ש'יתן' האדם משלו, אחר שכל קצבת הממון נגזרה מראש השנה, ואף אם לא היה נותן סכום זה לצדקה הרי היה נאבד ממנו באופן אחר, אלא שכל חשיבות הנתינה היא בכך 'שלוקח מעצמו' - שפועל בקרבו את רגש הנתינה לאחרים, על כן נאמר 'ויקחו לי תרומה' - שתקחו מעצמכם.

ל. הגה"ק רבי שמעון הכהן שקאפ זי"ע (בהקדמה לספרו שערי יושר) מבאר את מאמר חז"ל (תענית ט.) 'עשר בשביל שתתעשר', מדוע העשירות אינה תלויה במעשי האדם, אלא רק בנתינת מעשר, עד שאפשר שתלמיד חכם וצדיק פלוני לא יהא נשפע בעשירות ממעל מאחר שאינו נותן מעשר, ולאידך גיסא ימצא עם הארץ שיתעשר עושר רב בזכות מצוות מעשר. וההסבר בדבר הוא, שכמו הממונה מטעם השלטון על אוצר קטן, אם ישמור תפקידו כראוי יתמנה לאחר זמן לשמור על אוצר גדול יותר, וכך יעלה ממדרגה למדרגה אף אם אינו ידוע כמצליח גדול בשאר תפקידים - מכיוון שבענייני האוצר הרי הוא ממלא שליחותו ותפקידו כראוי. כמו כן בענין עשירות הממון הכל תלוי אך ורק אם משתמש כראוי בממונו, שאם נותן 'מעשר' הרי הוא מראה בזה כי יודע הוא כיצד להשתמש עם ממון, על כן יקבל את שכרו משלם בעשירות ורווחה, ואם לאו - לאו.

כתב בספר 'מקור ברוך' להרה"ק רבי ברוך פאייטוסי זי"ע (י"ל בשנת תק"נ, פר' נח ד"ה וכת הקדמונים), שהנה יכול להיות משפך נאה ומפואר עשוי זהב טהור, אך כל עוד שפתחו התחתון סתום אי אפשר להשתמש בו, ולאידך גיסא אפילו אם המשפך עשוי ממתכת פשוטה, אך פתחו פתוח אפשר להשתמש בו כראוי לו, וכמו כן אין נפקא מינה מה הם מעשי האדם בשאר ענייני עבודתו, כל עוד שפתחו פתוח והוא מעניק לאחרים משלו הן ברוחניות והן בגשמיות, הרי שופכין לו כל ברכאן דלעילא, אך באם פתחו סתום, אף אם הוא 'מקשה זהב טהור', אינו מקבל את השפע הרב הנשפע עליו מלמעלה.

ומעתה יתבאר היטב עניין ה'מעשר', וכמו שכתב בספר 'דרך משה' הנספח על 'ספר הגן' (יום תשעה עשר), שבדק ושאל בעלי אומנויות, אודות כלי הנקרא 'משפך' (כלי שיש לו פה רחב מלמעלה וצר מלמטה וכשרוצים לשפוך משקה מכלי אל כלי מעבירים אותו על ידי המשפך) וכולם כאחד אמרו לו, שבכדי שיפעל המשפך את פעולתו, צריך להיות גודל נקב פתח הצר מלמטה לכל הפחות עשירית מהפתח הרחב למעלה, כי בפחות מעשירית חוזר כל המשקה להיות נשפך מהפתח

יכלתנו, ועל זה נאמר (טו ה) פתוח תפתח את ירך לו וכו'. ואתה בני, אל תחשוב שענין מצות הצדקה לא יהיה רק בעני אשר אין לו לחם ושמלה וכו', כי התורה תבחר לעולם בגמילות חסדים, ותצוה אותנו להשלים רצון הנבראים בני ברית באשר תשיג ידינו. וכלל הענין, שכל המהנה את חבריו בין בממון בין במאכל או בשאר

צרכיו או אפילו בדברים טובים, דברים נחומים, בכלל מצות הצדקה היא ושכרו הרבה מאד ל". עכ"ל. ומעתה יש לומר בדברים הללו אף לגבי 'עשר תעשר', שבכלל מצווה זו שיפריש חלק ניכר ויתן לחברו 'מדיבוריו', הן בדברים טובים שבין אדם לחברו, דברים המעודדים ומשיבים את הנפש, והן בדברי תורה, שילמד כל אחד

העליון, וכמו כן הוא בשפך העושר והשפע ממרום, אם פותח האדם כאן למטה פתח של עשירית מהשפע הניתן לו מלעילא, אזי כל השפע יורד דרכו ונהיה עתיר נכסין, אך באם הוא סותם או אפילו רק מיצר את פתחו עד פחות מעשירית אזי כל השפע הנגזר עליו נאבד.

כתב בספר 'כתר ראש' (ריש הל' צדקה ומעשר, קכג) שהגה"ק רבי חיים מוואלאז'ין זי"ע אמר בשם רבו הגר"א זי"ע, וז"ל, כל השומר 'מעשר' מובטח בכך שלא יבוא לידי היזק כלל. והשומר חומש מובטח שיתעשר. ויושרש בזה מידת הבטחון, והלוואי כל ישראל היו שומרים 'מעשר' - היה מתקיים הפסוק (בפרשתן טו ד) 'אפס כי לא יהיה בך אביון'. ומוסיף להביא (באות קכד), פ"א היה לרבינו ספק בדמי מעשר, והקיל עצמו בזה הפעם, תיכף אח"ז נטבע דלי בבאר, והורידו כלי גרזן עם ווים להוציאו, ונפל גם הגרזן לבאר, ועשה חשבון שהדלי והגרזן עלו ממש כמו (הסכום של) כסף מעשר - שלא נתן מצד שנסתפק לו. והפריש תיכף המעשר ואח"כ עלה הגרזן והדלי (מן הבאר). לא. והטעם שהפליגו חז"ל בשכרו המפייס בדברים ומחזק חברו במילין טבין, כי אין לתאר ואין לשער גודל כוחם של דברי חיזוק המעודדים ומחיים את הנפש. וכמו שכבר רמז הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע בנוסח הברכה 'מחיה מתים במאמרו', שכל כך רב כוחו של 'דיבור', שאפשר להחיות מתים (לרומם את האדם שאינו מרגיש טעם בחייו) 'במאמר' של חיזוק ועידוד.

סיפר הגה"צ רבי גד'ל אייזנער זצ"ל, שבשנות הזעם לקחו אותם הרשעים והורו להם לרוץ דרך ארוכה ביותר, וכל מי שנעצר ממרוצתו נהרג על אתר, באמצע מרוצתו הרגיש ר' גד'ל שכלו כל הקיצין - כוחותיו אזלו, וכבר אין ביכולתו להמשיך ולרוץ, בלית ברירה השלים עם דבר מותו ונשכב חסר אונים בצידי הדרכים, אך ברגע האחרון טרם נורה למוות, עבר שם אחד מחבריו ושאג בקול צעקה 'גד'ל לויף', באותו רגע, הרגשתי איך שמתמלא אני בכוחות נפש עצומים, התרוממתי מהארץ ופתחתי במרוצה, ובזכות אותה שאגה הנה אנכי עומד לפניכם היום, ומכאן נחזה כוחו של כל דיבור וחיזוק טוב, ודבר שפתיים הם אך למותר.

כתב בעל ה'שבט מוסר' בספרו 'מעיל צדקה' (סימן תלא), על רשע אחד שכל ימיו עברו עליו בחטאים ועוונות, ובעת שנפל למשכב וכבר כמעט גוסס היה, אמרו לו אנשי ביתו מדוע לא טעמת עדיין כלום, אמר להם אם תתנו לי ביצה מגולגלת אני אוכל, וקודם שאכלה בא עני אחד על פתחו, ואמר תנו לי צדקה, אמר החולה לקרוביו תנו לו הביצה, ויתנו לו את הביצה ומימיו לא עשה כי אם זאת הצדקה בלבד, כעבור ג' ימים מת החולה. ויהי לימים בא הנפטר לבנו בחלום הלילה ואמר לו, בני יקירי, הִיָּה רגיל לעשות צדקה ותירש חיי העולם הבא, לפי שכל ימי לא עשיתי צדקה אלא אותה ביצה שנתתי לעני בלבד, וכשנפטרתי מן העולם הכריעה לי אותה ביצה על כל עוונותי וזכיתי לגן עדן. ומבאר שם ה'שבט מוסר' שאם תשאל היאך שייך שמצווה אחת הטתה עליו את כל הכף לזכות אף שהיה מלא ברשע, כי אותו עני היה על סף מוות, ועל ידי אכילת ביצה זו ניצול ממוות לחיים, וכך יכול העני להוסיף לקיים תורה ומצוות, ואף להוליד עוד בנים ובנות לה' ולתורתו, נמצא שכל מצוותיו של הלה ושל כל דורותיו אחריו נזקפים לזכותו של אותו רשע שנתן לו את הביצה.

ומלבד הלימוד על גודל כוחה של מצוות הצדקה, נלמד מכאן על החשיבות הגדולה ב'המלבין' שינוי לחברו, שעל ידי שמאיר לו פניו ואומר לו א גוט ווארט, או דבר עידוד ומחמאה עליו ועל בניו וכיו"ב, או שמברכו לשלום, הרי נפשו המלאה בחיזוק כשהוא מרגיש שיש אחד האוהב אותו ודורש בשלומו, וממילא נוסף בו כח וגבורה לעבודתו ית"ש מתוך שמחת הנפש, וכל זה נזקף לזכותו של אותו שהאיר פניו ונתן לבו.

ולמדנו כאן נוראות בגדולת דיבור פיוס ועידוד, אפילו אמירה אחת קטנה בכוחה לשנות תבל ומלואו, אמרת לפלוני א גוט ווארט, בזכות זה התחזק, בזכות זה הוסיף בתורתו ועבודתו, וכל הוספה נזקפת לזכותך.

מדבריו, שזאת הברכה - ברכת אלוקים ממעל, קבועה ומצויה לו לכל אחד ואחד, והוא עצמו מחליט האם להתנהג בתומת ישרים וליהנות מלא חפניים מברכת הטוב, או ח"ו להיפך.

כל ישראל יש להם חלק - עבודת השי"ת שייכת לכל אדם בכל עת

הזמן גרמא, חודש אלול, וביד כל אחד להתחדש שוב מחדש, תתחדש כנשר נעורכי, ביאור יקר מצינו בתורתו של הגה"ק מווילנא זי"ע (דברי אליהו בפרשת ד"ה ראה) עה"פ בריש פרשתן 'ראה אנכי נותן לפניכם היום', נקט הכתוב לשון הוה נותן ולא אמר נתתי בלשון עבר, לבל יעלה האדם בדעתו כי הבחירה בטוב ניתנה בידו רק בתחילת דרכו בעבודת ה', אבל אם כבר החל להלך בדרך שאינה טובה שוב אין לו תקנה אף אם ירצה להשתנות לטובה, על כן אמר 'אנכי נותן לפניכם' לשון הווה, שבכל יום ויום אפילו ביומו האחרון עדיין בידו לשוב ולבחור בדרך הטובה, תתחדש מהיום ואילך, וייטב לך בזה ובבא...

ואם יאמר האדם וכי איזו תקנה יש לי אחרי שכבר עברתי כל כך הרבה עבירות, והיאך אתקן את כל עוונותי. לזה אמר הכתוב היום, כי הבעל תשובה 'כתינוק שנולד' היום - בתנאי שמעתה יעזוב את דרכו הנלווה, ויתחיל להלך בדרך טובים. ואם יוסיף האדם לומר אין בכוחי להתגבר על היצר האורב לי יומם ולילה להכשילני, על כגון דא אמרה תורה אנכי, כלומר הקב"ה אומר לו אנכי אחיה בעזרך כמאמרם (סוכה נב.) 'יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ואלמלא הקב"ה עוזרו לא יכול לו'.

ואם עדיין יבוא האדם בשענה אולי אין בזה טובה אמיתית, כי בזה שמרצים אותי בכל מיני ריצוים נראה הדבר כאילו סחורה גרועה מוכרים לי, לכך אמר לפניכם שהקב"ה מניח לפניכם את הדרך הטובה ואינו מכריח אתכם לבחור בטוב אלא 'הבוחר יבחר', ואם יאמר אדם שקבלת הברכה תלויה רק אם יהיו בעולם עוד צדיקים, אבל אם רק אני אבחר בטוב לא אוכה

עם חבריו ויעניק לו משלולי. וכך פסק הגאון הגדול רבי משה פיינשטיין זצוק"ל (אגרו"מ ח"ו, אבהע"ז ד, סימן כו), וז"ל, אך הוריתי שכל תלמיד חכם אף שצריך (ללמוד) לעצמו והוא גדול מאוד, מחויב ללמד מקצת הזמן גם עם אחרים אף שמתבטל מתורת עצמו, וראיה לדבר מהא דרב פרידא למד עם תלמידו ד' מאות פעמים אף שבוודאי היה אפשר לו ללמוד לעצמו בזמן זה, ולהתעלות יותר בתורה, ואכן קיבל על זה שכר שארכו ימי חייו עד ד' מאות שנה, ומסיים שם, ומסתבר לי שהוא גם שיעור 'מעשר' - עשירית הזמן שיש לו ללמוד תורה, ואולי יכול להוסיף עד חומש, וצ"ע לענין השיעור.

נותן לפניכם - הבחירה נתונה בידי האדם

בפרשתן (יא כו), 'ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה', וכבר עמדו מפרשי התורה לבאר המעם שפתח הכתוב בלשון יחיד ואמר 'ראה' וסיים בלשון רבים - 'נותן לפניכם היום'. וביאר הר"ה"ק מקאצק זי"ע (הובא בור זהב' להרה"ק מסטריקוב זי"ע, השמטות עמ' נ), שאכן עצם נתינת התורה שווה היא לכל אחד ואחד, כי כל אחד מישראל קיבל אותה תורה ואותן מצוות, על כן אמר בלשון רבים נותן לפניכם היום כי ה'נתינה' שווה לכל. אך לכל אחד יש 'ראה' בפני עצמו - ראה נא את אשר ציוויתך ועשה אותה לפי כוחותיך ובשרונותיך.

ובך ביאר ה'כלי יקר' (ד"ה דבר אחר) את הפסוק 'ראה אנכי נותן לפניכם היום', שבא לרמוז בתיבת היום אל הגלגל היומי (היינו השמש שעל פי הילוכה נקבע היום והלילה), והסמך תיבת היום אל 'הברכה והקללה', לומר לך שכמו השמש שהוא עצמו אחד הוא ופועל שני הפכים, מתיך השעווה ולאידך מקפיא הביצה, כמו כן היא משחרת פני הכובס ומצד שני מלבנת הבגד, וכל השינויים הללו אינן באים מצד השמש כי אם מצד המקבלים, כך הברכות והקללות הבאים מאתו יתברך, אינם מחמת שיש ח"ו שינוי בו יתברך, פעמים ברכה ופעמים להיפך, שהרי נאמר (מלאכי ג ו) 'אני ה' לא שנית', אלא השינוי בא מצד המקבלים, ונמצאנו למדים

לב. וכבר איתא בגמ' (פסחים קיח.) לפרש מה שנאמר (ישעיה כג יח) 'כי ליושבים לפני ה' יהיה סִתְרָה לאכול לשבעה' שהכוונה על 'המקבל פני חברו בישיבה', והיינו שלומד עמו (כמבואר במהרש"א). ואם דברי תורה צריכים חיזוק בכל עת, קל וחומר עתה בעמדנו לקראת 'זמן אלול' הבעל"ט שצריך לקרב חבריו וללמוד עימם.

באר הפרשה - פרשת ראה

לכל רב טוב הצפון לצדיקים, לזה נכתב ראה בלשון יתגדל ויתקדש שמה רבה, הוא הטיב הוא מיטיב יחיד, ללמדנו שגם היחיד יכול לזכות בברכה ולא ישגיח הוא ייטיב לנו בצדקה וחסד, ונכתב כולנו יחד במעשי עולם אם מקבלים עליהם עול תורה ומצוות בכתיבה וחתימה טובה בספרן של צדיקים גמורים, אם לאו. ולשנה טובה ומתוקה.

ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה (יא, כו)

הדברים.

הדברים, כמדומני, מופיעים גם בכלי יקר, ראיתי את זה גם באזנים לתורה, כולם מביאים את דברי הגמרא (מסכת קידושין מ, א-ב) - ת"ר לעולם יראה אדם עצמו כאילו חציו חייב וחציו זכאי עשה מצוה אחת אשריו שהכריע עצמו לכף זכות עבר עבירה אחת אוי לו שהכריע את עצמו לכף חובה שנאמר (קהלת ט-יח) וחוטא אחד יאבד טובה הרבה בשביל חטא יחיד שחטא אובד ממנו טובות הרבה ...

ממילא, באה התורה ואומרת לאדם ראה אתה האדם היחיד מעם ישראל אנכי נתן לפניכם לפני כל ישראל ברכה וקללה וביד כל אחד ואחד מעם ישראל, יש את היכולת, להכריע את הגורל שלו ואת הגורל של כל עם ישראל, הן לחובה והן לזכות, ממילא, הקב"ה בא ואומר ראה אנכי נתן לפניכם היום דע לך, מה מונח בכף הידיים שלך. לא רק הדברים שקשורים אליך, אלא, גם מה שקשור לכלל ישראל ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה.

אז אתה, במעשה הטוב שלך, במצוה שאתה מוסיף, אתה את כל עם ישראל, מרומם ברוחניות. כך מבארים רבותינו, את הפסוק הראשון בפרשה.

(ברוך שאמר)

לא תאמץ את לבבך (טו, ז)

יש לפעמים אדם הרואה את חברו וידידו במצוקה כספית, וליבו נכמר עליו מתוך רחמים. ועלול להיות מצב שאינו יכול לשאת בליבו הרגשה כבדה זו, ומתוך רצון להפסיק את המועקה אשר בליבו מחמת מצבו הקשה של חברו, הרי הוא מגיש לו סיוע.

יתירה מזו, ישנם אנשים שמתאכזרים על זולתם, ובראותם את מצוקתם, מתעורר בהם רחמים, ואחרי הסיוע שמגישים לנצרך, יכולים ועלולים הם שוב להתאכזר עליו.

על זה ועל זה מזהירה התורה: לא תאמץ את לבבך, מלשון "לא תתן ללבך חוזק ואומץ" שהמטרה בנתינת הצדקה לא תהיה אך כדי להסיר את המועקה שבלבך, ובוודאי לא בשביל להתאכזר עליו.

(עפ"י ש"ך על התורה)

בעניין הזה מסופר (מובא ב"אוצרות התורה"): פעם ישב הרה"ק רבי מנחם מנדל מרימנוב זצ"ל עם תלמידיו ועסק בתורה נכנס לפתע עני לבוש בלואי סחבות וכל כולו מעורר חמלה הוציא רבי מנחם מנדל דינר זהב מכיסו ונתנו לעני שמח העני על המתנה ההגונה שקיבל והלך לדרכו.

והנה כאשר הלך אותו עני חשב רבי מנחם מנדל לעצמו, הרי מה שנתתי לו את הדינר היה מתוך שנכמרו רחמי עליו ולא לשם מצות הצדקה כפי שציוונו השי"ת שלח מיד לקרוא לעני כאשר שמע העני כי האדמו"ר ביקש להחזירו נבהל ונחרד שמא התחרט האדמו"ר על מה שנתן שמא טעות היתה בידו והתכוון ליתן רק דינר של כסף.

כשהגיע העני הוציא רבי מנחם מכיסו דינר זהב נוסף ונתנו לעני לשם מצות צדקה כמובן שמח העני מאד הוא אור עוז ושאל את הרבי אם כך היה ברצונו לתת שני דינרי זהב מדוע לא נתנם מתחילה וגרם לו ל"בהלת שווא"? השיב האדמו"ר למדתי מהפסוק בפרשת ראה שכך עלי לעשות "נתן נתן לו" מדוע כפלה התורה לשון נתינתו אלא ללמדנו שאם נתן לעני בפעם הראשונה מתוך רחמנות עליו לחזור ולתת נתינה נוספת לשם מצוה לתת באופן "שלא ירע לבבך בתתך לו" כלומר לא מתוך צער הלב על המצב של העני אלא לשם מצות הצדקה.

כתב בבעל הטורים: "ראה אנכי שבעשרת הדברות וכו'", ויש לבאר, דהנה לכאורה קשה שהרי כלל ידוע הוא ש"שכר מצוות בהאי עלמא ליכא" וא"כ הא"ך ראה אנכי פירש בעל הטורים ראה עשרת הדברות שפתח באנכי

ויש לבאר דהנה לכאורה קשה כיצד מבטיחה התורה ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה, "היום" דייקא, הא קי"ל (קידושין לט) דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא?

עוד מקשים המפרשים על עצם הכלל הזה שש"מ בהאי עלמא ליכא, כיצד עובר הקב"ה לכאורה על הלאו של "לא תלין פעולת שכיר" שהרי שכירי יום אנו, ומדוע אינו מקיים בנו "וביומו נתן שכרו"?

מתרץ החיד"א בספרו 'חומת אנך', עפ"י דברי הגמ' שם וכן נפסק להלכה (שו"ע חו"מ של"ט, ז) שהשולח שליח לשכור לו פועלים, שניהם אינם עוברים על בל תלין, המשלח - בעה"ב אינו עובר לפי שלא שכרם והשליח אינו עובר כיון שלא עבד עמהם.

ובזה מתרצים דהנה הקב"ה נתן לנו את התורה ע"י משה רבנו שהיה שלוחו, ולכן אין הקב"ה כביכול עובר על 'בל תלין'. אך כל זה נכון לגבי כל התורה כולה אבל "אנוכי" מפי הגבורה שמענו וא"כ על זה חייב הקב"ה לשלם לנו שכר בעוה"ז.

וא"כ י"ל שזה שאמר הכתוב 'ראה אנוכי' כפירוש בעל הטורים ראה עשרת הדברות שפתח באנכי, שהרי אנוכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענו, ולא ע"י שליח, שבזכות זה נותן הקב"ה לפניכם ברכה היום דהיינו בעוה"ז.

בספר 'חוות יאיר' ביאר בזה את הפסוק (קהלת ד, ט) "טובים השניים מן האחד" שטובים השניים - שני הדברות, ששמענו מן האחד - מן הקב"ה, כיוון שעל ידם מקבלים שכר אף בעולם הזה.

בספר 'ישמח משה' ביאר עם יסוד זה את המדרש "אין ישראל ניזונין אלא בזכות האמונה", שעל אמונה הרי מקבלים שכר בהאי עלמא כיוון שזה כלול ב'אנוכי' ולא יהיה לך. ומוסיף עוד, שזהו כוונת הפסוק "צדיק באמונתו יחיה" בכח האמונה וכו"ל.

והרבי רבי העשיל פירש (בחננוכת התורה) עפ"י את הפסוק בתהילים "אחת דבר אלקים שתים זו שמעתי וגו' ולך ה' החסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו". עפ"י הגמ' הוריות שהכוונה על שני דברות הראשונות שנאמרו בדבור אחד, וזהו אומרו "אחת דבר אלוקים" שהקב"ה אמר בדבור אחד "שתים זו שמעתי" את אנכי ולא יהיה לך, "ולך ד' החסד" שעל שתי דברות אלו עושה הקב"ה עמנו את החסד "כי אתה תשלם לאיש כמעשהו" שכמו שעשה את המצוה בעולם הזה כך יקבל גמולו בעולם הזה.

(טעם הצבי)

ראה אנכי נתן לפניכם היום (יא, כו)

כל המפרשים דנים כאן על הפסוק הראשון - התורה פותחת ביחיד ראה אנכי, ולאחר מכן, ממשיכה התורה ואומרת נתן לפניכם היום.

שואלים המפרשים כולם - או שהתורה תכתוב ראו אנכי נתן לפניכם היום, או שהתורה תכתוב ראה אנכי נתן לפניך

או שתפתח ביחיד ותמשיך ביחיד, או שתפתח ברבים ותמשיך ברבים. הרבה תשובות בדבר. בעל-הטורים לבד, יש לו כמה תירוצים בענין הזה, אנחנו רק נזכיר את זה, זה לא הנושא שנעסוק בו. רק נאזכר את

ורעה עינך באחיך האביון ולא תתן לו וקרא עליך אל ד' והיה בך חטא: נתון תתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו כי בגלל הדבר הזה יברכך ד' אלקיך בכל מעשך ובכל משלח ידך (טו, ט-י)

הגמרא במסכת בבא קמא מביאה על מה שהנביא ירמיה קללם לאנשי ענתות (ירמיה יח, כג) יהיו מוכשלים לפניך וגו' אמר ירמיה לפני הקב"ה רבונו של עולם אפילו בשעה שעושים צדקה הכשילים בבני אדם שאינם מהוגנים (ב"ק טז, ב) והנה יש להבין למה יכשלו בעת נדבת לבם לעזור איש את אחיו בעניים שאינם מהוגנים? וכי היה חפץ באבדן שנאמר?

בספר מנורת הזהב מביא בשם הרה"ק ר"ר זושא זיע"א את ביאור הכוונה בזה, שאדרבה, בזה כוון לברכם, שכידוע הנהגת הקב"ה היא "מדה כנגד מדה", ועי"ז שלא יבחינו מי הוא המקבל, ויתנו צדקה אפילו לעניים שאינם מהוגנים, בזכות זה גם הקב"ה יתנם לחסד ולרחמים אע"פ שאינם זכאים וראויים לכך.

בזה מפרש בספר צמח דוד את הפסוק "ולא תקפוץ את ידך מאחיך האביון" – הכונה שאפי' שהוא אביון במצוות, וזה כוונת המשך הכתוב "ורעה עינך באחיך האביון ולא תתן לו" היינו מחמת שתחשיבהו לרעה' דהיינו רע ומתחזה, ויעלה בדעתך שלא לתת לו עד כי יזדמן לפניך עני הגון, "וקרא עליך אל ה' והיה בך חטא" היינו כי יפשפשו ג"כ אחר מעשיך אם ראוי אתה לפי מעשיך להשפיע לך די מחסורך, אולי ימצא גם בך חטא ותגרום לך לקלקל ח"ו השפעה.

בספר "דברי נפתלי" מביא סיפור מעניין זה, איזה חסיד היה רגיל לנסוע אל הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע וגם נהג לתומכו, וכששמע פעם אותו חסיד שרבי אלימלך נוסע בעצמו אל רבו המגיד הקדוש הרבי ר' דוב בער ממעזריטש זיע"א גמר בלבו מה לי לנסוע אל התלמיד אם אוכל לנסוע לרבו, וקם ונסע למעזריטש.

ומה שקרה, שלפתע חלה הרעה במצבו הכלכלי והוא התחיל לרדת מנכסיו. כיון שכך, שב וחזר לרבו הרבי רבי אלימלך מליזענסק ותינה לפניו את צערו. הסביר לו הרבי ר' אלימלך זי"ע שהעניין הוא כך "כל זמן שתמכת בי בלי חשבונות אם אני ראוי והגון לכך, אז גם מן השמים לא בדקו אחריך, והשפיעו לך כל טוב ברכה והצלחה, ומשבדקת אחרי ומצאת כי ישנם גדולים וטובים ממני אז גם מן השמים מדה כנגד מדה בדקו אם הנך ראוי באמת לעשירות".

(טעם הצבי)

נתון תתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו כי בגלל הדבר הזה יברכך ד' אלקיך בכל מעשך ובכל משלח ידך (טו, י)

הגמ' אומרת במסכת גיטין דף (ז, א) שבאם רואה אדם שמזונותיו מצומצמים שיעשה יותר צדקה ועי"ז יתרבו נכסיו, וכל שכן כשנכסיו מרובין שמחוייב לעסוק הרבה בצדקה.

אבל האדם אומר: עכשיו המצב קשה אני לא נותן כעת, וכשיהיה לי אני יתן הרבה בעז"ה

מספרים שפעם היה כפרי שאירס את בתו לבחור בן תורה. שמע הכפרי על מנהג שנותנים ש"ס לחתן, בירר היכן ניתן לקנות, וירד העירה, לקנות את הש"ס ולשלחו אל החתן, ואכן קנה ש"ס עוז והדר' של 'מתיבתא' עבה מאוד, כשרצה לשלוח את הש"ס, נכנס לבית הדואר בעיר, ניגש אל הפקיד וקנה 'בול' בשקל אחד! לקח את הבול והדביק על הקופסא, רשם לכבוד החתן היקר ברח' זה וזה, ו...נותן לפקיד "תשלח לי את זה" ורוצה ללכת. אומר הפקיד, רק רגע, שם את זה על המשקל ואומר לו אדוני צריך להוסיף בולים, שואל הכפרי, למה, אומר הפקיד "כי זה כבד וזה שוקל הרבה" ואתה שמת רק בול אחד של שקל, אומר לו הכפרי "תגיד הכל בסדר? ישמעו אוזניך מה שפיך מדבר! מה אתה אומר? החבילה כבידה? נו, אם נוסף בולים יהיה יותר כבד!...

אומר הקב"ה, אתה רוצה שהכסף יגיע? תדביק בולים! תן לעניים! כי בגלל הדבר הזה יברכך ד' אלוקיך בכל מעשיך ובכל משלח ידך!" ומה אומר האדם? עכשיו קשה, עכשיו החבילה כבידה ואם אני יתן כסף לצדקה הרי החבילה תהיה יותר כבידה! בא לא נהיה כאותו כפרי נבער...

מאוצרות המגידים

כי פתוח תפתח את ידך לו (ט"ו, יח)

כסלו תש"ז. מיד לאחר קבלת ההחלטה באו"ם על חלוקת ארץ ישראל בין ישראל לערבים - החל הגבול הניצב בין תל-אביב היהודית ויפו הערבית

להתלקח. הערבים החלו לתקוף את תל אביב בכל כלי הנשק שברשותם. יום יום נשמעו קולות היריות שהומטרו לעבר השכונות היהודיות. כוחות מגן שניצבו בעמדות ההגנה שהוקמו בחפזן עסקו כל הזמן בהשבת אש, יום יום נפגעו אנשים ומספר האבידות היה בעליה. בתי החולים התמלאו בפצועים, אזרחים שלווים, שנפגעו תוך כדי הליכה ברחוב או אפילו ביושבם בביתם.

רבים מתושבי נוה צדק וכרם התימנים נעלו את בתיהם, נטלו מעט ממטלטליהם ונדדו פנימה אל תוככי תל אביב. כך הפכו בין לילה מאות משפחות מסודרות ומבוססות - לפליטים, הזקוקים לרחמים, לבית, לארוחה ולפינת מנוחה. לא היתה אז מערכת מסודרת של קליטת הפליטים, וודאי שלא היה ממון לכלכלתם ולתמיכה בהם, אך מאחר ומדובר בפליטים מן השכונות הסמוכות, אנשים שתל אביב לא מנוכרת להם, הם החלו להתארגן בכוחות עצמם. הם שוכנו בבתי הספר שבעיר, במוסדות ציבור, ובכל מבנה פנוי. משפחות ברי מזל שלהם קרובים וידידים בעיר או בסביבתה - מצאו את עצמם מתארחים אצל קרובים אלה, שפתחו בפניהם את דלתות ביתם, ויחד עם זאת - את סגור ליבם. האחוזה וטוב הלב שבאו לידי גילוי בימי מצוקה אלה הוכיחו כי אכן בני ישראל רחמנים בני רחמנים.

והנה משפחה אחת מן הנמלטות הללו, אב, אם, וארבעה ילדים, בחרה לה כמקלט את המרתף של בית רבינו (-) הרה"ק רבי ישראל מהוסיטיאן זי"ע) שבתל אביב, באישון לילה הם פלשו אליו והביאו עמם מעט ממטלטליהם. במרתף זה, שדלתו פונה לגינת הבית המטופחת מאוחסנים ספסלים ושולחנות אחדים - עודפים מריהוט בית המדרש, חלקם שבורים וחלקם שלמים. מאחר והדלת לא היתה נעולה, יכלו בני המשפחה לפלוש פנימה על נקלה, ללא כל עיכוב וללא כל צורך במאמץ.

היתה זו משפחה מ"נוה צדק", שנמלטה מביתה לאחר חצות הלילה, תחת אש צולבת של האויב. הם חלפו דרך כרם התימנים, שאף היא היתה חשופה לאש, הגיעו לרחוב אלנבי, והתקדמו אל תוך רחוב ביאליק.

כאן שוטטו בחצרות הבתים לחפש לעצמם מחסה, עד שהגיעו אל בית רבינו וגילו את המרתף שכאמור היה פתוח. בדממה נכנסו פנימה, ובחסות החשיכה סידרו לעצמם מושבים ומשכבים משולחנות ומספסלים. בבוקר, כשבאו המתפללים הראשונים אל בית המדרש, מצאו ארבעה ילדים משוטטים בחצר הבית ובגינה, או אז התברר מעשה הפלישה.

המתפללים נסערו: לפלוש לבית רבינו? עוד הם עומדים ומשוחחים והנה הגיעו הגבאים והמקורבים, והחל דיון קולני - מה לעשות? אך מאחר והגיעה שעת התפילה, ורבינו עמד להיכנס - הוחלט לדחות את המשך הדיון עד לאחר התפילה.

מובן, כי התפילה עברה על חלק מן המתפללים במתח. מחשבות שונות התרוצצו במוחם על דבר פתרון לבעיה שנוצרה. עם תום התפילה התכנסו המתפללים, אלה שזמנם בידם, וביקשו לשמוע מה בפי הגבאים. הצעות שונות הוצעו, וכל אחד מן המתגודדים מצא לנכון להשמיע את דעתו. המשותף לכל ההצעות היה אחד: לסלק את הפולשים! "היתכן" - כך אמר אחד - "לפלוש לבית רבינו?" "האפשר" - כך אמר שני - "שכאן תסתובב משפחה שלימה ותפריע את שלוות רבינו?" "הכיבוד" - כך אמר שלישי - "נוכל להשלים עם העובדה שמשפחה חילונית שאינה שומרת מצוות, וילדיה גלויי ראש, ימצאו חסות בצילו של בית המדרש?" "ומה יהיה בשבת" - הוסיף רביעי. כך נשמעו הדעות התמיהות והטרוניות. "אין ספק" - כך סיכם הגבאי - "שצריך למצוא את הדרך לסלקם!"

"לסלק"? - נשמע פתאום קולו של ר' ליפא, שישב מן הצד ולא נטל חלק בויכוח הסוער. הוא עסק באמירת מעמדות, ועתה, כשסיים, התפנה לדחוס את שני זוגות התפילין ואת הטלית אל תוך שקית בד נושנה, שהיתה קטנה מהכיל את אלה. "לסלק" אתם אומרים? לאן? שמא לרחוב? לגשם? לקור? אימרו נא לאן? וכי לא למדנו מהי רחמנות? מהו חסד? וכי אין אנו מכירים את הפסוק 'וחי אחיך עמך'? למה שלא תאמרו: 'לזרוק', או 'להשליך', האין אלו מילים תואמות יותר?

הקבוצה נדהמה. לא מן הדברים של ר' ליפא, אלא מר' ליפא עצמו. הוא יהודי סמכותי, מרומם, מכובד, ומקובל כידען וכאיש המלכד יחדיו מוסר וחסידות. דבריו עצרו מעט את סערת הרוחות ובלמו את יצר הנוגדנות. אט אט חזרה הקבוצה לדיון מתון יותר. עתה כבר לא עסקו ב"סילוק", עתה עסקו ב"התפנות" מרצון, והמשימה הוטלה על ר' גרשון - אחד המתדיינים. תחילה מיאן, ולאחר שהסכים הצהיר, כי הוא יורד

לשוחח עם המשפחה. אומר ועושה. מיד ירד במדרגות היורדות לגינה, סובב את בית המדרש והגיע לפתח המרתף. הדלת הייתה פתוחה, ואבי המשפחה נתגלה יושב על אחד הספסלים, ומפניו נבטו העייפות והתלאה. הילדים שהתרוצצו מסביב - צבאו על הפתח, לראות מה בפי הזר הזה.

השיחה התנהלה בשלווה, ללא הרמת קול וללא איומים. האיש הודה, כי הוא לא ידע מה טיב הבית הזה, וכי כניסתו לכאן הייתה מקרית בלבד, אך הוא עמד על כך כי אין בדעתו לפנות את המקום. הוא מתכוון להישאר כאן עד שתפסק המלחמה, יירגעו הרוחות והוא יוכל לשוב לביתו. כל טיעון שר' גרשון השמיע נדחה - בתוקף. אט אט, במהלך השיחה, אור האיש אומץ ודבריו נעשו תקיפים ואף חצופים. משפט כמו "תגידו תודה, שלא נכנסתי לתוך הבית עצמו" - הושמע יותר מפעם אחת אך ר' גרשון כחסיד הוסיאטין, לא מצא לנכון להרים את קולו, אף לא השמיע באוזניו דברים בוטים. כל אשר רצה, שהאיש ומשפחתו ימהרו להתפנות מן המרתף, ועל כך הוא נענה, כאמור, בסירוב מוחלט.

כאשר ר' גרשון חזר לבית המדרש, וסיפר לנוכחים על כשלונה של השיחה - נתלהו הרוחות, ואחדים הציעו לעשות מיד מעשה: להזמין סבל, שיהיה גברתן, בעל גוף וכוח, ולשלם לו סכום הגון, שיפנה את הפולשים. אך לאן? לרחוב? לגשם? לקור? הוחלט איפוא להעביר את המשפחה לבית הספר הסמוך, שברחוב טשרניחובסקי המשמש עתה מקלט למפוני השכונות. אחד המקורבים שעמד במרכז הדיון ביקש שיקול דעת נוסף, והציע להיכנס תחילה אל רבינו ולספר לו על האירוע ועל ההחלטה.

שניים המה שנכנסו אל הקודש פנימה. שניים מן המקורבים שכניסתם אינה אלא טבעית, ואין בה משום הפתעה לרבינו. רבינו עוד עמד בחדר התפילה הגדול, בסלון הבית, שדלתו פתוחה לבית המדרש, ועסק בקיפול רצועות התפילין - דרבינו תם. כששמע את כל הסיפור שאל: "האם האנשים הללו כבר שתו משהו הבוקר? והילדים - האם הם קיבלו משקה חם? ומה הם אכלו? הלא יש להם דין של 'אכסנאי שבא לעיר', ולנו יש דין של 'על עסקי אכילה ושתייה שואלין אותו' - הלא כן? 'לפיכך' - כך המשיך - 'הואילו נא לגשת למטבח הבית ולהכין להם קנקן משקה חם, ולאחר מכן תזמינו את הסבל שבדעתכם להזמין. ובטרם יתחיל הסבל במלאכתו - הכניסו אותו אלי, רצוני לראות אותו!"

שני המקורבים חזרו לבית המדרש, ומסרו לממתניים הסקרנים את דבר רבינו. אחד מהם אכן ניגש מיד למטבח להכין משקה חם, ור' גרשון - הוא שירד שנית אל המרתף ובידיו המשקה להשקותם.

בינתיים הוזמן סבל גברתן ובעל כוח. הוא הולבש בכיסוי לראשו, חולצתו נמתחה, כפתוריה נרכסו, שרווליה הורדו עד לכפות ידיו, וכך בארשת סבלית מכובדת הוכנס האיש אל הקודש פנימה. המקורבים נתבקשו לצאת ודקות אחדות נותר הוא בגפו מול רבינו. איש לא ידע מה שמע הסבל בחדר זה מפיו הטהור של רבינו אך כשיצא אמר מילה אחת: "לעבודה!" ר' גרשון הורה לו את הדרך אל עבר המרתף וכל המתדיינים צעדו אחריו.

אך מה רואות העיניים? לא יאומן! רבינו בעצמו נתגלה ליד גרם המדרגות. אף הוא, ככל הנראה, מצטרף אל הקבוצה היורדת לגינה. אף הוא משתתף בפניו הפולשים. האמנם - כך חשבו - גם רבינו מוצא בכך ענין?

הסבל ניגש ראשון, וחסם בגופו הגדול את כל חלל הדלת. הוא עמד עם פניו אל פנים המרתף, ואמר משהו למשפחה שבפנים. בחוץ לא שמע איש את אשר אמר. והנה פלא: המשפחה לא מתנגדת. בני המשפחה הגישו לו את צרורות המטלטלים והתארגנו ליציאה בעקבות הסבל. הדבר עורר תימהון, אך איש לא העז עתה לדבר, הן רבינו עומד ברקע ועיניו צופיות על כל המתרחש!

הקבוצה החלה בצעדה: ראשון - הסבל, אחריו - המשפחה, ואחריה - רבינו. כל המשתתפים האחרים הלכו בעקבות רבינו. הקבוצה צעדה לאורך הגינה, פנתה שמאלה לכיוון הרחוב, וכאשר הגיעו סמוך לשער הגינה החיצוני - סטה הסבל ממסלולו, ובמקום לפנות ימינה לעבר שער היציאה - פנה שמאלה לכיוון הבית. הוא עלה על שתי המדרגות הנמוכות והוביל את הקבוצה אל תוך הבית, דרך הכניסה הראשית. הקהל תמה. הייתכן? אך איש לא הגיב. כולם צעדו אל פנים הבית, והסבל התקדם אל תוך הפרוזדור ימינה, אל עבר המטבח. הוא חצה אותו ויצא אל ההול שמאחוריו, שחלונותיו פונים לגינה אל מעל למרתף. שם הוא הניח את המטלטלין ואמר לבני המשפחה: "הרב צויה כי כאן תגורו ומן המטבח הזה, שמאחורכם, תאכלו!" הוא חייך חיוך רחב, כיאה לגיבור ראשי בפעולת ההטעיה, הסתובב על עמדו, הפטיר שלום ויצא מן הבית

מבלי שדרש כל תשלום על עבודתו, שנעשתה ככישרון מנהיגותי לא מבוטל.

רבינו, שעמד בקצה הפרוזדור וצפה על כל הנעשה, הגיב בפני קבוצת החסידים ובראשם המקורבים: "כך ייעשה לאחינו הפליטים הנמלטים מן האש והמחפשים מקלט בתוכנו. לא ברחוב, לא במרתף ולא בבית ספר. כאן, איתנו, עימנו ובביתנו!"

שבועות אחדים שהתה משפחה זו בחדר זה. במשך זמן זה למדו בני המשפחה להשתלב בנעשה כאן, חבשו כיסוי לראשם, הצטרפו לתפילה בציבור ובעיקר - שמרו על השקט ועל הפרטיות של בית רבינו. הם הבינו מה טיב החסד, שרבינו גמל עימם.

כשכוחות הלחימה היהודיים כבשו את יפו והשתרר השקט בגיזרה - שבה המשפחה לביתה כשבפיה השבח והתודה לאכסניה שנודמנה לה. (אמרו צדיק - תולדות הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין זי"ע)

והיה כי יאמר אליך לא אצא מעמך כי אהבך ואת ביתך כי טוב לו עמך (טו, טז)

בגמרא במסכת קידושין נלמד מכאן שאם יש לאדון כרית אחת - מחויב לתת זאת לעבד. נביא כאן **סיפור** ששמענו **מהרב לוינשטיין**:

בתקופת השואה הצליחו להציל קבוצת ילדים יתומים ולהעלותם לארץ ישראל דרך טהרן שבפרס, מסע שבשלו דבק בהם הכינוי: "ילדי טהרן".

מרבית הילדים נלקחו לקיבוצים, שם השכיחו מהם בכח את מנהגי בית אבותיהם, והשחיתו את נפשותיהם הרכות באלימות איומה. כאשר נודע הדבר, הרימו שומרי התורה קול צעקה ודרשו לקבל את הילדים לרשותם.

הקיבוצים בקשו הוכחות למוצאם של הילדים, והערימו קשיים רבים על הוצאתם. לבסוף, לאחר מאבק גדול, הצליח הרב מפוניבז' לקבל לרשותו קבוצה מאותם ילדים. הוא הביא אותם לבני ברק, אולם, לדאבון לבו, לא היו מזרונים כדי להשכיב אותם עליהם...

משום כך, הכריז הרב מפוניבז' שבאותו יום הוא ידרוש בבית הכנסת הגדול אחרי תפילת ערבית.

דרשותיו של הרב נודעו לשם ולתהילה. כעת, כשהודיע הרב מפוניבז' על הדרשה לא היה אדם אחד שירשה לעצמו לא לבוא. וגם עזרת הנשים הייתה מלאה בנשים.

פתח הרב ואמר:

יש לי קושיה משתי גמרות: הגמרה במסכת בבא מציעה (סב, א) דנה במקרה ששני אנשים צועדים יחד במדבר וברשותו של אחד מהם יש מים בכמות מועטה, אשר יספיק רק עבור אדם אחד עד בואו העירה, ואם יחלקו ביניהם את המים - ימותו שניהם.

להלכה נפסק, שמאחר ונאמר "וחי אחיך עמך" (ויקרא כה, לו) אדם צריך לדאוג לחיי זולתו רק לאחר שהוא דואג לחייו שלו, ולכן "חייך קודמים".

מצד שני - המשיך הרב מפוניבז' בדרשתו - במסכת קידושין (כ, א) אומרת הגמרא שמי שקנה עבד עברי, כאילו קנה אדון לעצמו, כך שאם ברשותו רק מזון אחד, או כרית אחת, עליו לתת אותם לעבד, ואילו הוא ישן על הארץ.

הלכה זו, של נתינת המזון או הכרית לעבד ולא לאדון - הוסיף הרב מפוניבז' ובאר - נלמדת מן הפסוק "כי טוב לו עמך" (דברים טו, טז).

נשאלת, אפוא, השאלה: מה באה המילה "עמך" ללמדנו? שאתה קודם או שהזולת קודם?

התשובה היא, שהאדם תמיד קודם לזולתו. כאשר ישנה שאלה אודות המים - הוא קודם, ועליו לשתות לפני זולתו, ולהחיות את עצמו, והחידוש הוא שגם כאשר מדובר בעבד עברי, האדון הוא זה שקודם, והחויב לתת לו את המזון שלו, הוא ענין פרקטי.

הא כיצד?

הבה נתבונן באותו עבד ובגורם למכירתו:

מדובר באדם יהודי, שבית דין מוכרים אותו בגניבתו, דהיינו: הוא נתפס בגניבה, ועליו לשלם על מעשהו. לכאורה, אף אחד לא יסכים לשלם מכספו, על מנת להכניס גנב הביתה. אבל במקרה הזה לא מדובר על גנב מקצועי, אלא על יהודי 'משלנו'. יתכן שאפילו למד אתנו באותה ישיבה... אך, לדאבון הלב, הוא נכשל בגניבה. משום שלא הצליח להחזיק מעמד אל מול המחסור הנורא והדחקות שהייתה בביתו.

אסור וכדומה, הוא פשוט עובד חנים, כי אם נגזר – יהיה לו ואם לא – לא יהיה.

נסעתי פעם במונית עם רבי עזרא ברזל זצ"ל. באמצע הנסיעה פנה הרב לנהג ואמר לו:

"אתם, נהגי המוניות, צריכים להיות הגדולים ביותר במידת הביטחון בה, כי אין לכם עבודה מסודרת. כל מי שרק מגביה את היד לסדר את מגבעתו אתם חושבים כי הגביה יד לעצור מונית... כל כך אתם מצפים ותלויים בחסדי אחרים, ממילא, קל לכם לתלות עיניים למרום ולזכות לביטחון בה'... ומי כמוכם, רואים בסופו של דבר כיצד מגיעה פרנסתכם... (יחי ראובן)

"רק חזק לבלתי אכל הדם כי הדם הוא הנפש, ולא תאכל הנפש עם הבשר. לא תאכלנו, על הארץ תשפכנו כמים. לא תאכלנו, למען ייטב לך ולבניך אחרים כי תעשה הישר בעיני ה'" (דברים יב, כג-כה).

וכתב רש"י: לא בא הכתוב אלא להזהיר וללמד עד כמה אתה צריך להתחזק במצוות: אם הדם שהוא קל להשמר ממנו, שאין אדם מתאוה לו, הוצרך לחזק באזהרתו, קל וחומר לשאר מצוות –

לא מובן, הרי היא גופא קשיא: אם קל להשמר ממנו, ואין אדם מתאוה לו. ואדרבה, הן אמרו במשנה (מכות כג ע"ב) שנפשו של אדם קצה ממנו. אם כן, מדוע באמת הוצרך לחזקו באזהרתו: "רק חזק, לבלתי אכל הדם"? –

ונוסיף ונאמר שיש כאן חיזוק אחר חיזוק. שכך השריש בה"כ כתב והקבלה" (בראשית כ, יא), שבכל מקום תיבת "רק" שרשה להוריק ולרוקן, היינו להוציא מן הכלל ולמקד. כמו: "וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום" (בראשית ו, ה), היינו רע מוחלט בלא קרטיב טוב. "והיה רק זועה" (ישעיה כח, יט), זועה מופלגת שאין דומה לה. "רק אין יראת אלקים במקום הזה" (בראשית כ, יא), פריקת עול מלכות שמים כאן היא מופלגת ומוחלטת. וכן: "רק חזק לבלתי אכל הדם", התמקדות מוחלטת בהתחזקות רבה ועצומה –

למה ומדוע?

כתב ב"שפתי חכמים": לפי שהיצר הרע של אדם מסיתו תמיד להעבירו על דעת קונו, הלכך אפילו מצוות קלות צריכים חיזוק, קל וחומר לשאר מצוות שאדם מתאוה להם.

ובאמת משום כך אמרו (קדושין לא ע"א ובתוספות) שגדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה. לפי שהמצווה ועושה עומד במלחמת היצר המסיתו תדיר לעבור עברות ושלא לקיים המצוות, ועליו לעמוד בקשרי המלחמה הגדולה, מלחמת היצר וחיליו ("חובות הלבבות" ה, ה). ובאמת הגויים שאינם מקיימים אפילו שבע מצוותיהם כי נכנעים הם לעסתת יצרם, לפיכך אף כשיקיימו לא יקבלו שכר אלא כאינם מצווים ועושים (בבא קמא לח ע"א).

וידוע בשם החוזה מלובלין זצ"ל, שזה הפרוש בדברי הגמרא (שבת י ע"א), שהתחלת אכילה משיתיר חגורה, ואם התיר חגורתו לסעודה סמוך למנחה לא הטריחוהו לחגור, אלא ישרים סעודתו ואחר כך יתפלל.

ושאלו שתי שאלות. הראשונה: טריחיותא למיסר המיניה, וכי איזו טרחה היא לשוב ולחגור האבנט. ותו, שאלה שניה, ליקו הכא וליצליה, יעמוד כך ויתפלל. וענו: משום "הכון לקראת אליך ישראל" (עמוס ד, יב), התנאה לפניו (רש"י), –

ויש לעיין, שזו התשובה לשאלה השניה, מדוע לא יעמוד כך ויתפלל. ולא ענו כלל על השאלה הראשונה, וכי טרחה היא לחגור חגורה.

וענה החוזה מלובלין זצ"ל, שהא בהא תליא. ודאי, אין זו טרחה לחגור חגורה. אבל ברגע שזו מצוה, מגיס היצר כל כוחותיו למנעה, ואין לך טרחה גדולה ממנה!

ואספר –

הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א נוהג להעתר לכל הזמנה לסנדקאות, כמנהג אביו הסטיפלר זצ"ל. פעם הוזמן לסנדקאות בנתניה בהושענא רבה, לא נענה על אתר. כשביקר בקור חג אצל חותנו, הגאון רבי שלום יוסף אלישיב זצ"ל, שאל: מנהגו לשקוד על תלמודו כל ליל הושענא רבה ולהתפלל כותיקין. אם יסעד פת שחרית ויסע מיד לאחר מכן לנתניה, חושש הוא שינמנם ברכב, והלא אסור לישון מחוץ לסוכה אף שנת ארעי, משום ש'אין קבע לשנה' (סכה כו ע"א), שפעמים שאינו אלא מנמנם מעט ודיו בכך (רש"י). ברם, יתכן שהואיל וכל יסוד חיוב השנה בסוכה מ"בסכת תשבו שבעת ימים" (ויקרא כג, מב), "תשבו" כעין "תדורו" (סכה, שם), כדרך שדר בביתו כל השנה, ובכל השנה מתנמנם אדם ברכב, ולא רק בביתו, אולי מותר לנמנם ברכב גם בסוכות –

והוסיף: אם השווער יתיר לנמנם ברכב, קרוב לודאי שלא אתקף רצון לנמנם. שכן שנינו, שהאיש העתי המוליך את השעיר לעזאזל ביום

והנה, כאליו לא די בעצם הנפילה לגניבה, תפסו אותו ומכרו אותו לעבד... וההשפלה הולכת וגדילה, כשהוא מבחין שמי שקנה אותו לעבד, אינו אלא חבר מהישיבה, שלמד שני שיעורים מתחתיו...

כשהם מגיעים הביתה, אומר האדון: מצטער משה, לא הספקתי להתארגן... הערב תישן על הרצפה ומחר נקנה לך מזון...

האם אותו עבד יצליח לישון באותו לילה? ודאי לא, וכי כיצד יישן? כיצד יתעלם מן החור העמוק שנחרץ בלבו בעקבות אירועי היום?

והאדון החדש – המשיך הרב מפוניבז' – האם הוא כן יצליח לישון? ודאי לא, וכי כיצד ירדם, כשהוא יודע שהיהודי התלוי בו אינו מצליח לישון כיון שמרגיש חור בלב?

אם כן, יוצא ששניהם לא יישנו – לא העבד ולא האדון, לכן קובעת התורה, תן לו את המזון שלך, הוא ירגיש שמתייחסים אליו בכבוד ויצליח להירדם, ואתה, שמרגיש שגמלת טוב עם אותו יהודי, גם אתה תצליח לישון, כי טוב לו עמך...

כלומר, דוקא מפני שאתה קודם, עליך לדאוג לעצמך, וכדי לדאוג שאתה תוכל לישון בשלווה, עליך לתת לו את המזון שלך!...

נעת עצר הרב מפוניבז' והתבונן ביושבים מולו:

הבאתי יתומים מהשואה – אמר לבסוף – אין להם לא אבא ולא אמא... אין להם כלום... גם כריות ומזרנים אין לי בשבילם... והלילה, הלילה הם לא יישנו, כי אינני יכול להשכיב אותם על הרצפה...

הם לא יישנו, וכעת, כשאתם יודעים זאת, גם אתם לא תישנו, אם כך, הביאו את המזרנים שלכם ודי!...

ואכן תוך רגעים אחדים התמלא בית הכנסת בכריות, בשמיכות, במזרנים ובכלי מיטה, עד שהיה צריך לומר שיפסיקו לתת...

למען יברכך ה' אלוקיך בכל מעשה ידך אשר תעשה (יד, כט).

מחד גיסא נאמר בפרשתנו: "למען יברכך ה' אלקיך בכל מעשה ידך אשר תעשה", היינו: יש לפעול, לעשות, להשתדל, "וברכתך" אבל "תעשה", ומאידך גיסא – ישנה מצות הביטחון. והכל שואלים: כיצד, באמת מתנהגים לנעשה?

התשובה היא, שיש כאן בעולם, תהליך דומה ל"שבור את החבית ושמו יינה". כלומר, אתה צריך לעשות, חייב להשתדל, לעבוד. בענייני בריאות, למשל, אם אינך בריא – עליך ללכת להיוועץ ברופא וברפואתו, ואם אין לך כסף לרכוש תרופות – תעבוד לפרנסתך ותקנה תרופות. אך בד בבד עליך לדעת בבירור, כי ההשתדלות שלך אינה שווה כלום! ההשתדלות שוה רק משום שאת ממלא את חובך, אבל הישועה לא באה מחמתה.

נאמר בנוסח נוסף:

בהלכות השתדלות יש לכל אחד שלחן ערוך בפני עצמו... מאי משמע? צדיקים בעלי דרגה גבוהה החשים את הקב"ה בכל לבבם, הם, למשל, פטורים מכל השתדלות, וכלשון הרמב"ן "מה לרופאים בבית יראי ה'" מאכלם ורפואתם ופרנסתם יגיעו להם בדרך פלא ונס. אך רוב האנשים דרגתם פחותה מהם, וממילא אינם פטורים מהשתדלות, לפחות משהו מסוים. כל אחד יעשה השתדלות כפי לבבו. יש אדם שדי לו במעט השתדלות, לפתוח את חנותו שעה ביום, אחרים שאמונתם אינה חזקה כמותו, וזקוקים לשעתיים שלוש, אחרים לחצי יום וכו' – כל יהודי לפי חוזק אמונתו בה', יש המרבה ויש הממעט – אבל שניהם אין חילוק ביניהם בידיעה כי ה' הוא הון את העולם מקרני ראמים ועד ביצי כינים – לא אני! היכן, מורי ורבותי, מתבטא ההבדל, הין מי שחושב כי הוא מבריא את עצמו, לבין מי שאמונתו איתנה שהקב"ה הוא המביא את הרפואה ואת הישועה, הרי שניהם עושים השתדלות, זה מעט וזה קצת יותר?

במקרה שאין להם את היכולת לקבל רפואות.

כאשר אדם מנוע מלהשיג תרופה מסויימת או כאשר אין לו חובה לקבל תרופה – אז עליו לדעת כי הישועה, אם היא צריכה לבוא, בא תבוא – עם הרפואות וללא הרפואות, ואף בלא השתדלות, כי עתה אין עליו חובת ההשתדלות, וה' יעשה הטוב בעיניו, אם נגזרה עליו רפואה – היא תגיע בכל דרך שהיא.

כמו כן, כל סוגי ההשתדלות הגובלים באיסור או חשש איסור – אין בהם חובת ההשתדלות, אדרבה, במקרה שחייב להשתדל ואינו משתדל כראוי, יכול להיות שבגין כך לא יקבל מה' את המגיע לו, כעונש על שלא עשה את ההשתדלות המוטלת עליו, אבל כאשר אינו חייב, מחמת חשש

רציתי להבהיר שכאשר מדברים על כוחו של הצבור, מתכוונים לאלו שהולכים לטובל לכבוד שבת! לצבור היראים, לאלו שיש להם דעה! ואספר –

כשה"סדרי טהרות" מראדזין זצ"ל בקש לחדש את התכלת בישראל פנה אל ה"נפש חיה" מקאליש זצ"ל לשכנעו והכביד עליו ראיות כיד גאונות וחריפות. השתמט ה"נפש חיה" מלהכנס עמו בפולמוס, ואמר: "הן רואה כבודו שה'עולם' לא קבל את חדושו!"

מיד קם בעל ה'תכלת' ואמר: "יואיל נא מעלתו לבוא עמי!" מה, לאן, לשם מה? אבל בעל ה'תכלת, כבר פנה לצאת. התלווה אליו הרב דקאליש.

ירדו לרחוב ההומה. עצר בעל ה'תכלת' יהודי עובר אורח ושאל: אמור נא לי, 'אור' הוא לילה או יום?"

"יום, ודאי יום", ענה.

עצר עוד אדם ושאל, וקבל אותה תשובה. שאל שלישי, שסרב להביע דעה. והרב רואה ותוהה.

פנה בעל ה'תכלת' אמר אל הרב, ואמר: "רואה מר –

הגמרא אומרת (פסחים ד, ע"א) 'דקימא לן דלכולי עלמא 'אור' לילה הוא [הינו 'אור לארבעה עשר ובדקין את החמץ'] –

הגמרא מעידה ש'כל העולם' סובר ש'אור' הוא לילה –

והנה שאלנו אדם ושנים ושלושה, ולא סברו כן!

הראיה, ש'העולם' פרושו אני ואתם, תלמידי החכמים... (והגדת)

"כי יקום בקרבך נביא או חלם חלום ונתן אליך אות [בשמים] או מופת [בארץ] ובא האות והמופת אשר דבר אליך לאמר נלכה אחרי אלהים אחרים אשר לא ידעתם ונעבדם, לא תשמע אל דברי הנביא ההוא או אל חולם החלום ההוא, כי מנסה ה' אלקיכם אתכם לדעת הישכם אהבים את ה' אלקיכם בכל לבבכם ובכל נפשכם" (דברים יג, ב-ד).

אפילו יעמיד חמה ולבנה כוכבים ומזלות, ידעו שאין זה אלא נסיון (ספרי, ראה לב. סנהדרין צ ע"א).

ותמה הסבא מקלם זצ"ל: הן סברא היא, קרא למה לי! הכי תעלה על דעתך לעבוד חלילה עבודה זרה, ואפילו יעמיד חמה ברקיע!

אלא מאי, לא זה הנסיון. ודאי שלא יעבדו עבודה זרה. הנסיון הוא "לדעת הישכם אוהבים את ה' אלקיכם, בכל לבבכם": אם הלב לא יזוע, לא ינוד ברפרוף כל שהוא! כי האוהב, לא יטה כלל אוזן לדבה על אוהבו. לא יתעורר בלבו צל של ספק. אם אך יעלה חשש שמא ואולי יש כאן ממש, כבר אין זו אהבה בכל לב ובכל נפש!

כמה נפלא: התורה תובעת מכל אדם להיות נובהרדוקע!

בסערת המהפכה הבולשביקית, העביר הסבא מנובהרדוק את ישיבתו לעיר הומיל. בעיר נטשה מלחמת כנופיות בין הצבא הלבן לצבא האדום, ושניהם טבחו ביהודים בלא רחם. במוצאי שבת קודש ישב הסבא וכוס ההבדלה בידו, מלאה על גדותיה, והפורעים פרצו לחצר הישיבה תוך קריאות רמות ומטר יריות. והסבא המשיך בהבדלה בנעימה, כדרכו, וטיפה לא נשפכה מהגביע המלא שבידו!

כך חניך גם את ישיבתו.

לכל חודש קבע תרגול בשטח אחר: בחודש חשון, בו הגיעו תלמידים חדשים, שמו דגש על מדת ההטבה וטובת העין, וקבלת כל אדם בסבר פנים יפות. בכסלו, בו קוראים בתורה על מאשי האבות, שאיפה לגדלות, "אימתי יגיעו מעשי למעשה אבותי" (תנא דבי אליהו רבה, כה). בטבת ושבת עסקו בחישוב מדת הבטחון, ובאדר השרישו את מדת האמיצות. מענייני דיומא: "ולא קם ולא זע!" למגר את הפחד והמורא, לקנות אומץ לב מבלי חת, לא להירתע מפני כל!

תרגילים אלו חשלונו לקראת ההתמודדות שצפתה לנו בעתיד, במוראות מלחמת העולם. רבים כל כך נשכרו, ובני ישיבת נובהרדוק עמדו כצור חלמיש!

כל בן ישיבה בנובהרדוק חפש לעצמו תרגילים מעשיים באמיצות. היו שהלכו לאספות של הקומניסטים הכופרים, ועלו לבימה לשאת דברים נלהבים בגנות רעיון התעותועים ולקרא לדבוק בדת האמת. איזו סערה חוללה! היו שעמדו בשוק ועוררו את התגרנים היהודים לכל יכלו ימיהם בהבל, שיחוסו על חייהם ויקבעו עתים לתורה. אם יהיו להם שומעים, מה טוב. ואם לעגו להם טוב לא פחות, התחשלו באמיצות!

חשבתי לעצמי, איזה דבר אמיצות אעשה? ועלה בי רעיון נועז, שמעביר צמרמורת: כולם יודעים שלא הולכים בלילה לבית הקברות. הלילה הוא זמן שליטת המזיקין, ואמרו בגמרא שהדורש אל המתים לן

הכפורים היה חולף בדרכו על פני עשר סוכות, ועל כל סוכה וסוכה אומרים לו: הרי מזון והרי מיים. תנא, מעולם לא הוצרך אדם לכך, אלא [מה טעם אמרו לו כן, לפי] שאינו דומה מי שיש לו פת בסלו [להיות רעב]. למי שאין לו פת בסלו (יומא סז ע"א). ובירושלמי (יומא פ"ו ה"ד) אמרו, שהיו אומרים לו כן כדי ליפות [לחזק] את כחו, למה שאין יצר הרע תאב אלא דבר שהוא אסור לו. וספרו, שרבי מנא בקר ביום הכפורים את רבי חגי, שהיה חולה. אמר לו: צמא אני, אמר לו: שתה. חזר להתפלל, ושב כעבור שעה. שאל: מה בעיני הצמאון שלך? אמר לו: משעה שהתרת לי, פג...

וכן אמרו בירושלמי (נדרים פ"ט סוף ה"א) שרבי ירמיה היה מתיר נדרו, ואחר כך מקימו. ולא ידענו האם עשה כן משום שחשש שהנדר לא הותר כהלכתו, או משום שבקש להקטין הנסיון, לפי שאין היצר תאב אלא לדבר האסור לו.

ויש להסביר בכך מה שאמרו (קדושין כא ע"ב) שלא התירה התורה אשת יפת תאר אלא כנגד יצר הרע. והיינו שאם תשאר באיסורה לא יוכל לעמוד כנגד היצר התאב לדבר שהוא אסור לו, לפיכך התירה התורה, כדי שיקל עליו לכבוש את יצרו.

ויתכן שגם זה בכלל מה שאמרו (סכה נב ע"א) שכל הגדול מחברו יצרו גדול ממנו. שהוואיל ואין היצר תאב אלא לדבר שאסור לו, ובעיני הגדול מחברו חמור האיסור בהרבה, וממילא תאב לו היצר ביותר. לעומת זה, לפום צערא אגרא (אבות פ"ה מכ"ג), וגדול שכרם לאין שעור.

(והגדת)

"שמר ושמעת את כל הדברים האלה אשר אנכי מצוך למען ייטב לך ולבניך עד עולם, כי תעשה הטוב והישר בעיני ה' אלקיך" (דברים יב, כח).

ופרש רש"י: "הטוב" בעיני השמים, "והישר" בעיני אדם. והקשה רבינו עובדיה מברטנורא זצ"ל, איך יכול לפרש "והישר" בעיני אדם, הלא נאמר אחריו: "בעיני ה' אלקיך". ותירץ, שהרי שנינו שכל מי שרוח הבריות נוחה הימנו בידוע שרוח המקום נוחה הימנו (אבות פ"ג מ"ז, וברע"ב). [שנאמר (משלי ג, ד): "ומצא חן ושכל טוב בעיני אלקים ואדם" (תוספות יום טוב בשם רשב"ם). ואמרו (קהלת רבה יב, ב) שבשעה שאדם נפטר מן העולם הקדוש ברוך הוא אומר למלאכי השרת: ראו מה הבריות אומרות עליו, כשר היה, ירא שמים היה פלוני זה, מיד מטתו פורחת לגן עדן! וזהו שאמרו (שבת קנ"ג ע"א): איזהו בן העולם הבא, "ואזניך תשמענה דבר מאחריך לאמר זה הדרך לכו בו" (ישעיה ל, כא), שבני אדם מספרים בשבחו לאחר פטירתו] ואם כן, "הישר" בעיני אדם ישר הוא גם "בעיני ה' אלקיך"!

להודיענו – כתב ב"מדרש שמואל" (אבות, שם) – שהכלל הוא כלל אמתיות לעולם: כי מה שכללותה בריות נוחה הימנו, בודאי הוא צדיק גמור ותוכו כברו, כי קול המון כקול שדי!

אמת, לפעמים טועים באדם, והיו דברים מעולם, אבל בכללות, הצבור יודע. יש לו חוש הריח.

וכבר אמרו (פסחים סו ע"א) שישאל אם אינם נביאים בני נביאים הם [ומשום כך מנהגם של ישראל תורה היא (רשב"א חלין קלו ע"ב)]. ואף בנות ישראל אם אינן נביאות הן (ספר הישר לרבנו תם סימן מח, ח) ופוק חזי מאי עמא דבר, צא וראה כיצד נוהג העם (ברכות מה ע"א, ערובין יד ע"ב, מנחות לה ע"ב, וברש"י). ולפיכך אין ממנים פרנס על הצבור אלא אם כן נמליכים בצבור (ברכות נה ע"א) –

מספרים, שהצאר ניקולאי שלט ביד רמה, דיכא עד עפר. הבולשת האכזרית הטילה חיתתה, הצנזורה הקפדנית פסלה כל ידיעה, והפלא ופלא: היהודים היו מעודכנים, ידעו הכל. כל גזרה שנרקמת, כל מזימה שנרקחת!

הזעיק הצאר את ראש הבולשת: "יש כאן מדליף, מישוהו מגלה כל סוד!" רגז וקצף.

"אחזקור בדבר", הבטיח ראש הבולשת בכניעה.

ברר, וחזר: "חקרתי ודרשתי, ואמרו לי שאילו 'מקוה נייס', הודיע לצאר.

הצאר לא הבין, והסביר שיהודים הולכים לטובל לכבוד שבת, ושם מגלגלים שיחה ויודעים הכל!"

החליט הצאר להווכח בכך בעצמו. לבש בגדי אחד העם והלך למקוה בערב שבת. בטוח היה שיאפוף אותו רעש המולה, יטה אוזן וישמע. לתדהמתו, נתקל בדממה מוחלטת. איש לא השמיע הגה. ראש הבולשת כזב לו.

פנה ושאל את האיש שלצדו: "מה השקט הזה?"

"הס", אמר הלה, נפחד. "ספרו שהצאר מגיע!"...

ודאי, זו בדיחה. אבל הכל יודעים שאיני מספר בדיחות!

”נתון תתן לו”

תשמעו ספור. רגיל הייתי לנסוע לחוץ לארץ, לאסוף כספים להחזקת מוסדות התורה. וידעתי, אינם אוהבים שבאים לעתים תכופות מדי. היתה שנה, הכבד ושב בבינת עד השנה הבאה.

פעם היתה המצוקה רבה, ולא עלה בידי לשלם משכורות לאברכים בחדשי החורף. איני יודע איך עברו את חג הפסח –

הן ידוע הספור, מצודתו של הרבי מבעלז השר שלום זצ”ל פרושה היתה על קהילות המחוז. בפרוס הימים הנוראים זימן אליו את בעלי התפילות בכל המנינים, לבחון האם יודעים הם לכל הפחות את פרוש המלים.

בא לפניו בעל תפילה, והרי שאלו: ”מה פרוש המלים ‘אתאנו לחנך כעני בפתח’?”

תמה: דבר כה פשוט אין הרבי יודע?!

הסביר: ”מה אומר לכם, רבי! העני, בכל ימות השנה עוד מסתדר איכשהו, ער גיט זיך אן עצה. אובער ווען ס’קומט פסח, כשמגיע הפסח הוא אובד עצות!...”

כך באים אנו לפני בוראנו בימים הנוראים, דלים ורשים!...”

”אם זו השגתך, לך נאה להתפלל”, אשר הרבי...

על כל פנים, הבטחתי שמיד אחרי הפסח אסע לקנדה, לאסוף כספים לתשלום החוב. אחד מראשי הכוללים הגיע להפרד במעיל צמר חם, כשהוא נוטף פלגי זעה.

תמהתי: ”בקיץ, מעיל צמר?!”

הזכיר: ”מבחינת האברכים, אנו בעצמו של החורף”. עוד לא שולמה הקצבה עבור חודש שבט...

כאב הלב. נסעתי, ותפילות האברכים מלוות אותי. ”תפילה עושה מחצה”, ואספתי מחצית הסכום הנדרש...

מה עושים? לא ראיתי מוצא, לא היתה בררה, ובתקופת חנוכה חזרתי לטורונטו. כמה השתאו לבואי: ”הו, הרי רק עכשו היית פה!”

רק עכשיו? חצי שנה בעיניהם, כיום אתמול כי יעבור!

השבתי בפתגם מהגמרא: ”רבי לא שנה, רבי היא מנין לו” (נדה סב ע”א) [לאמר: רבנו הקדוש היה רבו של רבי היא הגדול, וכל תלמודו ממנו. אבל לענינו, פרשתו כן:] אתם טוענים: ”רבי [הרי עוד] לא [עברה] שנה [מאז היית פה] ואני עונה לכם] רבי [יש רבנים ותלמידי חכמים] היא [הזקוקים למחיה] מנין לו”, מנין ישיגו פרנסתם!

התפייסו והתרצו. כולם, מלבד אחד. שאמר: אל תקפידו עלי, אין זו פגיעה אישית. אבל סדר, צריך שיהיה!”

השבתי לו: ”אין בעיה. רק תספר לי איך אתה מסתדר עם הפסוק: ”נתון תתן לו” (דברים טו, י), אפילו מאה פעמים (רש”י)...”

ענה לי: ”אין לי שום בעיה. תבוא בכל שנה, אפילו מאה שנים, ושאזכה לתת לך מאה פעמים!”

חכם האיש.

אמרתי לו: ”נפלא, כעת תסביר בבקשה את המשך הפסוק: ”כי בגלל הדבר הזה יברוך ה’ אלקיך בכל מעשך ובכל משלך ירך”.

סוף סוף הצלחתי להביך אותו. נתן בי עיניים תמהות: ”מה לא מובן פה?”

אמרתי: ”מהו שנאמר ”בגלל הדבר הזה”, בגלל איזה דבר. ובכל מקום נאמר בקצרה: למען יברך ה’ אלקיך בכל מעשה ירך (דברים יד, כט. כג, כא. כד, יט), ותו לא”.

נאות: ”אדרבה, נשמע”.

אמרתי: ”אין פשוט מזה. אמור נא לי, מתי סגרת עסקה לאחרונה?”

ענה: ”הבוקר, מדוע?”

שאלתי: ”והתפללת שתצליח?”

ענה: ”ודאי! למה אתה שואל?”

אמרתי: ”עוד רגע. ומתי סגרת את העסקה שלפניה?”

אמר: ”שלשום, מה העניין?”

”וגם אז התפללת שתצליח?”

ענה: ”ודאי. ולפני זה סגרתי בשבוע שעבר, והתפללתי שאצליח. מה החקירה הזו, רצונכם להכנס אתי לשותפות?”

עניתי: ”ודאי, לשותפות יששכר וזבולון. אבל, אסביר לך. הרי יודע אתה שמשפטי של הקדוש ברוך הוא במדה כנגד מדה, ובמדה שהאדם מודד מודדים לו מן השמים. והקדוש ברוך הוא אומר לאדם: ארבעה שלי

בבית הקברות כדי שתדבק בו רוח טומאה (סנהדרין סה ע”ב), ואיזהו שוטה זה הלא בבית הקברות (חגיגה ג ע”ב) –

והכל ידעו, שבלילה באים הנפטרים, רוחות המתים, לטבול במקוה הטהרה בו מטבילים את המתים בחדר הטהרה. פחד נורא לטבול שם, וסכנה עצומה. כי הנפטרים עלולים להזיק למי שבא בתחומם ומפריע לטבילתם. ישמרנו ה’ מכל צרה!

החלטתי ללכת בחצות הלילה לבית הקברות, איזה פחד, ולהכנס לחדר הטהרה האפל, שורץ הרוחות, ולטבול במקוה של המתים!

איזו אמיצות!

”לא קם ולא זע” במיטבו, אומץ מוחלט!

הלכתי.

בית הקברות היה מחוץ לעיר. שררה עלטה, רק המצבות הלבנות בהקו, כעדים דוממים לאמיצותי.

נכנסתי בפתח האפל של חדר הטהרה, וגששתי דרכי.

החושך היה מוחלט. לבי הלם כקורנס. כבר לא ידעתי האם הולך אני לעשות מעשה אומץ או טפשות, להתגרות בנפטרים. נדמה היה לי שאני שומע את המים רוגשים. הרוחות טובלות. אבל אם אומץ, אז עד הסוף.

פשטתי בגדי במהירות, גששתי דרכי אל המים, ואכן רגשו. טבלתי רגלי, היו קרים כקרח. החלטתי: אטבול אחת, ואנוס. ירדתי, ולפתע דרכתי על גולגלת! היא צפה מולי על פני המים, חירות כמת, גם בחשכה ראו.

לבי נתר, אפילו לצרוח לא אצרתי כוח, גרוני נשנק באימה. קפצתי אחור, התלבשתי בחפזה ונמלטתי מהמקום. ידעתי שהיתה זו שטות. לא מתגרים בנשמות הנפטרים. מזלי, שלא הזיקני.

רצתי כל עוד רוחי בי, וחזרתי לעיירה. החלטתי שלא אספר על כך לאדם. ידעתי שהשומעים יתפלגו לשנים: חלק יאמר שהיתה זו שטות מלכתחילה, ואסור היה להסתכן. והחלק השני יביע ביקורת, איפה האמיצות. אם כבר, מדוע נמלטתי. מדוע לא טבלתי. אבל אני ידעתי שהיתה גם היתה אמיצות. והבריחה, חובת השעה. נראה אותם מה היו עושים במקומי, אם היו פוגשים ברוח העולה מתוך המים!

להירדם כבר לא יכולתי. להתרכז בלמוד, גם לא. בקושי, בתפילה. הלכנו לחדר האוכל, ושמתי לב שחברי חיוור ונרעש. שאלתי: ”מה קרה, אתה נראה רע!”

אמר לי: ”אינך רואה כיצד אתה נראה! אבל אספר לך מה קרה – אנחנו בחודש האמיצות. חשבת, מה אעשה, במה אתחשל. ועלה בלבי רעיון. כעת אני יודע שהיתה זו שטות –

החלטתי ללכת בחצות הלילה לבית הקברות, ולטבול במקוה שבחדר הטהרה. מספרים שרוחות הנפטרים מתגלות שם וטובלות, פחד פחדים, אין מקום מתאים יותר להפגין בו אמיצות. הלכתי, נכנסתי, פשטתי בגדי וטבלתי. המים היו כקרח. ולפתע, עודני מתחת למים, לא תאמין, אני חש רגל על ראשי! עליתי באחת –

ונפטר מגיח מולי!

אין לך מושג מה ההרגשה –

אין לי מושג! דוקא יש לי, ועוד איך!...

ויסרתי את עצמי, הוכחתי את עצמי: איי, איי, איזה בעל גאווה אתה, בוש והכלם! מדוע היית בטוח שבמוחק לבדו ציץ הרעיון, שאתה לבדך מסוגל להגותו. מדוע לא הבאת בחשבון שעוד מישוהו חשב כמוך, ועשה כמוך. מדוע חשבת שאתה ואין בלתיך!

היה זה שיעור שלא ישכח.

אם לא של אמיצות, הרי של ענוה!

אבל השיעור האמיתי באמיצות, נמסר לנו ממש בפתח הנסיונות הקשים שצפו לנו במראות מלחמת העולם השנייה.

הישיבה בבאליסטוק היתה ממוקמת בסמוך לתחנת הרכב. בראש השנה הפציצו הגרמנים את באליסטוק. תחנת הרכבת נמחתה מעל פני האדמה. הצופרים יללו, ועל פי ההוראות השתטחנו כולנו מתחת לספסלים, כאילו היה בכך כדי לגונן. היה זה בחזרת התפילה, במוסף של ראש השנה. המשגיח עבר לפני התיבה ושרר את ”היה עם פיפיות שלוחי עמך בית ישראל”. ואני זוכר, כאילו היה זה היום: הצופרים מיללים, ההפצצות מרעידות את הקירות והשמשות, ואנחנו שרועים מתחת לספסלים, והמשגיח משורר בנעימה, ברגש ובתחנה, ואף רעד קל לא מרטיט את קולו!

ממש: ”לא קם, ולא זע”!

לא התפעל, כמלא נימה!

איזה חיזוק זה נתן לנו לקראת הנסיונות שהתרגשו עלינו במלחמה!

(והגדת)

[הלוי והגר והיתום והאלמנה] כנגד ארבעה שלך [בנך ובתך עבדך ואמתך], אם אתה משמח את שלי אני משמח את שלך (רש"י דברים טו, יא) – לפני חצי שנה עשית עסק, והתפללת לפני הקדוש ברוך הוא שתצליח. אמר: למה לא, הוא נתן, נתן גם לו. בשבוע שעבר עשית עסק, שלשום עשית עסק, הבוקר עשית עסק, והתפללת שתצליח. והנה הגעתי, ואתה מתפלל: כבר? ער איז שוין וידער דא. עוד לא עברה שנה, סדר צריך שיהיה! והקדוש ברוך הוא אומר למלאכי השרת: תבדקו בבקשה בפנקסים, האם עברה שנה מהפעם הקודמת שבקש הצלחה בעסקי?!!! רק אם "נתן נתן לו", תתן ותחזור ותתן בכל פעם שביקש. אזי "בגלל הדבר הזה" שאתה נותן בכל פעם שמבקשים ממך, "יברכך ה' אלקיך בכל מעשיך", ויעתר בכל פעם שתבקש! "טוב", השיב בלהיטות, שלא אפתח פה חלילה. "כמה אתם צריכים?!"... (והגדת)

"נתן נתן לו"

כמדומני, שאני חד בדרא בעיניי אמונה ובטחון. ואני יכול להעיד, שזה לא בא בקלות, ולא בזמן מועט. ברב עמל ויגיעה, ובמשך שנים, אבל "געת ומצאת, תאמין"! ואם למדתי תורה הרבה - בתורת האמונה ובטחון - לא אחזיק טובה לעצמי, אלא אספר כיצד הגעתי לכך. ישוטטו רבים ותרבה הדעת, ואהיה ממזכי הרבים! ידועים דברי רבי ישראל מסלנט זצ"ל בלקח הסיפור מהמדרש (אבות דרבי נתן ו'): מה היתה תחילתו של רבי עקיבא. אמרו: בן ארבעים שנה היה ולא למד כלום. פעם אחת היה עומד על פי הבאר, אמר: "מי חקק אבן זו?" אמרו לו: "המים שתדיר נופלים עליה בכל יום. עקיבא, כלום אי אתה קורא (איוב יד, יט): אבנים שחקו מים?" מיד היה רבי עקיבא דן קל וחומר בעצמו: מה רך פסל את הקשה, דברי תורה שקשה כברזל על אחת כמה וכמה שיחקקו את לבי, שהוא בשר ודם! מיד חזר ללמוד תורה. מכאן למד רבי ישראל מסלנט זצ"ל שה"רשמים מצטרפים". עוד דרשה ועוד דרשה, עוד שיחה ועוד שיחה, והלב, לב האבן, נסדק ונבקע ונחקק!

וכבר היה מעשה -

אברך עלה לאוטובוס וספר בידו, לקיים מצות "ובלכתך בדרך" (דברים ו, ז), ישב, והגה בספרו.

התישב לידו בחור חילוני, קווצותיו תלתלים. הסתקן, מה הספר הזה. אותיות מרובעות במרכז העמוד, קטנות ומעוגלות מן הצדדים.

הסביר בנועם שזו הגמרא, התורה שבעל פה שנתנה בסיני עם התורה שבכתב, ועל פיה נפסקו דיני השולחן ערוך.

הלה שמע בענין, וקם לצלצל. היה מעניין, וכאן הוא יורד. ירד, ונעלם מחייו.

החל לב האברך נוקפו: בטול תורה. על מה בלה עשרים דקות בשיחה עם בחור אלמוני, שסביר להניח שלא יראהו עוד. יכול היה לענותו תשובה קצרה ולשוב לתלמודו. עלה אל הסטייפלר זצ"ל, לשאול האם כדן עשה או שעליו לשוב בתשובה.

שמע הסטייפלר, וצדד כדרכו: מצד אחד, ודאי שדבר לא השתנה בארחות חייו של הלה, אף לא בהשקפת עולמו. מילא, אילו היה לכך המשך, אילו היתה זו הראשונה בסדרת שיחות, ואז שיחה ועוד שיחה, יש להם אפקט מצטבר, כמשל טפות המים. אבל אם מבקש אתה לחקוק באבן, וברשותך טיפה אחת בלבד, חבל עליה, לא תפעל מאומה. מסקנה: מוטב היה ללמוד באותם רגעים.

ומאיך גיסא - כמה טיפות נצרכות, כדי לחקוק באבן?

מיליון, נניח.

נפלה על האבן הטיפה הראשונה, ולא פעלה מאומה. אם כן, לכמה טיפות נצרכים עתה? למיליון, אמרנו. כי הראשונה היתה לבטלה.

נפלה הטיפה השנייה, אבל אם הראשונה לא פעלה מאומה נחשבת היא לראשונה, וגם היא לא תפעל דבר. נמצא שהשלישית תהיה הראשונה, וגם היא לא תפעל. אם כן, תחשב הרביעית לראשונה, וכך עד הטיפה המליון.

ועיינינו הוראות שמיליון טיפות חורצות -

על כרחנו, שהראשונה פעלה משהו, כלשהו -

ואם כן, אין לנו רשות להמנע ממנה, וטוב עשית'..."

כמה נפלא! והנמשל לעניינו -

אני יודע על מה אתם חושבים שאני חושב, על הדרשות שלי, שלא יתכן שלא יפעלו בי משהו, כלשהו. ועוד דרשה ועוד דרשה - ובכן, טעות בידכם. ומדוע, כי יש לי סיפור -

יום אחד פגשתי ברבי שלום שבדרון המגיד הירושלמי הנודע. פנה אלי ואמר לי: "קומט הערט א מעשה - בלילות שבת אני משמיע שיחה על פרשת השבוע בבית הכנסת "זכרון משה" והמקום מלא וגדוש, ברוך השם.

ביום שני אני הולך ברחוב, והרב מבריסק מולי. קדמתיו לשלום, ועצר. שאל: "וואס הערט זיך רבי שלום?" מה נשמע אצלך?

עניתי: ברוך השם יום יום"

שאל: על מה היתה הדרשה בליל שבת?"

עניתי, בענין פלוני ופלוני.

"ומה אמרתם?" חזרתי: רעיון פלוני ופלוני. נהרו פניו,

שאל: והיה ציבור?

אמרתי: "ברוך ה' מלא מפה לפה. כחמש מאות איש כן ירבו"

שאל - "ורבי שלום, גם הוא היה שם?"

"אוי, איז דאס גיעווען א שוים, היתה זו הצלפה!..."

מבינים אתם, לכן אני אומר שהשתיינתי, שהתעליתי באמונה ובטחון מהשיחות שאני משמיע... וער וויסט, מי יודע האם גם אני הייתי שם...

ממה כן, מהיכן הגעתי לדרגתי הגבוהה?

אה, אני שומע כה הרבה דרשות בנידון, בחובת האמונה ותועלת הבטחון, שלא רק חור וחקק נוצר בלב האבן, אם רק אינו צור חלמיש ודאי התפורר כליל!

הן עול החזקת מוסדות תורה עלי, ואני נודד מארץ לארץ, מעיר לעיר ומבית לבית, לעורר לבבות ולהתרים. ומצוה גוררת מצוה, אני בא להתרים להחזקת תורה ומוצא עצמי גומל חסד עם בעלי הבית. לא בממון, מאין לי, אבל "מפיסו בדברים" ממש: "תורת חסד".

כפי הנראה, יש בי משהו שגורם לגבירים לפתוח בפני את הלב, לספר כמה קשה להם. איך שהעסקים לא הולכים, הזמנים קשים, זה לא מה שהיה. והם מתחזקים בעצמם ומחזקים אותי בנטיפ אמונה ופסוקי בטחון. שהכל בידי שמים, וארון נושא נושאו, הם היו שמחים להיות השלוחים, אבל אם לא הם יהיה משהו אחר, יבוא הנס מכל מקום. לי אינם דואגים, הקב"ה ודאי יעזור לי. והלואי שיעזור גם להם. וכשאתה שומע זאת בבית אחד ובבית שני ובבית השלישי, אתה הולך ומתחזק, מתעלה בהתמדה, בלא ספק!

יום אחד הוגדשה הסאה. פתחתי ואמרתי: הנני אומר לכם דבר תורה: אח, דבר תורה מוכנים הם תמיד לשמוע ולהשמיע! ממש: "טוב לי תורת פיך, מאלפי זהב וכסף". אלפי זהב וכסף אינם מוכנים לתת, אבל דבר תורה - תמיד!

אמרתי: בסיום הבריאה - כולל בריאת האדם - נאמר: "וירא אלוקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד (בראשית א, לא). כולל כל כוחות האדם. ושאלו במדרש (תנחומא בראשית ז) שהרי יש יצר הרע, יש באדם כוחות שליליים, מידות רעות. ותרצו: אמר הקב"ה אתה עושה אותו רע. אין מידה שלא נבראה לתועלת, במקומה ובשעתה, במינון הנכון ולצורך הנכון.

כיון שכך, נשאל רבי ישראל מסלנט זצ"ל, כשאמר (סנהדרין לח ע"א) שאדם הראשון מין היה, צנצנה בו כפירה בחטאו, התעלמות מהבורא והסתמכות על עצמו. הרי שגם זו תכונה מתכונות האדם [ורבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל הוכיח כן מהכתוב: "ולא תתורו אחרי לבבכם" זו מינות (ברכות יב, ע"ב), "אשר אתם זונים אחריהם" (במדבר טו לט)], והלא שלילית היא בתכלית. איך נכללת היא בכלל "וירא אלוקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד"? הלא חובתנו לבטוח בה', ולדעת שהוא לבדו עשה עושה ויעשה לכל המעשים! הלא זה העיקר הראשון משלושה עשר עיקרי היהדות!

נענה רבי ישראל: תכונה זו נבראה בעבור הזולת, לא עבורנו. כלומר, כשבא אליך עני ומבקש עשרה, וכשמבקשים תמיכתך להחזקת תורה ולומדיה, אל תפלפל בעיניך ותצקצק בלשונך ותאמר: ה' יעזור לך, והמקום ימלא חסרונו. "שכון ארץ" ליג אין דער ערד, "ורעה אמונה" פאשעט זיך מיט אמונה, תברך על הרעה, ותקבלה בשמחה -

לא, אלא התעלם כעת מהבורא, ואדרבה, תאמר: 'כחי ועוצם ידי', אם אין אני לו מי לי, ועשה כיכלתך ומעבר לה!

רצונך לתרגל אמונה והסתמכות על הבורא? עשה זאת בעסקיך! אך לא, עולם הפוך רואים אנו.

ועסקים, בכל הכוח והמרץ. בכל היכולת, ומעבר לה. ואת הבטחון שומרים עבור הזולת, שהרי גודל המפיס בדברים יותר מהנותן צדקה. ומעלים עין מדברי המאירי (בבא בתרא ט"ב) שזה בתנאי שאין ידו משגת ליתן צדקה...

ולפחות, אם ישתדל ויפעל עבור העני, יסלח לו אם ישתדל ויפעל גם עבור עצמו. וכתוב מפורש הוא, בפרשתנו (דברים טו, י'): "נתון נתן לו [לעני] כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלקיך בכל מעשיך ובכל משלח ידך". קודם כל, "נתון נתן לו", ואל תסתפק בהטפות אמונה ובטחון. ואם עשית כן, אזי "כי בגלל הדבר הזה", "דבר" לשון דיבור, אם בנוסף גם חיזקת אותו בדברים, "אתה נוטל שכר האמירה עם שכר המעשה" (רש"י) ובנוסף: "יברכך ה' אלקיך בכל מעשיך ובכל משלח ידך", ככל שתתבונן בהשתדלות לא תתבע על השתדלות יתרה, אם משתדל אתה גם עבור העניים. אבל אם עבורך תנקוט בהשתדלות ועבורם תסתפק בבטחון, לא תוכל לצפות לברכת שמים!

ידוע הסיפור –

אלא שהקב"ה אומר לנו, הן אמת שבני ישראל הם ישנים, הרי הם גם חדשים, שצריכים לעשות תורה ומצוות בהתחדשות בכל יום ויום, כדכתיב 'היום אם בקולו תשמעו', ואמרו חז"ל 'בכל יום יהיו בעיניך כחדשים', והרי בעבודת ההתחדשות 'ראיתי בני עליה והם מועטים', הן אמת שבבחינת ה'ישנים' של ישראל, יש הרבה להודות להשי"ת על הנס כנ"ל, אך בבחי' ה'חדשים' לעבוד את ה' בכל יום בהתחדשות, מעט מזער שזכו לכך, ואמרו חז"ל בגמ' תענית דף ח' ויפתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו ולבם לא נכון עמו', הפה אומר תפילות, והידיים מניחים תפילין, אך לבם לא נכון עמו, והוא רחום יכפר עון, שהוא ית' יודע שזה תוצאה מהגלות הארוך. זה עשה ריעותא בבחי' 'חדשים'.

ובזה ביאר החת"ס 'ספרי חיים וספרי מתים פתוחים לפניו', שם כותבים על כל אחד בר"ה אם יזכה לעבוד את ה' בכל יום בחיות והתעוררות והתחדשות, שזה נקרא חיים, או שח"ו יקיים המצוות בתרדמה וקריירות ואדישות, כמו מת. הרי שחיים ומתים שניהם בספרי צדיקים עצמם. ולכן אין אומרים שירה בר"ה ויוה"כ, שאע"פ שהקב"ה יודע שהגלות גרם לנו הקריירות הזאת, אך זהו עיקר הדין בר"ה אם נזכה לקיים מצות בחיות והתעוררות. ולכן אין אומרים הלל בר"ה.

ובזה מפרש החת"ס כפל לשון 'היום' בתחילת הפרשה 'ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה: את הברכה אשר תשמעו אל מצות ה' אלהיכם אשר אנכי מצוה אתכם היום'. שזה עיקר הברכה שיוזכה אדם לקיים המצוות בהתחדשות וחיות והתלהבות כאילו היום פעם ראשונה שזוכה לקיים מצוה זו. וזהו שאומר הקב"ה, ראה אנכי נתן לפניכם היום קיום המצוות, מתי יהיה בה ברכה, כשתקיים אותה בהתחדשות, והקללה הוא שאף אם ישמור כל המצוות אך הם עליו לעול ולמשא ולא בהתחדשות כאילו קיבלה היום, וזהו המשך הפסוק 'ללכת אחרי אלהים אחרים אשר לא ידעתם', כיון שמקיים המצוות בתרדמה וקריירות, סופו ח"ו שיעבוד עבודה זרה, כמ"ש בתוכחה 'תחת אשר עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב'. כמובן שאין הכוונה כפשוטו, אלא שהעבודה זרה היא לו. כמצות אנשים מלומדה. וזהו 'ללכת אחרי אלהים אחרים', שכל העסקים אחרים הם אלהים אחרים, וראה זאת שבני אדם הולכים אחר מלאכתם בשמחה והתחדשות, ותמיד מחדש את העסק עם פרסומות חדשות, ובעבודת ה' הוא מתייעץ ומתעייף. והרי העסק היחיד האמיתי והנצחי הוא התורה והמצוות. אדם שכבר מניח תפילין חמישים שנה, אם רואה שהתיישנו תפיליו בנפשו, עליו לחדש את הפרסומת על התפילין, ללמוד פנימיות וספרי חסידות על מהות התפילין, כמו שבעסק הוא מבין שצריך לחדש את הפרסומות, בתורה ומצות על אחת כמה וכמה. כך דרש החת"ס לקראת הימים הנוראים, לשוב בתשובה, ולהתחדש להכניס חיות והתחדשות בתורה ומצוות.

(הגרמ"י רייזמן)

השרף מסטרליסק זצ"ל בא לשבות אצל גיסו ה"אהבת שלום" מקוסוב זצ"ל. המונים נהרו ובאו לשבת המרוממת, ובמוצאי שבת באו להפד מהרבי מקוסוב במעונו, ומהשרף מסטרליסק באכסנית.

הגיע חוכר פונדק וסיפר לרבי מקוסוב שבשבו הבא עליו לשלם לפריץ את דמי החכירה, אך עקב הוצאותיו על מחלת אשתו אין בידו לשלם. הפריץ עלול להשליכו לבור הכלא ולזרוק את משפחתו מן הפונדק. אמר לו הרבי: "לך אל גיסי וספר לו על צרתך, אבל תשוב ותספר לי מה אמר".

כעבור שעה קלה שב וסיפר: "גיסו של הרבי ברכני, שה' יושיעני". "אמן, אך שוב ואמור לו בשמי, שבברכה לא תוכל לשלם חובך. ותחזור ותאמר לי מה אמר".

הלך, ושב כעבור שעה קלה. אמר: "גיסו של הרבי אמר, שיזכרני מחר בבוקר, כשיטובל לפני התפילה".

אמר לו הרבי: "אמור לו בשמי, שגם בטבילה לא תוכל לשלם חובך. ותחזור, ותשיבני דבר".

הלך, ושב: "גיסו של הרבי אמר, שיעשה עבורי מה שלא עשה עבור שום אדם בעולם. את זכות הנחת התפילין מחר, יקדיש לישועתי!". השיבו הרבי: "חזור אליו ואמור לי בשמי, שחוששני שהפריץ לא יקבל זאת כתשלום..."

הלך, ושב כעבור שעה בלית השרף מסטרליסק, שאמר: "גיסו היקר, מה אוכל עוד לעשות מעבר למה שעשיתי: ברכתך, והבטחתך להזכירי בטבילה ובתפילה, אף לזכותי בזכות הנחת התפילין שלי, דבר שמעודי לא עשיתי!".

ענהו הרבי מקוסוב: "הכל טוב ויפה, אבל יהודי זה זקוק לכסף מזומן, בשבוע הקרוב! הקדישו עבורי את הטבילה והתפילה והתפילין, אדרבה. אבל לאחר ארוחת הבוקר נצא שנינו ונחזור על פתחי נדיבים, עד שנאסוף עבורי את הסכום הדרוש!".

(והגדת)

ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה את הברכה

היום ער"ח אלו, נזכיר מש"כ בחתם סופר [דר"נ דף נא, וכן בדרשות כ"ז אלו] בפרשה על הפסוק 'ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה', אמרו חז"ל ששאלו מלאכי השרת את הקב"ה מדוע אין ישראל אומרים שירה בר"ה ויוה"כ, ואמר הקב"ה כשספרי חיים וספרי מתים פתוחים לפני, יאמרו שירה? וביאר שההוא אמינא לומר שירה בר"ה ויוה"כ הוא ע"ש הנס, שהרי אין אומרים שירה אלא על הנס, איזה נס יש בר"ה ויוה"כ, משום שבטוחים ישראל שהקב"ה יעשה להם נס, כמ"ש בטור שלכן מסתפרין ורוחצין בערב ר"ה, ובגמ' חולין אמרו שמשחיתין את הטבח. כי הכל אוכלים בהם בשר. וא"כ צ"ע איך השיב להם הקב"ה 'כשספרי חיים

בדרך הדרוש

וינצתם את מזבחות וגו' לא תעשון כן לה' אלקיכם וגו'. יאמר אדם אי אפשר בבשר חזיר רק אפשרי אצל התורה אסרתה לך עשה הקב"ה לכל דבר איסור נגדו דבר מקום.

איתא בספרי בפסוק ונצתם את מזבחות וגו' לא תעשון כן לה' וגו'. וכי סלקא דעתך שישאל נוצצים המזבח את אלהיך זה אזהרה למוחק את השם עד כאן. והנה לכאורה אכתי הקושיא במקומה עומדת וכי סלקא דעתך שישאל מוחקים את השם. ויש לפרש דהנה ידוע דליכא שום איסור דאין כנגדו היתר כמו דאיתא במסכת חולין. והטעם הוא משום דאמרין אל

(חנוכת התורה)

והשתא יש לומר דכך הוא הפירוש בדברי הספרי הנוכח לעיל היאך אפשר שיהיה זה איסור לאו

עלון שבועי מבית 'בני אמונים' ובל מאמרים

294

פרשת ראה

תשע"ט

פניני אמן ותפלה בפרשה

מאוצרות אמונים

שתרחם על הבריות, ומתוך כך: "ורחמך". ללמדך ש: "כל המרחם על הבריות מרחמין עליו מן השמים".

בענין זה כתב הרמב"א (י"ד קמ"א): "ויתן האדם על לבו שהוא מבקש כל שעה פרנסתו מהקדוש ברוך הוא. וכמו שהוא מבקש שהקדוש ברוך הוא ישמע שועתו, כך הוא ישמע שועת עניים".

על פי זה פרש המהרש"א (ח"א, שבת שם) את לשון הפסוק בתהלים (ע"ח): "מהר יקדמונו רחמיה כי ילונו מאד". מהר יקדמונו רחמיה, ואל תמתין עד שנגחם על הבריות ונהיה ראויים לרחמיה, שכן "דלונו מאד" ואין ביכולתנו לרחם ולתת צדקה לאחרים לפני שתרחם עלינו.

אין ברכה ללא שמחה

"נתן תתן לו ולא ידע לבבך בתתך לו" (טו י')

ידועה היא השאלה: מדוע אין מברכים 'ברכת המצות' לפני קיום מצות הצדקה בשונה מכל מצות עשה?

ר"י בן פלאט (הובא באבודרהם ברכת המצות) השיב שהסבה היא משום שאין מברכים על מצוה שקיומה תלוי בדעת אחרים. כמצות צדקה, שאם יסרב העני לטל את הצדקה לא נוכל לקיימה.

תשובה אחרת לכך נתן הראב"ד בהשגתו לתשובה האמורה (ראה אבודרהם שם), כי אין מברכים על מצוה שנובעת מחסורו של האתל, שכן בכך נראה ככביכול שאנו מודים על סבל וזלזולנו.

נעם יחזיק נוסף לכך נתן רבי מנחם מנדל מרימנוב על פי הפסוק שלפנינו:

מכך שהזהירה התורה את נותן הצדקה: "ולא ידע לבבך בתתך לו". למדנו כי יש לתת את הצדקה בשמחה, וכפי שכתב 'החננוח' (מצוה תע"ט): "לעשות צדקה עם הצריך אליה בשמחה ובטוב לבב". ולפי שבדרך כלל נותן הצדקה אינו מקיים את המצוה כתקונה בשמחה, לכן לא תתן ברכה למצוה זו.

מאור ושמי' פינסק

המצוה מתפללת שואכלנה

"שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עני" (טו ג)

דרש ה'חכם סופר':

לכך קרא הכתוב למצוה "לחם עני", ללמדך שהמצוה עצמה, ככביכול, עונה ומתפללת שואכלנה.

כעין זה פרש השפת אמת את הפסוק שנאמר בפרשת קריאת שמע (דברים יא ג): "והיה אם שמע תשמעו אל מצותי...", שהמצוה עצמה משמיעה קול ומבקשת מהאדם שיקיימה.

דרשות חתם סופר ח"ב דף רעד ב; 'שפת אמת' עקב תרל"א

ברוך שלא עשני חנוני

"ושמחתם לפני ה' אלקיכם אתם ובניכם ובעדכם ואמהותיכם והלוי אשר בשעריך כי אין לו חלק ונחלה אתכם" (יב יב)

פרש ה'כתב סופר':

"אתם ובניכם" - תשמחו ותודו על הנחלה שהעניק לכם ה' בעולם הזה, ואולם הלוי יודה וישבח דוקא על "כי אין לו חלק ונחלה אתכם" - שפטרנו אותו מלעסוק בקנייני העולם הזה. וכפי שהיה מתפלל רבי נחמיה בן הקנה ביציאתו מבית המדרש (ברכות כו ב): "מודה אני לפניך ה' אלקי ששמת חלקי מיושבי בית המדרש ולא שמת חלקי מיושבי קרנות..." ופרש רש"י (בפרושו הראשון) ש"יושבי קרנות" הם החנונים העוסקים בפרנסתם ואינם עמלים בתורה.

כתב סופר

רחם עלינו בטרם נרחם על אחרים

"ונתן לה רחמים ורחמך" (ג יח)

חכמים (שבת קנ"א ב) פירשו פסוק זה כך: "ונתן לה רחמים" -

מבאר אמונים

מקורות בפרשה על גדל מעלת עניית אמן

אמן אחר הברכות ואחר הקללות

"ונתתה את הברכה על הר גרזים ואת הקללה על הר עיבל" (יא כט)

אונקלוס תרגם: "ונתתה את הברכה... ואת הקללה" - "ותתן ית מברכיא [המברכים]... וית מלטטא [המקללים]". ויש להבין, הלא אמרו חכמים (סוטה לב א) שאת הברכות ואת הקללות אמרו הכהנים והלויים שעמדו בין שני ההרים. אלא שבברכות השווה פניהם לכוון הר גרזים, ובקללות - לכוון הר עיבל. כיצד אפוא תרגם אונקלוס שהמברכים עמדו על הר גרזים והמקללים על הר עיבל?

תרגם רבי יוסף דוד ב"ר שלמוניק:

אכן, הלויים שעמדו בתחתית ההרים הם שאמרו את הברכות והקללות, ואולם כיון שהשטנים שעמדו על ההרים ענו אמן אחר דבריהם; הברכות נאמרו כלפי אלו שענו אמן בהר גרזים, והקללות - כלפי העונים בהר עיבל. לכך פרש אונקלוס שפכביכול המברכים והמקללים עצמם עמדו על ההרים, שהרי: "גדול העונה אמן יותר מן המברך" (ברכות נג ב).

צמח דוד

ברכה על נתון עבודה זרה

"אבד תאבדון את כל המוקמות אשר עבדו שם הגוים אשר אתם ירשים אתם את אלהיהם... ונתתם את מזבחיהם" (יב ב-ג)

בפסוק זה נצטוונו לבער ולאבד עבודה זרה מן העולם (סנהדרין צ א; ס"ה לרמב"ם עשה קפה).

במסכת ברכות (נד א) נאמר: "הרואה מקום שנגערה ממנו עבודת כוכבים, אומר: ברוך [אתה ה' אלקינו מלך העולם] שנגערה עבודת כוכבים מארצנו". ויש לברר מה דינו של העורך עבודה זרה בעצמו, האם מברך על קיום המצוה כשאר מקימי מצות עשה?

מהרש"א (שם) פסק שאכן עליו לברך: "ברוך... אשר קדשנו במצוותיו וצונו לעקר עבודה זרה מארצנו". אף תמה על כך רבי בנימין רבינוביץ רבה של וילקומיר משיטת ר"י בן פלאט (הובא באבודרהם, ברכת המצות) שאין מברכים על מצוה שחייבה נגדם על ידי מעשה עברה [כשהשבת גולה]. וכיצד אפוא נתן לברך על אבוד עבודה זרה, הלא אף אם נעשתה בידי גוים, גם להם היא נחשבת עברה, שהרי אסור עבודה זרה נכלל בשבע מצוות בני נח?

בנו האדר"ת תרגם שאכן, רק על מצוה שקיומה תלוי בעברה שעשה יהודי אין מברכים, אף מצוה שמתקיימת בעקבות עברה שעשה גוי - מברכים עליה.

באופן אחר תרגם בעל מרגליות הים: את מצות השבת הגולה מקיים הגזול בעצמו, לכן אין ראוי שיברך על כך, אולם את העבודה הזרה עשה אדם אחר. ואפילו עשה יהודי, הרי למנתץ אותה אין כל קשר לעברה, לכן בודאי יכול הוא לברך.

מהרש"א ברכות ח"א נ"ב; בני בנימין על הרמב"ם ע"ז א; מקור הברכה ע"י

מכל פסיעה נברא מלאך

"כי אם אל המקום אשר יבחר ה' אלקיכם מפל שבטיכם לשים את שמו שם לשכנו תדרשו ובאת שמה" (יב ה)

ראש חכמי ירושלים רבי ישראל יעקב אלגאזי הביא בשם מדרש, שמכל פסיעה שצעדו העולים לירושלים נברא מלאך. והסמך לכך את הפסוק בתהלים (מ"ב ה): "כי אעבר בסך אדם עד בית אלקים בקול רנה ותודה המון חוגג"; "כי אעבר" - כשהתחילו עולי הרגלים לעלות, אזי נתן היה לסופרם - "בסך", ואולם ככל שהוסיפו להתקדם "עד בית אלקים", כך היו הם בגדר: "המון חוגג", לרב המלאכים שהצטרפו אליהם.

ובאותו ענין הובא בשמו של רבי לוי יצחק מברדיטשוב, שאף בימינו, ההליכה לבית הכנסת המכונה 'מקדש מעט' חשובה כהליכה לבית המקדש, ומכל פסיעה נברא מלאך.

יוסף תהלות' (לחיד"א) תהלים מב ה; מעשה יחיא' (לר"י' היג'ר) עקב

זהירים
לשומרו
אבות
ובנים

השקמת בית המדרש (ד')

למוד קדם התפלה

כפי שהתבאר במאמר הקודם, כדי שהתפלה תאמר כראוי, נדרשת לה הכנה מקדמת. ולכן "חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת ומתפללין" (ברכות ל ב), כדי להכין עצמם לדבירה.

רבים מגדולי ומאורי הדורות, נהגו כך בעצמם ואף הנהיגו כך בקהילותיהם ובצאונותיהם. ליוצאי חלציהם, להתכונן לתפלה בלמוד תורה. לשם כך היו משקיעים באשמורת, פותחים את יומם בלמוד תורה, ורק לאחר מכן מתפללים.

מעלות רבות ישנו בהנהגה זו, את חלקן נביא במאמר שלפנינו.

מעלת הלמוד קדם התפלה

בדברי חכמינו

נפתח במקורות שהובאו לקד בפרקים בשם חכמינו וזכרונם לברכה:

בגמרא (ברכות לא א) קובע חכמים: "אין עומדין להתפלל לא מתוך עצבות... אלא מתוך שמחה של מצוה", ופרש רש"י: "כגון דברי תנחומים של תורה", ובתוספות (ד"ה רבנן) פרשו: "כגון שעסק בדברי תורה".

אף בירושלמי (ברכות פ"א ה"ה, ראה משנה ברוך ה' ס ד) הובא על פיה מהתנאים שקראו קריאת שמע קדם התפלה, וזאת: "כדי לעמוד בתפלה מתוך דברי תורה".

בזהר הקדוש (בראשית דף רב ב) דרשו מלשון הכתוב (משלי י ב): "ועץ חיים תאונה באה", מי שרוצה שהקדוש ברוך הוא יקבל תפלתו, ישתדל בלמוד התורה שהיא עץ חיים, וכך יקום בו: "תאונה באה", שמשאלותיו יתקבלו לרצון לפני ה'.

עוד דרשו בפסיקתא רבתי (ב) את הפסוקים בתהלים (יז א-ב): "תפלה לדוד שמעה ה' צדק הקשיבה רנתי האזינה תפילתי בלא שפתי מרמה; מלפניך משפטי יצא עניך תחזינה מ'שרים"... 'בלא שפתי מרמה' - לא עמדנו לתפלה לא מתוך דבר בטילה ולא מתוך שפתי מרמה, אלא מתוך תורה ומצוות ומעשים טובים. לפיכך: 'מלפניך משפטי יצא' ואל תסתכל במעשים רעים אם יש לנו, שנאמר: 'עניך תחזינה מ'שרים'."

וביתא דבי אליהו (נבא ב) הסמיק לכן את הפסוק (תהלים כט ב-א): "השתחויו לה' בהדרת קדש; קול ה' על המים" - "מכאן אמרו: אל יעמד אדם בתפלה עד שיאמר הלכה אחת, פסוק אחד, לכן נאמר: 'השתחויו לה' בהדרת קדש; קול ה' על המים" - אין מים אלא דברי תורה".

הנהגה מיוחדת ביום השבת

יש שהביא מקור נוסף לדברים מדברי תנא דבי אליהו (נבא א): "כך אמר להו הקדוש ברוך הוא לישראל, בני לא כך תבתי לכם בתורת: לא ימוש ספר התורה הזה מפ'ך... מכאן אמרו, לעולם ישכים אדם וישנה בשבת, ויגלו לבית הכנסת..." [וענין זה הובא בתשובות הגאונים (מוסאפיה ס"פ) כף הראונו מן השמים שישאל שמשפטימין ובאין בבתי כנסיות בשבתות ובמים טובים ולומדים - מזה יפה הו עושין. וכך מנהג בבבל מתחלת גלות ראשונה].

ונראה מדברי הירושלמי שהדברים הנ"ל

אמורים על מי שאין באפשרותו לעשות כן בימות החול, אף מי שבאפשרותו בודאי מוטב שאף בימות החול ישכים וישנה ולאחר מכן יתפלל (שו"ת 'משנה שכיר' [לר"י טייכטל] או"ח כ).

מחלקת רש"י ותוספות

במסכת ברכות (ה ב) נחלקו רש"י ותוספות אם מותר ללמוד קדם התפלה. רש"י (ד"ה סמוך) כתב שאסור, ובתוספות (ד"ה אלא) כתבו על דברי רש"י: "לא ידעתי מנא ליה", ונחלקו שבדאי מותר ללמוד.

בש"ח ערוך (א"ח פט ו) הכריע שהאסור ללמוד קדם התפלה הוא רק משהגיע זמן התפלה. ואינו אלא למי שמתפלל בביתו או בבית מדרשו, שיש לחשוש שמא מתוך טרדתו בגרוסתו יפסיד זמן קריאת שמע ותפלה. אף מי שרגיל להתפלל בבית הכנסת בזמן קבוע, וכן מי שמוסר שעור לרבים, מותר לו ללמוד קדם התפלה. ובמשנה ברוך ה' (שם) הוסף שאף מי שהתחיל ללמוד קדם הזמן שמתוך להתפלל, מותר לו להמשיך. וכן הוסיף למי שמעמיד 'שומר' שאינו עוסק בתורה ויכול להזכיר לו להתפלל.

בספר 'ברכת אברהם' לרבי אביש אב"ד פרנקפורט (ברכות ה ב בתו"ה אלא) הכריע במחלקת הראשונים:

דברי רש"י אמורים לגבי יחידים שבדור, הדברים בה' ומיד פשוטו, ממשותם חשקה נפשם לעבודת ה', אזי מוטב שיתפללו הם תכף ומיד בקימתם, שכן יתכן שלמוד התורה יפסידו מעט מאומה דבקות. אף התוספות דברו על אנשים כערכנו שכשעומדים ממשותם לבם טרוד מיד במשא ומתן ושאר דברים של חלון, ולכן מוטב שימצימו ויעסקו בתורה, שעל ידי כך יפרדו מהנמשיות ויכול להיות שיתפללו כראוי. ובפרט דבריהם אמורים למי ששרוי בצער ואסור לו להתפלל (ברכות לא א), שעל ידי שעסק בתורה מתוך שמחה יגיע למדרגת השמחה, ככתוב (תהלים יט ט): "פקודי ה' ישרים משמחי לב".

להציל צבור שלם

ב'פרי מגדים' (סי א במשכ"ח) כתב שמי שהוא בעל תורה ראוי שלמד קדם התפלה. וכך הובא על המשגיח דליקווד רבי נתן ויכטפוגל זצ"ל:

"פעם קרא המשגיח לקבוצת בחורים ואמר להם: יש לכל אחד אפשרות נפלאה לזכות להציל את כל הצבור, ואיך? על ידי שהאדם מביע מקדם לתפלה לפני התחלת התפלה ויושב ועוסק בתורה. ובאר את דבריו על פי מש"ל (ראה זכור ח"ב דף קלא ב) למלך שמגיע לעיר; אם בני העיר לא יוצאים לקראתו לקבל את פניו, הוא גוזר גזרות רעות עליהם. אבל אם יש כמה מבני העיר שבאים מקדם ומקבלים את פני המלך, המלך מתפסם בזה. ואפילו שאנשי העיר מאחרים לבוא, המלך נשאר מפסיד ולא גוזר עליהם גזרות קשות.

אמר המשגיח: לעסוק בתורה זהו הקבלת פני השכינה, ומבאר בזה שאם אדם יושב לפני שכלל מגיעים לתפלה ולומד תורה הוא יכול להציל צבור שלם" (לקט רשימות - תפלה עמ' פג).

הפגז נתקע על תקרת בית הכנסת

בהספד שנשא מחתנו של הגאון מוילנא, רבי אברהם דאנציג בעל 'חיי אדם', על הגר"א בהיכל בית הכנסת הגדול בוילנא (נדפס בספר 'שערי רחמים' עמ' כז) קרא עליו 'חיי אדם' את הכתוב (מלכים ב' ב יב): "אבי אבי רכב ישראל ופרשיו", ואת שחרגם יונתן: שהיטיב לישראל בתפלתו יותר מרכב ומפרשים, והזכיר לנוכחים: "זכרו את יום המלחמה, שבא לכאן לבית הכנסת להתפלל, והוא בתפלתו הציל אותנו מכל רכב ופרשים. אם כן, בודאי אנו מחייבים לקרע עליו, קרעו בגדיכם, כי קרע ה' את גאון תפארת ישראל מעלינו..."

לאילו תפלה רמז 'חיי אדם' בהספד? על כך בספור שלפנינו:

היה זה ב"ז בחודש תמוז תקנ"ד, כארבע שנים טרם עלות הגאון זצ"ל בסערה השמימה. חילות הרוסים אשר בקושו לכבש את העיר וילנא מידי האצילים הפולנים ששלטו בה, החלו במצור על העיר והרעישו אותה באש תותחיהם ללא רחמים.

העיר הלכה ונתרבה, אולם מגני העקשנים לא ויתרו. מאות הרוסים נמנו ברחובות כתוצאה מאש הרוסים, בתוכם היו רבים מיהודי העיר וילנא אשר נפלו קרבן לאש חיל המצור. הגיעו הדברים לידי כך, שביום אחד בלבד נמנו למעלה משלושים חללים יהודיים.

כשלושים יום נמשך המצור הרוסי על וילנא, כאשר בין הרעשה להרעשה נעשו נסיונות תווך בין מפקדת הצבא הרוסי לאצילים הפולנים במטרה לגרם להם להפגע בטרם תחרב העיר ודם תושביה ישפך פסים, אולם האצילים הפולנים ששמרו על כבודם לא הסכימו להפגע.

אף אלא שגם הרוסים עמדו על שלהם והמשיכו לצור על העיר בעקשנות. וכך, במשך כשלושים יום נמשך המצור הרוסי על וילנא, כאשר מדי יום ביומו נחרבים בתים ונהרגים עשרות. עד אשר ביום חמשה עשר לחודש מנחם אב, לאחר שקבלו עוד סרוב עקש מידיהם של הפולנים הנצורים, פקעה סבלנותם של צבאות הרוסים, והם החליטו לפתח על העיר בהרעשה כבדה ביותר, מכמה וכמה כוונים, תוך בחשון כי בסופה יצליחו להבקיע להם דרך ולכבש את העיר המבוצרת.

ראשי קהלת יהודי וילנא אשר נוכחו בפנייה המאיימת עליהם, הכריזו מיד על עצרת תפלה וזעקה. כך, בעצומם של הקרבות המתנהלים על העיר התכנסו כל בני קהלת

וילנא לאמירת תהלים בבית הכנסת הגדול בבכי ובדמעות שליש, להפיל רחמים ותחנונים לפני ה' שיחוס על שארית הפלטה ויצילים מיד מבקשי נפשם.

אף הגאון מוילנא הצטרף לתפלה זו, וכפי שמעידים רושמי קורות העתים:

"כל עדת ישראל בעיר, הם ונשיהם ובניהם, נקבצו כלם אל בית הכנסת הגדול, בבכי ותפלה ותחנונים. ויעל הגאון רבנו אליהו אל ארון הקדש ופתח אותו, והחל לומר את המזמור: 'ענף ה' ביום צרה', לפתע נשמע קול רעם, וכדור התותח עבר בשריקה ופגע בגג בית הכנסת הגדול שעדת וילנא נאספו אליו.

לב כל העם יצא מפחד, ובו ברגע קרא הגאון רבנו אליהו בקול: 'בטל, בטל!', והגם התרחש: כדור התותח נתקע בעיני הגו והאש נפסקה. מגני העיר נכנעו, והכובשים נכנסו לעיר בתפים ובצלצלים ותהי הרוחה".

רק לאחר שהרוסים כבשו את העיר נודע הנס: כאמור, מגני העיר העקשנים נמנו וגמרו בדעתם שלא להפגע, אלא להלחם עד הפדור האחרון, ולו במחיר החורבת העיר כלה עד היסוד.

אף שבאותה שעה שהתכנסו היהודים לתפלה בבית הכנסת, אחד מנכבדי האצילים הפולנים אשר התגורר בוילנא, לא יכול היה לעמד מנגד כשעיניו פלות לראות בעירו ההולכת ונתרבת, ומשום כך החליט לשלם את נפשו בכפו ולפתח את שערי העיר לפני חילות רוסיה.

אף למוות לצו כי הדבר עלה לו בסכנו רב ובמאמצים מרבים. אולם כאשר הכריז הגאון 'בטל, בטל', נשאו מאמציו פרי. השערים נפתחו לרוחה, והצבא הרוסי נכנס בעדם לקול תרועות נצחון, וליהודים הייתה אורה ושמחה וששון ויקר.

זכר לזכרו הגדול של רבנו הגר"א נשאר מאז לדורות, ועד להתרבתו בימי השואה, היה תקוע בגג בית הכנסת הגדול של וילנא אותו פדור תוחת שסמל את סיום המלחמה, לזכרון ולגם לכל הרואים אשר נוכחו לראות בכת התפלה אשר החישה ישיעה למעלה מדרך הסבע לעיר וליהודיה.

'הגאון הקסיד מוילנא' עמ' רסא

ליקוטים וסיפורים נפלאים - ראה

העולם חציו זכאי וחציו חייב, עשה מצוה אחת הכריע את כל העולם לכף זכות, עשה עבירה אחת הכריע את כל העולם לכף חובה" (קידושין מ).

לפיכך אמרה התורה לכל יחיד ויחיד "ראה!" השתדל לראות שבכל מעשה ומעשה שאתה הולך לעשות "אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה" הרי אתה מביא לעולם כולו ברכה או ח"ו קללה. ועל כן הבחירה לגבי פעולתך עלולה להכריע את כל העולם לכף זכות או חובה. (תורת משה)

"את הברכה אשר תשמעו אל מצוות ה' אלקיכם" (יא, כז)

הרה"ק מצאנו זצ"ל ראה פעם איך אחד אמר ברכות השחר בלחש, ואף אחד לא שמע. הזכיר לו מה שכתוב בתורה. "את הברכה" - את הברכות שאנחנו אומרים בכל יום, "אשר תשמעו" - שישמעו ושיכולים לענות אמן, "אל מצוות ה' אלקיכם" חלק זה שייך גם לקיום המצוות.

"ונתתה את הברכה על הר גרזים ואת הקללה על הר עיבל" (יא, כט)

מדוע נכתבה המלה "ונתתה" עם האות ה' בסופה? תוספת ה' מראה על ברכה שניתנת בעין יפה, וכבר אמרו רבותינו: שהנותן מתנה לחברו - לעולם יתן בעין יפה. לפיכך מתאים, שכאשר עוסקים בענין הברכה על הר

גרזים, יכתב "ונתתה", רמז לעין יפה. מאמר חז"ל זה "הנותן בעין יפה הוא נותן" נאמר לאדמו"ר מגור, בעל ה"אמרי אמת", ולדבריו היתה זו אחת משתי הפעמים הבודדות, שבהן נצחו אדם כלשהו. הדבר היה כאשר הבחין האדמו"ר בעיוור, בן למעלה מתשעים שנה, שהתגורר בעיירתו, ונהג להיאנח ללא הרף על מר גורלו. בהזדמנות אמר לו האדמו"ר: "מדוע הנך מתאונן כל כך? הלא נאמר (תהלים צ, י): 'ימי שנותינו בהם שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה', ואם כן אצלך כל יום נחשב למתנה גמורה - ומדוע, אפוא, תתלונן ללא הרף?" נענה היהודי ואמר לו: "רבי, והלא כתוב: הנותן מתנה לחברו - בעין יפה הוא נותן!..."

"ההזדמנות השניה, שבה נצחני אדם כלשהו" - ספר הרבי - "הייתה כאשר נגש אלי בדרכי הביתה אחד מן החסידים

נמשל כבהמות נדמו

אמר הרבי הקדוש מרוזין זיע"א: ריבוננו של עולם! מוכן אני לוותר על העולם הזה. גם על העולם הבא אהיה מוכן לסלוח... דבר אחד אני מבקש, **שלא נסתובב כאן בעולם כמו בהמות בלי דעת!** (נקודות של אור - ספינקא)

לעי"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין ביוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

"ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה" (יא, כז)

פתח הכתוב בלשון יחיד "ראה" ועבר ללשון רבים "לפניכם"? שכן ליתן נותנים להכל במידה שווה, אבל לראות רואה כל אחד באופן אחר. אדם כמות שהוא, כך הוא רואה... (ר' מנחם מנדל מקוצק)

"ראה אנכי נתן לפניכם היום" (יא, כז)

נראה לפרש על פי המעשה דשאלו פעם להרה"ק רבי זושא זי"ע אמאי צריך האדם לבוא אל הצדיק להורות לו הדרך אשר ילך בה, וכי לא די היה בזה שישב בביתו וילמד ספרי מוסר, והשיב רבי זושא שכשהאדם לומד בביתו ספר מוסר מוצא תמיד בכל מידה דהנה זה הפגם יש אצל חברו פלוני וזה הפגם מוצא אצל חברו פלוני, ובעצמו אינו רואה שום חסרון, על כן צריך לבוא אל הצדיק שיראה לו חסרונותיו ואז כשיפתח ספר מוסר ימצא מיד את אשר שייך לו. (שיח יעקב יוסף)

"ראה אנכי נתן לפניכם היום" (יא, כז)

ווארט נפלא אמר רבי חיים מוורמייזא "שאפילו יודע המוכיח כי מכל המקשיבים ללקחו יושפע רק אדם אחד ויחיד, אל ימנע דבריו מן הצבור, שכן מצינו למשה רבינו שדיבר בפני כל ישראל ואמר להם 'לפניכם' לשון רבים, וגם 'ראה' לשון יחיד, אלא שהוא דיבר לפני כל ישראל, אבל דבריו היו מכוונים אל היחיד, ולו הוא אמר 'ראה' (אוצרות התורה)

"ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה" (יא, כז)

ראה שלא תתנהג בדרכי ביניים ובפשרות כי אנכי נתן לפניכם ברכה וקללה שהם שני ניגודים קיצוניים ביותר, אם לא בדרך הברכה הרי זו כבר ממילא דרך הקללה, דרך ביניים אין בנמצא כלל. (ספורנו)

"ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה" (יא, כז)

חכמינו אמרו: "לעולם יראה אדם את עצמו כאילו כל

ליקוטים וסיפורים נפלאים - ראה

בהיכנסם למחנה נדחקו כולם פנימה, ואת האנשים שנמצאו כשירים לעבודה אספו למקום מיוחד ושם חילקו להם ארוחת בוקר בשרית, האנשים המורעבים והמיוסרים עטו על האוכל, אך האדמו"ר מקלויזנבורג סרב לקבל את מנתו, בהפטיירו שבשום אופן הוא אינו רוצה לאכול טרפות וכך הוא צם במשך כל היום, ובערב נשכב תשוש ורעב לישון.

בבוקר של השבת נשמעה צעקה לכיוון האסירים, המכריזה לבוא לאכול.

האדמו"ר ישב מכונס בתוך עצמו. וכשהתרוקן הצריף ולא נשאר בו אף אחד, הוא התפרץ בבכי, ונחלי דמעות זרמו מעיניו. למרות שהרבי לא נהג לבכות, הוא עשה זאת, כשהוא מתפלל לקדוש ברוך הוא על כל מה שקורה.

בצהרי יום השבת בכיו של הרבי התגבר והוא אמר: "ריבוננו של עולם, נשארתי לבדי, חסר כל, את הכל לקחת ממני, נשארתי ערירי ויחף, ועוד אלך ואוכל טרפות? איני רוצה לאכול טרפות, איני אוכל!"

והנה בעודו יושב ומדבר עם עצמו נכנס אל הצריף יהודי מבוהל. הלה ניגש ישר אל הרבי ושאלו: "האם הוא הרבי מקלויזנבורג?" הרבי נבהל לשמע השאלה, כי את הרבנים והאדמו"רים היו הגרמנים מובילים ראשונה אל הכבשן, אך תוך כדי דיבור בא אליו יהודי נוסף ואמר לו, שהוא חייב לגשת מיד אל הדלת, כיון שמישהו ממתיין לו.

לא נותרה לרבי ברירה, והוא קם ממקום מושבו, למרות חששותיו, וכאשר הגיע אל הפתח, ראה אדם מבוגר, יהודי שפנה אליו בשאלה, "האם הרבי מקשאנוב היה דודך?"

האדמו"ר עמד תוהו ומשתומם, מהיכן ידע איש זה כי הרבי שרוי במחנה אושוויץ, ומהיכן ידע כי אכן הוא דודו?

אך יחד עם התמיהה השיב מיד ואמר ליהודי, כי אכן, הרבי מקשאנוב היה דודו. איש זה מיהר להושיט לאדמו"ר ככר לחם וצלוחית מלאה ריבה, ואמר לו, כי הוא הביא לו את האוכל, כדי שישביע נפשו, וכהרף עין נעלם האיש המסתורי והסתלק, והוא שוב לא ראה אותו.

כשסיפר האדמו"ר סיפור זה, אמר, כי אז הוא חש שיש אלוקים בארץ השומר עליו, מפני שלא רצה לאכול טרפות. מיד לאחר מעשה זה קיבל עליו מחדש שלא יאכל טרפה בשום אופן.

וכך ישב לו האדמו"ר מקלויזנבורג ואכל את סעודת השבת הכשרה, שזימן לו הקדוש ברוך הוא.

(613 סיפורים על תרי"ג)

"אחרי ה' אלוהיכם תלכו ואותו תיראו ואת מצוותיו תשמרו ובקולו תשמעו ואותו תעבדו ובו תדבקו" (יג, ה)

אותם הדברים נאמרו בעצם גם בפרשה הקודמת, בלשון יחיד: "את ד' אלהיך תירא אותו תעבד ובו תדבק" (י, כ) - ולמה אפוא חזרה תורה ואמרה זאת כאן בלשון רבים? ברם, אם בימים כתיקונם מסוגל כל אחד להיות ירא-שמים ועובד-השם ביחידות, הרי בזמן שיש מסיתים ומדיחים בעולם,

וביקש לדבר אתי על בתו החולה".

ה"אמרי אמת" היה ידוע בדיוקנותו הרבה, וכל סדר יומו מחושב היה בחשבון של דקות ורגעים.

לארוחה היה מקצה מספר דקות, ואם אירע שהגיע לביתו והארוחה עדיין לא היתה מוכנה, היה מדלג עליה ולא אוכל, משום שלא היה לו זמן אחר עבור האכילה... בזמן שניגש אליו אותו חסיד היה זמנו של הרבי דחוק עד מאוד, לפיכך אמר לחסיד שכעת אין לו אפילו רגע אחד להקדיש לעניין.

אמר החסיד: "לי יש עשרים שנה לטפל בבתי החולה, ולרבי אין רגע אחד של זמן בשביל זה?"...

"וזהו" - סיים האדמו"ר - "הפעם השניה שמישהו ניצח אותי"...

"ושמחתם לפני ה' אלוהיכם אתם ובניכם ובנותיכם ועבדיכם ואמהותיכם והלוי אשר בשעריכם כי אין לו חלק ונחלה אתכם" (יב, ב)

בעיר אחת חיו שני עשירים גדולים שהיו שונאים זה את זה. לימים אירס אחד את בתו עם חתן בן משפחה מכובדת ומהוללת. התקנה העשיר השני בשידוך הנאה שעשה בעל דבבו. לא עברו ימים מועטים והתברר למחותן כי חתנו הוא בעל מידות רעות ומגונות, מיהר העשיר וקרא לשדכן ולחש על אוזנו את כל הידוע לו וביקש ממנו כי ימהר ויפטור אותו מעונשו של זה. מיהר השדכן הממולח אל ביתו של העשיר השני והציע לו את השידוך בספרו לו כי השידוך עם הראשון עומד להתבטל. שמח העשיר ונתן את הסכמתו המיידית לשידוך ולא עברו שעות מועטות והחתן ביטל את התקשרותו הראשונה והשתדך עם בתו של העשיר השני.

בהגיע זמן החתונה הוזמן המחותן הראשון ולאחר המשתה רקדו שני העשירים ריקוד של שמחה כנהוג. האחד רקד בהתלהבות על זה שזכה בשידוך והשני רקד בכל עוז על שזכה להיפטר ממנו...

כן הוא גם הנמשל - אמר המגיד מדובנא: הקב"ה מייפה בעיני כל אחד ואחד מישראל את משלח ידו על כן כאשר הישראל אוסף את תבואתו - הוא שמח בה ובברכתה ואילו הלוי שמח על שהקב"ה פטר אותו מכל העמל הזה...

זה מה שנאמר בפסוק: "ושמחתם לפני ה' אלוהיכם אתם ובניכם ובנותיכם ועבדיכם ואמהותיכם והלוי אשר בשעריכם". גם הלוי שמח ומדוע? "כי אין לו חלק ונחלה אתכם..."

"רק בכל אות נפשך תזבח ואכלת בשר כברכת ה' אלקיך אשר נתן לך בכל שעריך הטמא והטהור יאכלנו כצבי וכאיל" (יב, טו)

האדמו"ר מקלויזנבורג, הרב יקותיאל יהודה הלברשטם, זצ"ל סיפר את שעבר עליו בשואה, בהיותו במחנה אושוויץ.

היה זה בערב שבת, עת הורידו את כל היהודים מהרכבת, ודחקו בהם להיכנס לתוך המחנה.

ליקוטים וסיפורים נפלאים - ראה

בשדה הקרב. משום כך - סיים החפץ חיים - נחלקים גם אנו לסוגים שונים, אבל בנים אנו לה' אלקינו וכל אחד ואחד תורם את חלקו לעבודת ה', ויחדיו ננצח במלחמת היצר. (וקראת לשבת עונג)

"בנים אתם לה' אלקיכם" (יד, א)

בלבו של משגיח ישיבת סלבודקא, הגאון הצדיק רבי משה טיקוצ'נסקי זצ"ל, התעורר חשש שמא אינו מטפל כראוי בבעיותיהם החינוכיות של בני הישיבה, משום שלא למד מעולם את תורת החינוך והפדגוגיה.

פעם אחת ביקר בישיבה ראש ישיבת חברון, הגאון רבי יחזקאל סרנא זצ"ל, והרב טיקוצ'נסקי שטח בפניו את הרהוריו אודות החוסר המקצועי שלו בעבודתו, ענה לו ר' יחזקאל: "האם אתה אוהב את התלמידים? אם הינך אוהב אותם, אינך זקוק ללימוד פסיכולוגיה ופדגוגיה, או כל תורה ושיטה אחרת, כי מי שאוהב את תלמידיו מובטח שיצליח לחנכם ולהגיע איתם להישגים גבוהים ביותר". (דרשו)

"לא תאכל כל תועבה" (יד, ג)

אמר הרה"ק רבי ברוך ממעז'בוז: נזהרים הם בני אדם שלא לבלוע נמלה חיה, מדוע אין הם נזהרים שלא 'לבלוע' אדם חי.

"למען תלמד ליראה" (יד, כג)

בעל ה"התעוררות תשובה" זצ"ל כתב: "כבוד אאמו"ר זצ"ל בעל ה'כתב סופר' אמר לי בשם אביו-רבינו החת"ס זצ"ל: 'דע בני, כי לא רק לצורך הלימוד זקוק אדם לרבי, אלא גם ליראת שמים, כי גם זאת היא פרק קשה בחיים, לאחוז בה במידה נכונה ולהשתמש בה בכון הדרוש'. (ספרא דמלכא - אוצר אמרות החת"ס)

"לא תאמץ את לבבך ולא תקפוז את ירך מאחיד האביון" (טו, ז)

סיפר עגלון שהוביל את החפץ חיים זצ"ל בדרך, שכרגיל, היה מדבר עמו על תכלית האדם בעולם הזה. העגלון שאל אותו במה יוכל לזכות איש כמוהו. החפץ חיים השיב לו, שיעסוק בגמילות חסדים. צחק העגלון במר נפשו האם זה לא לעג לרש, הלא עני ואביון הוא, וזקוק בעצמו לקבלת גמ"ח! הסביר לו החפץ חיים במתק לשונו, שאל יחשוב שגמ"ח צריכים להקים במאות. אפשר להקימו בקטנות. ינסה לחסוך מהוצאות פרנסתו כמה פרוטות לשבוע, וכשיצטרפו הפרוטות לזהובים, יהיה לו כבר במה לעזור לשכן עני בהלוואה קטנה לצרכי שבת, וזהו יסוד גמ"ח הנחשב בעיני הקב"ה כאחת הקופות הגדולות. סיים העגלון בשמחה "שמעתי לעצתו, וכיום יש לי סכום הגון אשר נאסף אצלי והנני מלווה בע"ה לעשרות אנשים".

אין בכוחו של היחיד לפעול מאומה, אלא מן ההכרח שייצור מכל היחידים כוח-רבים מלוכד כדי להתגונן מפני ההסתות והדחות.

לפיכך, כאן בפרשה המדברת בהדחתו של נביא שקר, חוזרת התורה ואומרת אותם הדברים בלשון רבים, לפי שאז חייבים היחידים להתלכד יחד, למען יוכלו לקיים: "אותו תיראו ואת מצוותיו תשמרו ואתו תעבדו ובו תדבקו".

"ואת כל שללה תקבוצ אל תוך רחובה ושרפת באש" (יג, יז)

אם יכולה הייתה עיר שלמה להיכשל בעבודה זרה, הרי סימן הוא כי אנשיה היו שטופים רק בענייני רווחי ממון ולא נתנו דעתם על ענין נעלה מזה. על כן ניטמטם לבם כ"כ עד כי נוח היה להדיחם. ממילא ראוי גם הונם ורכושם, אשר גרמו לידי כך, להישמד כולו באש. (אבני אזל)

"ונתן לך רחמים ורחמך" (יג, יח)

מלמד שכל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים (שבת קנא).

ועל זה אמר ר' דוד משה זצ"ל מטשורטקוב: כל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים. היינו שמעורר רחמי שמים על זה שהוא מרחם עליו, כי אומרים בשמים: ומה זה בשר ודם ריחם עליו... הקב"ה בוודאי שצריך לרחם עליו!

"ונתן לך רחמים ורחמך" (יג, יח)

אל לך לחשוש מכך, שאחרי הריגת עיר שלמה של אנשים, נשים וטף, תסגל לעצמך טבע של אכזריות - שכן התורה מבטיחה לך: "ונתן לך רחמים" - מכיון שאתה עושה זאת למען רצון השם-יתברך וכבוד-שמים, לא ישחית המעשה הזה את מידותיך אלא אדרבה - עוד יחון אותך השם-יתברך במידה של רחמנות.

"בנים אתם לה' אלקיכם" (יד, א)

שאל יהודי את ה"חפץ חיים" זיע"א, רבי: לשם מה זקוק העולם לחסידים ומתנגדים, ואף החסידים בינם לבין עצמם, חלוקים לקבוצות רבות, מהם שעיקר עבודתם בתפילה, ומהם שעיקר עבודתם בתורה, ומהם עיקר עבודת ה' שלהם בשמחה וכו', לשם מה צריך קבוצות כה רבות?

השיב החפץ חיים: עד שאתה שואל אותי, שאל את הקיסר הרוסי, לשם מה יש לו הרבה סוגי חיילים? מהם רוכבי סוסים, מהם יורים בתותחים, מקצתם במטוסים, ומקצתם באוניות, ובחלקם חיילים הולכי רגל וכו'. אין זאת - המשיך החפץ חיים - אלא שכל סוג וסוג מועיל לקיסר למלחמה בדרך שונה, שהרי חייל ההולך רגלי, אין בכוחו להילחם בחייל הנלחם מתוך מטוס, והיורים בתותחים, בכוחם לנהל מלחמה אף ממרחק של כמה פרסאות, ואפילו חיילי הקיסר המריעים בחצוצרות, תפקיד חשוב להם, שבתרועעתם מחזקים הם את לב החיילים הנלחמים

ליקוטים וסיפורים נפלאים - ראה

במעשיך, ואז "והיה בך חטא", ימצאו גם אצלך חטאים ותיענש, אך אם תתן בלי לבדוק במעשיו, גם בשמים לא יבדקו אחריך. (הרבי רבי שמעלקא מניקלשבורג)

"ורעה עינך באחיק האביון ולא תיתן לו" (טו, ט)

כתב האבן האזל יש אנשים שכשהם נתבעים לדבר צדקה טוענים הם, 'אח אביון יש לי, קרוב עני יש לי, ואיני יכול ליתן צדקה לאחרים', להוי ידוע שאותו אדם קמצן הוא מטבעו ואינו נותן אפילו לאחיו האביון. אם 'ורעה עינך' ומסרב אתה ליתן צדקה באמתלה של 'באחיק האביון' סימן הוא כי 'ולא תיתן לו' שאינך נותן גם לו, לאחיק. אם אפשר לתת לקרובים, אפשר לתת גם לזרים.

"נתון תתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו" (טו, י)
מפרש רש"י: "נתון תיתן לו, אפילו מאה פעמים". עליך להרגיל את עצמך לתת הרבה, וממילא "ולא ירע לבבך בתיתך לו", שכן ההרגל נעשה טבע. (לוח ארז)

"ולא ירע לבבך בתתך לו" (טו, י)
"ולא ירע לבבך" אל תתחיל להיאנח ולהרבות דברים על מצבך הרע דווקא "בתיתך לו", בשעה שבאים לבקש ממך צדקה. (עולת חדש)

"כי לא יחדל אביון מקרב הארץ" (טו, יא)
המגיד מקעלם הכריז פעם בדרשתו ואמר: שמעו אתם עשירים תראו למען השם לתת צדקה לעניים, ואם לא תתנו להם דעו לכם כי השנה הגיעו מים עד נפש והעניים יגוועו מרעב, ואם תאמרו מה יש אם הם ימותו למי אכפת הדבר הזה. דעו לכם, שוב הכריז המגיד, שהתורה הקדושה אומרת ומבטיחה "כי לא יחדל אביון מקרב הארץ", ואם כן בהכרח שיהיו עניים ואם תתנו לעניים לגווע ברעב תהיו אתם מוכרחים לתפוס את מקומם ותהיו אתם האביונים...

כתיבה וחתימה טובה

לרפואת
הבה"ח רפאל בנימין אשר בן חנה
* * *
מרת מרים יוכבד בת הענדל
בתוך שאר חולי ישראל

"כי יהיה בך אביון מאחד אחיק" (טו, ז)

העניים הם המיוחדים בעם ישראל, ולא יזלזל בהם מחמת עניותם, ואדרבה, ה' יתברך עשה את העני, עני, כדי לזכות אחרים במצות צדקה ולהציל את הנותנים מדינה של גיהנום. ומרמזת התורה 'כי יהיה בך אביון' עליך לדעת כי הוא 'מאחד אחיק' מהמיוחדים שבאחיק, מחשובי כלל ישראל, שהקדוש ברוך הוא ייעד אותם לסבול, בשביל לכפר על עוונות ישראל, ולכן אין לך לזלזל בהם חס ושלוש, אלא אדרבה לרוממם ולנשואם בכל האפשר. (אור החיים)

"לא תאמץ את לבבך ולא תקפוץ את ירך... כי פתוח תפתח את ירך לו" (טו, ז)

הנה ידוע שישנן קדימויות בעשיית מצות הצדקה וכל אחת קודמת לרעותה. וכמו שפסק הרמב"ם (הלכות מתנות עניים פ"ז הי"ג) להלכה: "כי יהיה בך אביון מאחד אחיק וגו' דרשין... ועניי ביתו קודמין לעניי עירו דכתיב בתר לאחיק, לענייך, דהיינו עניי ביתו ועניי עירו קודמין לעניי עיר אחרת, כדכתיב אח"כ ולאביונך בארצך - דהיינו עניי עירו ועניי ארץ ישראל קודמין ליושבי חוצה לארץ, דכתיב בסיפיה דקרא דכי יהיה בך אביון וגו' בארצך דהיינו ארץ ישראל, ואח"כ כתיב אשר ה' אלוךך נותן לך לרבות כל מקום", וכו'.

כ"ק מרן ה"שר שלום" מבעלזא זי"ע אומר: בכך ידו של אדם אין כל האצבעות שוות. יש אחת מהן הגדולה מרעותה וארוכה יותר, ואחת קצרה יותר. כל זה ניכר דווקא כשהאדם פותח את כף ידו ולא קומץ אצבעותיו לאגרוף. כי בשעת הקמיצה - כל האצבעות נראות שוות מבחוץ ואין הבדל ניכר ביניהן.

זהו שמוזהירה כאן התורה, בדרך רמז: "לא תאמץ את לבבך ולא תקפוץ את ירך", ותגיד: כל העניים שווים כאותה יד קמוצה, ולכן את מעשרותי ונדבתי אחלק לכולם בשווה, ואין דיני קדימה לאחים או קרובי משפחה. אלא: "פתוח תפתח את ירך לו" - ולכל עני תן כפי הראוי לו מדיני הקדימה שנתנה לך התורה.

"ולא תקפוץ את ירך מאחיק האביון" (טו, ז)

ראשי תיבות של "ל"א ת'קפוץ י'רך מ'אחיק ה'אביון" - היה אומר הרה"ק מהר"י מרז'ין זצ"ל - הן אותיות "תהלים". ללמדנו שבאמירת תהלים בלבד, אין אדם יוצא ידי חובתו, אלא צריכים להיות אומר ועושה לקיים "פתוח תפתח את ירך לו" בפועל. (על התורה)

"ורעה עינך באחיק האביון לא תתן לו וקרא עליך אל ה' והיה בך חטא" (טו, ט)

אם תלך בדרך זו ותבדוק כל עני בשבע בדיקות, "ולא תתן לו", אזי דע לך "וקרא עליך אל ה'", יבדקו גם אותך בשמים ויפשפשו

זכרון עולם

האשה
החשובה ודפית
צדקה וחסד

**מרת
ורדה שניצר**
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

מאורות
הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

זכרון עולם

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד

משה שניצר
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

בית המדרש דחסידי סוכטשוב

כולל "סנה משה"
ע"ש הר"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל

בית מדרש
למגידי שיעור "דף היומי"

חתימת סופר 3 תד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א ♦ לע"נ הר"ר מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

בס"ד, א' אלול תשע"ט **מסכת כריתות י"א - י"ז ♦ סופרים ה', י"ד - ה', י"ז** גליון מס' 1058

השבוע בגליון

♦ גוי שהתגייר צריך לטבול את כליו?
♦ עם ישראל התעלו לדרגה ייחודית עוד טרם קבלת התורה
♦ עדים שראו אך לא התכוונו להעיד
♦ שיעורי האכילה לחולים ביום הכיפורים

♦ ספיא דאורייתא לחומרא או לקולא - הקשר
♦ לקרן אשם תלוי
♦ קרן אשם תלוי כסימן מתי יש להחמיר בספק
♦ דאורייתא

דבר העורך

אֵי אֵי

אלול.

חודש אלול, החודש שבו הורים שולחים ילד אל הישיבה ולאחר יום הכיפורים הוא חוזר אליהם כשארשת בגרות על פניו. העלם הצעיר נכנס בבת אחת אל עולם הרצינות, אל היכל ההזדככות, אל חודש הרחמים והסליחות. שיחות מוסר נוקבות, שיש בהן כדי להעמיד יצור אנוש על מקומו, סדרי מוסר מטהרי נפש, תפילות משתפכות ואווירה רצינית, משנים את סופו של הילד הגדול לתחילתו של נער קטן ומשתיתים בקרבו את הבסיס לבניית עולמו הרוחני.

כזה הוא גם המעשה הבא, אשר תוכו אינו רצון עלילה, ועליות ומורדות אינן משמשות בו בערבוביה. אינך יודע כיצד בדיוק לאחוז במעשה ולהציגו, אך מהיכן שלא תתפסנו המעשה עצמו משדר גלי צמרמורת רוחניים, שאפשר לרכוב עליהם ולהתקדם עוד קצת אל היעד. אל יום הדין.

מעשה זה התפרסם לפני כמה עשורים בחוברת פנימית של ארגון אל המקורות, והיא חולקה למגידי השיעור של הארגון שעסק בקירוב רחוקים. תודתו לקורא הנאמן י. כ. על טרחתו להשיג את החוברת לטובת קוראי מאורות הדף היומי.

★ ★ ★

דף ט/א מה אבותיכם לא נכנסו

גוי שהתגייר צריך לטבול את כליו?

כידוע, כלי שנרכש מנוכרי יש לטהרו על ידי טבילתו במי מקווה (עבודה זרה עה/ב). לדעת רוב הראשונים (רש"י עה/ב ד"ה "זוזא" ועוד), מצוות טבילת כלים היא מצווה מן התורה, ועיקרה של מצווה זו היא, שיש לטבול כלי שיצא מבעלות של הנוכרי ונכנס לבעלות של היהודי, כפי שמצטטים רבים מן הראשונים את לשון התלמוד הירושלמי: "לפי שיצאו מטומאת הגוי ונכנסו לקדושת ישראל". ידיעה חשובה במסכתנו משמשת כבסיס לשאלה מעניינת, מעשית ביותר; האם נוכרי שמתגייר צריך לטבול את הכלים שברשותו.

כלל יסודי בדיני טבילת כלים קובע, כי השואל כלי מן הנוכרי אינו צריך להטבילו, והוא רשאי להשתמש בו כמות שהוא, לאחר הגעלתו כמובן מן הנבילות והטריפות שנטמעו בו. זאת, מאחר ששימוש זה אינו "כמעשה מדין", היינו: בני ישראל נצטוו על טבילת כלים, בשעה שהם נטלו שלל את כליהם של המדיינים, וחכמים דרשו, כי כלי של נוכרי הנמצא במצב זהה לזה של כלי מדיין חייב טבילה. מעתה, הרוכש כלי מן הנוכרי כמוהו ככלי מדיין, מה הללו עברו מבעלות נוכרי לבעלות יהודי, גם כלי זה עובר מבעלות נוכרי לבעלות יהודי. ברם, השואל כלי מן הנוכרי אינו רוכש אותו, הבעלות על הכלי אינה משתנית, וממילא, הוא אינו זקוק לטבילה [ראה בהרחבה ב"מאורות הדף היומי" עבודה זרה דף עה/ב מאמר **גדריה של מצוות טבילת כלים**].

כאשר נבחן את השאלה העומדת בפנינו, גר שהתגייר עם כליו, נמצא, כי יש בה צדדים לכאן ולכאן. מחד, הבעלות על הכלי השתנתה, שתחילה בעל הכלי היה נוכרי, ולאחר מכן הוא יהודי. מאידך, לא הבעלות על הכלי היא שהשתנתה, אלא הבעלים בעצמו. השאלה היא, איפוא, אם שינוי מעין זה נחשב שינוי "כמעשה מדין" המחייב את טבילת הכלי.

לעילוי נשמת

הר"ר **חיים הילל** ז"ל ב"ר שמואל ז"ל

נלב"ע ה' באלול התשנ"ב **תנצב"ה**

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

מרת **שרה אדלר** ע"ה

ב"ר שמואל ז"ל

נלב"ע ה' באלול תשנ"ו

תנצב"ה

הונצחה ע"י בנה ידידנו

הר"ר **שמואל אדלר** ה"ו ומשפ' שיחיו - גבעתיים

לעילוי נשמת

ר' **אריה יהודה ליב יפה** ז"ל

ב"ר יצחק ז"ל

נלב"ע ב' באלול תשכ"ו

תנצב"ה

הונצח ע"י בניו **דוד ושלמה יפה** שיחיו - פ"ת

לעילוי נשמת

מרת **צפורה הויזמן** ע"ה

ב"ר יחיאל ז"ל

נלב"ע ה' באלול תש"ע

תנצב"ה

הונצחה ע"י בעלה ידידנו

הר"ר **שמואל הויזמן** ומשפחתו שיחיו

לעילוי נשמת

ר' **משה שניצר** ז"ל ב"ר מנחם מנדל ז"ל

נלב"ע ג' באלול תשס"ז **תנצב"ה**

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

בעל ה"חדרי דעה" (הובא ב"דרכי תשובה" י"ד סי' ק"כ ס"ק ד') והמהר"א הלוי (שו"ת ח"א סי' ק"ט) דנים בשאלה זו ומציינים בהשתאות, כי הפוסקים הקודמים להם לא עסקו בה כלל. היו אשר טענו, כי לכאורה, קיימת הוכחה מעניינת, שגוי המתגייר אינו צריך לטבול את כליו.

בגמרתנו מבואר, כי נכרי המבקש להתגייר נזקק למילה, טבילה וקרבן - בזמן שבית המקדש קיים. זאת, למדים מאבותינו, "מה אבותיכם לא נכנסו לברית אלא במילה וטבילה והרצאת דם, אף הם לא יכנסו לברית אלא במילה וטבילה והרצאת דמים". מאחר שלא נזכר בתורה שבכתב ובתורה שבעל פה כי היה עליהם לטבול את כליהם בשעה שאבותינו כרתו ברית עם הקב"ה, הרי לנו, כי נוכרי המתגייר אינו זקוק לטבול את כליו.

עם ישראל התעלו לדרגה ייחודית עוד טרם קבלת התורה: המהר"א הלוי דוחה הוכחה זו בכך, שעוד טרם לכן נטהרו אבותינו מטומאתם, שהרי בשירת הים נמחלו כל עוונותיהם (מדרש שמות רבה פרשה כ"ג סי' י"ב), ולאחר מכן בהיותם במרה הם קיבלו על עצמם מצוות אחדות. כאשר הם כרתו ברית עם הקב"ה, הם כבר לא היו בדרגת טומאה, ולפיכך, אין ללמוד ממקרה נדיר זה לגבי כל נכרי המתגייר (עיי' בספר "טבילת כלים" פ"ג סעי' כ"ד שהביא את השיטות בדיון זה).

דף יב/ב דאי בעי אמר לא נתכוונתי לעדות

עדים שראו אך לא התכוונו להעיד

משפט קצר בגמרתנו מצוטט בפי ראשונים ואחרונים רבים, בנוגע לנידון בסיסי בהלכות עדות. גמרתנו מביאה את דברי אביי, "אמרו לו שנים יודע אתה בעדות פלוני, והוא אומר לא ידעתי - פטור, דאי בעי אמר לא נתכוונתי לעדות". המדובר הוא על אדם שהתבקש על ידי בית הדין להעיד על מקרה מסוים שהיה נוכח בו, אך הוא טען כי אין ברשותו כל עדות והוא אף נשבע על כך. לאחר מכן באו שני עדים והעידו כי שקר דיבר האיש, הוא נכח במקום ובוודאי שבאפשרותו להעיד על שהתרחש שם. אביי אומר, כי עדיין אין להענישו, הוא רשאי לטעון "לא נתכוונתי להעיד". היינו: נוכחתי במקום, אך לא התכוונתי להעיד.

בעלי התוספות (תוס' ישנים ד"ה "לא") מפרשים את הגמרא כפשוטה. העד טוען, כי הוא היה נוכח במקום, אך הוא לא העלה על דעתו כי עליו להתבונן במעשה מתוך מטרה לשמש אחר כך כעד, אלא הוא הסתכל במבט סתמי. טענה זו פוטרת אותו מלשמש כעד.

האחרונים נזעקים, וכי מי שלא התבונן במעשה מתוך מטרה לשמש כעד אינו יכול לשמש כעד? הלמא? יבוא האיש ויספר את אשר חזו עיניו, זו עדות וזו טיבה, אין צורך ביותר מכך.

אכן, הרמב"ם (הל' עדות פ"ה הל' ה') וה"שולחן ערוך" (ח"מ סי' ל"ו סעי' א'; ועיי' בש"ך ס"ק ג') פוסקים, כי "אחד שנתכוון להעיד או שלא נתכוון להעיד הואיל וראה הדבר וכיון עדותו - [שבחקירתו התברר כי עדותו מכוונת ומדויקת]... חותכין הדין על פיו, בין בדיני ממונות בין בדיני נפשות". הגאון מוילנא זצ"ל מציין על אתר (שם, ס"ק ה'), כי פסקו של ה"שולחן ערוך" אינו עולה בקנה אחד עם משמעות דברי גמרתנו, שעל העד להתבונן במעשה במטרה להעיד עליו. ואילו אחרונים רבים כותבים, כי לא ניתן לפרש את גמרתנו כפשוטה, ומספר טענות בפיהם, אחת מהן, כי במסכת סנהדרין מפורטות השאלות שבית הדין מפנה כלפי העדים. מדוע לא נזכר שבית הדין שואל אותם אם התבוננו במעשה מתוך כוונה להעיד? (עיי' הגהות "בן אריה" ובשו"ת "פני אריה" סי' י').

נותרנו, איפוא, עם גמרא בלתי מובנת בעליל. מה כוונתו של אביי, כי הנשבע לשקר מתחמק מן העונש בטענה כי "לא נתכוונתי להעיד", הרי אין כל צורך בכוונה אשר כזו?

האחרונים מבארים את גמרתנו בניסוחים שונים שעיקרם אחד.

טענת העד היא, כי מאחר שלא התבונן במעשה מתוך מטרה להעיד, פרטי המעשה אינם זכורים לו כהוגן, ורשמיו נטשטשו בזכרונם, עד שאינו יכול להעיד עליו כדבעי. לעומת זאת, כאשר אדם מתבונן מתוך כוונה להעיד, הוא זוכר את הפרטים לתקופה ארוכה (שו"ת מהר"ט ח"א סי' י"ד, שו"ת "חתם סופר" אה"ז סי' ק'). ה"חתם סופר" זצ"ל (שם) מוסיף, כי זו היא כוונת בעלי התוספות הנזכרים באומרם, שאין מאומה בעדותם כאשר הם באים "להעיד לאחר זמן", שאינם זוכרים מאומה.

דף יג/א התירו לה לעובר לאכול פחות

שיעורי האכילה לחולים ביום הכיפורים

מימי ראשית רבנותו בבריסק, היה הגאון רבי חיים מבריסק זצ"ל מורה לכל החולים המסוכנים שנצטוו לאכול ביום הכיפורים, לכל יקפידו על שיעורים ועל חצאי שיעורים, אלא יאכלו ללא הגבלה. חברו עליו חכמי העיר ודייניה, הלא גמרא מפורשת היא בסוגייתנו (עיי' רבינו גרשום, תוס' ישנים, רמב"ן בתורת האדם שער המיחוש ענין הסכנה), "התירו לה לעובר לאכול פחות מפני הסכנה", ולדעת ראשונים רבים, כוונת הגמרא היא, שמעוברת הנזקקת לאכול ביום הכיפורים, תאכל טיפין טיפין, פחות מ"שיעור" בכל פעם, אף על פי שכל אכילה, זעומה ככל שתהא, אסורה מן התורה (עיי' יומא ע"א), מכל מקום, מאחר שהאוכל כשיעור נענש בכרת, חכמים ביקשו שהמעוברת לא תעשה

ר' שמחה השתקן, כך היה קרוי בפי מכריז ויודעיו מימי מצוקת הגטו ואחר כך במחנות הריכוז. לא שמחה היה שמו, אך פניו השמחות תדיר גלגלו עליו את המחצית הראשונה של שמו, ר' שמחה, וכן היה נקרא בתחילה. לאחר שר' שמחה נוסף צץ לפתע ונוצר בלבול בין השניים, נקרא שמו בישראל ר' שמחה השתקן, על שום שהיה שותק תדיר, וגם את המילים הבודדות שהוציא מפיו, שקל היטב במוחו והפך בהן, עד שהדפן מבית הבליעה אל לשונו, כאדם הנאלץ למסור יהלומים לנושיו.

מילים לא הוציא מפיו, אך הברות הוציא ר' שמחה השתקן גם הוציא. מאי משמע הברות? בכל הזדמנות שנקרתה בפניו, היה ר' שמחה השתקן אומר, ספק לעצמו ספק לאחרים, אי א"י א"י, כן, אי א"י, לא פחות ולא יותר. דמיה היה, כי לא בא א"י א"י א"י זה, אלא כדי לפצותו על חסכון המילים שנהג בו בקפדנות. באותה מידה שבה היה קומץ את פיו ושומר את לשונו, כך היו אי א"י א"י אלו מזומנים תדיר בגרונו, ונפלטם בנקל בכל הזדמנות, כאומרים, אל דאגה, יש עוד רבים מאיתנו אצל ר' שמחה, לא נכלה.

לא הרי א"י א"י של שחרית, כהרי א"י א"י של ערבית. עיתים היה אומרם בעליות, והיו א"י א"י מתנגנים מרגונו כמחרוזת ניגונים, לא בתו משלו, מכל עצמה ותוכן עצמיים, ובד בבד מהווה חלק מיצירה גדולה. בשעת חיפזון, היו א"י א"י מובלים החוצה הימנו במקשה אחת, כגרעינים הנוקשים זה בקדקדו של זה בשעה שהם מתגלגלים ממעמקי התבית אל ארגזיו של הגלעניא, ובימי צר ומצוק, לא חסרו כאלו, היו א"י א"י לובשים שק ואפר, יגון ואנחה, עד שכל א"י וא"י בפני עצמו היה בו כדי לשבר לבו של אדם ולהביאו לידי עצבון.

איש לא ההין לשאול את ר' שמחה השתקן, אי א"י זה מה טיבו, מאין הוא בא ולאן הוא הולך. ארשת פניו של ר' שמחה השתקן ענתה בו, כי איש של כבוד הוא, אדם היודע היטב מה הוא עושה. ר' שמחה היה יהודי של צורה. לא שקומתו זקופה היתה ומראה פניו מהודר היה - הרשעים השחיתו את זקנו וכופפו את קומתו - אך עיניו היוקדות מלאו פקחות, ומבטו החודר הסיר כל ספק מלבם של אותם אנשים אשר בתחילה שקלו ואמדו בתוך תוכם את מידת צלילותו. היה ברור להם כי אי א"י אי א"י טומן בחובו דבר-מה שאינו נראה על פני השטח, אך גם הצעירים שרוח נותרה בהם לא שאלוהו מאומה. ידוע ידעו הכל, כי ר' שמחה יאזין לשאלה בשתיקה כשחיוך רחב על פניו, ובטרם פרידתו יגיב בא"י א"י.

אי א"י א"י.

פעם, סיפר ניצול שואה, שכבנו על הדרגשים בצריף, חשיכה כיסתה את הצריף, ודומה כי היקום כולו היה אפל. רוחנו נכאה היתה ועצבות נוראה כרסמה בנו. והנה, נשמע קולו הצרוד של ר' שמחה השתקן, אי א"י א"י א"י, כן, עולה - יורד - מונטני - מרגיע - עולה - עולה - רוטט - מתמשך - רועד, אי א"י א"י. שתקנו. ר' שמחה השתקן קיבל מאיתנו עידוד שבשתיקה, וקינתו, נגינתו, ההומיה, דמתה עלינו כשיר ערש המתנגן לעולל רך בשנים לאורה של עששית בבית חם ומוגן. לבו של בעל תפילה לשעבר, באחד מבתי הכנסת הגדולים של פולין, הפשיר ונמס באווירה היהודית-עגמומית, והוא החל לזמזם חלושות ניגון עתיק יומין, ללא מילים, רק מנגינה מתמשכת, חוזרת על עצמה ללא הפסקה, שוב ושוב, כאורך הגלות, הצומנת בחובה את אותן צרות על אותם יהודים במחזוריות מתגלגלת. עוד יהודים הצטרפו אל הניגון. זה שנים לא שרנו בצוותא, ועתה, לא ליל הסדר, לא סעודת ליל שבת, לא סעודה שלישית, ובכל זאת, ניצוץ מהיכל העצב שבעולם הנגינה הבלתי דרך חלוננו האפל, והעיר את תאי הנגינה שבמוחנו.

לאחר כמחצית השעה של כיסופים טמירים, התחטאות פנימית ואחדות מוצקת, שוב התשררה שתיקה בחלל הצריף. עייפנו. המחר בפתח, ומבחינת נוגשיו הוא בוודאי לא יהיה קל מיום האתמול. יכול להיות רק יותר גרוע. לפתע, נשמע קולו של נער צעיר, "ר' שמחה, הווי ההזדמנות שבה תואיל בטובך לגלות לנו, מה טיבו של האי א"י א"י השגור על לשונך".

מעשה שעונשו כרת, כלשון הרמב"ן (יומא פב/א) והרא"ש (יומא פ"ח סי' י"ב): "עושים כן כדי להקל עליו מאיסורי כרת ומכות לאיסור בלבד". הרי לנו, כי יש לאכול פחות מכשיעור.

אולם הגר"ח עמד על דעתו, כשהוא משיב להם, כי ברמב"ם (הל' שבת פ"ב הל' א') נפסק, ש"חולה שיש בו סכנה עושים לו כל צרכיו בשבת". ה"מגיד משנה" מפרש על אתר, כי כוונת הרמב"ם היא, שמותר לעשות בשבת עבור חולה זה כל דבר מה שהוא זקוק לו, אפילו דברים שאינם בגדר פיקוח נפש. ואני אומר לכם, סיים רבי חיים, כי בכלל צורכי החולה לאכול ללא הגבלה וסייגים.

ובכל זאת, הרי בגמרתנו נאמר, כי המעוברת תאכל פחות מכשיעור? הגר"ח הסביר, כי לא ניתן ללמוד מגמרתנו מאומה לחולה שיש בו סכנה. מעוברת זו אינה חולה כעת, ברם, הצום עלול להביאה לידי סכנה, ולפיכך היא רשאית לאכול. משכך, מאחר שכעת היא אינה מוגדרת כחולה שיש בו סכנה, לא נאמר בה היתרו של הרמב"ם "כל צרכיו", שלא הותר לה אלא ההכרח אשר לו היא נזקקת. אולם, כאשר לפנינו חולה מסוכן, שהאכילה נזקקת לו לצורך הבראתו, אין לדקדק עמו שמא יש אפשרות שיסתפק באכילות קטנות, שהרי זו היא רפואתו למחלה המקננת בקרבו (עיי' חידושי מרן ר"ז הלוי, הל' שבת עשור, והביא שכן מבואר בספר החינוך מצוה שי"ג, ועיי' שו"ת "חשב האפוד" סי' ע"א, ובשו"ת "ציץ אליעזר" ח"ו סי' י"ב).

כמהגנו נדגיש, כי בכל מקרה יש לשאול מורה הוראה כיצד לנהוג הלכה למעשה, שהרי גם הגר"ח לא התיר זאת אלא כאשר "יועיל לחולה לקירוב רפואתו ולחילווקו ולמעט סכנת מחלתו" (לשון הגר"ח שם). וע"ע מה שהאריך ה"ביאור הלכה" סי' שכ"ח סעי' ד"ה "כל שרגלים בהלכה זו".

דף יז/א ספק אכל חלב ספק לא אכל

ספיקא דאורייתא לחומרא או לקולא - הקשר לקרבן אשם תלוי

לומדי הדף היומי עוסקים השבוע בארוכה בסוגיות המלבנות ספקות של חטאים שונים, ומטבע הדברים נתייחס למחלוקת הראשונים הנובעת על אודות ספיקא דאורייתא לחומרא, וקשריה ההדוקים לגמרתנו.

הכל מודים כי "ספיקא דאורייתא לחומרא", היינו: בכל ספק המתעורר באחד מדיני התורה, יש להכריע לחומרא ולנהוג באיסור. לדעת רוב הראשונים, בראשם הרשב"א (קידושין עג/א), מקורו של כלל זה מן התורה. ואילו הרמב"ם (הל' איסורי ביאה פ' י"ח הל' י"ז ועוד) כותב, כי דין זה אינו אלא מדברנו, אך מן התורה ספק דאורייתא לקולא.

מחלוקת זו מוצאת את ביטויה על פני דפים רבים בספרי האחרונים, הוקדשו לה סימנים ומערכות, וחלק נכבד מן הספרים "שב שמעתתא" לבעל ה"קצות החושן", ו"שערי יושר" לגאון רבי שמעון שקופ.

אחת השאלות האיתנות על שיטת הרמב"ם היא מן התורה בעצמה, המתייחסת במפורש למקרה של ספק ומכריעה, כי יש לנהוג לחומרא! הנה, כאשר אדם מסתפק אם הוא אכל חֶלֶב האסור באכילה או בשר המותר באכילה, עליו להביא קרבן אשם תלוי [תלוי מלשון ספק, שאין ידוע בוודאות אם עבר עבירה]. לפי שיטת הרמב"ם, מקשה הרשב"א, הרי ספק דאורייתא לקולא; קרבן זה על שום מה?

ובכן, הרמב"ם בכבודו ובעצמו מתייחס לשאלה זו. תחילה הוא שונה את משנתו (הל' טומאת מת פ"ט הל' י"ב): "אבל כל הספיקות בין בטומאות בין במאכלות אסורות בין בעריות ושבתות אין להם אלא מדברי סופרים", היינו: ההחמרה בספקות המתעוררים בהלכות אלו, אינה אלא מדברנו, אך מן התורה ספיקא לקולא. לאחר מכן הרמב"ם מוסיף: "ואף על פי כן דבר שחייבין על זדונו כרת ספיקו אסור מן התורה, שהרי העושה אותו חייב אשם תלוי", היינו: אף על פי שספיקא דאורייתא לקולא, שונים הם איסורים שעונשם כרת, שבספיקות המתעוררים בהם יש לנהוג לחומרא!

המעין בהלכה זו יווכח, כי ביאורו זה של הרמב"ם עוטר בסוגריים מרובעות, ולא בכדי. דבריו אלו סותרים בעליל למשפט הפותח את ההלכה, ש"כל הספיקות... בין בעריות ושבתות אין להם אלא מדברי סופרים". כלום, איסורי שבת ואיסורי עריות אינם איסורים שעונשם כרת? ברי, טוענים גדולי האחרונים (מהר"ט ח"ב יו"ד סי' א'; סי' ב' שמואל"ס סי' מ"א ועוד, ראה רמב"ם מהדורת פרנקל), כי הגהתו של תלמיד השתרבה לתוך דברי הרמב"ם, אך אין זו כוונתו של הרמב"ם. כיצד, איפוא, מתיישבים דברי הרמב"ם? ובכן, לדעתם, קיים חילוק שונה לחלוטין בין סוגי הספיקות. תחילה נפנה לגמרתנו.

בסוגיינו נחלקו אמוראים מתי מתחייבים בקרבן אשם תלוי. יש אומרים, כי כל אדם שאירע לו ספק איסור מתחייב אשם תלוי. יש חולקים, כי רק ב"איכבע איסורא" מתחייבים אשם תלוי, היינו: כאשר לפני פלוני מונחים שני חלקי בהמה, חתיכת בשר וחתיכת חֶלֶב האסור באכילה, הרי מונח לפניו איסור ודאי, החלב. לאחר מכן הוא אכל חתיכה אחת ואינו יודע איזו מהן, אם את הבשר או

שקט מוחלט השתרר בצריף. ר' שמחה השתקן שתק, לאחר מכן הגיב באי א' ספקני, הוא התלבט אם לענות אם לאו, ולבסוף החליט כי עת רצון היא ותשובתו תתקבל על לב חבריו.

באישון ליל, שעות מספר לפני היום המפורך הבא, תחת חופת כוכבים של מחנה ריכוז, בצל האפל של ארובות הכבשנים העשנים, אשר פלטו את עשן אחיהם, על דרגש בתוך הגיהנום האנושי, התיישב ר' שמחה השתקן והסביר בעדינות: "מצוות שיויתי ה' לנגדי תמיד, כללית שש מצוות תדירות, כמובא בספר החינוך ובביאור הלכה (או"ח סימן א'): א. להאמין בקדוש ברוך הוא. ב. שלא להאמין באלוהים אחרים. ג. לייחד את ה' - ה' אחד. ד. לירא את הקב"ה. ה. לאהוב את הקב"ה. ו. שלא לתור אחר מחשבת הלב ואחר ראיית העיניים.

גוויים דוויים התרוממו מעל דרגשיהם, ראשים מוכים הוטו לכיוון של ר' שמחה, ידיים פצועות תמכו את הגוף כדי להזדקף ולהאזין, בשעה שר' שמחה השתקן המשיך לשאת את דבריו בקולו הצרוד. "במצבנו הנוכחי, יהודים יקרים, אתם ידעים, אין אפשרות לקיים מצוות רבות. לפיכך אני משתדל לקיים ביתר שאת את אותן המצוות אשר בידי לקיימן. כדי להקל על עצמי לזכור ולקיימן תדיר יצאתי סימן בעל שלש הברות, אי א' אי, המזכיר לי את שש המצוות הללו, של שיויתי ה' לנגדי תמיד.

ה"אלף" של האי הראשון - "אנוכי ה' ה"יוד" - לא נהיה לך. ה"אלף" של האי השני - "אחד, ה"יוד" - יצאת ה' ה"אלף" של האי השלישי - "אבות ה', ה"יוד" - "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, המילה "ענייכם" מצטלצלת באזני כאות "יוד", התנצל ר' שמחה השתקן והשתקת.

כולנו שתקנו.

אי א' אי.

יהודי של צורה? צורה של יהודי?

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

חווייה רוחנית מרגשת

ספרון חודשי ללימוד יומי קצר בכל יום משנה אחת הלכה אחת וקטע מהגמרא

לחודש התנסות חינם!

חייג עכשיו: 3029 *

או שלח מייל לדוא"ל: veten@meorot.co.il

פנינים

דף יג/ב יין ושכר אל תשת... רביעית יין...

תפילה בשכרות

כתב ה"טור" (או"ח הל' תפילה סוף סימן צ"ט):
"ושכר אל תשת, ראשי תיבות ואם שתה כדי רביעית אסור להתפלל, תפילת שיכור תועבה".
"פרישה" מסייג על אתר: "וגם 'תשת' ראשי תיבות תפילת שתי תפילה..."

דף יג/ב כל היכא דיתיב רב לא סגי ליה בלא הוראה

כשהתורה מביאה להוראה

הגמרא מבארת, כי אין איסור לשנות וללמוד אחר שתיית יין; יוצא מן הכלל היה רב שאף לא למד מרבי במקרה כזה, שכן מלימודו הגיע ממילא לענייני הוראה, ואסור להורות לאחר שתיית יין.
רמז לכך יש למצוא בדברי "בעל הטורים" ש"להורות" אותיות "ולתורה". יש מי שאף התורה גרידא כבר הוראה הוא אצלו, ואף זה אסור לו... ("פרדס יוסף", ק"כ).

דף טו/א שאלתי את רבן גמליאל ואת ר' יהושע באיטלים של עימאום שהלכו ליקח בהמה למשתה בנו של רבן גמליאל

תורה - תמיד

הגר"ח מברסק זצ"ל חנך את בנו הגרי"ז זצ"ל להיות שקוע בדברי תורה כל הזמן, כפשוטו ממש, אף בעת עיסוקים של חול.
פעם, ערך הגרי"ז ברית מילה לאחד מבניו. טרם הברית בעת שהיה טרוד בסיפורים דחופים שונים, ניגש אליו אביו רבי חיים ושאלו קושיה עמוקה המצריכה ישוב הדעת.
- עתה? תמהו הסובבים.
- כן! הן! ענה...

את החלב, במקרה זה עליו להביא אשם תלוי, משום שהאיסור התקבע, הוברר והיה וודאי, בטרם התעורר הספק הפרטי שלו מה הוא אכל. אולם, אדם שאכל חתיכת בשר שנפלה לידיו בטרם בירר את זהותה, אינו מביא אשם תלוי למרות שאכן יש להסתפק אם אכל חלב, משום שבמקרה של ספק איסור רגיל, אין מביאים אשם תלוי.

קרבן אשם תלוי כסימן מתי יש להחמיר בספק דאורייתא: והנה, הרמב"ם (הל' שגגות פ"ח הל' ב') פוסק כדעת הסוברים, כי רק בספק של "איקבע איסורא" יש להביא אשם תלוי. מעתה, שיטת הרמב"ם נהירה ובהירה. בכל מקרה של ספק איסור אשר בו התורה לא קבעה כי יש להביא אשם תלוי, הרי בכך היא הורתה, שבספק זה יש לנהוג לקולא, ואילו בסוג ספק של "איקבע איסורא" אשר בו נצטווה מי שנקלע לתוך הספק להביא קרבן אשם תלוי, הורתנו התורה כי ספיקא לחומרא, ומי אשר לא החמיר - יביא קרבן (עיי' "ערוך השולחן" יו"ד סי' ק"י סעי' י"ד, וראה ב"אוצר החידושים" כאן בשם הגרי"ז הלוי זצ"ל).

נציין, כי הסבר זה בדעת הרמב"ם משמש רבות את האחרונים בבואם לגונן על שיטתו מפני הוכחות שונות בתלמוד אשר מהן עולה שלא כדעתו. לאחר שהם מבארים כי הרמב"ם נוקט כי רק ב"איקבע איסורא" ספיקא דאורייתא לחומרא, אין כל מניעה לטעון, כי ההוכחות המוצבות נגד הרמב"ם הן כשיטה השניה, אשר הרמב"ם אינו נוקטה להלכה.

לעילוי נשמת

הר"ר **אלתר רוזנבוים** ז"ל
 ב"ר דוד ז"ל נלב"ע א' באלול תשס"ט
 מרת **שרה יהודית רוזנבוים** ע"ה
 ב"ר חיים שמעון זומר ז"ל נלב"ע ב' באלול תשכ"ח
 מרת **חיה רחל הבר** ע"ה
 ב"ר דוד צבי ז"ל נלב"ע ג' בתשרי **תנצב"ה**
 הונצחו ע"י משפחת **הבר ורוזנבוים** שיחיו

לעילוי נשמת

ר' **אפרים אהרונות** ז"ל
 בן מרת מיכל ע"ה נלב"ע ל' באב תשי"ב
תנצב"ה
 הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

מרת **דבורה הפטקה** ע"ה
 ב"ר ישראל ז"ל נלב"ע ה' באלול התשנ"ט
תנצב"ה
 הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

מרת **מלכה קרופניק** ע"ה
 ב"ר משה ז"ל נלב"ע א' באלול תשי"ט
תנצב"ה
 הונצחה ע"י ידידנו
 הר"ר **אריה ישראל שכטר** שיחיו

מתחילים. מהתחלה.

ותן חלקנו. דרך חדשה ללימוד שלך

לא בכל יום אפשר לצאת למסע חדש, מההתחלה.

בימים אלו מסיימים אלפי לומדי "ותן חלקנו" מחזור לימוד יומיומי של 12 שנים!
 ו...מתחילים את סבב לימוד הש"ס, יחד עם קטעי גמרא, הלכה והגות חדשים.
 זוהי ההזדמנות שלך לקבוע 'עיתים לתורה'. לומדים כמה דקות חזקים בסיפוק רוחני עצום!

חודש ראשון התנסות חינם

קבע עיתים ללימוד > עכשיו! *3029

{ אז נדברו }

פרשת ראה תשע"ט | ראש חודש הרחמים והסליחות תשע"ט

להצטרפות לרשימת

התפוצה במייל,

להערות והארות:

a8447168@gmail.com

להשתתפות בהוצאות הגליון:

בבנק:

חשבון 53957

בנק דיסקונט

סניף 106

באשראי:

"נדרים פלוס"

"קהילות"

בטלפון:

0799-654321

תודה מראש!!!

ראה!!! ברכה וקללה!! הכל ברור!! הכל על השלחון!!

פרשת השבוע מתחילה עם ארבעה פסוקים רשמיים: ראה אנוכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה!! את הברכה אשר תשמעון... ואת הקללה אם לא תשמעון...

מה כתוב בפסוקים האלו? מה המסר שלהם??

אדוני היקר: תפסיק לחשוב שהיהדות מסובכת... תפסיק לפכור ידיך בסימן שאלה ולומר ש-מה אנחנו יודעים... ומה אנחנו מבינים... אנחנו לא יודע מה רצון ה'... תפסיק לדבר בסגנון זה!! כי זה לא פשוט נכון!! הכל ברור!! יש ברכה ויש קללה!! הברכה היא אשר תשמעון אל מצוות ה' אלוסיכם... ואילו הקללה זה אם לא תשמעון... אין פה מה להבין ואין מה להסתבר... וזה אחת מהיצר הרע'ס הגדולים ביותר שלנו... יש לנו מין תענוג מיוחד לעשות את היהדות מסובכת... ואז אני לא יודע מה רצון ה' ומה צריך לעשות... סוג הספקות האלו נותנות לנו תחושה של צדקות כזו... שאני אפסס... לא יודע מה לעשות... אני מאוד רוצה לעשות משהו בעבודת ה'... אבל אני לא יודע מה הנקודה... **אז זהו שזה לא נכון!! היהדות היא מאוד מאוד ברורה!! וראה!!!** ר' ייד... ראה!!! אנוכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה... אתה רואה?? מצד אחד יש ברכה... ומצד שני יש קללה... ומעתה: את הברכה!! אשר תשמעון אל מצוות ה' אלוסיכם... אם אתה שומע בקול מצוות ה'... אם אתה מתנהג כמו יהודי ואתה עושה רצון ה'... זה ברכה!!! ואם לא... אם לא תשמעון אל כל מצוות ה' אלוסיכם... אז הנה קללה!!! כל מה שנותר לך עכשיו זה לברר מה אתה עושה... האם אתה מקיים את מצוות ה' או לא?? זהו!! אין פה יותר מה להבין!!

ימים הנוראים בפתח וצריך לחזור בתשובה... וכל אחד מאיתנו שואל את עצמו (או לכה"פ אמור לשאול את עצמו) מה... מה המצב שלי שמה למעלה?? האם אני בפלוס או במינוס?? האם בשמים מרוצים ממני או שלא כ"כ או... או שממש ממש לא?? נו... באמת מה אתה אומר?? אז כל אחד מושך בכתפיו... אין... אין לי מושג... איך אחד פעם אמר לי: אני מוכן לשלם מאה אלף שקל למי שמוכן לשחרר לי איזה מידע או מסמך מה חושבים עלי בשמים... מה המצב שלי שם... ברגע ששמעתי אותה... מיד קפצתי על המציאה ואמרתי לו!!! קדימה... אני!! אני יודע בדיוק מה המצב שלך בשמים!!! אבל קודם תתן לי דמי מקדמה... תן לי איזה עשרים אלף שקל מראש (שלא תברר לי אח"כ...) ואז אני אגיד לך... בקיצור:

אמרתי לו: יש פסוק: **ראה אנוכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה... את הברכה אשר תשמעון אל מצוות ה' אלוסיכם... והקללה אם לא תשמעון...** כתוב כאן: שאם אתה מתנהג כמו יהודי ועושה מה שכתוב בשו"ע... אתה בסדר... המצב שלך טוב... ואם לא!! אז רח"ל המצב שלך גרוע... **אמרתי לו: אין פה מה להבין!!** אתה פשוט צריך לפתוח את הספר תורה של העם היהודי... ולעבור פסוק פסוק ולבדוק האם אתה עומד בכללים או לא... ואם אתה לא מספיק מבין מה כתוב בס"ת... אתה מוזמן לפתוח שו"ע... ואם שו"ע זה יותר מידי הרבה חומר בשבילך... אז יש כל מיני ספרי קיצור... אם זה ספר היראה לרבינו יונה או שער ג' בשערי תשובה ששם הוא מונה בקיצור נמרץ את כל מה שיהודי צריך לדעת בשביל להיות "בסדר" עם הרבש"ע... וזהו!! מה שכתוב שם!! זה בדיוק מה שקורה בשמים!! **אין שום הפתעות בשמים!!!** לא לחינם חכם עדיף מנביא... כי כל המידע שהנביא מביא מהעולמות העליונים... ההכנס מביא מידע עוד יותר מדויק ומפורט מהסעיף קטן של המשנה ברורה ומהפרקטיקה המעשית בעבודת ה' **שכל אחד מאיתנו יודע טוב מאוד מה הוא צריך לעשות ולתקן בעבודת ה' והוא רק לא רוצה...** הוא מנסה להתחמק בתואנה ש... מה אנחנו יודעים... מה חשבונות שמים... ומה צריך לתקן... **לא!! לא אדוני!! אין שום דבר מסובך ביהדות!!** היהדות לא מסובכת בכלל!! הכל כתוב בתורה שבכתב ומפורש ע"י חז"ל בתורה שבעל פה... **אם יש משהו מסובך... זה אתה!! אתה מסתבך עם עצמך!!** אתה לא רוצה לעשות מה שמוטל עליך לעשות... ולכן אתה מנסה לסבך את התורה ומחפש להוציא ממנה את מה שמתאים לך... ואז באמת זה נהיה מסובך... יהודי שצריך לעשות חסימה לפלאפון שלו שלא יהיה פרוץ... והוא אומר לי: אני מוכן לשלם מאה אלף שקל אם תגיד לי מה קורה בשמים... בבקשה!!! כה אמר ה'... תעשה חסימה מבוקרת לפלאפון שלך... כי כה אמר ה'... אם לא תעשה חסימה לפלאפון שלך אז לא כדאי לך וכו'.

אני מבטיח לך שזה "כה אמר ה'!!" ואני מבטיח לך שאם היה עכשיו נביא... זה בדיוק מה שהוא היה אומר לך... רק מה?? אם היו עכשיו נביאים... והם היו מטיחים לך את האמת בפרצוף... היית זורק אותם בבור טיט שבחצר המטרה... רק מה?? עכשיו שאין נביאים... אז אתה כבר לא צריך לזרוק את ירמיהו בחצר המטרה... אתה יכול לזרוק את ה"ראש הגדול" שלך בטיט של חצר המטרה... ולעשות פרצוף נכון ומהורהר של ראש קטן ולשאול... אוי... מה עושים... "אותותינו לא ראינו אין עוד נביא, ואין איתנו יודע עד מה..." כאילו שכל הבעיה שלך זה הנביא שיבא וישבר ויגלה לך את הסוד הגדול... מה ה' רוצה ממך ומה אתה צריך לעשות... **כאילו שאין לך קצה חוט!! ואין לך שמץ של מושג מה רצון ה'!! ולא נותר לך אלא לחפש בנרות איזה צדיק מיוחד "שרואה דברים..." שיגיד לך מה קורה בשמים... אדוני!!! במקום לחפש בנרות איזה צדיק מיוחד שרואים אצלו דברים... עזוב!!! קודם תחפש את הראש שלך!!! איפה זרקת את הראש הגדול שלך... למה תמיד בעבודת ה' אתה משחק אותה ראש קטן כאילו אתה לא מבין ולא יודע לאבחן ולהצביע על הנקודה!! איזה ערוות דבר מצא אצלך הקב"ה שהוא שב מאחריך ולכן בשנה האחרונה לא היה לך סיעתא דשמיא כמו פעם?? **אני לא נחמד!! אני בועט לך בבטן בלי רחמים!!** אבל בינינו... אין לי שום אינטרס... אני לא לוקח פדיונות... ואני לא רואה דברים... אני כסה"כ מעמיד אותך מול המציאות **שאתה!! שאתה תראה דברים!!** שאתה תעמוד מול עצמך ומול אלוסיך שאתה יודע בדיוק מה הוא רוצה ממך!! ולא תתחמק ממה שאתה צריך לעשות!! **המרויח היחיד יהיה אתה!! לא אני!!** אל תשכח שבעוד חודש ימים כל אחד מאיתנו יעמוד לבד לבד מול הרבש"ע... כל אחד בגודל טבעי... ושם יכון בחסד כסאו וישב עליו **באמת!!** והקב"ה ידרוש ממך **אמת!!** לא טיוחים... ולא בלבולי שכל... הקב"ה יתבע ממך למסור דין וחשבון אחד שתיים שלוש... מי יעמוד לצידך ברגעים האמיתיים האלו?? **אף אחד בעולם!!** תוציא מהראש!! (אף נביא שקר שניבא לעם ישראל עתיד ורוד לא ליווה את עם ישראל בגלות) אף אחד!! אתה ורק אתה תעמוד ותתמודד מול רשימת שאלות שהקב"ה ישאל אותך מה קורה איתך... ההלו... תתכונן לזה!! צריך לקחת את העניינים ברצינות... זה לא צחוק... זה לא בדיחה... אגוטע חודש!!!**

האם צרות של עשירים זה גם צרות??

בפרשת השבוע התורה מתייחסת לצרות של עשירים!!! מדובר שם במעשר שני... שכל אחד מישראל מחויב להפריש עשר אחוז מפירותיו ולעלות אותם לירושלים... אבל אל תשאל... יש לי בעיה... בעיה מאוד קשה... תנחש מה הבעיה?? וכי ירבה ממך הדרך... כי לא תוכל שאתו... כי יברך ה' אלוךך!!!! **תקשיב:** יש לי בעיה... הקב"ה כ"כ בירך אותי... ויש לי כ"כ הרבה פירות... שגם העשר אחוז שאני צריך להפריש... זה עצמו כמות אסטרונומית... ואני פשוט לא מסוגל להעלות כזו כמות אדירה של פירות לירושלים... כן... זה מה שהתורה מדגישה: כי יברך ה' אלוךך!!! כתוצאה מהברכה שה' בירך אותך... הרי יוצר מצב שהמעשר - עשר אחוז יהיה כמות מאוד גדולה ולא תוכל שאתו...

נו... איך אנחנו מתייחסים לצרות של עשירים???

אוהו... תתבייש לך... נותנים לך ואתה מתלונן??

תגיד תודה... יש כאלו שאין להם בעיות כאלו... יש כאלו שהידיים שלהם ריקות לגמרי... אז אתה... שאפילו המעשרות שלך כ"כ גדולים... אז אתה מתלונן... אתה עוד מעז לומר שאתה נמצא בשוקת שבורה ולא יודע מה לעשות?? תשבור את הראש... תשכור חברת הובלות ותעלה את כל הפירות לירושלים... ותגיד תודה ותשתוק...

אז זהו שלא!!! התורה לא סותמת פיות... וגם לכן אדם שברוך ה' הקב"ה הרעף עליו מלא חפניים ברכה... גם לו... בתוך המצב של הברכה... יכול להיות כל מיני קשיים טכניים... והתורה לא מתעלמת מהם... (כמובן) אם היה מדובר בטענת פינק או בטענת וישמן ישורון ויבעט זה כבר משהו אחר... כעת אנחנו מדברים על טענה מוצדקת... טענה מתקבלת... וכי בגלל שהיהודי הזה התברך לכן אין לו זכות לפתוח את הפה... וכי אדם עשיר שחמורו רובך רק בגלל שהוא מלא וגדוש בכל טוב מצרים... לכן אין פה מקום לעזוב תעזוב עמו??... כן... במדינת ישראל שמאפיינת את דעת בעלי בתים ההפוכה מדעת תורה הגישה הזו מאוד רוחחת... תמיד ירחמו על החלש... תמיד הוא יצא הצודק... והחזק תמיד יצא מופסד... אם אתה רוצה לנצח תהיה עובד זר... אתה רוצה לצאת צודק?? תהיה בן מיעוטים... אבל חשבון הצדק האמיתי קובע שבדיקת כמו שאסור לישא פני גדול ועשיר... כך גם דל אתה דרדר בריבו... אסור לרחם על הדל יותר מהעשיר... ועל אותו משקל אסור גם להטות את דינו של העשיר לשלילה מרוב רחמים עם העני... עכ"פ התורה מתייחסת לטענה זו... ובשביל זה יש לנו את דין פדיון מעשר שני... אותו יהודי עומד ופודה את פירותיו על מעות... ומעלה אותם לירושלים... ושם באמת הוא מודה לקב"ה על שזיכה אותו שכמות הפירות שלו כ"כ גדולה עד כדי שהוא הגיע לצרות של עשירים ש"לא תוכל שאתו..."

ללמדך: שהתורה לא מתעלמת ולא מתנכרת לאף אחד!!! בשום שלב בחיים!! גם אדם שפיו מלא שירה כים ולשונו רינה כהמון גליל... ואין לו שום תלונות... הכל ברוך ה' כל כך טוב... אבל יש כל מיני טרדות... ועומס גדול כתוצאה מ... מ... ממה שזה יהיה... אם זה הבת שהתארסה ואוטוטו חתונה ויש עומס גדול... ואם זה התחייבויות כספיות שמגיעות בנסיבות משמחות ש... חס ושלום... אני מתבייש להתפלל... מה... יש לי עוד מה לבקש?? אני רק יכול להודות לקב"ה... **לא! אתה טועה!!!** נכון... להתלונן אסור... אדם שמתפלל על רוב טובה ובוטח בה זה ממש כפיות טובה... אבל אם יש לך קושי נקודתי כתוצאה מטובה שהקב"ה נתן לך... גם את התפילות האלו הקב"ה מתפלל... גם כאן הקב"ה נמצא... גם את המסר הזה צריך פעם אחת לדעת... הקב"ה לא נעלם אחרי שהוא הטיב איתך... הוא ממשיך ללוות אותך... לא רק במציאה הגדולה... אלא גם בהובלה שלה... ואם זה כבד לך... ולא תוכל שאתו רק כי יברך ה' אלוךך... גם כאן הקב"ה נמצא והוא נותן לנו ציווי מיוחד ששמו: פדיון מעשר שני... אז לא צריך אף פעם לסגור את הפה... הקב"ה תמיד כאן...

מופעי--ימי הרחמים והסליחות...

נא לא לערבב אור וחושך...

בשבוע האחרון כולם מדברים על הופעה חרדית שהיתה אמורה להיות לגברים בלבד... וההופעה הזו התבטלה עקב עתירה של שדולת נשים וכו'... כולם מדברים על השערוריה... באיזו מדינה אנחנו נמצאים שככה נלחמים בגדרי הקדושה וכו'... מאשימים את מערכת המשפט... את היועץ המשפטי לממשלה שעוד מדמיון שהוא דתי וכו'... עד כאן השפה של העיתונות!!! תפקידו של עיתון חרדי זה להציג את המפה הפוליטית... ולשרטט מי צודק ומי לא... אבל אנחנו אחרי הכל מחונכים להסתכל על כל דבר בייחס לעצמנו!!! מה זה אומר לילי! מה אני קשור לסיפור הזה... מה זה בא לעורר אותי!!!

אז תרשה לי בתור יהודי שגר בחיפה להגיד הרגש מסוים... (או שזה נכון... או שזה לא קשור... אבל זה נכון גם אם זה לא קשור...) לפני שנה מי שזוכר... החופש הגדול נגמר ממש שבוע לפני ראש השנה... וכנראה כתוצאה מזה היו כל מיני מופעי סליחות!!! וסטנדאפ של תשובה! וכל מיני אירועים של בידור "בהקשר" לימים הנוראים ולסליחות... **זה היה פשוט צורם!!!**

חברה... אתם רוצים ליהנות...?? אתם רוצים בידור?? בכיף... תלכו להופעה... תמחאו כפיים סוערות... תתגלגלו מצחוק... תסיימו את האירוע... **ואז!!! תחליטו אם אתם רוצים לחזור בתשובה או לא...** אם אתם מעוניינים... בבקשה... בבית הכנסת הסמוך נערכים סליחות בלב נשבר... ובבית המדרש שממול יש עצרת תשובה מרכזית... **אבל למה לערבב אור וחושך???** למה מופעי-- סליחות??? למה לערבב את השעיר לה' עם השעיר לעזאזל??? אנחנו כ"כ מתאמצים לחדד את ההפרדה ביניהם... אנחנו כ"כ נערכים מראש שהשעיר לה' מקומו כאן!!! והשעיר לעזאזל מקומו בעזאזל!!! אז מה אתם מערבבים אותם...??

עכ"פ זה מה שהיה שנה שעברה!!! אבל לכה"פ היה אז לימוד זכות... סו"ס שנת הלימודים התחילה רק אחרי שהאשכנזים התחילו להגיד סליחות... **אבל!!! השנה כבר אין תירוצים...** השנה ב"ה שנת הלימודים מתחילה מיד כשמתחילים לתקוע בשופר ומתחילים ימי הרחמים והסליחות... השנה אין הצדקה למופעי סליחות... ואין מקום לטראנס של תשובה... **ואסור שזה יקרה!!!**

עכ"פ המופע המדובר שהתבטל השבוע... אם נחשוב רגע... הרי אם זה היה הופעה לשם הופעה!!! אוטומטית זה היה מיועד באופן טבעי גם לנשים במעגל סגור והכל היה עובר בשלום... רק מה?? ההופעה הזו היה נקרא סוג של **קומז'ין באווירה של הימים הנוראים...** סוג של שמועס' והכנה בכבוד ראש לקראת ראש השנה... אם ככה... אז זה ממש קדשי קדשים שנאכלים רק **לזכר** כהונה **לפנים מן הקלעים** (ולכן המופע היה מיועד רק לגברים... ומכאן התחילה הסערה...)

בשביל זה הקב"ה שלח לנו איזה שדולת נשים שהעמידו אותנו במקום... והם הבהירו לנו: **רבותי: נא לא לערבב אור וחושך!!!** אתם רוצים אטרקציות בבין הזמנים?? אתם רוצים הופעה מושקעת לקראת סוף בין הזמנים?? בבקשה... תהנו... תקפצו... תמחאו כפיים... ונא לא לשכוח לשלם בכניסה לאולם... אבל לקרא לזה הכנה לימים הנוראים??? הההלו... נא לא להיסחף! ונא לא להתבלבל!!! **זה כבר עירוב אור וחושך!!!** אם אתם רוצים לערבב אור וחושך... אז הנה... תקבלו עירוב בין ישראל לעמים **ובין עזרת ישראל לעזרת נשים...**

הרי כולנו מבינים שאירוע כזה הוא לא אמור להיות קשור לנשים... נו... אז כמו שאנחנו מבינים שהוא מתאים רק לגברים!! מותר לנו גם להבין שאירוע כזה מתאים רק לבין הזמנים!!! נא לא להכניס את חודש אלול ואת הימים הנוראים לקידום מכירות... (זה לא סתירה שבשביל האווירה של בין הזמנים זה יכול להיות האירוע הכי אידיאלי שיכול להיות) את הימים הנוראים נשאיר במקומם הראוי להם... ואת האטרקציות של בין הזמנים נשאיר במקומם... **נא לא לערבב!** ושלא תגיד שלא אמרתי... עוד מעט יגיעו הבחירות... ותהיה בטוח שהימים הנוראים יכנסו לקידומי מכירות של הבחירות... ללא ספק יהיו כל מיני עצרות תשובה שיעסקו נטו בתעמולת בחירות... ויהיו כל מיני פליירים של "היתקע שופר בעיר והעם לא יחרדו" עם כיתוב של המפלגה מעל... **תזכור שהכנתי אותך מראש שזה מה שיהיה...** אז הההלו... נא לא לערבב אור וחושך!!! נא לא להכניס את הימים הנוראים למבואות המסונפים שאנחנו נאלצים לעבור בהם בעיצומם של ימי הרחמים והסליחות... נא להשאיר את הימים הנוראים בבית המדרש עם המפות הצחורות מול הארון קודש הלבן... שהמנגינות של ימים הנוראים בשנה הבאה חלילה לא יזכירו לנו מילים וחרוזים מהבחירות דאשקד... מסוכן להגיד עכשיו כאלו משפטים כי סוף סוף אנחנו מידי קרובים לבחירות!!! אבל אנא... אין רשות לבחירות הקרובות להרוס לנו את חודש אלול המתוק!!! עם כל הכבוד לבחירות... ימים הנוראים הם הרבה הרבה יותר גורליים מאשר הבחירות... סו"ס אל תשכח שחודש אלול הוא גורלי לשנה תמימה לכל הדעות!!! ואילו הבחירות... תמיד יכול להגיע איזה רוסי ולהפוך אותם ללא רלוונטיות... את הבונוס הזה אין לנו בייחס לימים הנוראים... יום אחרי שננעלים השערים אפילו הקריב כל אילי נביות שבעולם אין מוחלין לו... את הגלגל הזה אי אפשר להחזיר אחורה!!! אז אדרבה... נא לקחת קל וחומר מהבחירות עצמם... אם בחירות שהגורליות שלהם היא בערבון מוגבל... בכל זאת כולנו מבינים שזה גורלי וכולנו במתח מהתוצאות וכולנו מייחלים שהתוצאות יהיו טובות... אז תעשה ק"ו בן בנו של ק"ו על התוצאות של התשובה ותפילה וצדקה שלך בחודש הקרוב... זה הרבה הרבה יותר רציני!!! הרבה יותר גורלי!! ויש בהחלט מה לקחת ברצינות... אז נא לא להתפתות ולהסיט את תשומת הלב למקום הלא נכון... ראה הוזהרת...

עצה טובה להכנה פנימית

ליום הדין...

רגע לפני שמתחיל חודש אלול... רגע לפני שחוזרים ללבוש בגדי עבודה והתכנים של גיליון זה חוזרים להיות התכנים הרגילים ששונים לכל נפש... ובעז"ש ובסייעתא דשמיא משבוע הבא ואילך גיליון אז נדברו חוזר להיות מודפס ומחולק בהיכלי הישיבות הקדושות ומותאם לשלל השכבות. אז רגע לפני!!! השבוע האחרון של בין הזמנים!!! תרשה לי להציג לפניך מאמר בנושא של אלול וראש השנה... אבל בפלנטה אחרת!!!

אם אתה זוכר לפני כמה חודשים כתבתי כאן בגיליון זה על כיתה א' וכיתה ב'... הדברים אמנם סוייגו לאחמ"כ... אבל עדיין הבסיס הוא ודאי אמת ויציב שיש שני שלבים בעבודת ה'!!! יש את השלב של כיתה א' שבה באיזשהו מקום הרבש"ע עובד אצלנו... אני הילד הקטן של הרבש"ע... ויש לי הרבה צרכים... יש לי הרבה בקשות... ואני בוכה ואבא תמיד מגיע לעזור... כן... כמו שאנחנו ההורים... אנחנו עובדים אצל הילדים שלנו... אנחנו מלבישים אותם... מכינים להם אוכל... דואגים להם... ככה אנחנו הילדים הקטנים של הרבש"ע... ואנחנו פונים אליו והוא עוזר לנו...

עד כאן כיתה א'!!! כיתה א' זו הבנה שאני הבן של הקב"ה וממילא כל קושי שיש לי... הכתובת היא הרבש"ע... ואני צועק אליו והוא יענה לי...

אבל יש כיתה ב'!!! יום אחד יעניקי הקטן מתבגר... ופתאום הוא מבין שאבא ואמא לא רק עובדים אצלו... אדרבה... גם הוא עובד אצלם... אדרבה... כבד את אביו ואת אמו... מאכילו משקה ומכבדו... אני פה בשביל לכבד את ההורים שלי... ולא הם יכבדו אותי...

על אותו משקל בעבודת ה'!!! יום אחד אנחנו צריכים להתבגר ולהבין שאנחנו לא באנו פה רק לקבל מאבא שבשמים!!! אלא אדרבה... באנו לכאן בעיקר בשביל לתת!!! לתת לאבא שבשמים!!! נכון שתמיד אנחנו נמשיך לקבל... כי סו"ס הכל ממנו יתברך... ותמיד ישאר לנו המקום של הילד הקטן שבוכה ואבא עונה לו... אבל בכל זאת!!! מותר לנו להתבגר ולהבין שעיקר התכלית שלנו כאן בעולם הזה זה שאנחנו נעבוד את ה' ולא שהוא יעבוד אותנו!!! זה כיתה ב'!!!

ובימי הרחמים והסליחות הנושא הזה מגיע לידי ביטוי מאוד מאוד דומיננטי!!! ראש השנה מתקרב!!! נו... מה זה אומר לי ראש השנה???

כאן מתחיל ההבדל התהומי: כשניגשים לכיתה א' ואומרים לו שמגיע ראש השנה... המשמעות היא אבאלע... בני חיי ומזוני... כתבנו בספר חיים טובים... כתבנו בספר פרנסה... מלא אסמינו שבע... הצמח לנו ישועה בקרוב... זה מה שמעניין מי שנמצא בכיתה א'!!!

אבל מי שכבר הגיע לכיתה ב'... מעסיק אותו עוד משהו!!!! סוף סוף אני פה לא רק בשביל לקבל... אלא בשביל לתת!!! ובראש השנה... זה היום שבו אני נותן לקב"ה כתר מלוכה!!!! וממילא כל הנושא של ראש השנה מסתובב סביב ההמלכה!!! סביב מה שיש לי לתת לקב"ה!!!

נכון... אני לא שוכח את כיתה א'... אני לא שוכח את הילד הקטן והמפונד שבי שדואג **לקבל** חיים טובים... אני עוד אצעק לקב"ה ואתחנן לפניו **לקבל** שנה טובה ומתוקה... אבל!!! את ראש השנה אני משאיר ליום של נתינה!!! ליום של כיתה ב'... שבו אני נותן לקב"ה מלכות!!!

הנושא הזה מאוד מאוד קריטי בהבנה של משמעות הימים הנוראים...

אז כפי שכתבתי והארכת לפני כמה חודשים... הרי עד לפני שנתיים בכלל לא ידעתי על המושג הזה של כיתה ב'!!! לא ידעתי בכלל שיש לי מה לתת לרבש"ע!!! ידעתי רק שיש לי הרבה הרבה מה לקבל מהרבש"ע!!! (שבנינו ההכרה הבסיסית הזו - להבין שהכל ממנו יתברך... היא עצמה בכלל לא מובנת מאליה... שיש לי וכל אחד מאיתנו הרבה מה לעבוד בשביל לחיות כך...)

אז אני רוצה לשחזר מאמר שכתבתי שנה שעברה!!! אני מעתיק אותו כמות שהוא!!! כמדומני שיש בו חיזוק גדול... מצוה לפרסם ולהעביר את זה למי שצריך לשמוע את זה... זה בעיקר נוגע לזוגות נשואים בשטף החיים... או לחילופין לכל מי שמתמודד בשלל התמודדויות בחיים... לשתף אותך בדוגמא קטנה... בשני חודשי אלול שעברו עלי...

ושוב: אני מעתיק את המאמר כמות שהוא!!! הוא נכתב בשנה שעברה...

ובכן: אני כמיטב המסורת נוהג מידי שנה בחודש אלול להיות לחוץ... זה מה שיש... סוף סוף אני ליטאי ואותי לימדו בישיבות שאלול זה... זה... זה אלול... ואם זה אלול אז... אז נו... צריך לתפוס חיזוק ואימת הדין ופלאות וג' ספרים נפתחים ומה יהיה ואל תשאל... ותכל'ס... הלחץ משתק אותי... (מי שמזדהה עם התחושות האלו שירים את היד...) וניסיתי לעבוד על זה... ולשנות את צורת החשיבה... ומה לא... ושום דבר... זהו... השלמתי עם זה שחודש אלול זה החודש שאני נמצא בהלם קרב... מרוב שצריך לעשות אני תכל'ס לא עושה כלום...

ואילו השנה?? מהפכה!!!! השנה בחודש אלול הרגשתי שלווה נפש... שמחה... אני מרגיש את אלול חזק חזק בתוך הלב... אני מרגיש שאני כל הזמן נמצא במצב של הכנה לראש השנה... ממש כמו שתמיד חלמתי שיהיה בחודש אלול... סוף סוף השנה אני מרגיש את זה... **ומה קרה???** **אז ככה: מעשה שהיה כך היה:** במקרה או יותר נכון ממש לא במקרה. **גם** בשנה שעברה **וגם** בשנה הזו הילד שלי בתקופה הזו לא היה רגוע בלילות... ואני מצאתי את עצמי ער לילות שלימים... וכמובן שכל היום שלאחריו משתבש... ואתה מטורלל לגמרי... בקיצור: אני לא צריך להגיד לך איך זה נראה... ככה קרה גם בשנה

שעברה!!! וגם בשנה הזו...

קצת מצא את ההבדלים:

בשנה שעברה התחלתי את אלול עם תכניות מאוד ברורות... סו"ס באלול הרי צריך להתחזק... צריך להתכונן ליום הדין... וצריך להמליך את הקב"ה... **ואין ממליכים אותה???** בשטייגן... בתפילות... עוד שעה נוספת בכלול ערב... עוד עשרים דקות מוסר וכו' וכו'... (אל תתפוס אותי על המילה... זה לא דווקא הרשימה הזו... כל אחד והרשימה שלו...) ואני הולך בלילה לישון ויש לפני תכנית עמוסה למחר... **והנה... ויהי בחצי הלילה...** פתאום הילד מתעורר ומשבש לי את כל האלול... אני תכנתי להתפלל שעה אחת יותר מוקדם... בסופו של דבר התפללתי שעה וחצי יותר מאוחר... תכנתי לכיון בתפילה יותר... פתאום אני רק מפהק בשמו"ע... תכנתי להוסיף עוד שעתיים בלימוד והנה אני לומד הרבה פחות מתמיד... ועוד לילה כזה... ועוד לילה כזה עובר עלי... אני עומד באמצע הלילה ליד מטתו של הילד **ואני מתפוצץ!!!!** אתה מחריב לי את אלול!!!! מה יהיה עם יום הדין?? עם איזה פרצוף אני מגיע?? בקיצור: הההלך לי אלול... הלך לי הלילות... הלך לי השטייגן... הלך לי הכל... והגעתי לראש השנה כמו שאני מגיע כל שנה... עם הנשמה ביד... בלי להתכונן להמלכת ה'...

עד כאן שנה שעברה!!! קצת אנחנו עוברים שנה!!!

השנה שוב אותו סיפור בדיוק... אני נכנס לחודש אלול עם מלא המוטיבציה... יש לי רשימת חיזוקים לקראת המלכת ה'... להוסיף בלימוד... להוסיף במוסר... להקדים בתפילות... הכל מתוכנן... והנה... ויהי בחצי הלילה... שוב הילד מתעורר ואלול מתחיל להשתבש... אני כבר מתחיל להתעצבן ולהילחץ... מה יהיה עם אלול... ואז פתאום נזכרתי שיש כיתה ב'!!!! נזכרתי שהמלכות שמים הכי אמיתית **זה לקבל את ה'!!!! להיכנע לרצונו!!!!** לקבל את המצב שהקב"ה מעמיד לי... ולא להתלונן... זאת אומרת: אם הקב"ה עכשיו גלגל שהילד שלי מתעורר בלילה... אז זה רצונו יתברך... ואם אני מקבל את זה **אז בזה גופא** אני ממליך את הקב"ה... באותו רגע החלטתי שאני לא מתלונן... אני ממליך את הקב"ה **כאן ועכשיו!!!! באמצע הלילה!!!!** ובאמת במשך שעתיים ישבתי ליד הילד... שרתי לו את כל השירים של ראש השנה והמלכתי את הקב"ה פה!!! באמצע הלילה!!! עם הפיג'מה!!! ליד המיטה של התינוק!!! פתאום נהייתי רגוע ושלו... אני לא ממחר לשום מקום... ולמה? כי עכשיו אלול!!! ובאלול צריך להמליך את הקב"ה... והנה... **זה קורה פה!!! נכון ועכשיו...** אני **באמצע המלכת ה'!!!!** ולמחרת קמתי מאוחר... והתפללתי מאוחר... והגעתי מאוחר לסדר... אבל כשננסתי ללמוד... **הייתי כבר באמצע!!!!** הייתי באמצע הסוגייה!!! תבין: כבר לילה שלם שאני ממליך את הקב"ה ליד העגלה של

שחושב שהקב"ה לא כאן!!! אבל ברגע שאנחנו מפנימים שאין עוד מלבדו... אז אבא שבשמים עומד מאחורי כל הדברים האלו!!! ולמה זה באמת קורה?? כנראה שהקב"ה רוצה איתנו במקום הזה!!! והקב"ה פונה אליך ומבקש ממך, תקבל אותי כאן!!! במצב הזה!! אל תתלונן... אל תכעס... ואהבת את ה' אלוך בכל מידה ומידה שהוא מודד לך הוי מודה לו במאוד מאוד... אין צורך לחכות לבית כנסת... אין צורך לחכות לסליחות... וגברת יקרה: אין גם צורך לחלום שאני עוד אצליח לקרא איזה ספר טוב שיכניס אותי לאוירה של הימים הנוראים... עזבו... זה לא מחכה שם... **זה פה!!!! מול החיים בעצמם!!** פה הקב"ה נמצא... ופה אני עצבני ומתוסכל ומתקשה לקבל את ההחלטות של הקב"ה... ופה הקב"ה פונה אלי בחודש אלול ואומר לי: **בא תמליך אותי!!! תקבל אותי למלך!!!**

זו העבודה של חודש אלול... לאסוף את כל השברים ואת כל התרועה של השנה... את כל הגנוחי גנח והילולי ליל... לאסוף את כולם ולקבל אותם!! לדעת שהקב"ה פה... והוא עומד מאחורי זה... וגם שם נמצא השם יתברך... תסכים איתי שמצד אחד זה יותר קשה ויותר תובעני מתענית דיבור כל חודש אלול... אבל מאידך זה הרבה יותר נגיש... וקרוב אליך הדבר מאוד בפיך ובלבבך לעשותו...

המלך בשדה!!! הוא פה!!! עמוק עמוק בחיים!!! שם נפגוש אותו...

אבל זהו!!! נעצור כאן!! הדברים שנכתבו כאן הם אמת!!! זו האמת הצרופה... אבל היא פחות נחמדה... ולא רק שהיא לא נחמדה... אלא סו"ס גם מקובלנו שתשובה תפילה וצדקה מעבירים את רוע הגזירה... וכל אחד מאיתנו רוצה לשנות את הגזירה!!! כל אחד מאיתנו רוצה להקל על הפעקאלע... אנחנו מאוד מקוים להתפטר מהפעקאלע ולא רק לקבל אותו באהבה... סו"ס אנחנו כל הזמן צריכים לקפץ בין כיתה א' לכיתה ב'... ואנחנו כל הזמן צריכים לשלב אותם!!! אז מצד אחד טוב לדעת שיש כזה מאמר... טוב לדעת שלהמליך את הקב"ה זה לקבל אותו... אבל!!! במקביל... הקב"ה נתן לנו ארבעים ימי הקשבה שהמלך בשדה והוא משתוקק לשמוע מה מפריע ומה חסר ליענקלה שלו... הוא מתאוה לתפילתם של צדיקים... והוא רוצה לשמוע מה מפריע לך ובעז"ש הכל יסתדר... ומכאן ואילך בגיליון זה נשתדל להתמקד בחלק הזה!!! אבל לפחות לדעת שיש גם כיתה ב'... יש גם לתת לקב"ה כתר מלוכה... ובמה??? שתמליכוני עליהם!! תקבלו אותי!! אל תתנגדו אלי!!!

להצליח לשלב בין שני החלקים האלו בעבודת ה'... זה עבודת חיים!!! זה לא חובבני... זה לא בשביל קריאה חובבנית של עלון אז נדברו... אל תתקשר אלי עם צרור שאלות... לא!!! זה רציני!! בשביל זה אנחנו פה!! קדימה... לעבודה... אני לדודי- כיתה ב'... ודודי לי- כיתה א'...

השכנים הלא קלים האלו... ואת הלילות הקשים האלו... ואת המצב בחשבון שהוא לא מי יודע מה... ו... ואת כל הפעקאלאך שכל אחד מאיתנו סוחב איתו... אז הנה!!! אומר הרבש"ע: **את כל זה הבאתי לך!! וכאן אני רוצה שתמליך אותי!!!** אני רוצה שתמליך אותי בזה שתקבל את הנתונים שהעמדתי לפניך **ומתוך זה** תעבוד אותי בשמחה ובטוב לבב ומרוב כל!!! בזה תמליך אותי!!!

אני רוצה שתתייחד ותתאחד איתי ותקבל אותי!!!

ואין לך קבלת עול מלכות שמים יותר טהורה ופנימית מלקבל את רצון ה' ולעבוד אותו מתוך הנתונים שהוא מעמיד לפניך!!! כלומר: הגילוי העצום והנורא שגיליתי הוא שהאלול הכי אמיתי והכי תובעני מחכה לנו דווקא בשוטף!!! ביום יום!!! לא בספר תהילים ולא בתקיעת שופר ולא בספר שפתי חיים... ולא בנסיעה לקברי הצדיקים... **רק דא עקא!!!** שברגע שבשנה שעברה לא ידעתי את המסר הכ"כ פשוט הזה... והגיע אלול וצריך להמליך את הקב"ה... הרי רציתי להמליך את הקב"ה איפה שאתה רק רוצה... רק לא פה!!! רק לא מול הנתונים שלי!!

מה הפלא שיוצאים מאלול עם תסכול אחד גדול ולחץ בלתי נסבל...

יש את הבדיחה שככולם מכירים אותה... ששני ילדים הגיעו לכיתה מתנשמים ומתנשפים... מה קרה?? עשינו מצוה... העברנו אדם מבוגר את הכביש... כן... שאל המורה... אבל למה אתם כ"כ מיוזעים?? כי... כי... כי הוא לא רצה לעבור!!! היינו צריכים להיאבק איתו!!!

למה זו בדיחה כ"כ מצחיקה? מה פה העיוות המגוחך??

העיוות הוא שהילדים האלו הגיעו עם רצון מאוד טוב לעשות חסד... אבל הההלו... שכחתם דבר אחד... לשאול את הבן אדם אם הוא באמת מעוניין בזה... כן... ככה זה ילדים קטנים... **להבדיל אלפי הבדלות... זה בדיוק מה שקורה איתנו...** מגיע חודש אלול... אנחנו רוצים להמליך את הקב"ה... אנחנו מגיעים עם כל המוטיבציה... מחליטים החלטות מכאן ועד הודעה חדשה... ודבר אחד שכחנו לברר... **שכחנו לשאול את הקב"ה בכבודו ובעצמו: מה הוא רוצה??** אנחנו כבר החלטנו שבבילוי מה הוא רוצה... ומכאן ואילך מתחיל המאבק!!! אני רוצה להמליך את הקב"ה כן... והוא יתברך רוצה אחרת... ואני נלחם עם כל הכח... ולא מצליח... ומגיע מתנשם ומתנשף ומאוכזב לראש השנה שלא התכוננתי ליום הדין... **הההההה: הגיע הזמן שנקלוט אחת ולתמיד... מאוד מאוד קל** לדעת ולזהות איזה כתר הקב"ה מזמין שנניח על ראשו!!! **תנחש מה?? פשוט מאוד:** היות ואין עוד מלבדו... אז פשוט צריך להסתכל ימינה ושמאלה ולפגוש את כל הפעקאלאך ואת כל הנתונים שהקב"ה כבר הצמיד לכל אחד מאיתנו בהתאמה אישית... את כל הדברים המעצבים... את הבוסית המעצבנת... ואת השוויגער שזרקה איזה מילה לא במקום... ואת הבעיות עם הילד... והעיכוב במשכורת... וכל הדברים האלו הרי מעצבים... מכעיסים... מתסכלים... את מי?? **את מי**

התינוק... ועכשיו אני ממשיך את אותו עניין מול הגמ'... **הבנת מה ההבדל בין שנה שעברה לשנה הזו???**

שנה שעברה מאוד רציתי להמליך את הקב"ה... אבל היה מישהו שהפריע לי להמליך אותו... תנחש מי?? **הרבש"ע בכבודו ובעצמו!!!** הרבש"ע פנה אלי בלילה ואמר לי: אתה רוצה להמליך אותי??

הנה... אני רוצה עכשיו שתנדנד את העגלה של הילד... אבל אני התעצבנת... **רבש"ע: לא מקובל עלי...** אני אקבע איך להמליך אותך... ואני כבר תכננתי שאני ממליך אותך בבית מדרש... בסדר א'... בהספקים וביעדים שאני הצבתי... **והקב"ה בשלנו!!!** בני היקר... אתה באמת רוצה להמליך אותי?? אז **תקבל אותי!!!** תקשיב לי... אני רוצה כעת אחרת... ואני רוצה עכשיו שאתה תשחק עם הילד שלך ותעשה לו פיפ באף בשעה 4 לפנות בוקר... **ואני עשיתי מרפקים והתפוצצתי מעצבים!!!!**

רבש"ע: אני לא מסכים!!! לא מקובל עלי!! אני לא מוכן שאתה תחליט לי!! **אני אקבע ורק אני אקבע** איך להמליך אותך!!! הרבש"ע בשלנו ואני בשליו... נו... ומה יצא בסוף?? שמהלילה הזה יצאתי מרוט... עצבני... מתוסכל... אתה יודע מה זה להיות ער חצי לילה בגלל שהילד התעורר?? סתם... סתם לשרוף לילה... אתה לא ישן... אתה קם מרוט... **אז בלילה** לא זכיתי להמליך את הקב"ה... **ובבוקר??** מה אתה רוצה... הייתי עייף...

נו... מה הפלא שהגעתי לראש השנה עם ידיים מרוקנות...

הקב"ה הזמין כתר מלכות בשעה 4 לפנות בוקר מול המשחקים של הילד... ואני עמדתי מול הרבש"ע כצוק איתן ולא הסכמתי להמליך אותו בזה... כי אני החלטתי להמליך אותו דווקא בביהמ"ד ובשעות מסוימות...

אז להמליך אותו **מתי שאני רציתי** לא הצלחתי... כי הייתי עייף...

ומתי שהוא יתברך רצה... אני לא רציתי... התנגדתי בכל תוקף...

הבנת מה קרה??? **כעת מצאתי לראשונה בחיי את החתול השחור!!!** מה פשר התופעה שדווקא בחודש אלול... שאנחנו כ"כ רוצים להתחזק... למה דווקא אז לא הולך כלום...??? למה דווקא אז אני מרגיש הכי רחוק מתמיד...?? **הפעם לראשונה מצאתי את החתול השחור!!!!**

פשוט מאוד: דווקא בגלל שבחודש אלול אני רוצה להמליך את הקב"ה... דווקא לכן אני מגיע עם תכניה מאוד מאוד מסודרת... אבל יותר מידי מסודרת!!! ואז הקב"ה מגיע ואומר: תן לי... תן לי להחליט לך איך אתה ממליך אותי... סו"ס אתה הרי רוצה להמליך אותי... אז תנסה לבדוק **מה אני!!! מה אני רוצה...** תסתכל ימינה ושמאלה ותעמוד מול הנתונים שהעמדתי לפניך ולפי זה תבין איזה "המלכה" אני מזמין... **ואז אתה מסתכל ימינה ושמאלה...** כן... הרבש"ע הביא לי את המשפחה המורכבת הזו... ואת

מעמד חלוקת המטבעות הקדושות באישון ליל בבית המקדש...

מי שנכנס בלילה האחרון לבית המקדש... למקום שבו הכהנים אוכלים את שיירי המנחות והקדשים... זה היה נראה כאילו כ"ק אדמו"ר שליט"א מחלק חנוכה געלט... ישב שם יהודי וכל הכהנים עוברים לפניו ברטט של קדושה והוא מחלק לכל אחד מטבע... כל אחד מהכהנים לוקח את המטבע בשני ידיים ומניח אותה בשמחה בכיס שלו!! מה קרה?? אולי זה הרבה כסף...??? לא... אחד מהכהנים הראה לי... זה בסה"כ עשר אגורות... אז מה קורה פה?? זה ממש מזכיר לי דמי חנוכה שהרבה שליט"א מחלק בחנוכה?? אבל לא!!! עדיין זה לא כ"כ דומה לדמי חנוכה... משתי סיבות: א. הבן אדם שמחלק את ה"דמי חנוכה" האלו הוא לא נראה רבה... הוא דווקא נראה יהודי פשוט... דבר שני: כשהרבה מחלק דמי חנוכה דוחפים... והפעם לשם שינוי לא דוחפים!!! כולם מגיעים בנחת... כל אחד מקבל... אף אחד מהכהנים לא לחוץ להפסיד...

אגב: באופן כללי המחזה הזה הוא לא שגרתי במקדש!!! כי כשמחלקים קדשים לכהנים... תמיד יש דחיפות נוראיות... כולם רוצים לזכות בלחם הפנים... וכולם רוצים לזכות בכל בשר חטאת או אשם או שיירי המנחות... ולכן יש דחיפות כי כולם יודעים שיש כמות מוגבלת ואם לא תדחוף לא תקבל!!! (ולכן הצנועים מושכים את ידיהם... הם יודעים טוב מאוד שהם מפסידים... והם מעדיפים כך... בשביל לא להיכשל בהתנהגות לא ראויה בבית המקדש...)

אבל הפעם לשם שינוי... יש פה מישהו שמחלק משהו... כולם מתרגשים... כולם רוצים לזכות... אבל אף אחד לא לחוץ!!! אין פחד שהכמות מוגבלת ואם לא תדחוף לא תקבל!!! זה כבר דבר שאומר דרשני...

ובכן: מה זה החנוכה געלט הזה בשלחי חודש אב??? (שבוע שעבר זה היה ט"ו בשבט באמצע חודש אב והפעם זה חנוכה...) ובכן: הסיפור הוא ארוך... אנחנו נספר אותו רק בקצרה... היהודי הזה שיושב כאן ומחלק מטבעות זה לא רבה!!! ממש לא רבה!! זה בעל תשובה... ליהודי הזה קוראים מוטל... למוטל יש עבר פלילי... הוא היה הגנב המיתולוגי של נחלת דן... כל גוש דן סבלו ממנו... כל לילה היה פריצה במקום אחר... היה גל של גניבות... ומוטל גנב ידע טוב את המלאכה והוא תמיד הצליח לחמוק... וכבר תוכננו מארבים והפכו את העולם בשביל לתפוס אותו... ואף אחד לא הצליח... עד שיום אחד מוטל גנב נכנס לבית המקדש!!! לא!!! אל תפחד... בבית המקדש הוא לא תכנן לגנוב!!! גם בגלל שבבית המקדש אף אחד לא מעז לגנוב... וחץ מזה מי שתופסים אותו שהוא גנב כלי שרת... זה לא נגמר בתשלומי כפל... זה קנאים פוגעים בו!!! פשוט מוציאים אותו מהעזרה ופוצעים את מוחו... והורגים אותו בבית משפט שדה... (כך על פי הלכה... הגונב את הקסוזה וכו'). אבל לא!!! מוטל גנב לא הגיע לגנוב... הוא דווקא הגיע לבית המקדש להתפלל!!! כן... גם גנב צריך סייעתא דשמיא והוא בא להתפלל שיהיה סייעתא דשמיא בגניבות... ובדיק זה היום יום שלישי בבוקר והלויים שוררו בנעימות עצומה את המילים: עד מתי תשפטו עול ופני רשעים תשא סלה, שפטו דל ויתום מיד רשעים יצילו, ומשום מה המילים האלו נכנסו בלבו כארס של עכנאי!!! והוא התמלא בהרהורי תשובה כנים... הוא עמד שם במשך כמה שעות ובכה בדמעות שליש וקיבל על עצמו לשוב בתשובה שלימה ומכאן ואילך לא לגנוב... והוא נהפך לבעל תשובה אמיתי!!! עברו כמה שבועות... ואז הוא החליט שהגיע הזמן להתחיל להחזיר את הגניבות!!! זה לא היה פשוט... מדובר בעבודת נמלים... לפתוח מחסנים שלישים של ציוד ואבזרים... ולשחזר כל דבר למי שייך... ומה אתה חושב... יש פה המון חוסר נעימות... אבל לא הייתה ברירה... יום אחד מוטל הופיע בבית דין והוא ביקש להצהיר צהרה!!! שמעו נא רבותי דיינים מומחים!! קוראים לי מוטל גנב!!! אני הוא זה ולא אחר! אני הוא זה שגנבתי מאות גנבות בשנתיים האחרונות... שכולם מחפשים אחרי ולא מוצאים אותי... והנה... בשבועות האחרונים התחולל אצלי מהפך וחזרתי בתשובה שלימה לפני הקב"ה ואני כעת רוצה להחזיר את כל הגניבות שגנבתי... הההלה!!!

מה... זה אתה??? כמה משטרות חיפשו אחריו... כמה מארבים ניסו לעשות מולך... כן... לא יאומן!!!

פנה האב"ד למוטל ואמר לו: אין לך מושג איזה טובה עשית עם עצמך שבאת כאן לבית דין להודות!!! ולמה??? כי... כי תנסה לתת השערה... כל הגניבות שלך... באיזה סכום הם מסתכמות???

מוטל גנב חשב וחשב ואז הוא ענה: משהו כמו חצי מיליון שקל... אוהו... המשיך האב"ד ותחקר את מוטל: וכמה מתוכם זה בעלי חיים... בקר וצאן?? מוטל שוב חשב... רבע מהגניבות היו שור ושה...

נו... אתה מבין מוטל??? אם לא היית מגיע לכאן ומודה!!! יום אחד הרי היו תופסים אותך... ודבר ראשון היית מתחייב תשלומי כפל!!! אז חצי מיליון היה נהפך למיליון... אבל זה עוד כלום... כי כל שור ושה שגנבת היית חייב תשלומי ארבעה וחמשה (את כולם מוטל מכר הלאה...) מדובר בסכומים אגדיים!!! שלא היית יכול לעמוד בהם והיית נמכר בגנבתך בתור עבד עברי... את כל זה חסכת ברגע שהגעת לכאן והודית ונפטרת מתשלומי הקנס!!! אתה חייב להחזיר רק את הקרן... תכל'ס... הבית דין נכנס לתמונה... והם קיבלו בזרועות פתוחות את מוטל... ולאט לאט החזירו את כל הגניבות בצורה מכובדת... חלק מהגניבות הם החזירו "בגניבה" באופן שהבעלים לא ידעו אפילו שהחזירו... (אבל לא תמיד אפשר... עיין סוף ב"ק...) וב"ה תוך חצי שנה מחסן הגניבות התרוקן!!! כמעט כל הגניבות הוחזרו לבעליהן!! מה שנשאר בעין חזר בעין... ומה שהשתנה שולם בדמיו וכו'... אבל!!! הייתה גזילה אחת ויחידה שהיא עדיין נשארה ללא מוצא!!! מה קרה?? אחד מהגנבים של מוטל גנב... היה לא פחות ולא יותר: גר הצדק אברהם בן אברהם!!! מה יש?? אצל גנבים אין אפליות!!! אם אפשר לגנוב מיהודי מקורי... אפשר גם לגנוב מגר... ומוטל גזל מאותו גר סכום של עשרים אלף שקל!!! דא עקא... שחודשיים לפני שמוטל חזר בתשובה... גר הצדק נפטר והתבקש לשיבה של מעלה... הופה!!! הרי לגר אין יורשים... וממילא אין למי להחזיר... רק מה??? יש בתורה מצוה מיוחדת!!! אחד מכ"ד מתנות כהונה זה גזל הגר!! מי שגזל גר ובא להשיב את הגזילה לאחר פטירתו של הגר... הוא צריך לתת אותה לכהני משמרה!!! וזה הסיפור שלנו... יש לציין שזה מתנת כהונה יחסית נדירה ולכן היא מצווה חביבה מאוד... בתחילת השבוע הגזבר כינס את כל המשמרה והודיע להם: יש לי הפתעה מיוחדת בשבילכם!!! יש פה בעל תשובה שגזל גר וכבר לפני כמה חודשים הוא הגיע אלי ורצה לשלם את זה לכהנים... אבל עיכבתי אותו!!! אמרתי לו תחכה... תחכה למשמרה הזו- המשמרה שלכם... ולמה??? כי בשביל להחזיר את גזל הגר צריך לתת לכל המשמרה!!! שכל אחד יקבל אחד יקבל שווה פרוטה!!! והסכום שהוא גזל מהגר... הוא באמת סכום גדול... אבל כשהסכום הזה מתחלק בין משמרה שלימה זה יוצא פחות משווה פרוטה לכל אחד... אז אי אפשר!!! הוא לא יוצא ידי חובה בה! הוא צריך להוסיף סכום מסוים משלו... בשביל שכל אחד יקבל שווה פרוטה... ולכן אמרתי לו לחכות עד המשמרה שלכם... שהיא המשמרה הכי קטנה... שיש בה הכי פחות כהנים... כדי שהוא יצטרך להוסיף הכי פחות... אי לכך!! בעזה"ש ביום שלישי בערב... כולם מוזמנים לאחר חצות הלילה למעמד חלוקת פרוטה דגול הגר!!! כל אחד יקבל לפי מנין בני ביתו... (יש לחקור: מאיזה גיל?) ואכן יורם ישב שם... דמעות של התרגשות זלגו מעיניו... כן... ברגעים אלו הוא מחזיר את הגזילה האחרונה שלו... ארץ בניקיון כפי!!! בניקיון כפיים ורק אז ואסובבה את מזבחך ה'... אל תתפלל אם תראה אותו בשמחת בית השואבה ומפזז ומכרכר יחד עם החסידים ואנשי מעשה... הם אמנם גידו: אשרי ילדותנו שלא בישה את זקנותנו... ואילו הוא יאמר: אשרי זקנותנו שכיפרה את ילדותנו... אבל כולם ביחד יסיימו ויאמרו: אשרי מי שלא חטא ומי שחטא ישוב וימחול לו... ברוכים הבאים לימי הרחמים והסליחות!!!!

איפה היית עד היום???? איפה? איפה? איפה? מה התשובה????
מרב שהדברים האלו פשוטים!!!! אז כמו שהם בעצמם פשוטים!!

ככה פשוט לנו ש--- שזה פשוט!!!!

ומרוב פשוט לנו ש--- שזה פשוט!! ממילא זה בסייידר... זה טופל... אין טעם לפתוח את הנושא הזה. מרוב שהוא פשוט.

זו הסיבה שמסוגל בן אדם להסתובב שישים שנה ולא לפתוח את העיניים מול ההיגיון הפשוט ביותר שיכול להיות... כי כל פעם שעלו לפניו השאלות הכי פשוטות... הוא אמר לעצמו: נו... אם זה כ"כ פשוט... אז בטח חשבו על זה... והגיעו למסקנה ש... שזה לא שאלה... וזה לא סתירה... וככה הוא הסיט את המחשבות האלו שישים שנה!!!! שישים שנה זה עובר לידו!!!! למה?? מרוב שזה מסובך?? לא!!! אלא מרוב שזה פשוט!!!! ואני אגלה לך סוד... שישאר בינינו... תוך כדי שדברתי איתו... אני בעצמי הרגשתי שאני מתחזק ממה שאני אומר!! הדברים הכ"כ פשוטים שאמרתי לו היו בהירות נוספת גם בשבילי... אני... החרדתי... המזוקן... ולמה??

כי גם אצלי הנושא של אמונה הוא כ"כ נדוש וכ"כ פשוט ש... שאני אף פעם לא משנן אותו... ודווקא החילוני הזה שהכריח אותי לדבר על הדברים הפשוטים האלו... הוכיח לי שזה חידוש גם בשבילי.

ניגש אלי בחור אלטער... מה יהיה... אני תקוע בשידוכים... לא הולך... אין הצעות... אני לא יודע מה לעשות... מה יהיה... לאיזה שדכנים להתקשר... האם להצטרף לאיזה ארגון?? מה... מה לעשות?? אמרתי לו: אני שומע... תן לי לחשוב כמה ימים על פתרון... אחרי יומיים התקשרתי אליו: ברוך ה' מצאתי פתרון... אור ניצת בעיני... נו... כן... מה הפתרון???

עניתי לו: תפילה!!!!!! תנחש מה הייתה התגובה שלו?? כצפוי----

אוי... נו... בסדר... אני יודע... בטח... תפילה... נכון... אבל...

מה טמון בתגובה הזו??? (אגב: היא תגובה מאוד נורמלית... אף אחד לא היה מגיב בצורה אחרת... אבל בכ"ז מה טמון בה?) שתהיה לי בריא... כשאני מגיע לך עם בעיה... סימן שאני עדיין לא הצלחתי למצא פתרון... אז מה אתה אומר לי?? תפילה!! בוקר טוב... תפילה גם אני יודע לומר... בשביל תפילה אני לא צריך אותך... זה שצריך להתפלל אני יודע טוב מאוד... אני לא צריך אותך שתגיד לי שיש שחרית מנחה וערבית... אז זהו שלא!!!!!! זו טעות!!!!!!

דווקא בגלל שאנחנו מתפללים שלוש תפילות מידי יום... לכן מאוד ברור לנו שאנחנו מתפללים... וזו טעות גדולה מאוד!!!!!! אתה יכול להתפלל שלוש תפילות כפול שנה שלימה... ויתכן שמעולם לא התפללת!!!!!! מעולם לא נפגשת עם תפילה!!!!

דווקא!!!! דווקא בגלל שאנחנו נפגשים עם תפילה שלוש פעמים ביום... דווקא בגלל זה!! יתכן מאוד שהיא עוברת לידנו... ומעולם לא נפגשנו באמת עם תפילה!!!! רק לשבר את האוזן... מה זה תפילה... אני לא מביא שום מאמרי חז"ל... אני מביא נטו שולחן ערוך: _אסור לעבור כנגד המתפלל...

למה? כי שכינה כנגדו!! אתה מבין?? יש פה בעיה טכנית!! שכינה פה!! צריך לצאת מבית הכנסת לאט... כי... כי זה אמור לבטא צער על זה שאתה יוצא מבית הכנסת. תגיד לי: מתי פעם אחרונה הרגשתי צער כשאתה יוצא מבית הכנסת?? זה הלכתי!! סימן שזו תפילה!! ככה אמורה להיראות תפילה תקינה ע"פ הלכה!!!! תפילה זה פשוט להרגיש שקשה לי לצאת מפה!!!! ו... ואם זה לא ככה... אז חסר לך בדינה דגמי... "אין עומדים להתפלל אלא מתוך שמחה של מצוה..." דברי תנחומים של תורה... מתי פעם אחרונה קיימת את ההלכה הזו??? בקיצור: ההתנהלות שמסתתרת מאחורי הלכות תפילה הכי בסיסיות... היא סוג של התנהלות שיתכן שלא נפגשנו איתה מעולם... ולמה??

כי מרוב שזה נדוש ומוכר... התרגלנו לעבור ליד זה בלי לפגוש את זה... זה בדיוק כמו חברה קדישא... כולם בטוחים שאנשי חברה קדישא לא מפחדים מהמוות... ולמה?? כי כשאנחנו ל"ע עומדים מול סיטואציה של לווייה אנחנו קצת מבוהלים... ואנשי חברה קדישא שאננים... וזו טעות!! אין שום הבדל בינינו לבין אנשי חברה קדישא... הם מפחדים מהמוות בדיוק כמו כל אחד אחר... כל ההבדל הוא שהם פשוט התרגלו להסתובב בין המתים בלי לחשוב על המשמעות של המוות... ואילו אנחנו שלא כ"כ רגילים לנוף הזה... אז כשאתה פעם ב... עומד מול מציאות של מוות ל"ע... יוצא לך לחשוב על מהו שאם החברה קדישא היה חושב יחד איתך הוא היה מדעזעך בדיוק כמוך... אותו דבר בכל נושא אחר... כל דבר שאנחנו עושים אותו הרבה... זה לא שאנחנו מתרגלים אליו וכבר לא מתרגשים ממנו... אלא אנחנו מתרגלים לעבור לידו ולא לחשוב עליו... ולכן אנחנו לא מתרגשים ממנו!!!! תפילה זה דבר עוצמתי!! אי אפשר להתרגל לעוצמה של התפילה ולהישאר שאנן ונדוש... מה כן אפשר?? אפשר להתרגל לעבור ליד התפילה... לעמוד כמו בלוק ולהגיד באדישות את המלל ולחיות לצדי התפילה בלי לפגוש אותה!!!! זה כן... וזה קורה לנו מידי יום... אבל עם קצת מאמץ... עם קצת מלחמה בנדושות... עם קצת הבנונות... לקחת פסוק אחד הכי נדוש בתפילה ולהחליט שאני חוזר עליו כמה פעמים בהתבוננות ולאט עד שזה יחדור פנימה... אין לך מושג איזה הפתעה מחכה לך... ממה?? מהפסוק הכי נדוש... הכי מוכר... תתפלא לשמוע...

לא חוזרים על בדיחה פעמיים...???

זקן אחד ליצן אמר לי משפט ליצני חכם: הוא אמר לי: כשאתה שומע בדיחה חדשה שעדיין לא שמעת אותה עד היום... אתה בטוח שהיא בדיחה חדשה... שיצאה עכשיו מהתנור... אבל לא!!! ממש לא בטוח... יתכן מאוד שהיא בדיחה ישנה נושנה... רק מה??? לפני חמישים שנה מישור המציא בדיחה... הבדיחה עברה מפה לאוזן... עד... עד שכככולם הכירו אותה... ואז כצפוי הגיע השלב שהיא נהפכה להיות בדיחה נדושה!!!! ומכאן ואילך יש כלל ברזל: לא חוזרים על בדיחה פעמיים!! ואכן מאז אף אחד לא העיז יותר להגיד את הבדיחה הזו... שום גראמען ושום ליצן... למה?? כי... נו... כולם מכירים את זה... אף אחד לא יצחק... כולם יגחכו... ואכן מאז נגנזה הבדיחה הזו והיא שוכבת לה כבר חמישים שנה אי שם בבוידם... לבנתיים הגיע דור חדש "אשר לא ידע את יוסף..." ומעולם הם לא שמעו את הבדיחה הזו... ומרוב שאנחנו מפחדים לחזור על הבדיחה פעמיים נוצר מצב שאפילו פעם אחת היא לא נאמרה!!!! וכבר עברו להם עשר שנים... עשרים... חמישים שנה... ואז... זקן אחד אזור אומץ (או ששכח...) והחליט להפר את החוק והוא כן!! חזר על בדיחה פעמיים... ו... ואז נתגלתה בדיחה חדשה!!!! שלמעשה היא ממש ממש לא חדשה... אלא היא רק שכבה בבוידם... כי ברגע שכל אחד בטוח שכולם יודעים... אז אף אחד לא אומר וממילא היא נשכחת לגמרי... עד כאן ברור??

במשפט הזה טמון יסוד גדול!!!!!!

ככה זה בכל דבר בעולם!!!!!! היות וככולם יודעים שהולך להיות פקקים בכביש 1 ויש סבירות שכעת דווקא בכביש 443 אמור להיות משוחרר... כתוצאה מזה דווקא בכביש 443 נהיה הכי פקוק בגלל שכולם עושים את החשבון הזה!! ואילו דווקא בכביש אחד יכול להיות שזה יהיה סביל... (הדוגמא הזו לא רלוונטית בדור האיוז והגי' פ...י...) דווקא בגלל שככולם בטוחים שהבעל שמחה מאוד עסוק... וכולם בטוחים שככולם מתקשרים להגיד לו מזל טוב... אז קח בחשבון שיתכן שכתוצאה מזה... למעשה אף אחד לא מתקשר אליו... כי כולם עושים את אותו חשבון... וכן הלאה וכן הלאה... ואם ככה: צריך לקחת את זה גם לעבודת ה'... ולזהות כאן את אחד המוקשים הגדולים ביותר שכל אחד מאיתנו יכול ליפול בה: צריך לדעת שבעבודת ה' ישנם נושאים מאוד מאוד פשוטים... שדווקא מרוב שהם פשוטים... אני בטוח שאני מייצתי אותם לגמרי... ו... ואין מה להוסיף לי בזה...

ולמעשה יתכן שדווקא בגלל שאני כ"כ בטוח שמיציתי אותם... לכן מעולם!!!!!! מעולם לא פתחתי את הנושאים האלו באמת!!!! כי... כי יתכן מאוד... שמהרגע הראשון היה ברור לי שכל... ש... שזה ברור לי!!! ולכן דווקא בגלל זה... מעולם לא פתחתי את זה!!!! כי... כי... כי זה הרי ברור לי!!!! הבנת מה אמרתי?? אם לא אז---

לפניך כמה דוגמאות:

אני לא מפחד שיום אחד בהיר יתברר לי שלא ידעתי הלכה מפורשת בהלכות לולב... כי פעם בשנה אני חייב לפתוח מ"ב הלכות לולב... כי... כי הרי צריך לקנות לולב... אבל יש לי באמת מה לחשוש שיום אחד יתברר לי שלא ידעתי הלכה מפורשת בהלכות ק"ש... ולמה?? כי מרוב שמוכר לי וברור לי הלכות ק"ש... אז לך תדע... אולי תמיד היה ברור לי ש--- שברור לי!!! וממילא אפילו פעם אחת ויחידה לא פתחתי ברצינות את הלכות ק"ש... וממילא לך תדע... איזה חידושים מחכים לי בסימנים הכי מוכרים ונדושים בחלק א' של שולחן ערוך אורח חיים...

אני לא מפחד שיום אחד בהיר יתברר לי שאני מחלל שבת... כי... כי אני לא מחלל שבת!!!! כי למדתי הלכות שבת... ועד כמה שידוע לי... על מלאכות דאורייתא אני ודאי לא עובר... אבל!!! אני מאוד מאוד מפחד שיום אחד אני אגלה שאני גזלן!!!!!! אתה יודע למה?? כי כל פעם שעשיתי חשבון נפש מתוך הוידוי... והגעתי ל"גזלנו" מיד המשכתי הלאה... כי... כי... אני לא גזלן...

ואני באמת לא גזלן... תאמין לי... אני איש טוב... אני לא מאותם אלה עם המבוטה ביד... אני לא שודד בנקים... אבל לך תדע: אולי דווקא בגלל שכ"כ ברור לי שאני לא גזלן... ולא נעים... אבל כך הווה... כשפעם אחת החלטתי בנדבת רוחי לפתוח את העניין ברצינות... פתאום גיליתי שאני גזלן לא קטן!! היו אצלי דיסקים צרובים בלי שום שצפון... תכנות גנובות על ימין ועל שמאל... בלי לחשוב פעמיים... ועוד כל מיני דברים ש... שעזבו... אז לא חוקי... איך זה קרה???? כי דווקא מרוב שברור לי שגזילה זה לא התחום שלי!!! דווקא בגלל זה לא פתחתי את הנושא הזה מעולם!!!! וממילא דווקא שם יש את הסיכון הגדול ביותר למצא את הפשלות הכי גדולות...

פעם ביקשו ממני לבא קצת לקירוב... לשבת עם יהודי חילוני אקדמי בן חמישים פלוס ולדבר איתו קצת אמונה... ממש פחדתי!!! תבין: יושב פה מולי בן אדם לא טיפש... ו... וגם לא צעיר... הוא יכול להיות אבא שלי... ו... והרי סוג ההוכחות שאני מכיר שיש בורא לעולם זה פחות או יותר סוג ההוכחות של הרב אמנון יצחק בהרצאות... זה פחות או יותר רמת הידע שיש לי בנושא... אם ככה: אז סביר להניח שהטענות הפשוטות האלו כבר מוכרות ונדושות בשבילי... בטח הוא כבר דיבר על זה ושמע את זה אנספור פעמים... ואם עדיין לא אז אצלו שום דבר... אז... אז מה יש לי להוסיף לו?? מה... שאני שוב אחזור את אותם משפטים קבועים ש... שלא יכול להיות שאין מנהיג לבירה... ואם למכנסים ברור שקדם חייט אז כ"ש שיש בורא עולם וכי... נו... הוא מכיר את זה??

בקיצור: הלכתי... תכל'ס... מה קרה בסופו של דבר??? לא יאומן... הגעתי... ואכן דקלמתי וחזרתי על המשפטים הנדושים המוכרים והפשוטים שמוכיחים שיש מנהיג לבירה... ולא יאומן כי יסופר... הבן אדם הקשיב לי בפה פעור כאילו פעם ראשונה הוא שומע את זה!!!! אח"כ התברר לי שזה לא היה כאילו... אלא זה באמת היה הפעם הראשונה שלו... הייתי בההההללם!!!!!! ידידי היקר: אתה הרי מוזיאון בן ששים שנה... אתה הרי בן גילו של התוחם שבכיר הדוידקה... אז איפה היית עד היום???? איך יתכן שאת הטענות הכי פשוטות בעולם... שכל מתדלק שלא עבר בגרות הצליח להבין את זה מההרצאות של הרב דניאל זר... ואתה פעם ראשונה שומע את זה? רבש"ע: